

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

ÇANAKKALE İLİ 2022 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU

**HAZIRLAYAN:
ÇED VE ÇEVRE İZİNLERİNDEN SORUMLU
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

ÇANAKKALE- 2023

İÇİNDEKİLER TABLOSU

GİRİŞ	1
A. HAVA	4
A.1. HAVA KALİTESİ.....	4
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLİTİCİLER	9
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	12
A.3.1. <i>Temiz Hava Eylem Planları</i>	12
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	12
A.5. ÇEVRESEL GÜRÜLTÜ	29
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	29
A.7. ULAŞIM VE HAREKETLİLİK	30
A.8 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	31
B. SU VE SU KAYNAKLARI	32
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	32
B.1.1. <i>Yüzeysel Sular</i>	32
B.1.2. <i>Yeraltı Suları</i>	35
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	37
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	37
B.3.1. <i>Noktasal kaynaklar</i>	37
B.3.2. <i>Yayılı Kaynaklar</i>	43
B.4. DENİZLER	44
B.4.1. <i>Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu</i>	44
B.4.2. <i>Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu</i>	46
B.4.3. <i>Acil Müdahale Planları</i>	47
B.4.4. <i>Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri</i>	47
B.4.5. <i>Denizdeki Balık Çiftlikleri</i>	48
B.4.6. <i>Deniz Çöpleri</i>	48
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ	48
B.5.1. <i>İçme ve Kullanma Suyu</i>	48
B.5.2. <i>Sulama</i>	51
B.5.3. <i>Endüstriyel Su Temini</i>	52
B.5.4. <i>Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı</i>	53
B.5.5. <i>Rekreasyonel Su Kullanımı</i>	53
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	53
B.6.1. <i>Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisleri Hizmetleri</i>	54
B.6.2. <i>Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri</i>	58
B.6.3. <i>Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi</i>	58
B.6.4. <i>Arttırılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı</i>	58
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ.....	59
B.7.1. <i>Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar</i>	59
B.7.2. <i>Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi</i>	59

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	60
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği	60
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	61
C. ATIK	63
C.1. BELEDİYE ATIKLARI (KATI ATIK BERTARAF TESİSLERİ)	63
C.2. HAFRİYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	67
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ.....	67
C.3.1. Eğitimler.....	68
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri	69
C.3.3. Sıfır Atık Belgesi Alan ve Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı.....	70
C.4. AMBALAJ ATIKLARI.....	71
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR.....	74
C.6. ATIK YAĞLAR.....	76
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	77
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	77
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER.....	78
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	78
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	80
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR.....	80
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları.....	82
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	83
C.12.3 Atıksu Arıtma Çamurları.....	86
C.13. TIBBİ ATIKLAR.....	87
C.14. MADEN ATIKLARI	87
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	89
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI.....	90
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR.....	90
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	90
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	91
D.1. FLORA.....	91
D.1.1. TEHDİTLER	95
D.2. FAUNA.....	103
D.3.1. Ormanlar.....	124
D.3.2. Milli Parklar	125
D.3.3. Tabiat Parkları.....	144
D.4. ÇAYIR VE MERA.....	161
D.5. SULAK ALANLAR	161
D.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	188
D.6.1. Tabiat Anıtları	188
D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları	188
D.6.3. Anıt Ağaçlar.....	188
D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri.....	190
D.6.5. Doğal Sit Alanları.....	192
D.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	194
E. ARAZİ KULLANIMI.....	196
E.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ.....	196
E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA.....	198

<i>E.2.1. Çevre Düzeni Planı</i>	198
E.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	201
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	202
F.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	202
F.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	205
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	205
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	207
G.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	207
G.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	208
G.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	209
G.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI	210
G.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	210
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	211

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge A.1 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri	7
Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları.....	8
Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi.....	8
Çizelge 4 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri	9
Çizelge A.5 – 2022 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları.....	11
Çizelge A.6- 2021 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler	13
Çizelge A.7 - 2022 yılı Çanakkale İstasyonu hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	26
Çizelge A.8- 2022 yılı Çanakkale Biga MTHM hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	27
Çizelge A.9- 2022 yılı Çanakkale Biga İçdaş hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	27
Çizelge A.10- 2022 yılı Çanakkale Çan MTHM hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	28
Çizelge A.11- 2022 yılı Çanakkale Lapseki MTHM hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	28
Çizelge A.12 – Tamamlanan Gürültü Bariyerleri	29
Çizelge A.13- 2022 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı.....	30
Çizelge A.14– Tamamlanan Bisiklet Yolları	30
Çizelge A.15– Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları.....	31
Çizelge A.16– Tamamlanan Çevre Dostu Sokak	31
Çizelge B.17 –İlin akarsuları.....	32
Çizelge B.18 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar	33
Çizelge B. 19- Çanakkale İlinin Yeraltı suyu potansiyeli	35
Çizelge B.20 - 2022 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları	37
Çizelge B.21 – Kıyı su kütlelerinin ekolojik kalite değerlendirmesi	46
Çizelge B.22 – 2022 yılı itibariyle acil müdahale planı hazırlaması gereken ve onaylı plana sahip kıyı tesisi sayısı.....	47
Çizelge B.23 – 2022 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu.....	56
Çizelge B.24 – 2022 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu	58
Çizelge B.25 – 2022 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı	58
Çizelge B.26 – 2022 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu ...	58
Çizelge B.27 – 2022 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	60
Çizelge B.28 - 2022 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)	61
Çizelge B.29 - 2022 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları.....	61
Çizelge B. 30 - Çanakkale İli Evsel Belediye Atıkları Düzenli Deponi Tesisleri Son Durum	64
Çizelge C. 31– 2022 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri	69

Çizelge C.32 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı	70
Çizelge C.33 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı.....	70
Çizelge C.34 - 2020 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları	71
Çizelge C.35 - Kayıtlı ekonomik işletme sayısı	72
Çizelge C.36 - 2022 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	72
Çizelge C.37 - 2022 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	73
Çizelge C.38 - 2020 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*	74
Çizelge C.39 – 2020 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları.....	76
Çizelge C.40 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*.....	77
Çizelge C.41 – 2020 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler	77
Çizelge C.42 – 2020 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler	78
Çizelge C.43 – 2020 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	80
Çizelge C.44 – 2021 yılı teslim alınan ÖTA sayısı	80
Çizelge C.45 – 2020 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri	81
Çizelge C.46 –2020 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi.....	82
Çizelge C.47- 2021 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı	83
Çizelge C.48 – 2022 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı	87
Çizelge C.49 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı.....	87
Çizelge C.50 – 2022 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı	87
Çizelge C.51 – 2022 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı	89
Çizelge Ç.52 – 2022 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	90
Çizelge Ç.53 – 2022 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı.....	90
Çizelge D.54 - Çanakkale Biyolojik Çeşitlilik Projesi sonuçlarına göre Çanakkale’de tespit edilen Endemik Bitkiler ve bunların IUCN tehdit kategorileri (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü</i>)	93
Çizelge D.55- Çanakkale ili avlakları (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	160
Çizelge D.56- Flora (Çanakkale İli’nin Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi verileri güncel tabloları)	169
Çizelge D.57-Fauna (Çanakkale İli’nin Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi verileri güncel tabloları da ekte gönderilmiştir.)	172
Çizelge D.58- 2021 yılı, Çanakkale İli, İlçelere göre Tescilli Anıt Ağaç Listesi.....	189
Çizelge D.59 Çanakkale İlinin dahil olduğu ÖÇK Bölgeleri	190
Çizelge D.60- Çanakkale İli sınırları içerisinde yer alan tescilli doğal sit alanları	193
Çizelge E.61- Arazi kullanım sınıflandırması	197
Çizelge F.62- Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2022 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*	202
Çizelge F.63 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2022 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı	204
Çizelge F.64– 2014-2022 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	204
Çizelge F.65 – 2022 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	205

Çizelge F.66– 2022 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	205
Çizelge G.67 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı.....	207
Çizelge G.68 – 2022 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları	208
Çizelge G.69 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı	209

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik A.1- 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği	13
Grafik A.2- 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu PM _{2,5} parametresi günlük ortalama değer grafiği	14
Grafik A.3- 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	14
Grafik A.4- 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu NO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	15
Grafik A.5 - 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu NO _x parametresi günlük ortalama değer grafiği	15
Grafik A.6- 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu O ₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği	16
Grafik A.7- 2022 yılında Çanakkale Biga MTHM istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği	16
Grafik A.8 - 2022 yılında Çanakkale Biga MTHM istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	17
Grafik A.9- 2022 yılında Çanakkale Biga MTHM istasyonu NO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	17
Grafik A.10 -2022 yılında Çanakkale Biga MTHM istasyonu NO _x parametresi günlük ortalama değer grafiği	18
Grafik A.11- 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği	18
Grafik A.12 - 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	19
Grafik A.13- 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu CO parametresi günlük ortalama değer grafiği	19
Grafik A.14- 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu NO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	20
Grafik A.15- 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu NO _x parametresi günlük ortalama değer grafiği	20
Grafik A.16- 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu O ₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği	21
Grafik A.17- 2022 yılında Çanakkale Çan MTHM istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği	21
Grafik A.18 - 2022 yılında Çanakkale Çan MTHM istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	22

Grafik A.19- 2022 yılında Çanakkale Çan MTHM istasyonu NO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	22
Grafik A.20- 2022 yılında Çanakkale Çan MTHM istasyonu NO _x parametresi günlük ortalama değer grafiği	23
Grafik A.21- 2022 yılında Çanakkale Çan MTHM istasyonu O ₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği	23
Grafik A.22- 2022 yılında Çanakkale Lapseki MTHM istasyonu PM _{2,5} parametresi günlük ortalama değer grafiği	24
Grafik A.23- 2022 yılında Çanakkale Lapseki MTHM istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	24
Grafik A.24 - 2022 yılında Çanakkale Lapseki MTHM istasyonu NO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	25
Grafik A.25- 2022 yılında Çanakkale Lapseki MTHM istasyonu NO _x parametresi günlük ortalama değer grafiği	25
Grafik A.26- 2022 yılında Çanakkale Lapseki MTHM istasyonu O ₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği	26
Grafik A.27 – 2022 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı	29
Grafik B.28 – Yıllar itibariyle plajların durumu, mavi bayrak almış plaj ve marinaların sayısı.....	46
Grafik B.29 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	54
Grafik B.30 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı.....	55
Grafik B.31 - 2022 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi.....	59
Grafik B.32 - 2022 yılında sanayiden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi	60
Grafik C.33 Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı.....	69
Grafik C.34 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı	71
Grafik C.35 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı.....	72
Grafik C.36 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı.....	73
Grafik C.37 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*.....	74
Grafik C.38 – Yıllar itibariyle ilinde atık madeni yağ miktarları &	76
Grafik C.39- Yıllar itibariyle Çanakkale ilinde geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)	78
Grafik C.40- Çanakkale ilinde yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton) (Atık Yönetim Uygulaması, 2023)	79
Grafik C.41-Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı	79
Grafik C.42 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi	80
Grafik C.43 – 2021 yılı kül atıklarının yönetimi	83
Grafik C.44 – 2022 yılında madencilikte proses atıklarının bertarafı	88
Grafik E.45- Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması.....	196
Grafik F.46- 2022 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	203
Grafik F.47— 2022 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	204
Grafik F.48- 2022 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı.....	205
Grafik G.49 – ÇŞİDİM tarafından 2022 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı.....	207

Grafik G.50 – 2022 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	208
Grafik G.51 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı.....	209
Grafik G.52 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı.....	210

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita A.1-HEY Portalı Ulusal PM Emisyonları Dağılım Haritası; (ton/yıl)	5
Harita A.2- NEFES Yazılımı İstanbul İli Kağıthane İlçesi Görseli	6
Harita A.3- Çanakkale ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri (https://sim.csb.gov.tr/STN/VWSTN_Station/AirQualityDashboard , 2023	12
Harita C.4 -Çanakkale ilinde bulunan termik santraller uydu görüntüsü	84
Harita D.5- Çanakkale İli Habitat Dağılımı (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	118
Harita D.6- Çanakkale İli Endemik Türler (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	119
Harita D.7- Çanakkale İli Flora İzlenecek Türler(<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	120
Harita D.8 Çanakkale İli Flora Endemik Türler (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	121
Harita D.9 Çanakkale İli Flora Endemik Türler (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>	122
Harita D. 10 Çanakkale İli Özellikli Alanlar (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü,2022</i>).....	123
Harita D.11- Troya Tarihi Milli Parkı Uydu Görüntüsü (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü,2022</i>)	125
Harita D.12- - Troya Tarihi Milli Parkı Ulaşım Haritası (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	126
Harita D.13- Troya Tarihi Milli Parkı Ulaşım Haritası - Turizm Faaliyetleri (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>)	127
Harita D.14- - Troya Tarihi Milli Parkı-Köyleri(<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	128
Harita D.15- Troya Tarihi Milli Parkı Turizm Faaliyetleri Haritası(<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	130
Harita D. 16- Troya Tarihi Milli Parkı Turizm Faaliyetleri Haritası (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	131
Harita D.17- Troya Tarihi Milli Parkı-Bisiklet Yolları (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	140

Harita D.18- Ayazmapınarı Tabiat Parkı Turizm Faaliyetleri Haritası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	144
Harita D.19- Ayazmapınarı Tabiat Parkı Ulaşım Haritası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	145
Harita D.20- Ayazmapınarı Tabiat Parkı Gelişme Planı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	145
Harita D.21- Ayazmapınarı TP Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	149
Harita 22- Ayazmapınarı Tabiat Parkı –Uzun rota Yürüyüş Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	151
Harita 23 Ayazmapınarı Tabiat Parkı –Kısa rota Yürüyüş Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	152
Harita D.24- Ayazmapınarı Tabiat Parkı Faaliyet Haritası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	153
Harita E.25- Çanakkale ilinin Çevre Düzeni Planı (https://mpgm.csb.gov.tr/balikesir-canakkale-planlama-bolgesi-1-100.000-olcekli-cevre-duzeni-plani-i-82273 , 2022).....	201

RESİMLER DİZİNİ

Resim A- 1 Çanakkale Kordon’ dan Genel Bir Görünüm (Kaynak: Yunus Emre Eroğlu, 2020).....	1
Resim C.2-Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi	65
Resim C. 3- Cenal Elektrik Üretim A.Ş (Cenal Elektrik Üretim A.Ş, 2019).....	84
Resim C.4-18 Mart Çan Termik Santrali	85
Resim C.5- Bekirli Termik (İçdaş) Santrali	85
Resim C.6- Değirmencik Termik Santrali (İçdaş).....	86
Resim C.7- Çan-2 Termik Santrali (ODAŞ)	86
Resim D.8- Kazdağı göknarı - <i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>equi-trojani</i>	96
Resim D.9-Kazdağı belumu - <i>Asperula sintenisii</i>	97
Resim D.10- Güzel soğan - <i>Allium kurtzianum</i>	97
Resim D.11- Küme soğanı - <i>Allium sibthorpiatum</i>	98
Resim D.12- Dirgen sarıbaş - <i>Centaurea odyssei</i>	98
Resim D.13- Özge hezaren - <i>Delphinium fissum</i> subsp. <i>anatolicum</i>	99
ResimD.14-Sarıköz çayı - <i>Sideritis trojana</i>	99
Resim D.15-Kaz çiğdemi – <i>Crocus gargaricus</i>	100
Resim D.16- Çan çiğdemi - <i>Crocus demirzianus</i>	100
Resim D.17- Ak çiğdem – <i>Crocus candidus</i>	100
Resim D.18- Deli lâle - <i>Fritillaria bithynica</i>	101
Resim D.19- Borcanka - <i>Papaver virchowii</i>	101
Resim D.20- Kale kişnişi - <i>Ferulago trojana</i>	101
Resim D.21- Truva kardeleni - <i>Galanthus trojanus</i>	102
Resim D.22-Gazi kevkesi - <i>Alyssum pinifolium</i>	102
Resim D.23-Beyaztombak - <i>Paeonia mascula</i> subsp. <i>bodurii</i>	102

Resim D.24- Şehit karanfili - <i>Dianthus ingoldbyi</i>	103
Resim D.25- Benli sığırkuyruğu - <i>Versbascum hasbenlii</i>	103
Resim D.26- Akdeniz Foku (<i>Monachus monachus</i>) (Kaynak: Erhan ÖZTÜRK).....	104
Resim D.27- İribaşlı Deniz Kaplumbağası (<i>Caretta caretta</i>) (Kaynak: Mehmet SERT)	105
Resim D.28- Yeşil Deniz Kaplumbağası (<i>Chelonia mydas</i>)(Kaynak: Esra BARIN)	105
Resim D.29- Avrupa Yılan Balığı(<i>Anguilla Anguilla</i>) (Kaynak: Emine İnci BALKAN)	106
Resim D.30- Dikkuyruk(<i>Oxyura leucocephala</i>) (Kaynak: Murat UYMAN).....	107
Resim D.31- Yelkovan(<i>Puffinus yelkouan</i>) (Kaynak: İbrahim UYSAL)	107
Resim D.32- Tepeli Pelikan(<i>Pelecanus crispus</i>) (Kaynak: İbrahim UYSAL)	108
Resim D.33-Büyük Orman Kartalı (<i>Clanga clanga</i>) (Kaynak: Oğuz YAKIN).....	108
Resim D.34- Şah Kartal(<i>Aquila heliaca</i>)(Kaynak: İbrahim UYSAL).....	109
Resim D.35- Elmabaş Patka(<i>Aythya ferina</i>)(Kaynak: İbrahim UYSAL).....	109
Resim D.36- Küçük Akbaba(<i>Neophron percnopterus</i>) (Kaynak: İbrahim UYSAL)	110
Resim D.37- Üveyik (<i>Streptopelia turtur</i>) (Kaynak: İbrahim UYSAL).....	110
Resim D.38- Kulaklı Batağan (<i>Podiceps Auritus</i>) (Kaynak: İbrahim UYSAL).....	111
Resim D.39- Beyaztombak (<i>Paeonia mascula subsp. bodurii</i>) (Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü).....	115
Resim D.40- Benli Sığırkuyruğu (<i>Verbascum Hasbenlii</i>) (Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü).....	116
Resim D.41- Dirgen Sarıbaş (<i>Centaurea odyssei</i>) (Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü).....	116
Resim D.42 -Troya Kardeleni (<i>Galanthus trojanus</i>) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü)	117
Resim D.43- Troya Kardeleni (<i>Galanthus trojanus</i>) (Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü	117
Resim D.44- Çanakkale ili- Troya Sahil (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	128
Resim D.45- Çanakkale ili- Troya (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	129
Resim D.46- Troya Antik Kenti Giriş Kontrol Noktası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	131
Resim D.47- Troya Atı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	132
Resim D.48- Achilleon Beşik Yassı Tepe Yerleşimi (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	132
Resim D.49- Troya Yerleşimi (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	133
Resim D.50- Troya Yerleşimi(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	134
Resim D. 51- Cezayirli Hasan Paşa Köşkü(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	135
Resim D.52- Achilleus'un Mezarı Tümülüsü(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	136
Resim D. 53- Troya Tarih Müzesi(Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).....	136

Resim D.54- Troya Tarihi Milli Parkı Yeniköy Plajı Günübirlik ve Çadırli Kamp Alanı Kır Lokantası	137
Resim D.55- Troya Tarihi Milli Parkı Yeniköy Plajı Günübirlik Ve Çadırli Kamp Alanı (Seyir) Kır Lokantası(Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).	138
Resim D. 56- Troya Tarihi Milli Parkı Yeniköy Plajı Günübirlik Ve Çadırli Kamp Alanı Sıhhi Tesisler	138
Resim D.57- Yeniköy Plajı(Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü)	139
Resim D.58- Troya Tarihi Milli Parkı Yeniköy Plajı Günübirlik Ve Çadırli Kamp Alanı (Seyir) Kır Lokantası (Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).	139
Resim D. 59- Milli Park Kumkale Sazlıkları(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022	141
Resim D.60- TTMP Ören Yeri(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).	141
Resim D.61- Yeniköy Plajı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).	142
Resim D.62- Örenyeri(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).	142
Resim D.63- Troya Tarihi Milli Parkı Uydu Görüntüsü- Troya Tarihi Milli Parkı Yeniköy Plajı Günübirlik Ve Çadırli Kamp Alanı İle (Seyir) Kır Lokantası (Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)	143
Resim D.64- Dianthus_ingoldbyi (şehit karanfil) ve Kum Zambağı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü.....	143
Resim D.65- Ayazmapınarı Tabiat Parkı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)	144
Resim D.66- Ayazmapınarı Tabiat Parkı Giriş Kapısı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)	146
Resim D.67- Ayazmapınarı Ahşap Köprü(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)	147
Resim D.68- Çocuk Oyun Alanı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)	148
Resim D.69- Ayazmapınarı Tanıtım binası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)	148
Resim D.70- Ayazmapınarı Büfe(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).	149
Resim D.71- Ayazma- Sıklamen Çiçeği (Cyclamen) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022	150
Resim D.72- Ayazma Şelalesi (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022).	151
Resim D.73- Ayazmapınarı yürüyüş yolları(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)	152
Resim D.74- Ayazmapınarı Günübirlik Kullanım Alanı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)	154

Resim D.75- Ayazmapınarı Piknik alanı (Planlanan Yatırım) (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>)	154
Resim D.76- Ayazmapınarı Amfitiyatro alanı (Planlanan Yatırım) (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	155
Resim D.77- Ayazmapınarı yürüyüş alanı (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	156
Resim D.78- Ayazmapınarı yürüyüş alanı (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	157
Resim D. 79- Ayazmapınarı yürüyüş alanları (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	158
Resim D.80- Ayazmapınarı (<i>Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022</i>).....	159
Resim D.81- Çanakkale Merkez Kordon Bölgesi'nde yer alan tescilli Manolya Ağacı.....	190
Resim D.82- Saros Özel Çevre Koruma Bölgesi (https://ockb.csb.gov.tr/saros-korfezi-ozel-cevre-koruma-bolgesi-i-2758).....	191
Resim D.83- Marmara Özel Çevre Koruma Bölgesi (https://www.gazeteduvar.com.tr/canakkale-bogazindaki-musilaj-goruntulendi-egeye-yayiliyor-galeri-1525310)	192

GİRİŞ

Resim A-1 Çanakkale Kordon' dan Genel Bir Görünüm (Kaynak: Yunus Emre Eroğlu, 2020)

Çanakkale; Balkan Yarımadası'nın Doğu Trakya topraklarına bir kıstakla bağlanmış Gelibolu Yarımadası ile Anadolu'nun batı uzantısı olan Biga Yarımadası üzerinde toprakları bulunan bir ilimizdir.

Avrupa ve Asya'da toprakları bulunan Çanakkale, Edirne, Tekirdağ ve Balıkesir il sınırları ile çevrilidir. İl sınırlarına; Ege Denizinde Türkiye'nin en büyük adası olan Gökçeada ile Bozcaada ve Tavşan Adaları da girer.

İl, 25° 40'-27°30' doğu boylamları ve 39°27'-40°45' kuzey enlemleri arasında 9.933 km² lik bir alanı kapsar.

Anadolu Yarımadası'nın en batı noktası Baba Burnu ile Türkiye'nin en batı noktası olan Gökçeada'daki Avlaka Burnu il sınırları içerisindedir. İlin toplam kıyı uzunluğu 671 km.dir. (1)

Çanakkale ilinin toprakları, genellikle dağ ve tepelerle kaplı alanların vadilerle parçalanmış engebeli görünüşündedir. En yüksek dağı 1767 m ile Kaz Dağı'dır. Gelibolu Yarımadası'nda Tekir Dağlarının uzantısı olan Kuru Dağı 726 m yükseklikindedir. Diğer yüksek dağlar, kaz dağı dolaylarında yer alır. Biga yöresinde kuzeydoğu, güneybatı yönünde uzanan 500-1000 m arasındaki az yüksek sıralar, dalgalı bir görünüm Gelibolu Yarımadası'nda, boğazdan Saroz Körfezine doğru basamak basamak bir yükselme görülür. 400 metreye yaklaşan, tepeler dik yamaçlarla Saroz Körfezine iner.

Akarsu ağzlarında ve geniş tabanlı vadilerde görülen ovalar Çanakkale'de az yer kaplar. Ezine Ovası, Bayramiç Ovası, Kumkale Ovası, Biga ve Karabiga Ovaları, Agonya (Yenice-Hamdibey- Kalkım)

Ovası, Umurbey ve Sarıçay Ovaları, Anadolu yakasındaki ovalardır. Gelibolu Yarımadasında ise Kavak Ovası, Cumalı Ovası, Yalova Ovası, Kilye ve Piren Ovaları vardır.

AKARSULAR VE GÖLLER

İlimiz dâhilinde büyük, küçük bütün akarsuların düzenli bir rejimi yoktur. Sonbahar yağmurlarıyla ve karların erimeye başladığı nisan, mayıs aylarında kabarırlar, bunun dışındaki sürelerde bir kaç yüz litrelik debiye kadar düşerler. Bu düzensizlik yüzünden ilimizdeki akarsulardan ulaşım ve tarım yönünden yararlanma imkânı olmamaktadır. Akarsuların çoğu Kazdağı'ndan doğarlar. İlimizdeki akarsuların belli başlıları; Tuzla Çayı, Menderes Çayı, Sarıçay, Kocabaş Çayı, Bayramiç Deresi, Bergaz Çayı ve Kavak Çayı'dır.

İl sınırları içinde kalan arazide önemli bir göl yoktur. Mevcut göller Gelibolu Yarımadası'nda ve Gökçeada'da yazın kuruyan tuz gölleri'dir.

SANAYİ VE TARIM

Çanakkale Sanayi 1970'li yılların başına kadar önemli bir gelişme göstermemiş olmasında Türkiye'de sanayinin hızla geliştiği Marmara Bölgesi gelişim alanı dışında kalmasının temel etkenlerinden birisinin stratejik bir konumda ve özellikle askeri bir bölge olması durumu etken olmuştur. İl dışından gelebilecek sermaye ise, gerekli altyapı çalışmalarının tamamlandığı Balıkesir, İzmir ve Bursa İllerini tercih etmiştir. Çanakkale sanayi yönünden yeterli seviyede gelişmemiştir. Çanakkale'de sanayinin gelişimi 1970 li yıllara kadar önemli bir atılım sağlayamamıştır. Ancak 1973 yılında Çanakkale'nin kalkınmada öncelikli iller arasına alınması neticesinde sağlanan teşvik unsurları ile yatırımlar hızla artmaya başlamış, özellikle doğal kaynaklara dayalı gıda ve taş- toprağa dayalı orta büyük ölçekli sanayi yatırımları gerçekleştirilmiştir.

İlimizde madencilik ve enerji sektörlerinde faaliyet gösteren sanayi tesisleri olarak, Çan İlçesinde Çan Linyitleri İşletmesi, EÜAŞ Çan Termik Santali, ODAŞ grubu bünyesinde faaliyet gösteren Çan 2 Termik A.Ş., Kaleseramik Çanakkale Kalebodur Seramik A.Ş. Fabrikaları, Ezine İlçesinde Akçansa Çimento San. A.Ş.'ne ait çimento ve klinker üretim tesisi, Biga İlçesinde İÇDAŞ Çelik Enerji ve Tersane Ulaşım A.Ş.'ne ait demir çelik üretim tesisi ile Değirmencik Termik Santrali, İÇDAŞ Bekirli Termik Santrali ile CENAL Termik Santrali faaliyet göstermektedir.

İlimizde tarımsal faaliyetlerin gelişiminin bir sonucu olarak, tarıma dayalı üretimde bulunan çok sayıda sanayi tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerin en önde gelenleri; Dardanel Önentaş, Tahsildaroğlu Süt Ürünleri, Özsoylar Süt Ürünleri, Akpınar Süt Ürünleri, Ulubay Gıda, Akua Tek Su Ürünleri işletmeleridir. Diğer yandan küçük işletmeler olarak ise Ayvacık, Ezine ve Bayramiç, Eceabat ilçelerinde çok sayıda zeytinyağı işletmeleri ile Ayvacık, Ezine, Bayramiç, Eceabat ve Biga ilçelerinde çok sayıda süt işleme tesisleri bulunmaktadır. Zeytinyağı ve süt işleyen tesisler küçük ölçekli olmalarına rağmen il ekonomisi içerisinde önemli bir yer tutmaktadırlar.⁽³⁾

TURİZM

Çanakkale, sahip olduğu tarihi, turistik ve kültürel zenginlikleri ile yerli ve yabancı turistlerin daima gözdesi olmuş bir ilimizdir. Deniz turizmi için uygun olan koyların başında; Ege Denizi kıyılarında bulunan Ayvacık Assos Antik Liman, Kadırga Koyu, Geyikli Beldesi ve Dalyan Köy kıyıları,

Gülpınar Beldesi sahil kıyıları, Bozcaada ve Gökçeada İlimizin deniz turizmi potansiyelinin bulunduğu önemli merkezlerdir. Yine boğazın doğusunda Lapseki-Dalyan ve Çardak Beldesi kumsalı, Çanakkale Merkez İlçe güneyinde yapılaşmanın yoğunlaştığı Güzelyalı kıyısı, boğazın batısında Seddülbahir Köyü, Ertuğrul ve Morto koyları, Kilitbahir Zargana plajı ve Gelibolu Hamzakoy'dur. Bu koylar güneşlenme, yüzme, su sporları gibi çeşitli rekreasyonel faaliyetler için uygundur. Bununla beraber boğazın dar bir yarımada ile bağlandığı Saroz Körfezi kıyıları da (Kum Limanı, Anafarta Limanı, Ece Limanı ve Yıldız Koyu) son yıllarda deniz turizmi açısından önemli gelişme gösteren rekreasyonel alanların başında gelmektedir.

Milli Tarihimizin en önemli olaylarının cereyan ettiği Gelibolu Yarımadası Tarihi Alan Başkanlığı ve Truva Milli Parkını da sınırları içerisinde bulundurmaktadır. Çanakkale Savaşlarının cereyan ettiği Gelibolu Yarımadası, Tarihi Milli Park alanında bulunan Türk Anıt ve Şehitlikleri ile Yabancı Anıt ve Mezarlıkları özellikle 18 Mart ve 25 Nisan tarihleri arasında yoğun olarak yerli ve yabancı turist akınına uğramaktadır. Anadolu'daki en eski uygarlık merkezlerinden Troya, Assos, Priapos, Alexandria- Troas, Neandria, Abydos ve Sestos'un bulunduğu Çanakkale, Troya, Alexandria Troas ve Assos, Priapos gibi nice eski uygarlık merkezlerinin beşiği olan İlimiz, yerli ve yabancı ziyaretçileri tarihin derinliklerine götürmektedir. Diğer taraftan 671 km. sahil bandı, ada konumundaki iki ilçesi, muhtelif yerlerdeki termal kaynaklar ve zengin flora ve faunası ile Kazdağları ilin en önemli turizm değerleridir.

Uygarlık tarihinin en eski el sanatlarından olan seramikçilik ve halıcılık, Çanakkale Folklorunun otantikliğini kaybetmeden en belirgin özelliklerini günümüze kadar taşımıştır. Çanakkale adının, burada yapılan çanak-çömlekten geldiği kabul edilmektedir. Eski adı Kale-i Sultaniye olan Çanakkale'nin 17. Yüzyılın sonlarında ipek, yelken bezi, çanak-çömlek imalatıyla ün yaptığı belirtilmektedir. Çevresi eşsiz doğa güzellikleri ve denizlerle çevrilmiş olan İlimiz sağlık turizminin en önemli faktörlerinden biri olan kaplıcalarla da hizmet vermektedir.

Personel Durumu: İlimiz taşra teşkilatı olarak, Çevre Mühendisi İl Müdür Yardımcısı idaresinde; Çevre Yönetimi ve Denetiminden Sorumlu Şube Müdürlüğü ile ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü olarak iki şubeden oluşmaktadır.

Çevre Yönetimi ve Denetiminden Sorumlu Şube Müdürlüğü: Bir Şube Müdür Vekili ve 9 teknik personel ile hizmet vermektedir. Şubemizde: 2 Su Bilimleri Mühendisi, 1 Çevre Yüksek Mühendisi, 4 Çevre Mühendisi, 1 Ziraat Mühendisi ve 1 Harita Teknikeri unvanlarında personel hizmet vermektedir.

ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü: Bir Şube Müdürü ve 7 Teknik personel ile hizmet vermektedir. Şubemizde: 1 Su Bilimleri Mühendisi, 1 Çevre Mühendisi, 1 Ziraat Mühendisi, 1 Jeofizik Mühendisi, 1 Kimyager, 1 Çevre Teknikeri ve 1 Kamu Yönetimi (Memur) Ünvanlarında personel hizmet vermektedir.

Kaynak

-Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2022 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.1'te verilmektedir.

Hava kalitesi limit değerlerinin sağlanması amacıyla hava kalitesi yönetiminin bileşenleri; emisyon envanteri, hava kalitesi modelleme ve hava kalitesi ölçümleri olarak çalışılmaktadır. Son yıllarda gelişen bilgi teknolojileri hava yönetimi alanında kullanılmaya başlanmış web tabanlı coğrafi bilgi teknolojilerini kullanan "Hava Emisyon Yönetim (HEY) Portalı" Bakanlığımız sunucularında devreye alınmıştır. Bu portalda tüm kirlenici kaynakların coğrafi lokasyonları ve bilgileri kayıt altına alınmakta ve hava kirliliğine katkıları ortaya konulmaktadır. Meteorolojik/topoğrafik etmenler ve sınır ötesi kirlilik taşınımı, şehirlerimizin kirliliğe katkıları bütüncül olarak değerlendirilmekte ve hava kalitesi haritaları hazırlanmaktadır. HEY Portalı aracılığıyla hava kalitesini iyileştirmek üzere Bakanlığımız önderliğinde yerel politikalar geliştirilmektedir.

Ancak farklı kirlenicilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirlenicilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

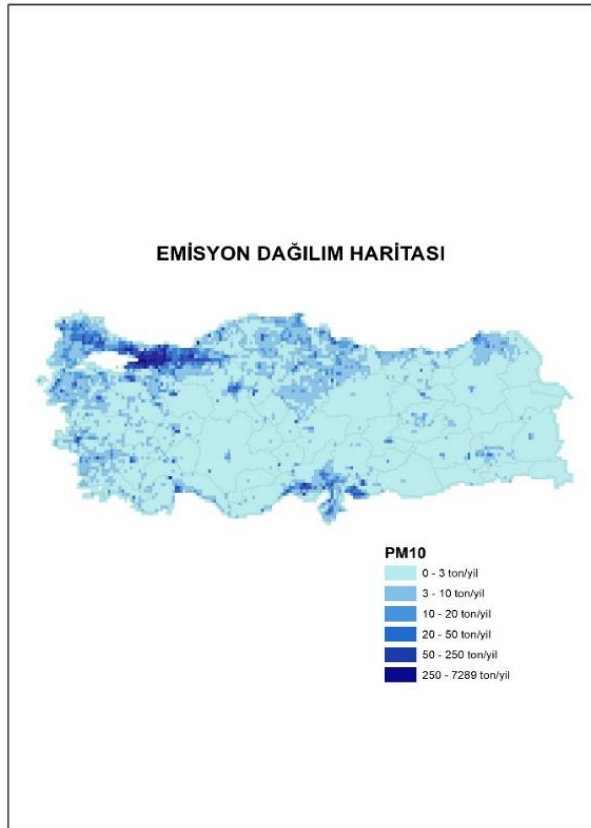
Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı

verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirletici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

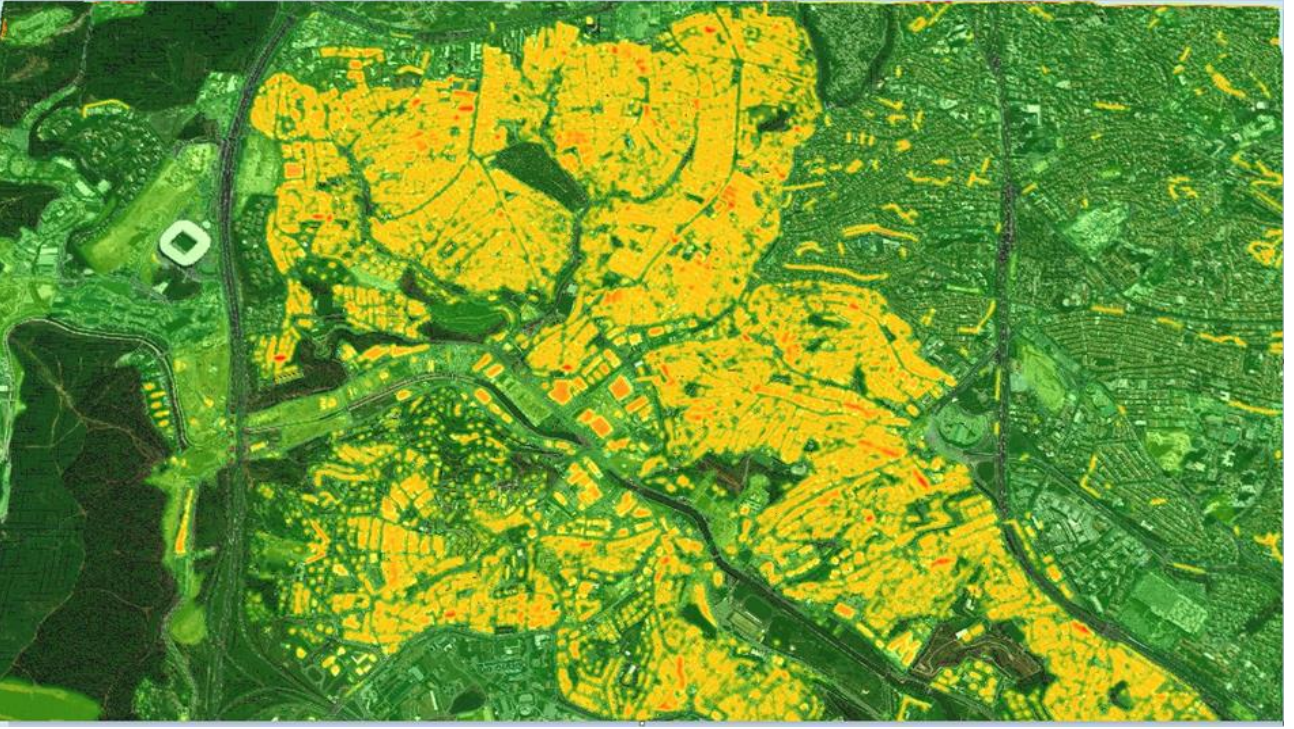
Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirletici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Hava kalitesi yönetimine esas değerlendirme ve politika üretme amaçlı çalışmalar için sadece ölçüm sonuçları yeterli olmamaktadır. Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği çerçevesinde hava kalitesi modelleme araçları ile ulusal ölçekli bütüncül değerlendirmeye altlık oluşturacak hava kalitesi haritaları elde edilmektedir. HEY Portalı aracılığıyla hava yönetimi alanında bilgi işlem teknolojilerinin etkin olarak kullanımıyla, vatandaşlarımızın soludukları ve yarın soluyacakları hava kalitesi hakkında yüksek çözünürlüklü harita bilgisi edinebilmeleri amaçlanmaktadır.

Harita A.1-HEY Portalı Ulusal PM Emisyonları Dağılım Haritası; (ton/yıl)

Hava kalitesi yönetimi bileşeni olan modelleme çalışmaları Bakanlığımızca hem ulusal/bölgesel /yerel ölçekte yürütülmekte; hem de geliştirilen yerli ve milli NEFES yazılımıyla sokak seviyesinde hava kalitesi değerlerinin 3 Boyutlu ortamda tespit edilmesi için kullanılmaktadır.

Harita A.2- NEFES Yazılımı İstanbul İli Kağıthane İlçesi Görseli

Bakanlığımızca, 5 metreye kadar kısa mesafeleri dahi modelleyebilen 3 boyutlu NEFES yazılımıyla hava kirliliğine neden olan noktalar ve kirlilik kaynağı tespit edilebilmektedir. Geliştirilen yerli ve milli yazılım NEFES ile stratejik hava kalitesi haritaları, 3 boyutlu bina modeli, kent atlası, topoğrafya, trafik yoğunluğu, kavşaklar, binaların yakıt tipi gibi çok sayıda etmen ele alınarak 3 boyutlu ortamda hava kalitesi değerleri halihazırda 37 ilimiz için ortaya konulmaktadır. Şehirlerimizde politikalar için uygulama sürecinin bu yöntemle etkinleştirilmesi planlanmış olup, kalan 44 il için çalışmalar sürdürülmektedir.

NEFES yazılımıyla evsel ısınma, sanayi, kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşımına bağlı hava kirliliği kaynak noktaları tespit edilip, kaynağa özgü önlemler geliştirilebilmektedir.

Hava kalitesi tahminlerinin Bakanlık kaynakları ve altyapısıyla gerçekleştirilmesine 2021 yılı itibarıyla başlanmış olup, çalışmaların 81 ilimizde yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Bu amaçla hava yönetimine esas faaliyette olan Operasyonel Merkez günlük olarak teknik işlemleri sürdürmektedir.

Çizelge A.1 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER	UYARI EŞİĞİ
		($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	
	yıllık ve kış dönemi (Ekosistemin korunması) -insan sağlığının korunması için-	20	
NO ₂	aatlik-insan sağlığının korunması için- (2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	220	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-(2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	----
Benzen	yıllık -insan sağlığının korunması için-	5	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama (mg/m^3)-insan sağlığının korunması için-	10	----

Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi iyi seviyededir.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun olup, hava kirliliğine hassas gruplar orta düzeyde etkilenebilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel halkın etkilenmesi beklenmemektedir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Hassas gruplar ciddi sağlık sorunları yaşayabilir. Genel halkın bazı sağlık etkileri yaşaması muhtemeldir.
201 - 300	Kötü	Mor	Nüfusun tamamının hava kirliliğinden etkilenme olasılığı yüksek olup, hassas gruplar açık hava etkinliklerini kısıtlamalıdır.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Herkes, ciddi sağlık etkileri yaşayabilir. Açık hava etkinliklerinden kaçınılmalıdır.

**Çizelge 4 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri
(ÇŞİDİM, 2023)**

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme		
Atık Yakma		
Cam Üretim		
Çimento	1	3
Enerji Üretimi	5	9
Gıda		
Gübre		
Kağıt Üretim		
Kimya		
Kireç	1	2
Lastik		
Maden		
Metalurji	1	4
Otomotiv		
Rafineri		
Şeker		
Tekstil		
Jeotermal Enerji (JES)		
TOPLAM	8	18

Bu bilgiler Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimiz tarafından ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü Laboratuvar, Ölçüm ve İzleme Dairesi Başkanlığı'nca oluşturulan Sürekli İzleme Merkezinden – (<https://sim.csb.gov.tr/>) elde edilebilir.

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 ' nin ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM_{10}), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM 'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM_{10} -10 μm 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 μm 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM_{10} için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM_{10} solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkayıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM_{10} 'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM_{10} maruziyetine karşı hassastır. PM_{10} yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'in global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m^3 arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xylene (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Çizelge A.5 – 2022 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları
(Kaynak, 2023)

		Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
		Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi	-	-	-	-	PROSES/ISINMA	76.040.228,14	-	-
	-	-	-	-	ELEKTRİK ÜRETİM	55.886.053,78	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-
		Tüketim Miktarı (ton)			Tüketim Miktarı (sm ³)		Tüketim Miktarı (m ³)	
Konut					106.985.325,54		-	

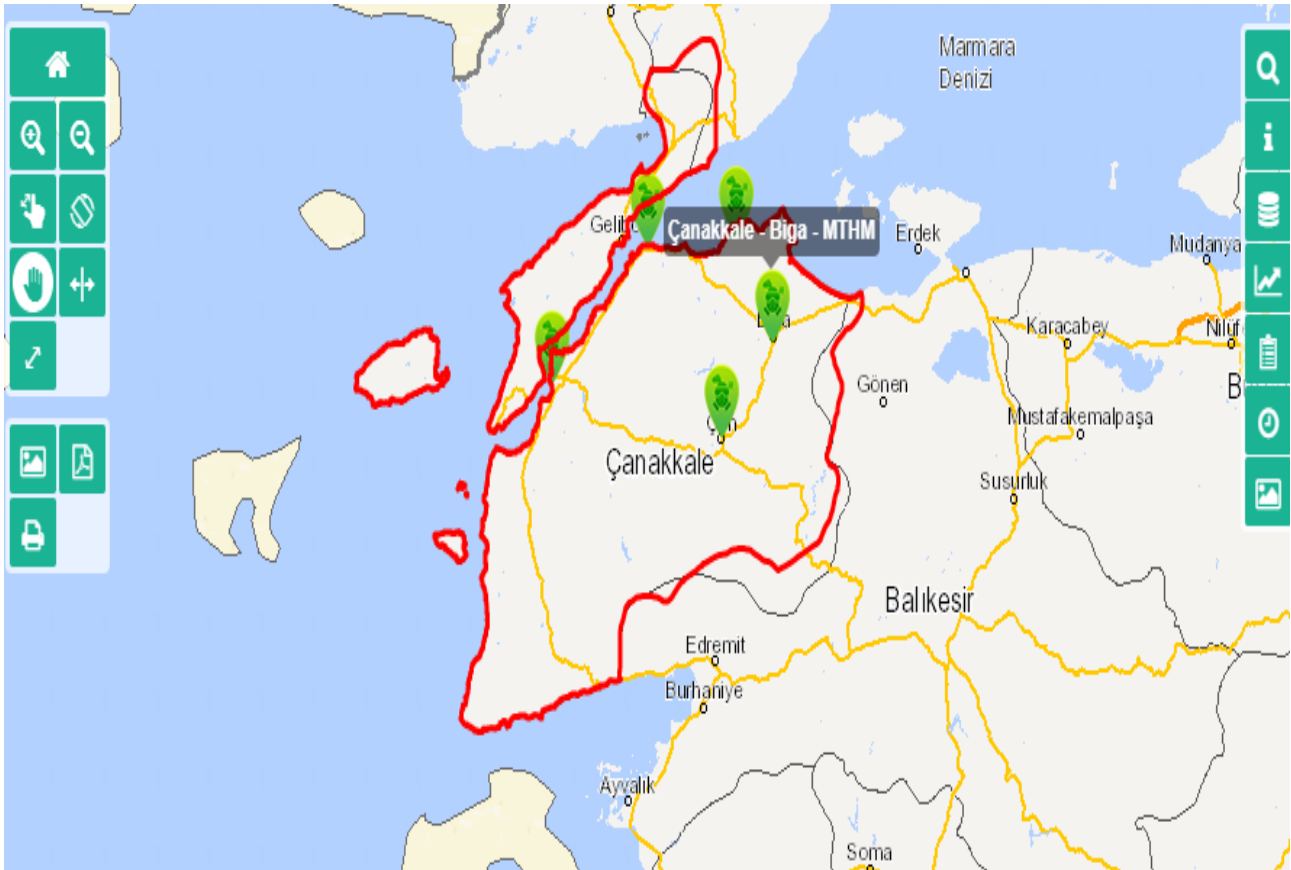
A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

İlde Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili Bakanlık Genelgesi çerçevesinde hazırlanmış olan Temiz Hava Eylem Planları ve bu planlar dahilinde belirlenmiş eylemlerin, gerçekleşme durumu ile ilgili bilgilere burada yer verilecektir.

İller tarafından halihazırda kullanılan THEP-İZ İzleme yazılımından bilgi alınması, süreci kolaylaştıracaktır.

A.4. Ölçüm İstasyonları

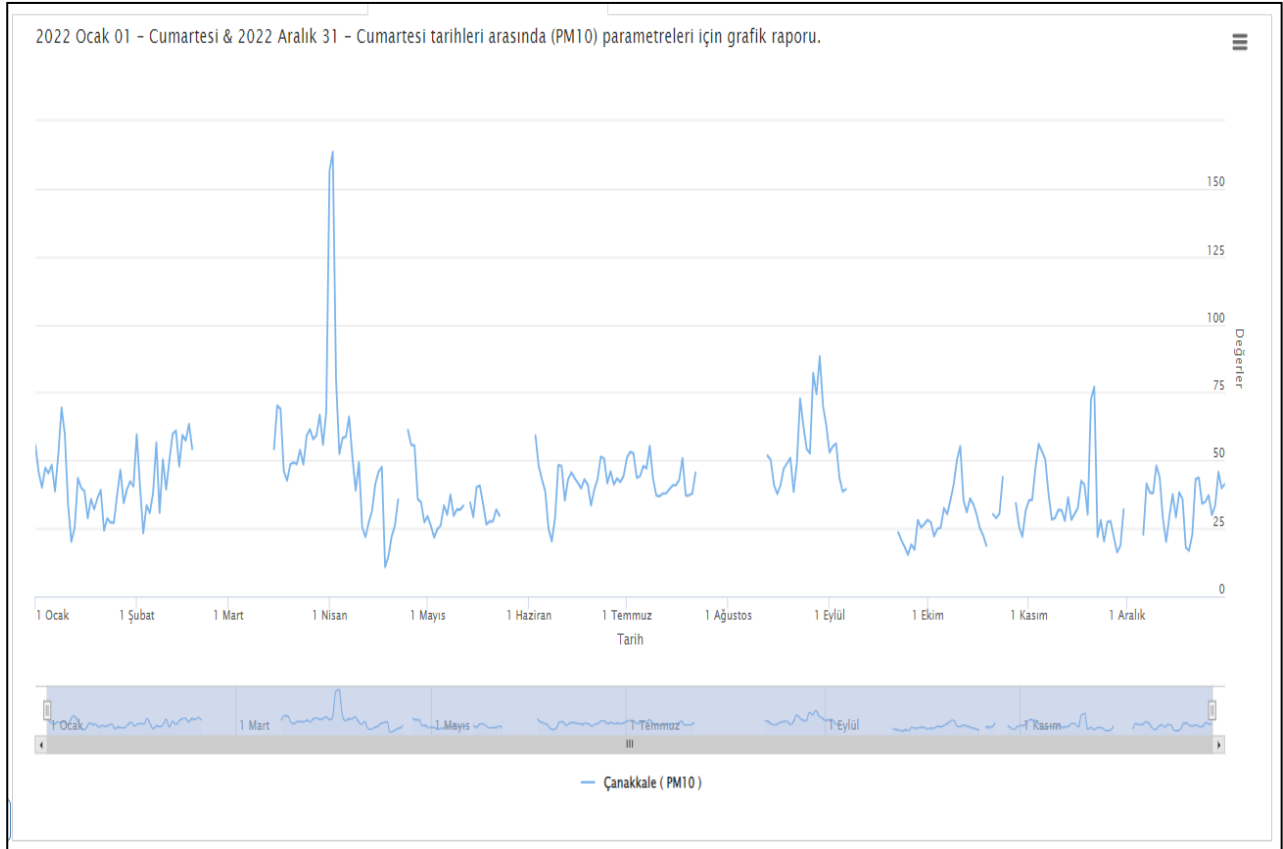
Harita A.3- Çanakkale ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri
(https://sim.csb.gov.tr/STN/VWSTN_Station/AirQualityDashboard, 2023)

	KOORDİNATLARI	ÖLÇÜLEN HAVA KİRLİTİCİLERİ
--	---------------	----------------------------

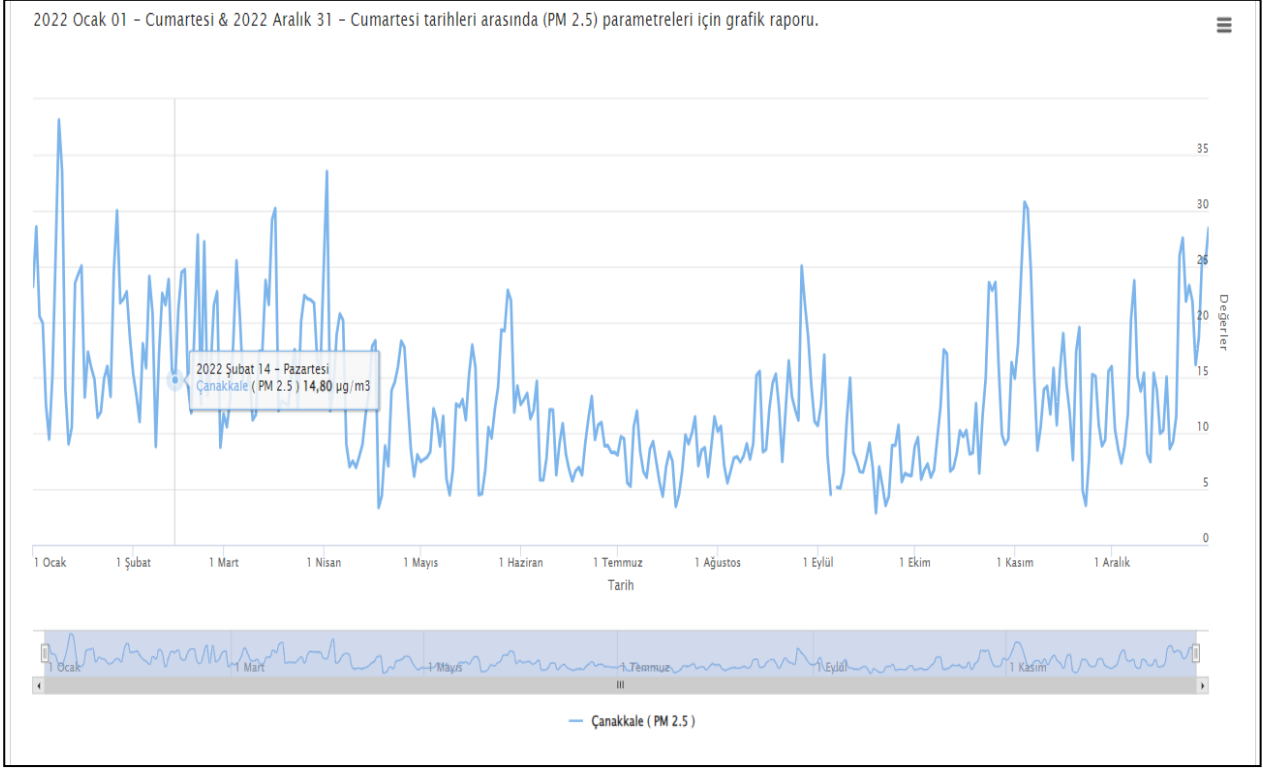
İSTASYON ADI	ENLEM	BOYLAM	PM ₁₀	PM _{2.5}	SO ₂	NO	NO ₂	NO _x	CO	O ₃
ÇANAKKALE	40°08'29.65"N	26°23'57.63"E	X	X	X		X	X		X
ÇAN	40°01'43.06"N	27°02'44.04"E	X		X		X	X	X	X
LAPSEKİ	40°24'11.06"N	26°46'14.28"E		X	X		X	X		X
BİGA İÇDAŞ	40°25'02.53"N	27°06'26.68"E	X		X		X	X	X	X
BİGA	40°12'54.04"N	27°14'33.70"E	X		X		X	X	X	

Çizelge A.6- 2021 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler
(sim.csb.gov.tr, 2023)

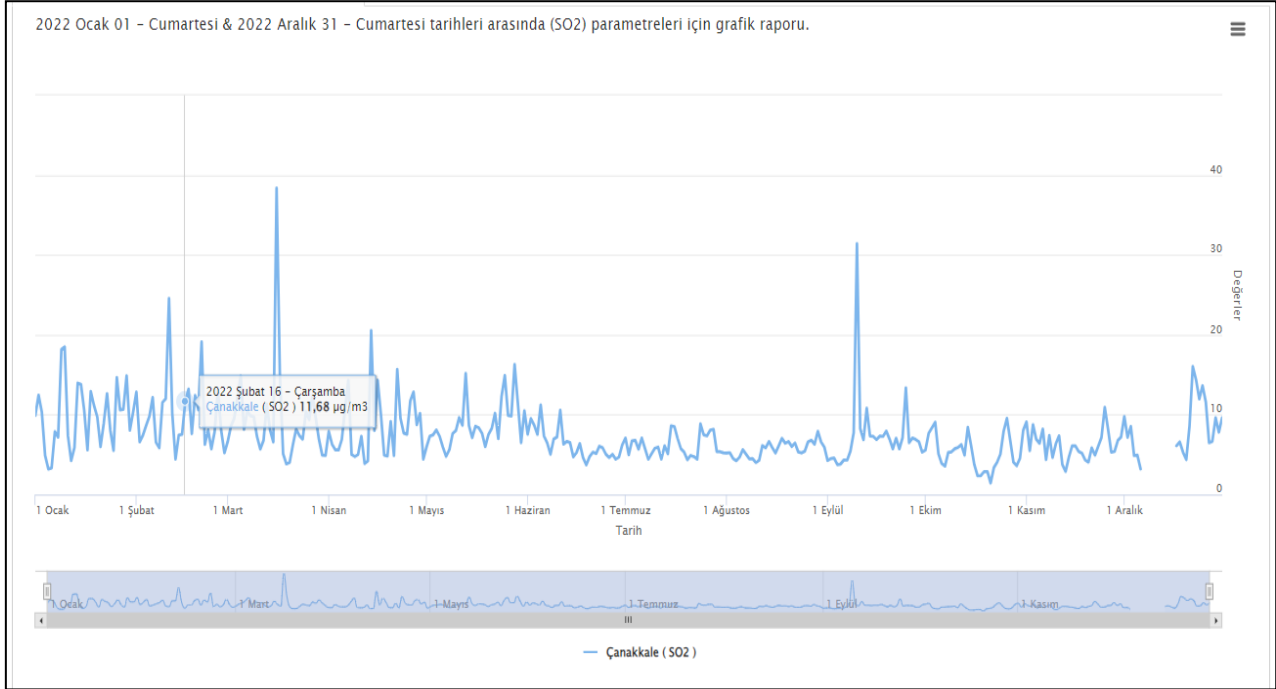
İlimizde 2022 yılındaki hava kirlenici parametreler için günlük ortalama değerlerini içeren grafikler aşağıda verilmiştir.

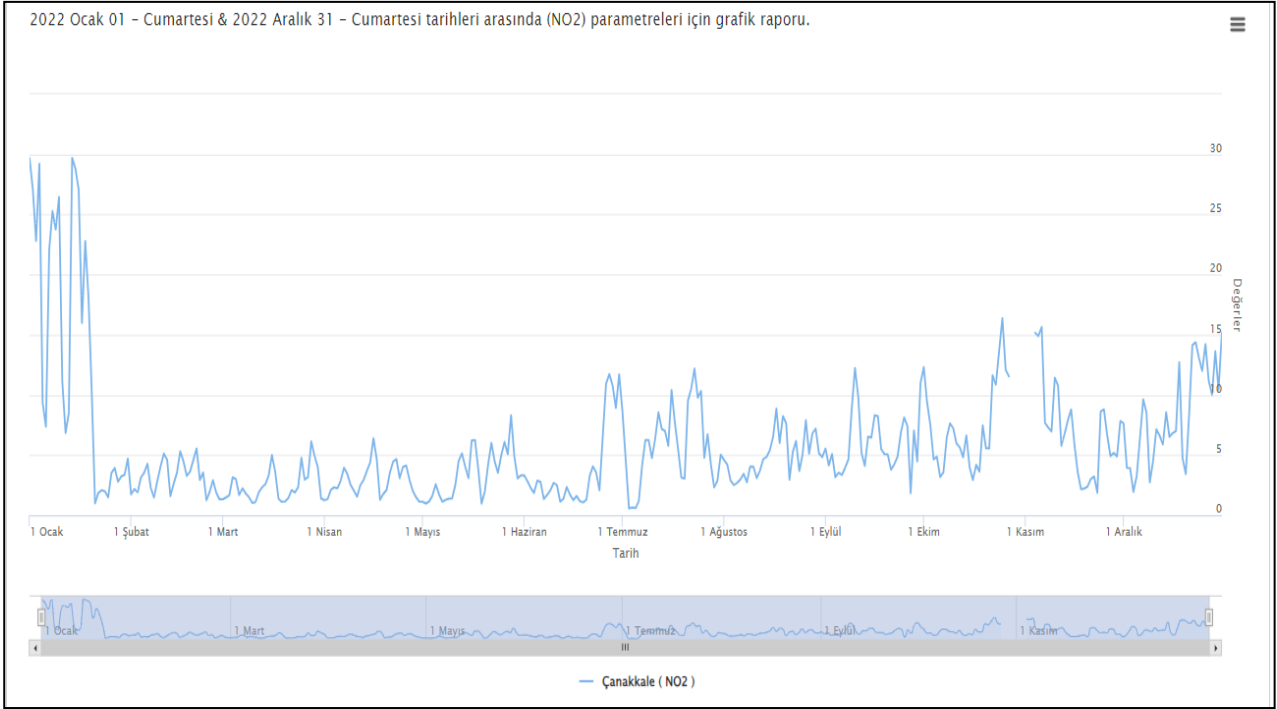
Grafik A.1- 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

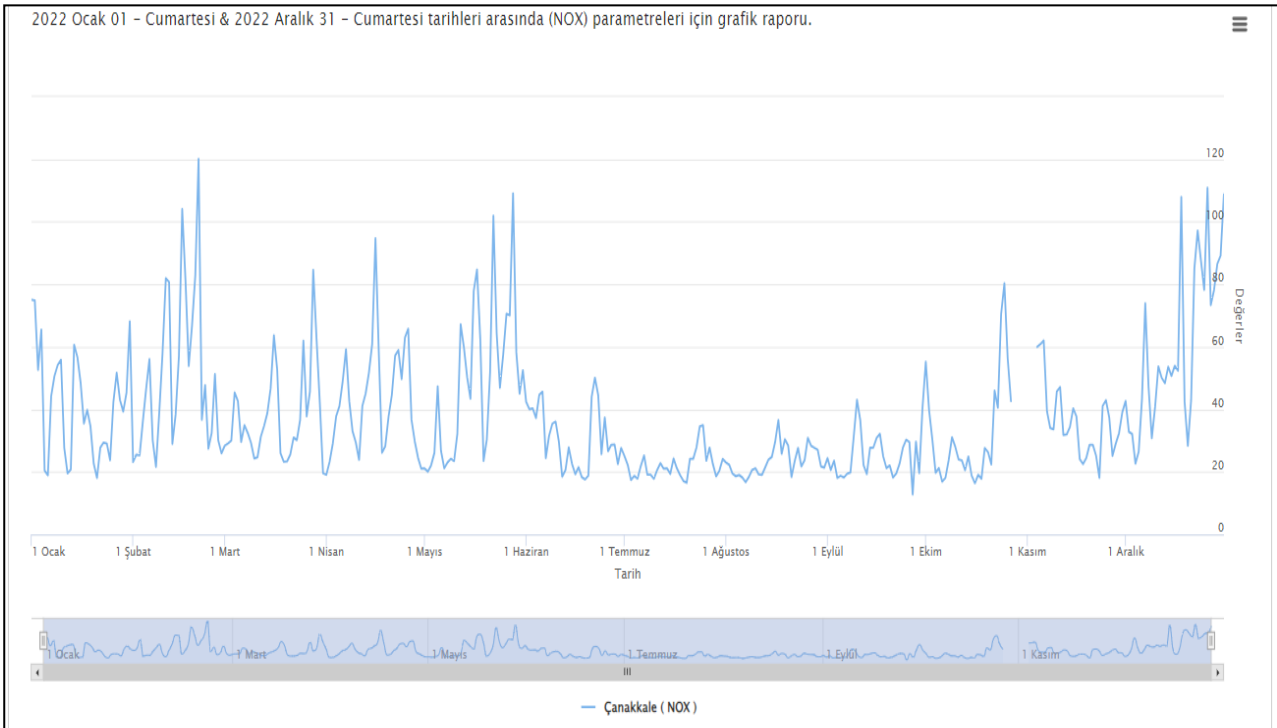
Grafik A.2- 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu PM_{2,5} parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

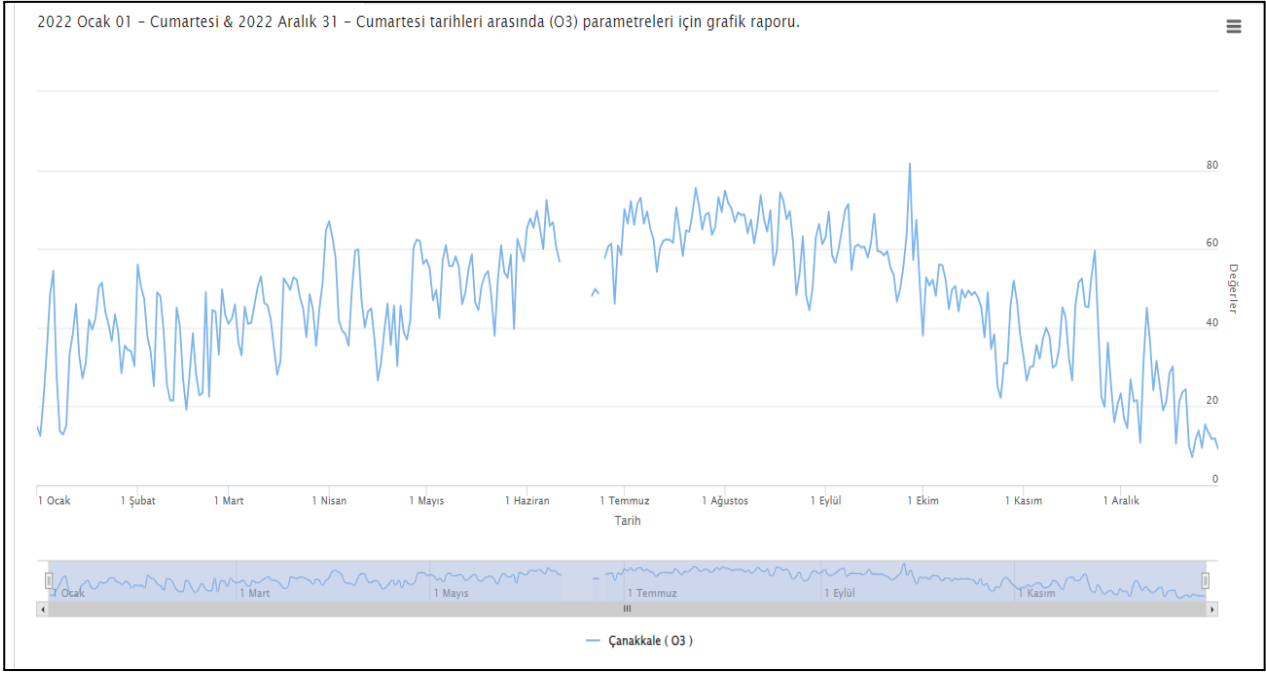
Grafik A.3- 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

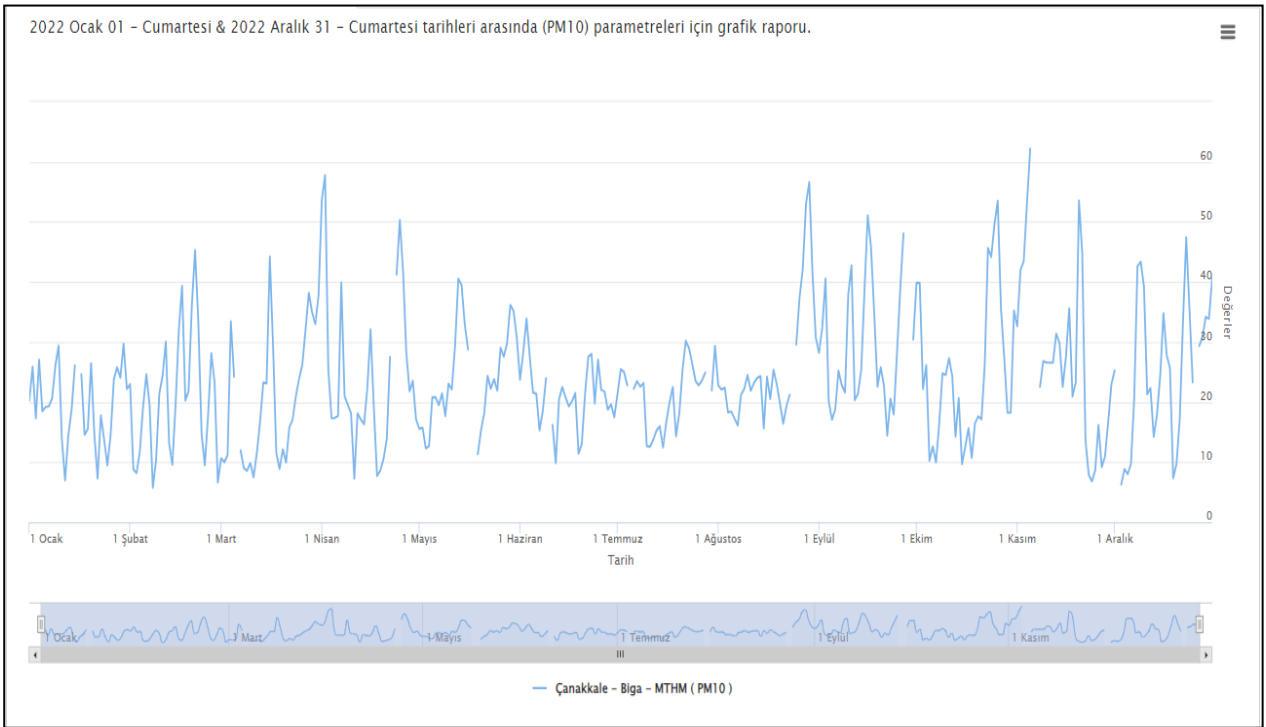
Grafik A.4- 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

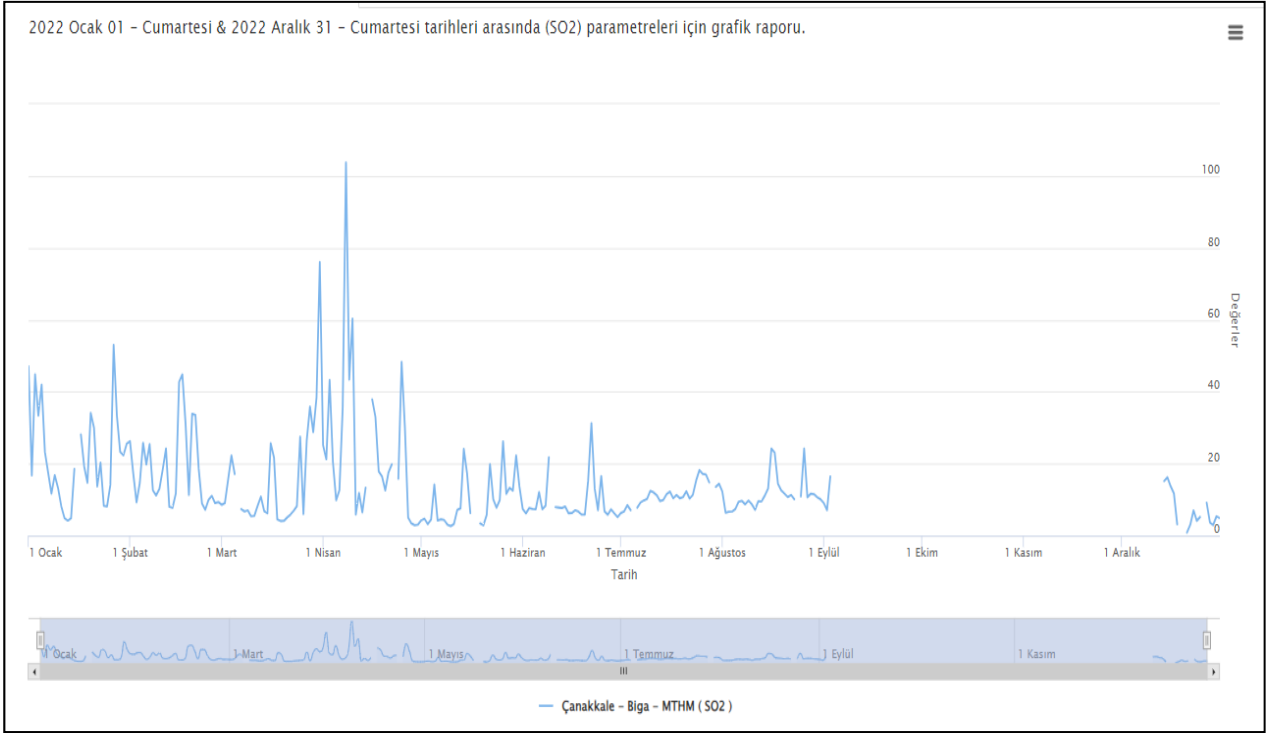
Grafik A.5 - 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu NO_x parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

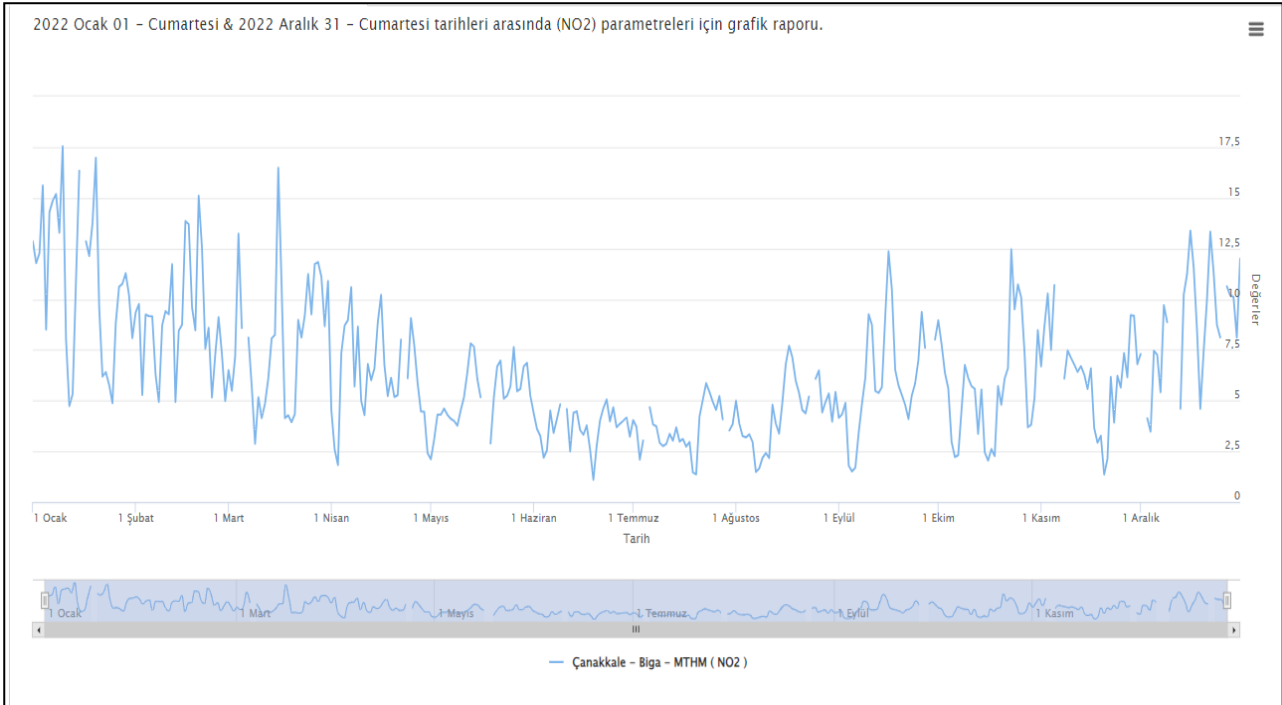
Grafik A.6- 2022 yılında Çanakkale Merkez istasyonu O₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

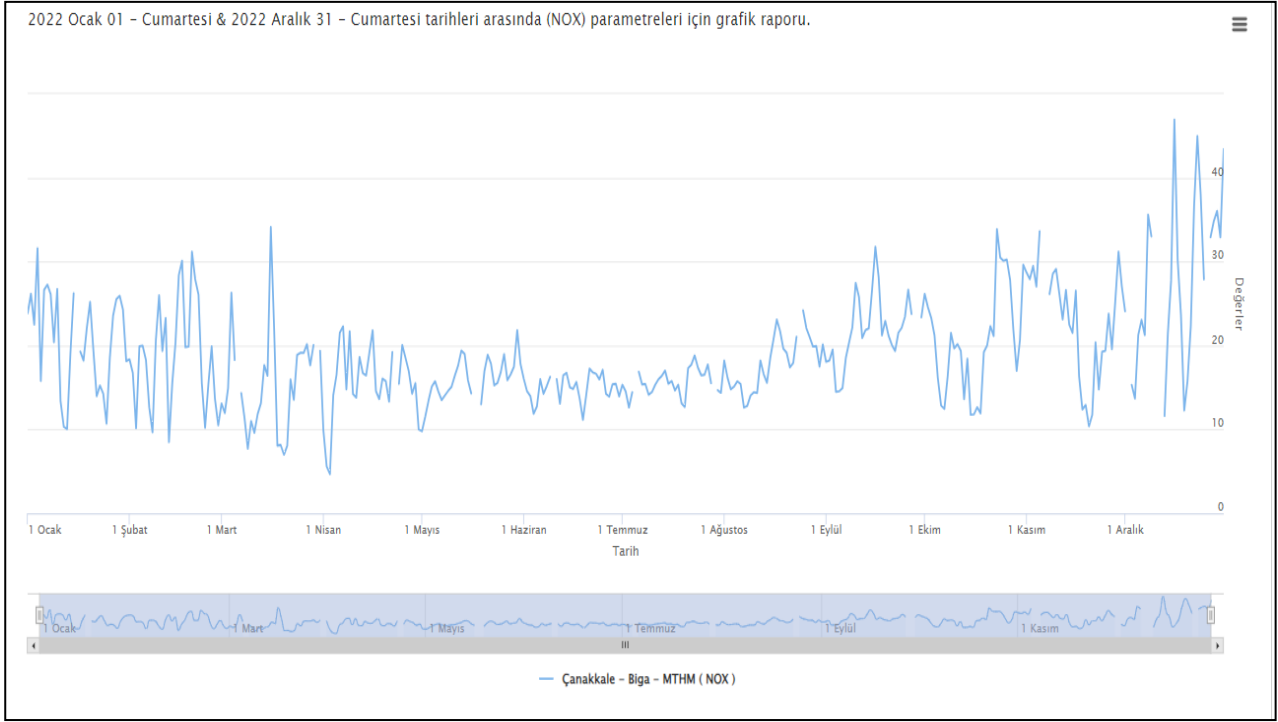
Grafik A.7- 2022 yılında Çanakkale Biga MTHM istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

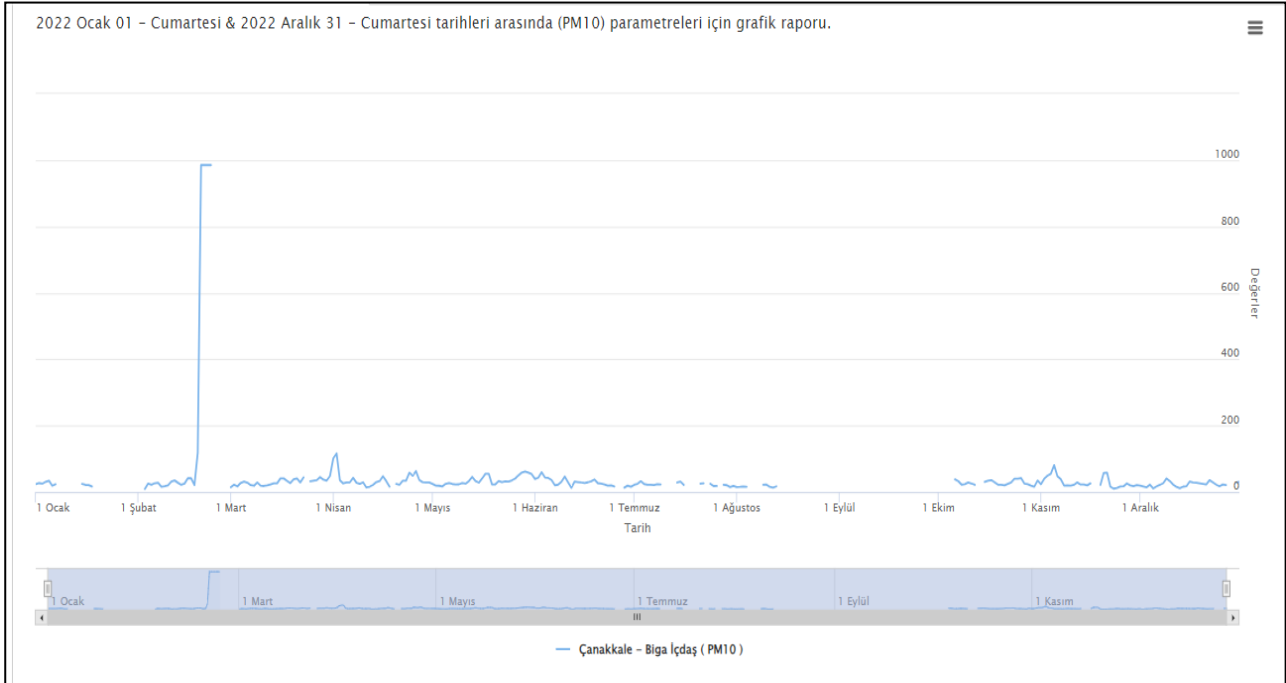
Grafik A.8 - 2022 yılında Çanakkale Biga MTHM istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

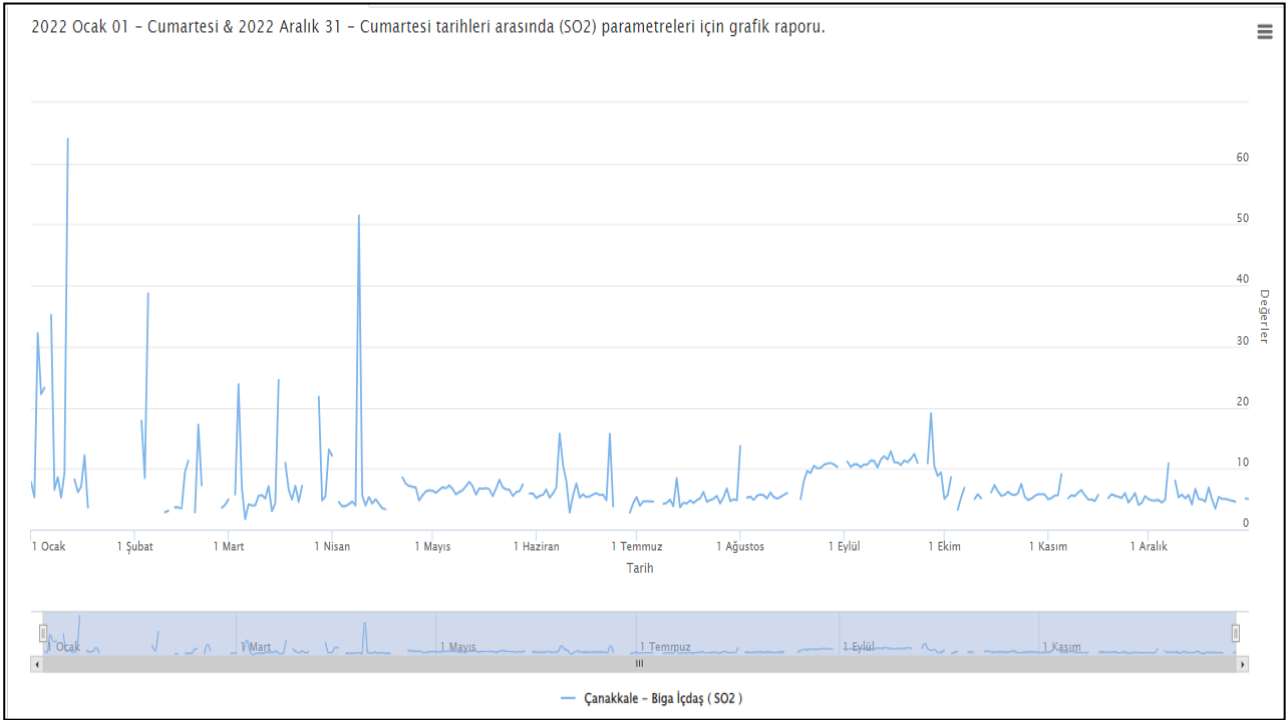
Grafik A.9- 2022 yılında Çanakkale Biga MTHM istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

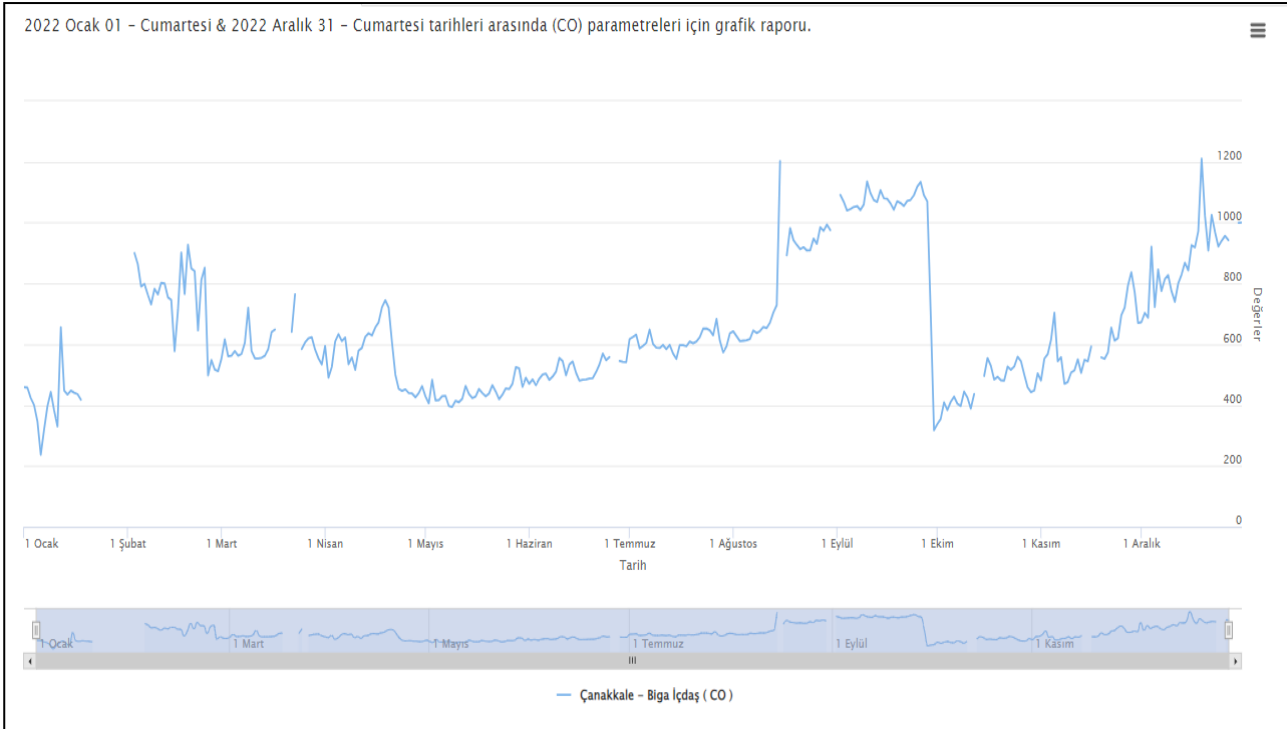
Grafik A.10 -2022 yılında Çanakkale Biga MTHM istasyonu NOx parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

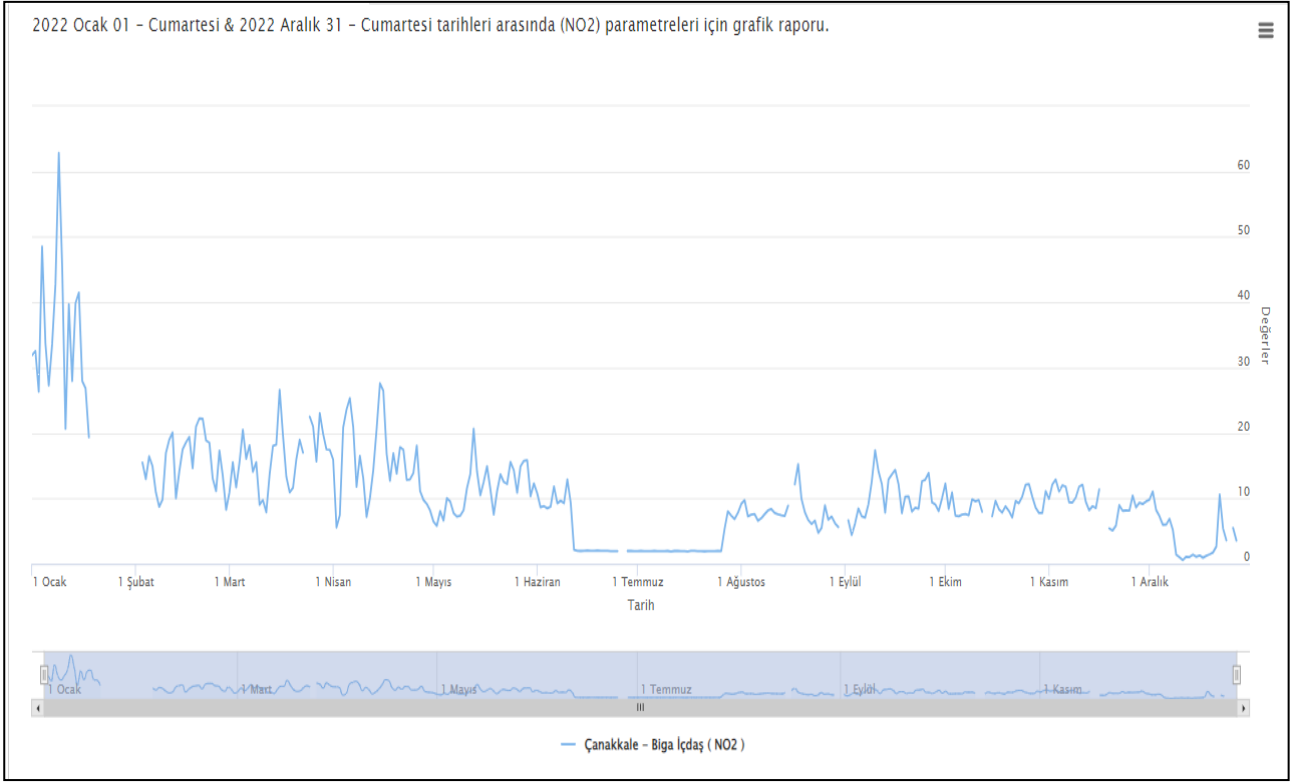
Grafik A.11- 2022 yılında Çanakkale İçdaş istasyonu PM10 parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

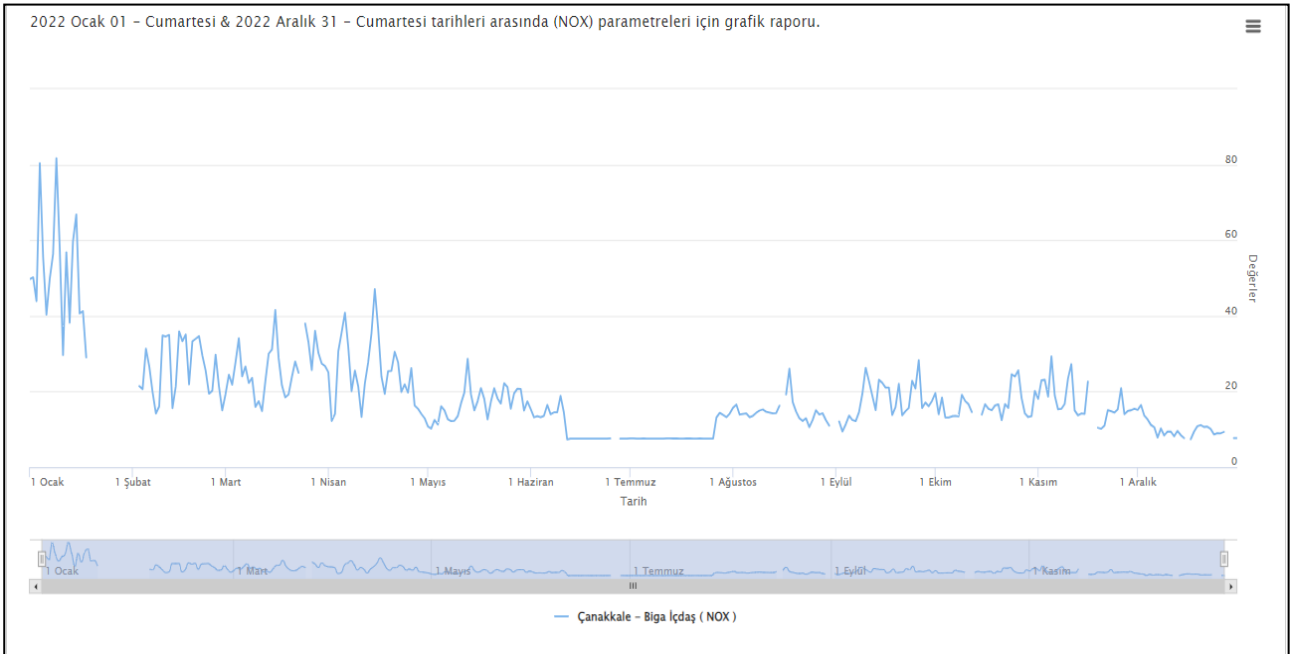
Grafik A.12 - 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

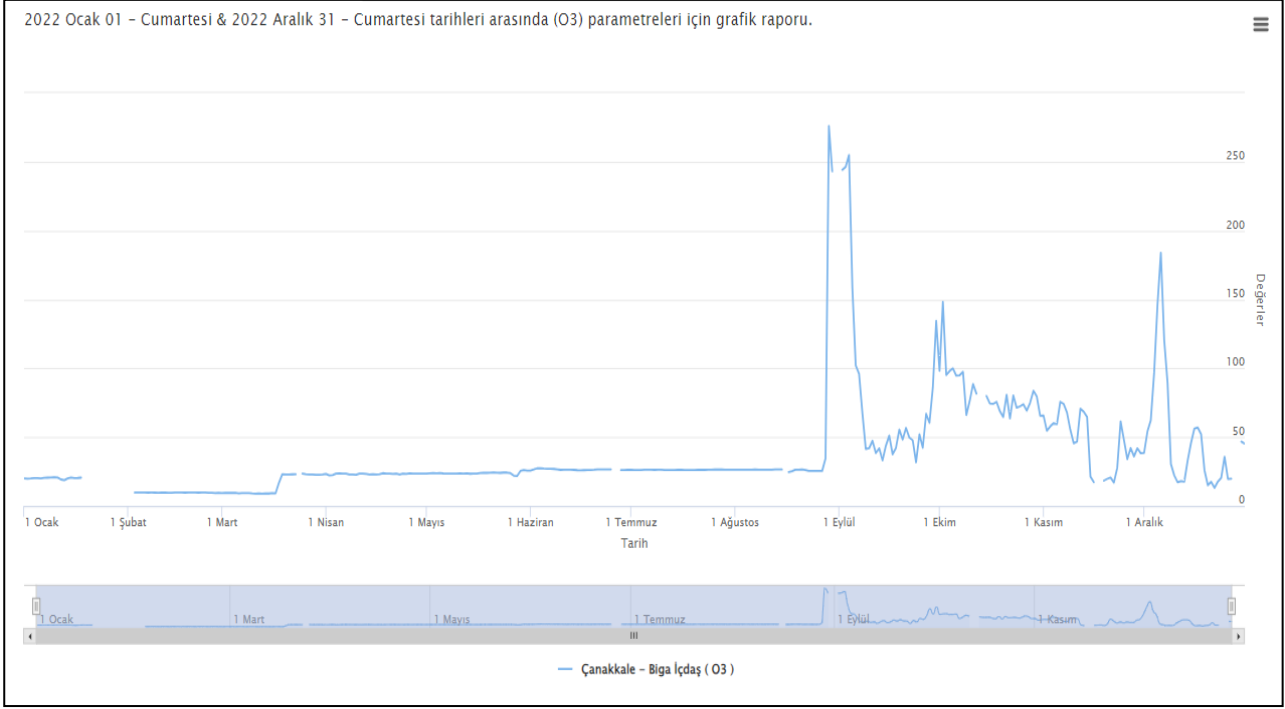
Grafik A.13- 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu CO parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

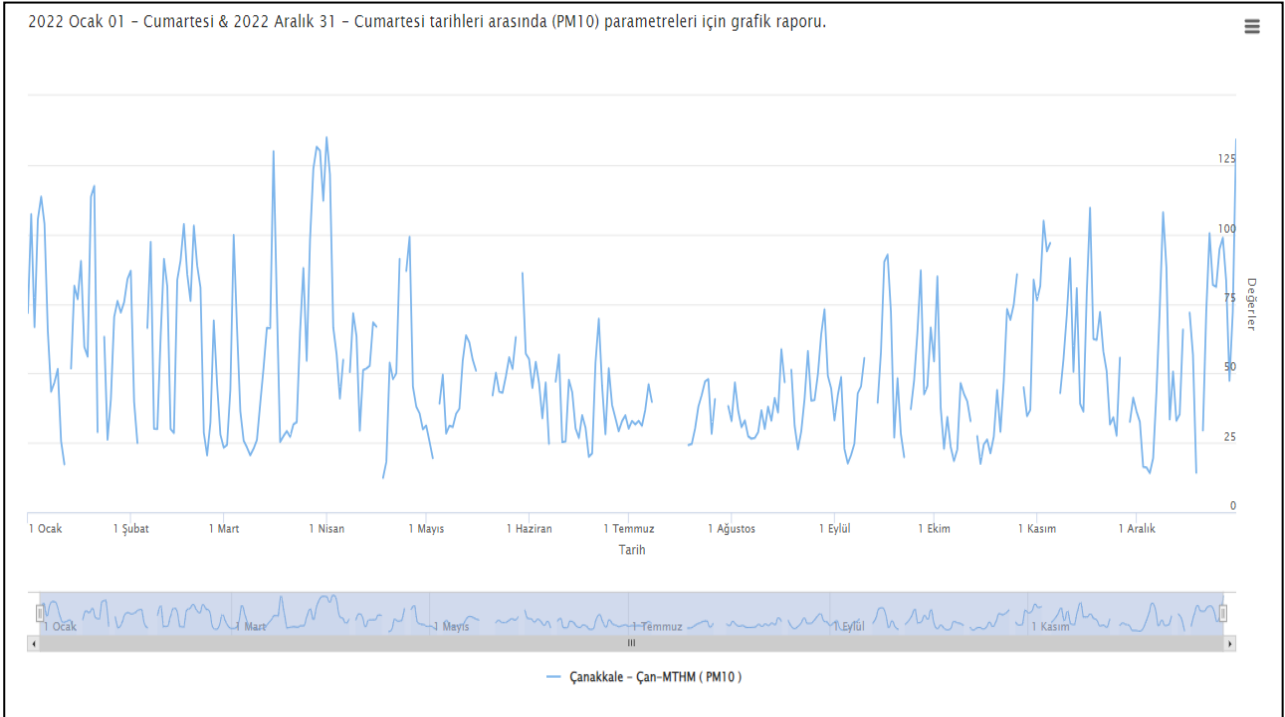
Grafik A.14- 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

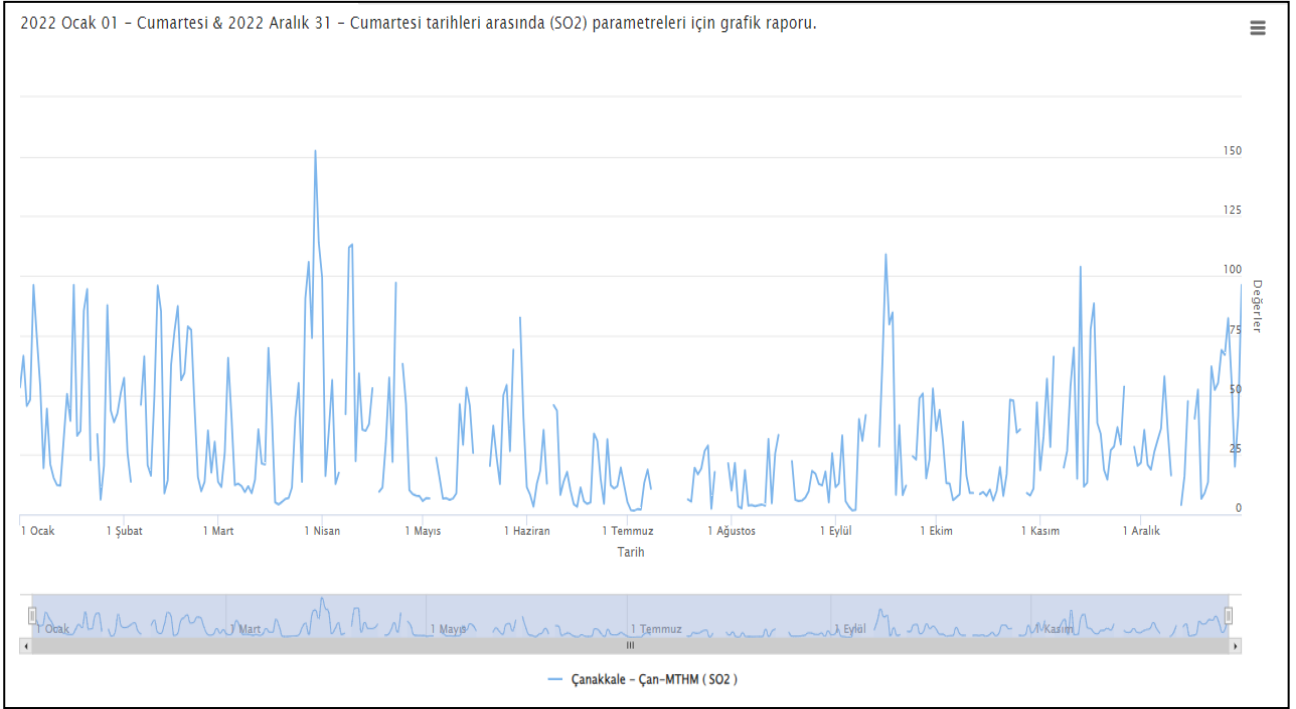
Grafik A.15- 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu NO_x parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

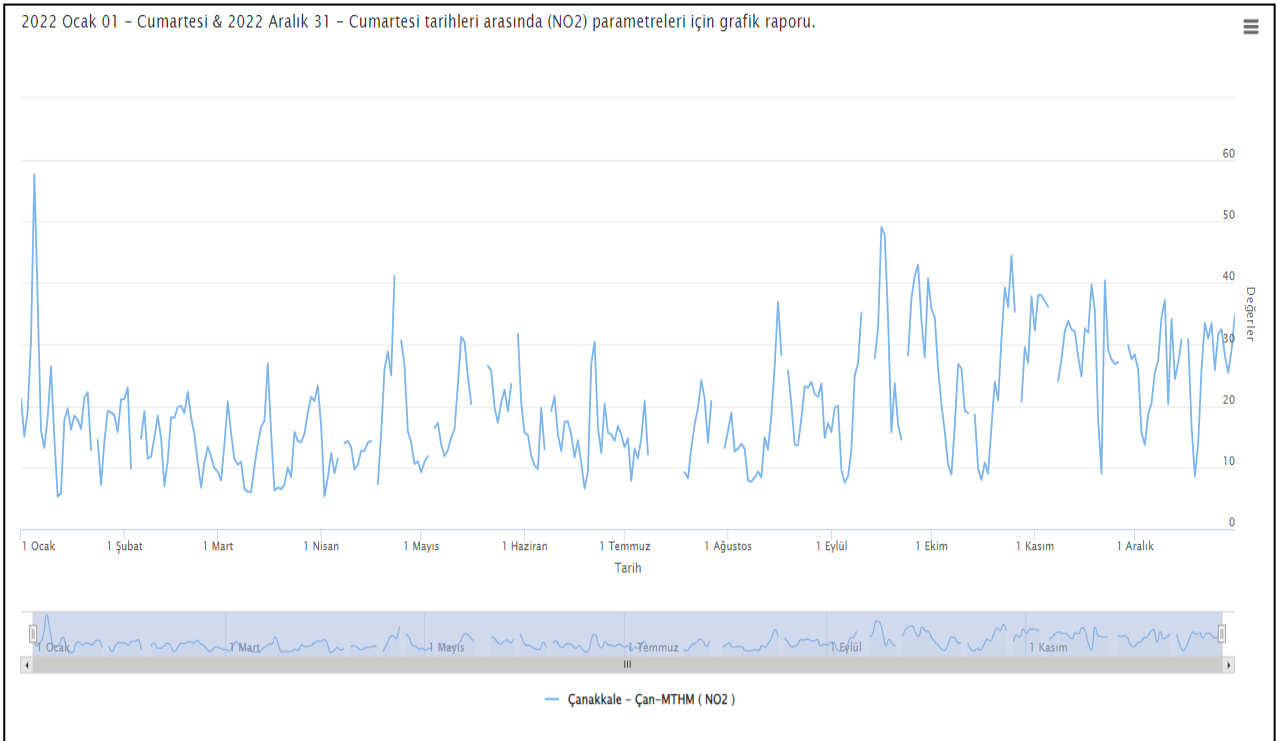
Grafik A.16- 2022 yılında Çanakkale İÇDAŞ istasyonu O₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

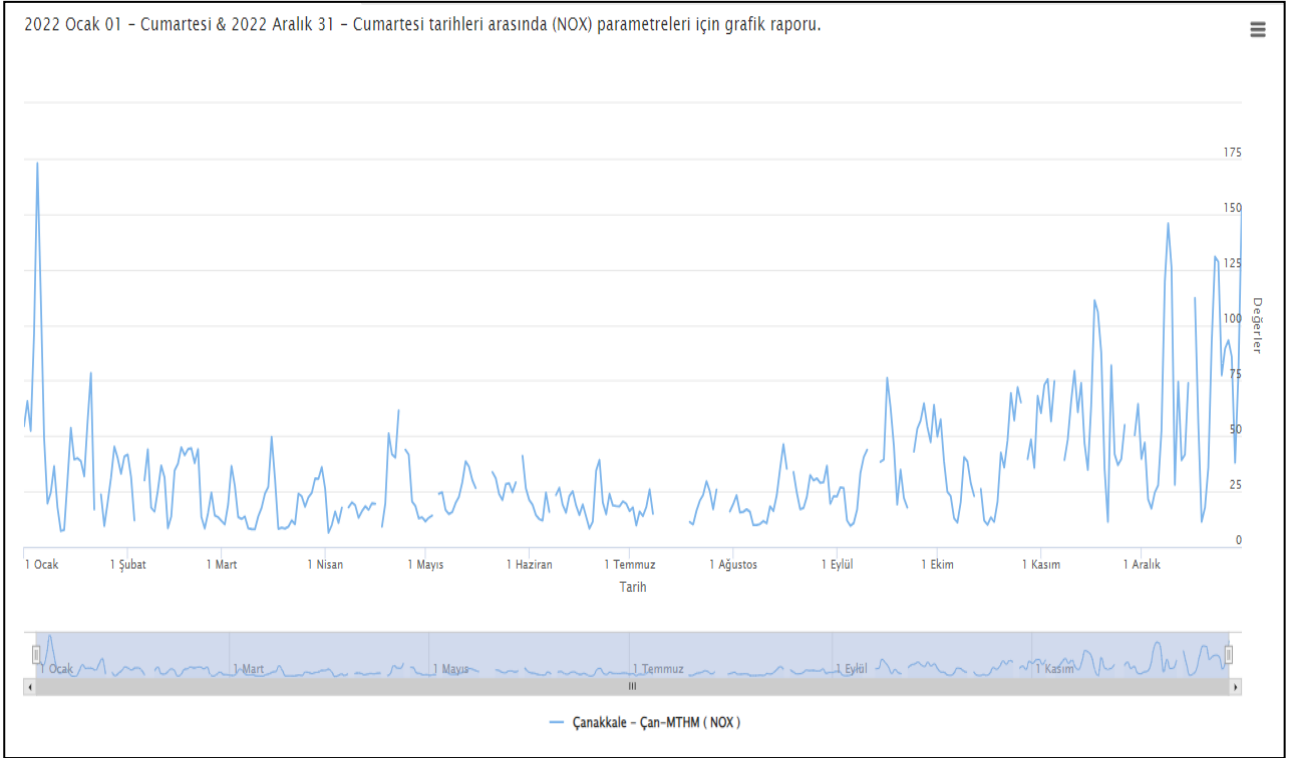
Grafik A.17- 2022 yılında Çanakkale Çan MTHM istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

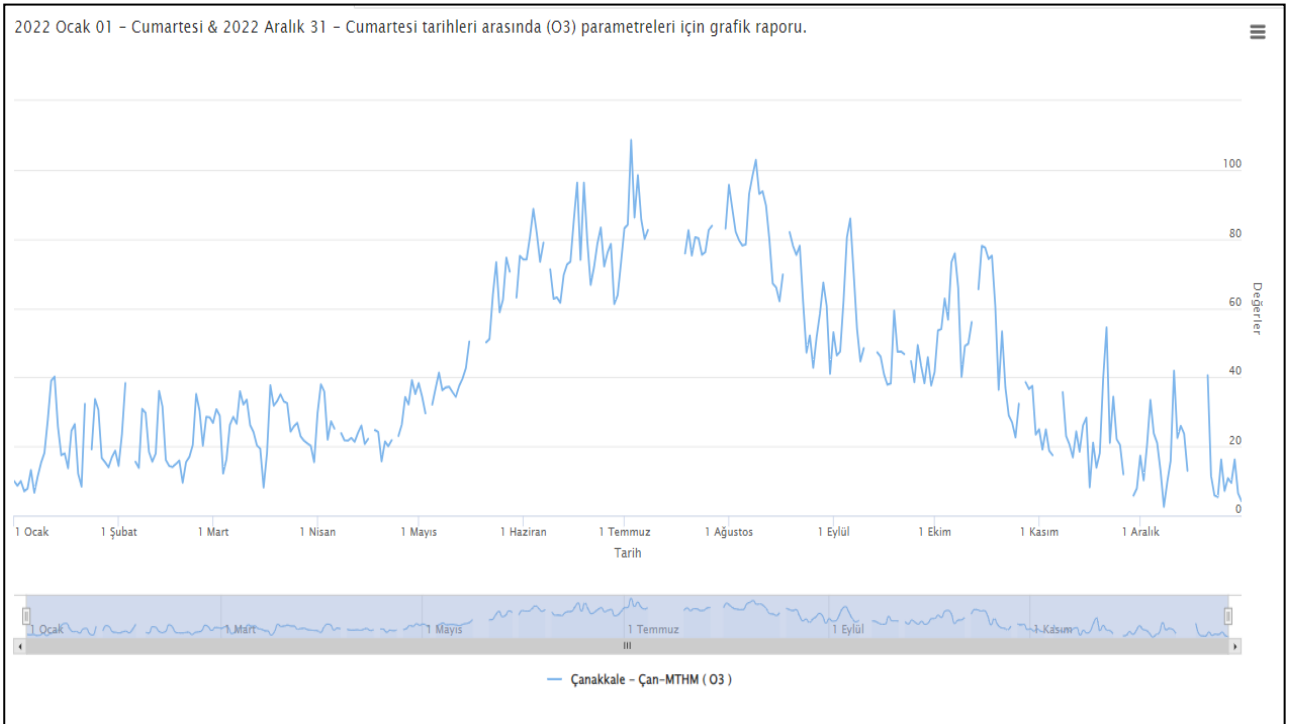
Grafik A.18 - 2022 yılında Çanakkale Çan MTHM istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

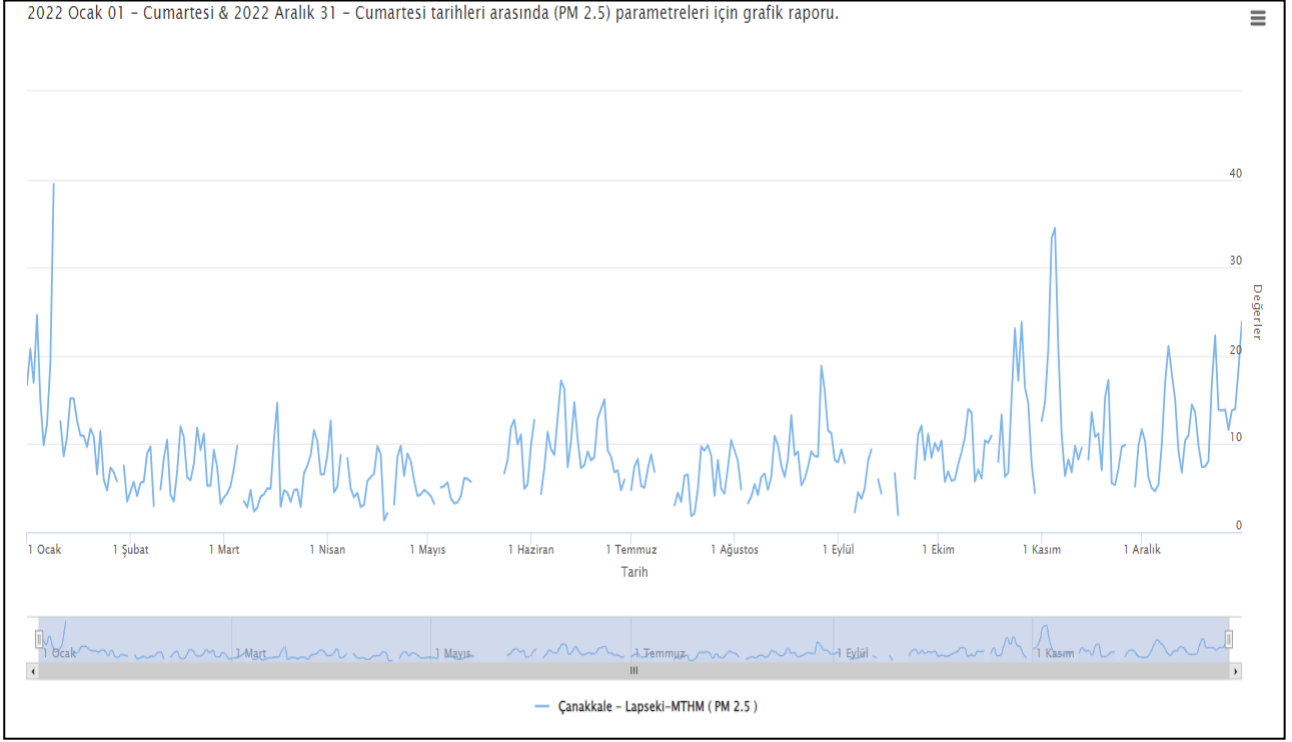
Grafik A.19- 2022 yılında Çanakkale Çan MTHM istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

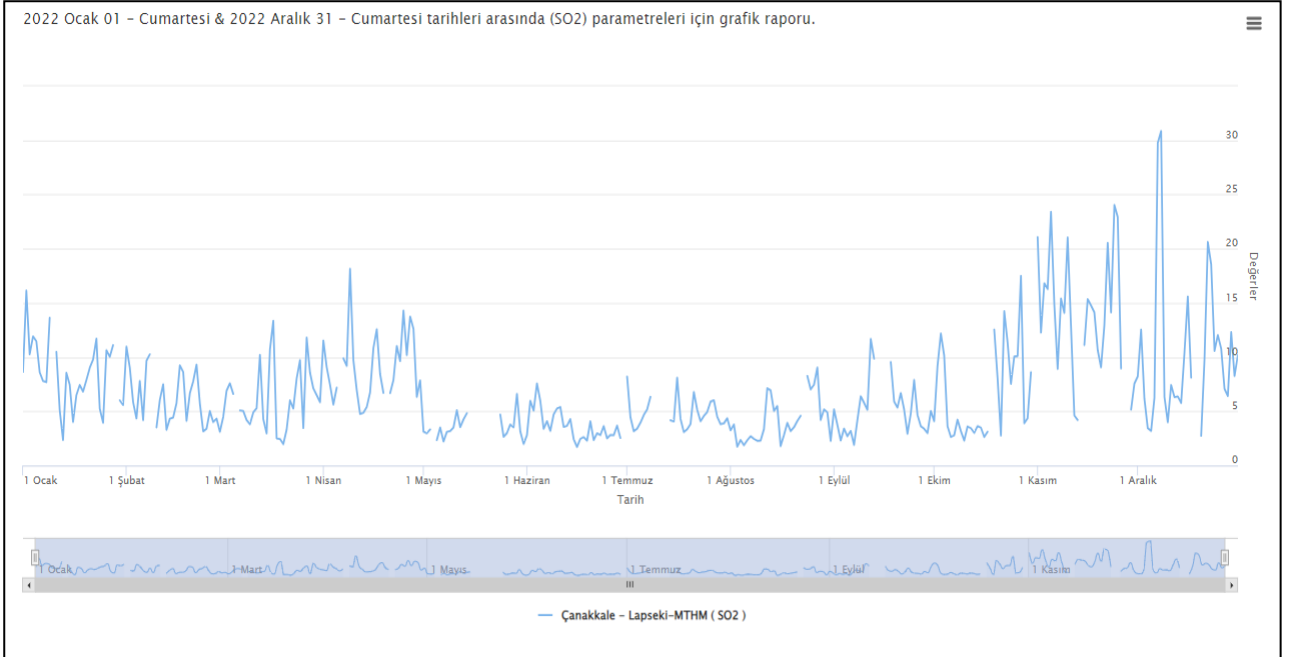
Grafik A.20- 2022 yılında Çanakkale Çan MTHM istasyonu NO_x parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

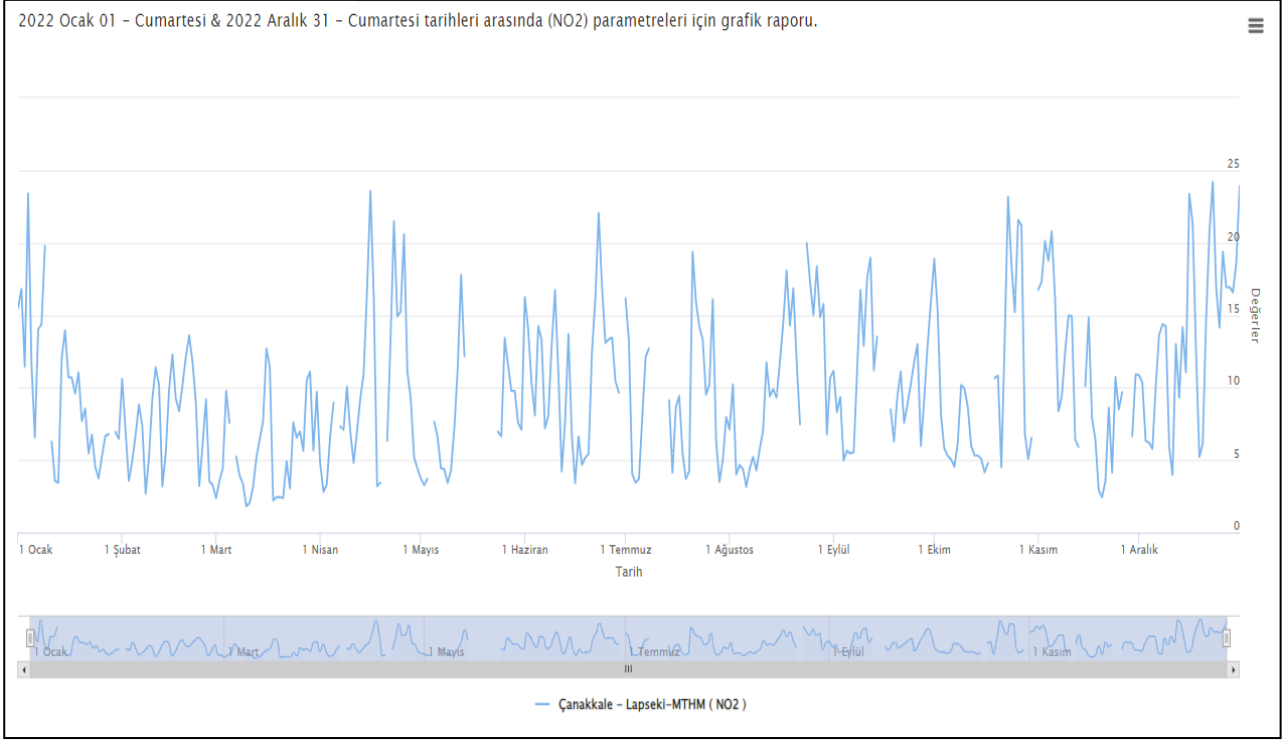
Grafik A.21- 2022 yılında Çanakkale Çan MTHM istasyonu O₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

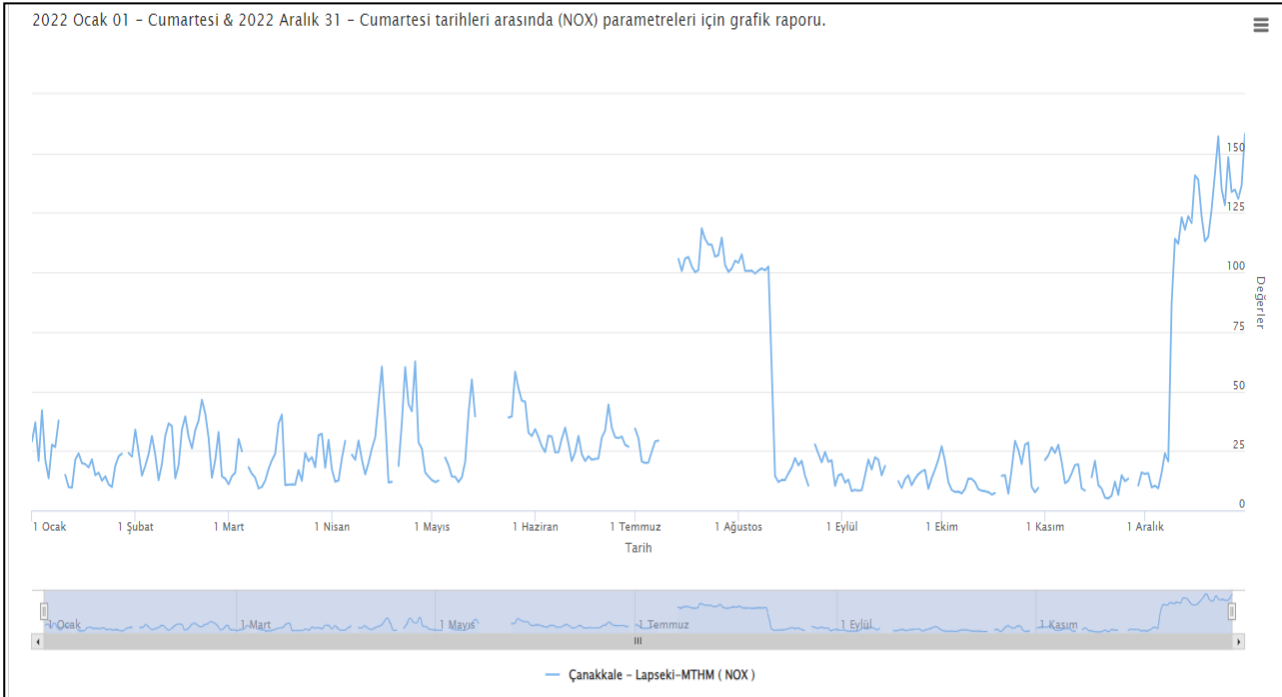
Grafik A.22- 2022 yılında Çanakkale Lapseki MTHM istasyonu PM_{2,5} parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

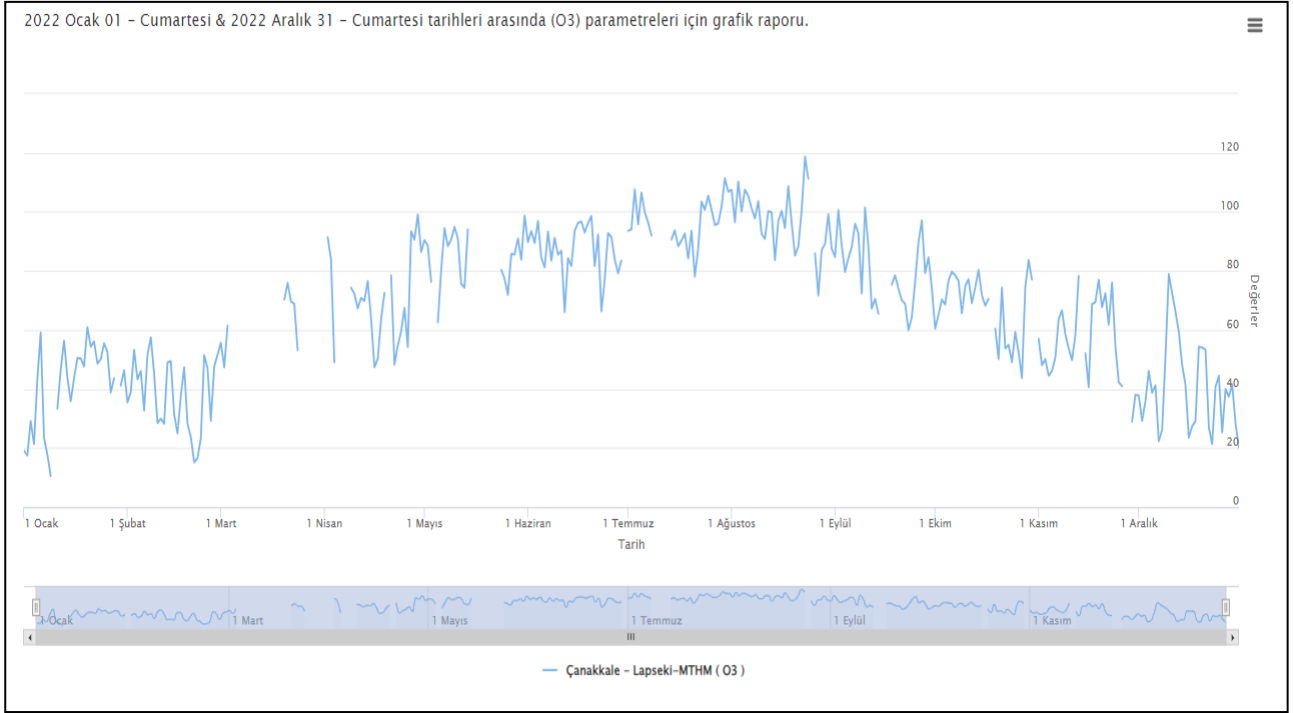
Grafik A.23- 2022 yılında Çanakkale Lapseki MTHM istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.24 - 2022 yılında Çanakkale Lapseki MTHM istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.25- 2022 yılında Çanakkale Lapseki MTHM istasyonu NO_x parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.26- 2022 yılında Çanakkale Lapseki MTHM istasyonu O₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

ÇANAKKALE	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	9,72	0	39,47	4	-	-	-	-	13,94	0	41,83	0	34,12	0
Şubat	9,88	0	47,55	10	-	-	-	-	3,13	0	50,35	0	36,26	0
Mart	9,34	0	56,45	11	-	-	-	-	2,5	0	37,74	0	44,62	0
Nisan	8,42	0	49,82	11	-	-	-	-	2,9	0	42,78	0	46,13	0
Mayıs	8,8	0	30,84	0	-	-	-	-	3,45	0	48,89	0	52,79	0
Haziran	6,32	0	41,77	0	-	-	-	-	3,76	0	30,95	0	60,42	0
Temmuz	6,15	0	43,69	5	-	-	-	-	5,83	0	22,27	0	66,44	0
Ağustos	5,69	0	56,68	12	-	-	-	-	4,94	0	23,52	0	64,04	0
Eylül	7,42	0	32,04	3	-	-	-	-	5,95	0	25,09	0	60,62	0
Ekim	5,29	0	31,57	2	-	-	-	-	7,39	0	31,94	0	44,64	0
Kasım	6,18	0	35,66	5	-	-	-	-	7,05	0	36,22	0	35,98	0
Aralık	8,44	0	34,35	0	-	-	-	-	8,34	0	60,41	0	20,06	0

Çizelge A.7 - 2022 yılı Çanakkale İstasyonu hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3)
(havaizleme.gov.tr, 2023)

*AGS: Sınır değerini aştığı gün sayısı

ÇANAKKALE BİGA MTHM	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	21,85	0	19,60	0	-	-	-	-	11	0	20,68	0	-	-
Şubat	18,45	0	20,64	0	-	-	-	-	28	0	28	0	-	-
Mart	15,41	0	20,24	0	-	-	-	-	7,97	0	15,48	0	-	-
Nisan	24,20	0	24,57	0	-	-	-	-	6,32	0	15,69	0	-	-
Mayıs	9,47	0	24,09	0	-	-	-	-	5,26	0	15,96	0	-	-
Haziran	9,3	0	21,13	0	-	-	-	-	3,7	0	14,98	0	-	-
Temmuz	11,45	0	21,29	0	-	-	-	-	3,62	0	15,37	0	-	-
Ağustos	11,48	0	25,85	0	-	-	-	-	4,41	0	17,93	0	-	-
Eylül	10,9	0	29,08	1	-	-	-	-	6,03	0	21,83	0	-	-
Ekim	-	0	24,74	1	-	-	-	-	5,73	0	20,59	0	-	-
Kasım	-	0	27,33	3	-	-	-	-	6,32	0	22,91	0	-	-
Aralık	7,09	0	25,35	0	-	-	-	-	8,76	0	27,95	0	-	-

Çizelge A.8- 2022 yılı Çanakkale Biga MTHM hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3)
(havaizleme.gov.tr, 2023)

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

ÇANAKKALE BİGA MTHM	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	16,06	0	24,38	0	415	0	-	-	34,95	5	51,57	0	20,26	0
Şubat	8,48	0	212,93	5	748	0	-	-	15,6	0	26,19	0	9,75	0
Mart	7,8	0	30,28	0	596	0	-	-	16,2	0	26	0	15,04	0
Nisan	3,34	0	13,84	4	426	0	-	-	5,57	0	12,14	0	22,27	0
Mayıs	5,5	0	16,08	7	394	0	-	-	5,82	0	10,23	0	21,76	0
Haziran	6,45	0	29,59	1	512	0	-	-	5,06	0	10,37	0	26,5	0
Temmuz	4,9	0	23,1	0	609	0	-	-	2,78	0	8,58	0	26,31	0
Ağustos	7,72	0	17,19	0	809	0	-	-	7,85	0	14,56	0	42,54	0
Eylül	11,25	0	-	-	1036	0	-	-	10,21	0	17,59	0	80,02	0
Ekim	5,81	0	28,55	0	461	0	-	-	9,04	0	16,53	0	82,5	0
Kasım	5,48	0	29,79	4	599	0	-	-	9,5	0	17,17	0	46,85	0
Aralık	5,36	0	23,38	0	880	0	-	-	4,08	0	10,03	0	48,97	0

Çizelge A.9- 2022 yılı Çanakkale Biga İçdaş hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3)
(havaizleme.gov.tr, 2023)

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

Çizelge A.10 - 2022 yılı Çanakkale Çan MTHM hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3)
(havaizleme.gov.tr, 2023)

ÇANAKKALE BİGA MTHM	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	45,83	0	69,04	22	-	-	-	-	19,08	1	44,91	0	18,62	0
Şubat	44,84	1	61,77	15	-	-	-	-	15,07	0	27,98	0	21,78	0
Mart	35,97	0	58,63	15	-	-	-	-	13,20	0	19,32	0	25,65	0
Nisan	41,44	0	58,89	18	-	-	-	-	15,98	1	23,04	0	25,93	0
Mayıs	27,01	0	45,25	11	-	-	-	-	19,32	0	24,54	0	48,84	0
Haziran	15,84	0	39,04	6	-	-	-	-	15,58	0	19,53	0	75,27	0
Temmuz	12,26	0	35,15	0	-	-	-	-	15,05	0	18,39	0	82,09	0
Ağustos	12,67	0	40,11	5	-	-	-	-	17,60	0	22,67	0	73,82	0
Eylül	32,83	0	46,90	8	-	-	-	-	26,77	5	37,8	0	50,04	0
Ekim	19,58	0	42,34	7	-	-	-	-	23,39	1	36	0	51,13	0
Kasım	38,93	0	62,96	18	-	-	-	-	30,43	1	60,54	0	22,22	0
Aralık	38,96	0	58,77	16	-	-	-	-	26,18	0	69,31	0	16,46	0

Çizelge A.10- 2022 yılı Çanakkale Çan MTHM hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3)
(havaizleme.gov.tr, 2023)

*AGS: Sınır değerini aştığı gün sayısı

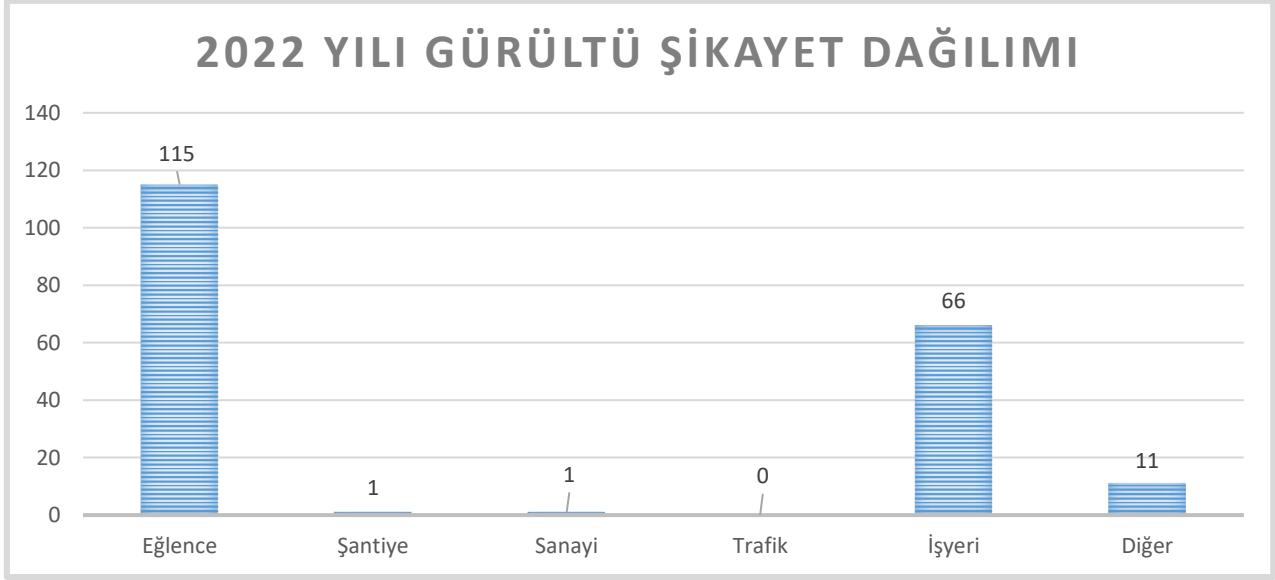
ÇANAKKALE BİGA MTHM	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	8,48	0	-	-	-	-	-	-	9,79	0	20,82	0	41,31	0
Şubat	6,24	0	-	-	-	-	-	-	7,97	0	26,91	0	38,04	0
Mart	6,04	0	-	-	-	-	-	-	5,73	0	19,44	0	62,8	0
Nisan	9,12	0	-	-	-	-	-	-	9,83	0	28,49	0	70,22	0
Mayıs	3,59	0	-	-	-	-	-	-	8,00	0	30,68	0	83,39	0
Haziran	3,68	0	-	-	-	-	-	-	10,94	0	28,24	0	87,25	0
Temmuz	4,78	0	-	-	-	-	-	-	9,22	0	81,74	0	96,42	0
Ağustos	4,18	0	-	-	-	-	-	-	10,47	0	47,12	0	97,27	0
Eylül	5,13	0	-	-	-	-	-	-	10,49	0	14,33	0	80,46	0
Ekim	6,50	0	-	-	-	-	-	-	9,87	0	13,66	0	67,65	0
Kasım	13,97	0	-	-	-	-	-	-	10,73	0	14,63	0	56,15	0
Aralık	2,75	0	-	-	-	-	-	-	3,99	0	9,28	0	20,15	0

Çizelge A.11- 2022 yılı Çanakkale Lapseki MTHM hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3)

(havaizleme.gov.tr, 2023)

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

A.5. Çevresel Gürültü

Grafik A.27 – 2022 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Çizelge A.12 – Tamamlanan Gürültü Bariyerleri

İli/İlçesi	Konumu	Tamamlandığı Yıl	Bariyer Alanı (m ²)	Bariyer Tipi
Çanakkale	-	-	-	-

İlimizde bahse konu tabloya ilişkin veri bulunmamaktadır.

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

İklim Değişikliği Eylem Planı'nda bulunan sektörel hedefler kapsamında ilde yapılan kısa, orta ve uzun vadeli çalışmalara değinilecektir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri tarafından elde edilecek bilgilerin kapsamı; Bakanlığımızın Stratejik Planıyla ve Planda belirtilen iklim değişikliği ile ilişkili Üst politika belgeleriyle uyumlu olma bazında değerlendirilerek; Eksen 1: Çevre başlığı altındaki “Hedef 1.2. Hava Kalitesi ve Gürültü Kontrolü, İklim Değişikliği ve Ozon Tabakasının Korunması” na paralel unsurlar içermelidir.

Bakanlığımız 2020-2023 Stratejik Planı kapsamında, 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planının (YİDEP) hazırlanabilmesi için mevzuat çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir.

Bu doğrultuda; yerel yönetimlerce Yerel İklim Değişikliği eylem planlarının hazırlanmasına dönük mevzuat ve Teknik Kılavuz hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Son yıllarda ülkemizde yaşanan iklim ile ilişkili afetlerin sayı, sıklık ve şiddetindeki artışa koşut olarak bölgesel düzeyde de iklim değişikliğine karşı direncin artırılması amacıyla bölge ve şehir ölçeğinde ele alınması gereken eylem ihtiyaçlarının tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi doğrultusunda Bölgesel İklim Değişikliği Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları da devam etmektedir.

Türkiye İklim Değişikliği Eylem Planı’nda bulunan sektörel hedefler kapsamında illerde yapılan iklim değişikliğiyle ilgili çalışmaların Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri tarafından yerel yönetimlerden temin edilerek İl Çevre Durum Raporlarında yer verilmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu minvalde, Bakanlığımız Stratejik Planında da yukarıdaki hedefleri gerçekleştirmek doğrultusunda işbirliği yapılacak olan birimler arasında ifade edilen İl Çevre Müdürlüklerince yerel yönetimlerden varsa “Yerel İklim Değişikliği Eylem Planları” başta olmak üzere; kentin iklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası kent birliklerine üye olup olmadığı; sera gazı azaltımı ve uyum faaliyetleri ile ilgili uygulamaların; proje ve politikalarına dair bilgilerin bu başlık altına yer alması gerekmektedir.

A.7. Ulaşım ve Hareketlilik

İlde Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı, toplam araç sayısı, egzoz gazı emisyon ölçümü yaptıran araçlar ile tamamlanan bisiklet yollarına ilişkin bilgiler verilmelidir.

Çizelge A.13- 2022 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı
(Kaynak, Yıl)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
14 (13 sabit, 1 mobil)	-	75.432

Çizelge A.14– Tamamlanan Bisiklet Yolları
(Kaynak, Yıl)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
-	-	-

Çizelge A.15– Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları
(Kaynak, Yıl)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
-	-	-

Çizelge A.16– Tamamlanan Çevre Dostu Sokak
(Kaynak, Yıl)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
-	-	-

A.8 Sonuç ve Değerlendirme

Hava kirliliği; atmosferde toz, gaz, duman, koku ve su buharı şeklinde bulunabilecek olan kirlleticilerin havanın doğal kalitesini bozarak insan sağlığı ve ekosisteme büyük ölçüde zarar verecek potansiyele dönüşmesi olarak tanımlanabilir. Hava kirliliğine sebep olan en büyük etmenler ise sanayileşme, ısınma amaçlı kullanılan kalitesiz yakıtlar ve motorlu taşıtların çok fazla sayıda kullanılmasıdır.

Çanakkale ilçeleri özellikle Çan, Biga gibi ilçelerde sanayileşmenin artması sonucu hava kalitesinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Bunun dışında mevsimsel olarak hava kirliliğinde bir artış görülmektedir. Özellikle kış aylarında hava ıssızın düşmesiyle birlikte seyreden hava kirliliği kalitesiz yakıtların iyileştirilme işlemine tabi tutulmadan kullanılması, yanlış yakma tekniklerinin uygulanması ve kullanılan kazanların bakımlarının düzenli olarak yapılmaması sonucu havaya salınan genel kirleticiler hava kalitesini önemli ölçüde etkilemektedir.

İlimizde motorlu taşıtlardan kaynaklanan kirleticilerin hava kirliliği üzerine etkisi de mevcuttur. Özellikle sabah ve akşam saatlerinde yaşanan trafik yoğunluğu hava kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Sanayiden Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında yapılan tüm iyileştirme çalışmalarına rağmen sektörel bazda bazı sanayi tesislerinin kuruluş yerlerinin teknolojilerinin güncelliğini yitirmiş olması nedeniyle bu sektörler için alt yapısı geliştirilmiş yerleşim yerlerinin dışında özel organize sanayi bölgelerinin oluşturulması ve hali hazırda faaliyette bulunan bu işletmelerin taşınmalarının özendirilmesi için teşvik edilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

-sim.csb.gov.tr, 2023

-havaizleme.gov.tr, 2023

-Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü,2023

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Çizelge B.17 –İlin akarsuları
(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Max. Debisi (m3/sn)	Doğduğu yer	Döküldüğü yer
Kara Menderes Çayı	109	109	1530	Kazdağı	Çanakkale Boğazı
Tuzla Çayı	80	80	1400	Kırburun	Ege Denizi
Sarıçay	40	40	1300	Küçükburun	Çanakkale Boğazı
Kocabaş Çayı	84	84	1345	Kaynarca	Marmara Denizi
Mıhlı Çayı	28	12	75	Kazdağı	Edremit Körfezi
Kavak Çayı	50	18	1100	Ballı	Saroz Körfezi
Bayramdere	11	11	1,123 ortalama	Taşlıburun	Marmara Denizi
Büyükdere	10	10	1,048 ortalama	Genişdağ	Kaleköy
Çınardere	28	28	0,791 ortalama	Sislandağı	Marmara Denizi
Tayfurdere	19	19	0,642 ortalama	Ağılyeri	Çanakkale Boğazı
Umurbey Çayı	22	22	16,677 ortalama	Avcı Tepesi	Çanakkale Boğazı
Kocaçay	62	62	4,584 ortalama	Bardakçı	Kocabaş Çayı
Agonya Çayı	148	70	2,304 ortalama	Katrandağı	Ortaca

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Çizelge B.18 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar

(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, hm ³	Sulama Alanı (net), ha	Bitiş yılı	Kullanım Amacı
Atikhisar Barajı	Zonlu toprak dolgu	9,22	3069	1975	Sulama + taşkın + içme suyu
Gökçeada Zeytinli barajı	Zonlu toprak dolgu	14,48	700	1984	Sulama + içe suyu
Bayramiç Barajı	Toprak Dolgu	86,50	16437	1975	Sulama + enerji + içme suyu
Bakacak Barajı	Kil çekirdek, kaya dolgu	136	9000	2000	Sulama
Tayfur Barajı	Kil çekirdek, kaya dolgu	5,712		1985	İçme suyu
Umurbey Barajı	Kil çekirdekli kum-çakıl, kaya dolgu	52,694	3661	2008	Sulama
Ayvacık Barajı	Kil çekirdekli kum-çakıl, kaya dolgu	39	3368	2008	Sulama + içme suyu
Taşoluk barajı	Kil çekirdek, kaya dolgu	88	9352	2009	Sulama
Bayramdere Barajı	Kil çekirdek, kaya dolgu	18,45	1050	2010	Sulama + içme suyu
Yenice - Gönen Barajı (Gövde İl Sınırları Dışında)	Kil çekirdek, kaya dolgu	227,04	20515	1997	Sulama + Enerji + İçme
Gelibolu Çokal Barajı (Gövde ve Göl Alanı İl Sınırları Dışına)	Ön Yüzü Beton Kaplı Kaya Dolgu	204	12757	2012	Sulama + İçme Suyu
Uzun hızırlı göleti	Kil çekirdek, kaya dolgu	4,9	319	1966	Sulama
Koyunyeri göleti	Homojen dolgu	2,9	423	1988	Sulama
Fındıklı göleti	Homojen dolgu	0,85	69	1990	sulama
Alpagut göleti	Homojen dolgu	1,85	214	1990	Sulama
Uluköy göleti	Homojen dolgu	2,9	303	1993	Sulama
Küçükklü göleti	Homojen dolgu	5,92	800	1998	Sulama
Kozçeşme göleti	Homojen dolgu	4,24	739	1999	Sulama
İntepe göleti	Kil çekirdek yarı geçirimli dolgu	0,67	114	2008	sulama
Kayatepe göleti	Homojen dolgu	1,3	307	2008	Sulama
Yenice Çınar göleti	Homojen dolgu	0,73	168	2009	Sulama
Tavaklı Alemlaş göleti	Kil çekirdek kaya dolgu	0,85	147	2006	Sulama
Örenli göleti	Kil çekirdek kaya dolgu	1,17	198	2006	Sulama
Çan Karakoca göleti	Homojen dolgu	1,72	323	2011	Sulama
Biga Ayıtdere göleti	Kil çekirdek toprak dolgu	6,78	1157	2010	Sulama
Hamdibey Asar göleti	Kil çekirdek yarı geçirimli dolgu	3,56	870	2011	Sulama
Beybaşı göleti	Kil çekirdek kaya dolgu	0,52	87	2013	Sulama

Biga Hacipehlivanlı göleti	Kil çekirdek kaya dolgu	0,94	180	2012	Sulama
Çan Altıkulaç göleti	Kil çekirdek kaya dolgu	3,3	532	2012	Sulama
Ezine Akçin göleti	Toprak dolgu	10,298	820	2011	Sulama
Biga Kaynarca göleti	Homojen dolgu	18,51	2045	2011	Sulama
Biga Gürgendere göleti	Kil çekirdek kaya dolgu	1,23	310	2016	Sulama
Lapseki Balcılar Göleti	Kil çekirdek kaya dolgu	1,3	195	2016	Sulama
Ayvacık Çamköy Göleti	Kil çekirdek kaya dolgu	0,45	69	2017	Sulama
Bayramiç Zeytinli Göleti	Homojen dolgu	2,8	504	2017	Sulama
Bayramiç Yassıbağ Göleti	Kil çekirdek kaya dolgu	2,36	518	2018	Sulama
Biga Kaldırımbaşı Göleti	Kil çekirdek kaya dolgu	0,41	50	2015	Sulama
Yenice Torhasan Göleti	Kil çekirdek zonlu dolgu	0,83	127	2015	Sulama
Bayramiç Çavuşlu Göleti	Kil çekirdek zonlu dolgu	2,13	259	2019	Sulama
Çan Karlı Göleti	Homojen dolgu	0,89	233	2022	Sulama

İl Özel İdaresi Göletleri

(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

1	Yenice Kalkım Olukpınardere Göleti	İşletmede	Gölet
2	Gökçeada Uğurlu Göleti	İşletmede	Gölet
3	Çan Terzialan Sarısudere Göleti	İşletmede	Gölet
4	Gelibolu Demircili Göleti	İşletmede	Gölet
5	Ezine Kemallı Göleti	İşletmede	Gölet
6	Merkez Dümrek Göleti	İşletmede	Gölet
7	Lapseki Nusratiye Göleti	İşletmede	Gölet
8	Gelibolu Değirmendüzü Göleti	İşletmede	Gölet
9	Ayvacık Kösedere Göleti	İşletmede	Gölet
10	Bayramiç Yeniceköy Köylüçay Göleti	İşletmede	Gölet
11	Yenice Çınarcık Göleti	İşletmede	Gölet
12	Bayramiç Çırpılar Göleti	İşletmede	Gölet

13	Yenice Hamdibey Ahlarderesi Göleti	İşletmede	Gölet
14	Bayramiç Işıkeli Göleti	İşletmede	Gölet
15	Yenice Davutköy Göleti	İşletmede	Gölet
16	Yenice Karaköy Göleti	İşletmede	Gölet
17	Merkez Aşağıokçular Göleti	İşletmede	Gölet
18	Yenice Koruköy Göleti	İşletmede	Gölet
19	Biga Akyaprak Soğuksudere Göleti	İşletmede	Gölet
20	Gökçeada Aydıncık Göleti	İşletmede	Gölet
21	Gelibolu Karainebeyli Örendere Göleti	İşletmede	Gölet
22	Yenice Semedeli Göleti	İşletmede	Gölet
23	Ezine Bahçeli Göleti	İşletmede	Gölet
24	Yenice Merkez Göleti	İşletmede	Gölet
25	Gökçeada Şahinkaya Göleti	İşletmede	Gölet
26	Gökçeada Dereköy Göleti	İşletmede	Gölet

B.1.2. Yeraltı Suları

Çizelge B. 19- Çanakkale İlinin Yeraltı suyu potansiyeli
(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
Bayramiç – Evciler – Ayazma Kaynağı	50,08
Yenice Çınar K.	0,409
Yenice – Ilica K.	1,04
Geyikli – Pınarbaşı – Kırkgözler K.	0,63
Karadağ Köyü Su Kaynak Alanları	4,20

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Kuyu Yeri	Kuyu No	Doğu	Kuzey	1.5.2023 Statik seviye (m)
ÇNK Biga Çavuşköy	8243/B	519954 D	4456125 K	2.82
ÇNK Biga Çavuşköy	8243/C	519948 D	4455613 K	3.56
ÇNK Biga Çavuşköy	64482 (8243 yerine)	519954 D	4456160 K	6.44
ÇNK Biga Bahçeli	9898	526489 D	4456687 K	3.23
ÇNK Biga Gümüşçay	16342	523204 D	4458763 K	3.40
ÇNK Biga Çeşmealtı	64483 (8242 yerine)	526505 D	4463099 K	2.70
ÇNK Biga Kaldırımbaşı	52437 (18925)	518683 D	4456465 K	1.90
ÇNK Biga Örtülüçe	53166	517162 D	4469550 K	4.15
ÇNK Biga Örtülüçe	57394	519184 D	4470358 K	2.20
ÇNK Lapseki Bayramdere	62679	481454 D	4469667 K	9.66
ÇNK Lapseki Çardak	61638	477084 D	4470514 K	0.58
ÇNK Lapseki Merkez	61639	472351 D	4465623 K	2.66
ÇNK Lapseki Yeniceköy	61640	476552 D	4465152 K	1.50
ÇNK Lapseki Umurbey	61641	465763 D	4456369 K	1.49
ÇNK Çan Hurma-Durali	62671	499325 D	4427938 K	4.31
ÇNK Mrk Kirazlı (Hav.Al.)	62668	452464 D	4443894 K	2.76
ÇNK Merkez Saraycık	62669	454352 D	4443736 K	1.32
ÇNK Merkez Kepez	62670	447521 D	4438072 K	5.25
ÇNK Gelibolu Evreşe	62680	488919 D	4499982 K	2.18
ÇNK Gelibolu Cumalı	62681	463233 D	4465813 K	2.99
ÇNK Eceabat Bigalı	62682	445893 D	4453862 K	4.93
ÇNK Ayvacık Tuzla	62676	426694D	4380364 K	0.62
ÇNK Ayvacık Mrk Panayır yeri	62677	450184 D	4382835 K	3.16
ÇNK Ezine Kunmkale	62678	430369 D	4419957 K	4.23
ÇNK Ezine Geyikli Çamoba yolu	8259	431312 D	4408143 K	4.25
ÇNK Ezine Geyikli Düğün salonu	64487	431679 D	4406644 K	18.90
ÇNK Bayramiç DSİ Sul.Brl.	61643	464940 D	4407404 K	3.91

(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

Gelibolu-Kuru Havuz Şantiyesi	320	320	Biyolojik, Dezenfeksiyon	40.2030.78 26.3743.20	Marmara Denizi
Avek Otomotiv Servis San. Ve Tic. A.Ş. Çanakkale Şubesi	30	16	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	40.15353876146425 26.458479756038283	Yalama Deresi
Avek Otomotiv Servis San. Ve Tic. A.Ş. Çanakkale Şubesi	10	5	Fiziksel	40.119665211970044 29.427861571311947	Yalama Deresi
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	170	136	Biyolojik	28.04452036041766437.594 91980140191	Kuru Dere Aksaz Deresi
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	70	58	Fiziksel	34.69859540462494, 37.45593922132913	Kanal
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	130	104	Biyolojik	27.13065512176399340.447 093207898185	Kuru Dere Aksaz Deresi
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	25	20	Biyolojik	27.13812668329410340.437 72286584536	Marmara Denizi
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	35	28	Biyolojik	27.07405822584405541.669 363545571336	Marmara Denizi
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	200	117,50	Biyolojik	27.45044589042663537.725 20725597699	Soğutma Suyu Kanalı
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	50	40	Biyolojik	27.13355872041575 40.44495590002243	Kuru Dere Aksaz Deresi
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	130	104	Biyolojik	27.13491253824031440.442 65223921049	Kuru Dere Aksaz Deresi
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	35	28	Biyolojik	31.19936540722847 41.09331660415045	Marmara Denizi
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	50	16,25	Biyolojik	27.3598475754261 38.611172006328	Soğutma Suyu Kanalı
İçdaş Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketi Biga Şubesi	150	120	Biyolojik	27.31544494628906 37.114288325813035	Aksaz Deresi/Kuru Dere
Gelibolu-Ankraj Şantiyesi	160	160	Biyolojik Dezenfeksiyon	40 212.09526 3714.782	Marmara Denizi
Cenal Elektrik Üretim Anonim Şirketi -Biga Şubesi	7200000	3657600	Fiziksel, Derin Deniz Deşarjı	39.5755.34 27.136.06	Marmara Denizi
Cenal Elektrik Üretim Anonim Şirketi -Biga Şubesi	200	75	Biyolojik Arıtma	40.2516.17 27.1925.72	Marmara Denizi
Akçansa Çimento Sanayi Ve Ticaret A.Ş. Çanakkale Şubesi Çimento Fabrikası	100	100	Fiziksel	26.24598652124405 39.86747769142764	Kuru Dere
Akçansa Çimento Sanayi Ve Ticaret A.Ş. Çanakkale Şubesi Çimento Fabrikası	40	40	Fiziksel	26.2495619058609 39.8606178482402	-
Akçansa Çimento Sanayi Ve Ticaret A.Ş. Çanakkale Şubesi Çimento Fabrikası	80	80	İleri Biyolojik	26.246028900113742 39.86759649738906	Kuru Dere
Akçansa Çimento Sanayi Ve Ticaret A.Ş. Çanakkale Şubesi Çimento Fabrikası	80	80	Biyolojik	26.249878406524658 39.86200098946103	Kuru Dere
Bergaz Gıda San.Turizm Ve Tic.Ltd.Şti.	60	50	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	39.4725.18 26.157.95	Kuru Dere

Çan Kömür Ve İnşaat Anonim Şirketi Çanakkale Şubesi	400	400	Biyolojik	40213.53 26.5715.72	Kurudere
İçdaş Elektrik Enerjisi Üretim Ve Yatırım A.Ş. - Bekirli Termik Santral	1584	172	Fiziksel	27.35091179609298437.140 857768155385	Kuru Dere/Asmalı Dere
İçdaş Elektrik Enerjisi Üretim Ve Yatırım A.Ş. - Bekirli Termik Santral	1584	145	Fiziksel	27.04893797636032 40.40193623112287	Marmara Denizi
İçdaş Elektrik Enerjisi Üretim Ve Yatırım A.Ş. - Bekirli Termik Santral	10	8	Biyolojik	40.39758546720409527.060 85503101349	Marmara Denizi
İçdaş Elektrik Enerjisi Üretim Ve Yatırım A.Ş. - Bekirli Termik Santral	5400	17	Fiziksel	30.22532254457473439.816 43531905357	Marmara Denizi
İçdaş Elektrik Enerjisi Üretim Ve Yatırım A.Ş. - Bekirli Termik Santral	300	240	Biyolojik	27.04339250922203 40.39832082732958	Marmara Denizi
İçdaş Elektrik Enerjisi Üretim Ve Yatırım A.Ş. - Bekirli Termik Santral	60	48	Biyolojik	39.86734628677368 40.91414380362586	Kuru Dere/domuz Deresi
Burcu İda Naturel Konservecilik Gıda İthalat İhracat Ve Ticaret Limited Şirketi.	200	200	Fiziksel, Biyolojik	39.5755.34-27.136.06	Sazak Deresi
Klv İnşaat Anonim Şirketi - Çanakkale Şubesi	40	40	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	40.55487458459555 26.81513249874115	Kayran Deresi
Akpınar Süt Ürünleri / Peynir Üretim Tesisi	150	140	Fiziksel, Biyolojik	39.4624.19 26.2929.15	Türkmenli Deresi
Asa Kahramanlar Et Ve Süt Ürünleri Akaryakıt Nak. İnş. Tur. San. Tic. Ltd. Şti.	80	50	Fiziksel, Biyolojik	39.74322038742879, 26.349621734116226	Dere
Özsoylar Süt Ürünleri San Tic. Ltd. Şti	60	46	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	39.77493440132533 26.379976272583004	Dere
İçdaş A.Ş. - Hazır Beton Tesisi	40	10	Fiziksel	27.057476 40.399090	Kuru Dere/Asmalı Dere
Ulubay Soğuk Depo İşletmeciliği Ve Ticaret Limited Şirketi	500	300	Fiziksel, Biyolojik	40.3676728825233 26.695683114121493	Marmara Denizi
Ns Sezgin Otomotiv Gıda Tarım İnş.Tur.Na K.San Tic Ltd Şti Sarısöğüt Köyü Tesisi	60	60	Fiziksel, Biyolojik	39.72874500166549 26.36908125121408	-
Tahsildaroğlu Süt Ürünleri San.Ve Tic.A.Ş.	1200	1200	Fiziksel, Biyolojik Kimyasal	39.4639.49 26.2911.23	Köyiçi Deresi
Doğtaş Kelebek Mobilya San.Ve Tic A.Ş. Biga Fabrika	70	35	Biyolojik	40.249308478437484 27.285479307174683	KURU DERE
S.T.Y. İnşaat Turizm Tic.Ve San.A.Ş. Gelibolu Şubesi Kamp Alanı	70	70	Biyolojik	40.1234.40 23.2249.28	Marmara Denizi
Hocaoğlu Ezine Süt Ürünleri Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti. - İmalathane	40	35,24	Fiziksel, Biyolojik	39.60020184197059526.169 91650302225	-
Kansu Petrol Nakliye Ve İnşaat Ticaret Limited Şirketi Akaryakıt İstasyonu	10	8	Fiziksel	39.828565876489364, 26.325162760804233	-
Gelibolu Gemi İnşaat San. Ve Tic. A.Ş.	80	24	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	40.32139711763662, 26.575294816866517	Marmara Denizi

Aydoğan Otomotiv / Toyota Plaza	16	8	Fiziksel	40.08027839847763 26.38482841660334	-
Tabaklar Petrol / Shell - 2 (Merkez Tesis)	50	40	Fiziksel, Biyolojik	40.44413058705078 26.677057764027264	-
Özerler Petrol Ve Petrol Ürünleri İnşaat Turizm Taşımacılık İthalat İhracat Sanayi ve Ticaret LTD. ŞTİ.	5	5	Fiziksel	40.33024702124994 26.662428996060044	Kuru Dere
İÇDAŞ Çelik Enerji Tersane Ve Ulaşım San. A.Ş. Kocaalan Şubesi.	780	110	Fiziksel	26.71534895896911638.290 52184853648	Kuru Dere Aksaz Deresi
Miller Oto Ticaret Ve Sanayi A.Ş. Erenköy İstasyonu	10	6	Fiziksel	40.444007696385064 26.675469875335693	-
Erdem Petrol Ürünlerisanayipazarlama Ltd. Şti.	10	5	Fiziksel	40.23236350185715 26.638927459716793	-
Dardanel Önentaş Gıda Sanayi A.Ş.	500	500	Fiziksel, Kimyasal	40.116546033468396 26.397099494934082	Marmara Denizi
Kıvam Gıda Tarım Nakliyat San. Ve Tic. A.Ş.	189	152	Fiziksel, Biyolojik	39.77470351877286 26.372058391571045	-
Kse Madencilik İnş. San. Ve Tic. A.Ş.- Lapseki Şubesi	10	10	Fiziksel	40.30142524143667 26.759455204010006	-
Kse Madencilik İnş. San. Ve Tic. A.Ş.- Lapseki Şubesi	40	30	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	40.3006724591237 26.75897240638733	-
Rem Süt Ürünleri Üretim Ve Ticaret Ltd. Şti.	60	50	Biyolojik	39.3333.82 26.2131.37	-
Akçansa Çimento San. Ve Tic. A.Ş. Çimento Üretim Tesisi	80	80	Fiziksel, İleri Arıtma	26.87007084488868741.655 06231884134	-
Tümad Madencilik Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi Lapseki Şubesi	40	40	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	40.30164289213843 26.7801833152771	Kovanlık Deresi
Kervan Süt Ürünleri San. Ve Tic. Ltd. Şti. Biga İmalathane Şubesi	20	20	Fiziksel, Biyolojik	40.1830.94 27.451.17	-
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Kampüsü	600	600	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	40.10951422466370526.410 183310508728	-
Homer Gıda Tarım Hayvancılık Nakl. San. Ve Tic. Ltd. Şti.- Çanakkale Şubesi	100	100	Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik, Dezenfeksiyon	39.82325837734719 27.155005931854248	-
S.S. Biga Deri Sanayicileri / Atıksu Arıtma Tesisi	180	360	Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik	40.1344.01 27.1521.28	Kocabaş Çayı
Sönmezler Otomotiv / Armutlu Mevkii	15	2	Fiziksel	40.0543.82 26.2403.43	-
Kalemaden Endüstriyel Hammaddeler San. Tic. A.Ş. Semedelli Entegre Tesisi	120	120	Fiziksel	40.0439.80 27.0843.81	-
Akdeniz Yaş Gıda Ve Konservelik Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi- Çanakkale-Yenice Şubesi	157	150	Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik	39.5048.23 27.1444.84	-
Yanmazlar Petrol Ürünleri Gıda Nakliye Turizm İnşaat Enerji Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi	5	3	Fiziksel	39.4555.45 26.215.14	-
SARUHAN MOTORLU ARAÇLAR TAŞIMACILIK İNŞAAT TİCARET VE SANAYİ ANONİM ŞİRKETİ - (Merkez)	18	18	Fiziksel	40.420.13 26.2242.08	-

Vinero Bağcılık / Şarap Üretim Tesisi	38	38	Fiziksel, Biyolojik	40.1557.58 26.2256.15	Kurt Deresi
Eceabat Süt Ürünleri Tarım Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi	400	400	Fiziksel, Biyolojik Kimyasal	40.329591270049825 26.352075934410095	Kocadere
Ezine Peymar Gıda Tur. Akaryakıt Nak. İnş. San. Tic. Ltd.	10	10		39.693929616838645 26.387314796447754	-
Alakaşlar Gıda Turizm İnşaat Madencilik Kuyumculuk Hayvancılık Depoculuk Sanayi İç Ve Dış Ticaret Ltd. Şti.	90	40	Fiziksel, Biyolojik	40.15656098014561 26.864978671073914	-
Demko Demirci Konservecilik A.Ş Biga Gümüşçay İşletmesi	5000	90	Fiziksel, Biyolojik	40.283307043537505 27.293579578399655	Hoşap Çayı
Tki Kurumu Çan Linyitleri İşletmesi Müdürlüğü	40	8	Biyolojik	40. 114.39 27.222.56	-
Tki Kurumu Çan Linyitleri İşletmesi Müdürlüğü	6	3	Fiziksel, Kimyasal	40. 114.39 27.222.56	-
Kar-Bay Gıda Tarım Ticaret Ve Sanayi A.Ş	100	80	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	26.377975344657898 40.08510238178276	-
Pgt Polimer Geliştirme Teknolojileri Anonim Şirketi	100	80	Fiziksel	40.2646518469349 27.13999629020691	
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga Ağaköy Prof. Dr. Ramazan Aydın Yerleşkesi	400	325	Fiziksel, Biyolojik	40.281870637141694 27.15318739414215	-
Eüaş 18 Mart Çan Termik Santral İşletme Müdürlüğü	80	80	Biyolojik	40.015281946750775 26.975507140159603	-
Eüaş 18 Mart Çan Termik Santral İşletme Müdürlüğü	40	40	Biyolojik	-	-
Yeni Truva Turizm Petr. Ve Petr. Ürn. N Ak. İnş. Ltd. Şti.	10	7	Fiziksel	26.371792852878567 40.06990672890175	-
Yeni Truva Turizm Petr. Ve Petr. Ürn. N Ak. İnş. Ltd. Şti.	50	30	Fiziksel, Biyolojik	27.39476591348648 37.35179730355063	-
Etili Seramik İnşaatsanayi Ve Ticaret A.Ş. Seramik Üretimi	25	25	Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik	39.99122676787426 26.909422874450684	Ayıklı Deresi
Öz-Pet Özdemirler Petrol Ür. Tur. İnş. Nak. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	10	8	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	26.459759276967816 40.15543168187685	-
Öz-Pet Özdemirler Petrol Ür. Tur. İnş. Nak. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	7	5	Fiziksel		-
Güneş Hafriyat İnş. Nak. Maden Yapı Malz. Tic. Ltd. Şti.-Çanakale Otoyolu Şantyesi	20	20	Fiziksel Biyolojik	-	Kayran Deresieceabat
Tümad Madencilik Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi Lapseki Şubesi	20	20	Fiziksel Biyolojik		Kovanlık Deresi

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Turizm alanlarda kullanılan atık su miktarları, atık su deşarj noktası, atık su arıtma şekilleri ve atık suyun deşarj edildiği noktaların koordinatları aşağıda verilmiştir.

Turizm alanlarında kullanılan atık su miktarları, atık su deşarj noktası, atık su arıtma şekilleri ve atık suyun deşarj edildiği noktaların koordinatları

TESİS ADI	AAT kapasitesi (m3/gün)	Atıksu miktarı (m3/gün)	Arıtma Türü	Koordinatları	Deşarj Yeri
Assos Longevity Hotel	40	40	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	39.47295228282187,26.21661376197153	Ege Denizi
Nazlıhan Turizm Tesisleri A.Ş.	30	20	Fiziksel, Biyolojik	39.48617300682185,26.339603774140414	Ege Denizi
Emka Tatil Sitesi Yöneticiliği	60	60	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	40.57490992448057,26.830694898744696	-
Selimoğlu Mühendislik Taah.San.Ve Tic. A.Ş. Assos Eden Beach Hotel	20	20	Biyolojik	39.49290512382095,26.371192093884016	Ege Denizi
Selimoğlu Mühendislik Taah.San.Ve Tic. A.Ş. Assos Eden Gardens Hotel	50	47	Biyolojik	39.50724795582418,26.422183960239636	Ege Denizi
Assos Grup Kervankale Otelcilik Turizm İnşaat Ticaret Ltd. Şti. Dove Hotel	50	45	Fiziksel, Biyolojik	39.48122444321288,26.36984556913376	Ege Denizi
Assos Kadırga Hotel	18	18	Biyolojik	39.48492635343015426.36769186694437	Ege Denizi
İda Costa Hotel	50	20	Fiziksel, Biyolojik	39.50595442710811,26.418873723541765	Kuru Dere
S.S. Yeni Denizati Site İşletme Kooperatifi	400	300	Fiziksel, Biyolojik, Dezenfeksiyon	40.34497413740816527.365913391113278	-
S.S. DERYA TATİL SİTESİ ARSA Ve YAPI Kooperatifi	50	50	Fiziksel, Biyolojik	40.56066889432411,26.809312105178833	-
Assos Dionysos Hotel	30	30	Fiziksel, Biyolojik	39.47515223059192426.22500896453857	Ege Denizi
Assos Kervansaray Otel	120	80	Biyolojik	39.48641313453647,26.341041438172393	Ege Denizi
Sınırlı Sorumlu Çakıl Site İşletme Kooperatifi	70	56	Fiziksel, Biyolojik	39.49800866012087,26.391719095299777	Ege Denizi
Bosas Sahil Sitesi	100	100	Fiziksel, Biyolojik	40.3242.1626.4524.58	-
Altıngüneş Toplu Yapı Yönetimi	160	120	Fiziksel, Biyolojik	-	-
Ege Akliman Sitesi	120	93	Fiziksel, Biyolojik	39.50622610344268,26.078839302062985	Ege Denizi
Eser Evler Sitesi Yöneticiliği	35	35	Fiziksel fBiyolojik	39.8892661131861,26.161054372787476	
Sınırlı Sorumlu Orkide Sahil Site İşletme Kooperatifi Gelibolu	1000	380	Fiziksel, Biyolojik	40.3022.5526.4110.7	Marmara Denizi
Kazdağı Termal Resort & Spa	50	50	Biyolojik	39.5457.526.5832.23	Kuru Dere
Tasfiye Halinde Mavi Saroz Arsa Konut Yapı Koop.S.S.	0	90	Fiziksel, Biyolojik	40.3022.9926.3922.67	Marmara Denizi
Dalyan Yalıları Sitesi	50	30	Fiziksel, Biyolojik	-	Ege Denizi
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Dardanos Yerleşkesi	400	360	Fiziksel, Dezenfeksiyon, İleri Arıtma	40.427.9526.2131.38	Marmara Denizi
Troya İma Sitesi	34	34	Biyolojik	-	-

Boğazkent Tatil Sitesi Yalova Köyü Y Alılar Mevkii Ec	100	80	Biyolojik	40.151.54 26.2820.64	-
Erenler Tatil Sitesiyöneticiliği Gel İbolu	250	180	Fiziksel, Biyolojik	-	Marmara Denizi
Mavi Ege Assos Evleri Toplu Yapı Site Yönetimi	100	100	Fiziksel, Biyolojik	26.17421865463257 39.460931283180464	Ege Denizi
Can Turizm Seyahat Ve Ticaret Ltd.Şti. (Assos Oleas Hotel)	45	0	Fiziksel, Biyolojik	39.3120.66 26.281.58	Ege Denizi
Fatih Siteleri Konutyapı Koop.S.S.	300	300	Fiziksel, Biyolojik	40.1821.86 26.3315.97	Marmara Denizi
Assos Hunters Hotel	10	10	Biyolojik	26.37328952550888 39.495168029481846	Kuru dere
Assos Barbarossa Hotel	100	100	Fiziksel, Biyolojik	39.2931.09 26.227.31	Ege Denizi
Çağkent Tatil Sitesi	200	120	Biyolojik	39.3032.89 26.456.43	Ege Denizi
S.S. Eser Tur. Ve Konut Yapı Koop.	20	20	Fiziksel Biyolojik		Ege Denizi

(Atıksu bilgi sistemi 2023)

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Tarım sektörü, gayri safi yurtiçi hasıla içinde aldığı pay, istihdama olan etkisi, bitkisel üretimdeki öncülüğü, markalaşmış ürünleri ve ürettiği katma değer ile Çanakkale'nin öncelikli sektörleri arasındadır.

Tarıma dayalı sanayinin ihtiyaç duyduğu birçok tarımsal ürün Çanakkale'nin geniş ve verimli topraklarında yetiştirilmekte olup il tarıma dayalı sanayi yatırımları için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Şekil 1.B- Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Çanakkale

(<http://www.investincanakkale.com/tr/26895/canakkalede-tarim-ve-hayvancilik>)

Tarımsal Ürün Çeşitliliği

Şekil 2.B - Çanakkale Tarımsal Ürün Çeşitliliği

(<http://www.investincanakkale.com/tr/26895/canakkalede-tarim-ve-hayvancilik>)

B.3.2.2. Diğer

B.4. Denizler

B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu

İlimiz; kuzey ve kuzeydoğusunda, Marmara Denizi ve Çanakkale Boğazı, güneybatı da ise Ege Denizi ile çevrilidir. Çanakkale Boğazı, İstanbul Boğazı'nın iki katı uzunluğunda ve en dar yeri orta tarafında 1300 m', en geniş yeri 7 km, uzunluğu 60 km'dir. En derin noktasının derinliği 167 metre olan boğazın ortalama derinliği 65 metredir. Batı yakasını Gelibolu Yarımadası, doğu kıyılarını Biga Yarımadası oluşturur.

Ovalar, ırmakların ağız kesimlerinde ya da boylarında bulunan küçük alüvyal ovalardır: Biga Çayı üzerinde Biga Ovası ve ağzında Sinekli Ovası, Eski Menderes Çayı üzerinde Bayramiç, Ezine ovaları, bu ırmağın ağzında Truva Ovası, Saros Körfezi'nin doğusunda Evreşe Ovası bulunmaktadır. En önemli ırmakları, Kocabaş Suyu (Biga Çayı) ile Eski Menderes Çayı'dır. Armutçuk ve Eğri Karaağaç Dağları'ndan doğan Biga Çayı (108 km) ilin kuzey kesimini kuzeydoğu-güney-batı yönünde keserek

Karabiga'nın güneyinde Marmara Denizi'ne dökülür. Eski Menderes Çayı ise; Kaz Dağı'ndan doğar önce batıya, sonra kuzeye yönelir, Ezine ve Bayramiç ovalarını sulayarak Çanakkale Boğazı ile Ege Denizi' nin kesiştiği bölgeden denize dökülmektedir. Yine Çanakkale Boğazı'na dökülen, Kocaçay (Sarıçay) ile Bengaz Çayı; Ege Denizi'ne dökülen Tuzla Çayı, öteki başlıca ırmaklarıdır. Bütün bu ırmakların rejimleri düzensizdir.

Batıdan boğaza girilirse Rumeli kıyısı boyunca Seddülbahir, Kirte, Kilitbahir, Eceabat, Boğalı, Büyük Anafarta, Kumköy, Uzundere, Küçük Anafarta, Cumalı, Bayırköy, Burgaz, Gelibolu, Yeniköy ana yerleşimleri görülecektir. Anadolu tarafında ise Kumkale, Erenköy, Kuzuköy, Çanakkale, Nara, Yapıldak, Bergos, Lâpseki, Çardak yerleşimleri vardır. Boğazın Rumeli kıyısı Tekeburun'dan Çankaya burnuna, Anadolu kıyısı Kumkale burnundan Çardak'a uzanır.

Anadolu Yarımadası'nın en batı noktası Baba Burnu ile Türkiye'nin en batı noktası olan Gökçeada'daki Avlaka Burnu il sınırları içerisinde. İlin toplam kıyı uzunluğu 671 km.dir.

İlimiz; sahip olduğu tarihi, turistik ve kültürel zenginlikleri ile yerli ve yabancı turistlerin daima gözdesi olmuş bir ildir. Merkez İlçe ile birlikte 12 İlçeye sahiptir. Bunlar Ayvacık, Bayramiç, Biga, Bozcaada, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Gökçeada, Lapseki, Yenice İlçeleridir. Deniz turizmi için uygun olan koyların başında; boğazın doğusunda Lâpseki-Dalyan ve Çardak Beldesi kumsalı, Çanakkale Merkez İlçe güneyinde yapılaşmanın yoğunlaştığı Güzelyalı kıyısı, boğazın batısında Seddülbahir Köyü, Ertuğrul ve Morto koyu, Kilitbahir Zargana Plajı ve Gelibolu Hamzakoy'dur. Bu koylar güneşlenme, yüzmeye, su sporları gibi çeşitli rekreasyonel faaliyetler için uygundur. Bununla beraber boğazın dar bir yarımada ile bağlandığı Saroz Körfezi kıyıları da (Kum Limanı, Anafarta Limanı, Ece Limanı ve Yıldız Koyu) son yıllarda deniz turizmi açısından önemli gelişme gösteren rekreasyonel alanların başında gelmektedir. Yine İlin Ege Denizi kıyılarında bulunan Geyikli Beldesi ve Dalyan Köy kıyıları, Gülpınar Beldesi sahil kıyıları, Bozcaada ve Gökçeada İlimizin deniz turizmi potansiyelinin bulunduğu önemli merkezlerdir.

Ulusal deniz izleme programımız ile tüm denizlerimizde meydana gelen kirlilik ve etkileri ile kimyasal ve ekolojik kalite durumunun izlenerek ve insan faaliyetlerinden kaynaklı baskı ve etkiler değerlendirilerek ulusal deniz ve kıyı yönetimi politikalarının ve stratejilerinin belirlenmesi/gözden geçirilmesi ve alınan önlemlerin etkilerinin takibine altlık oluşturulması amaçlanmaktadır. Denizlerde kirlilik ve kalite değerlendirmeleri su yönetimi birimi bazlı yapılmaktadır. Ekolojik kalite durumu ise 3 Biyolojik Kalite Elemanı (fitoplankton, makro alg ve bentik omurgasızlar) ile diğer destekleyici parametrelerin (besin elementleri; toplam fosfor, nitrat+nitrit, seki disk derinliği) ortak değerlendirilmesi yapılarak ortaya konulmaktadır. 2019-2021 izleme programı izleme durumu ekolojik kalite durumu aşağıdaki çizelgede yer almaktadır.

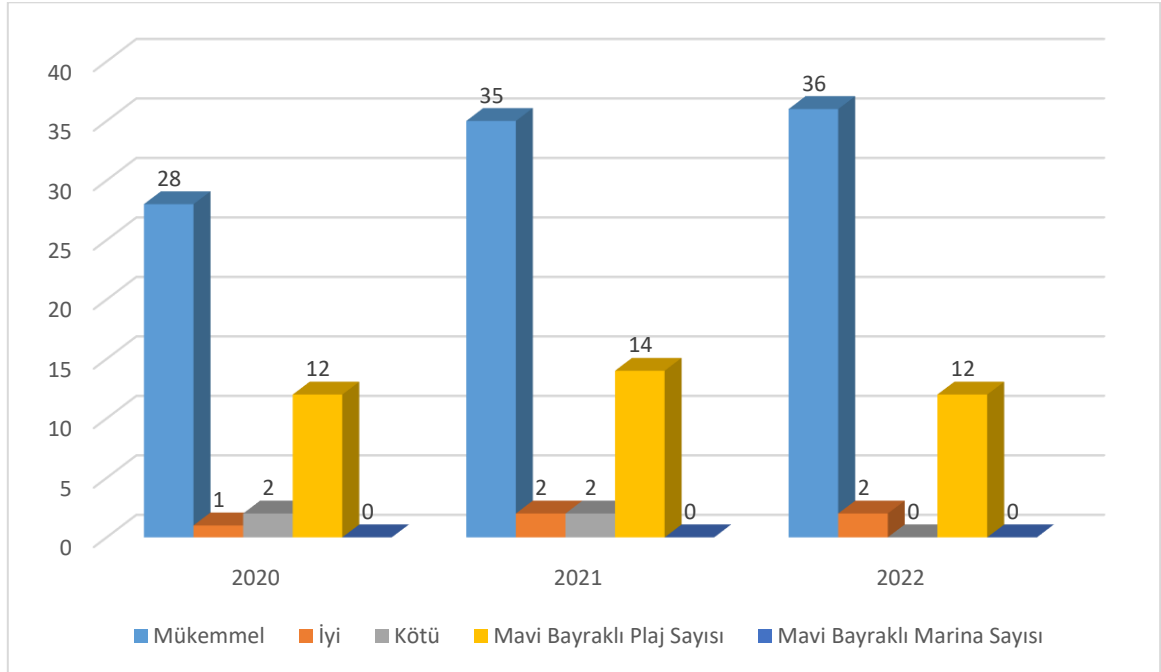
Çizelge B.21 – Kıyı su kütlelerinin ekolojik kalite değerlendirilmesi
(Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, 2023)

Su Yönetim Birimi Kodu	Su Yönetim Birimi Kapsadığı Alan	Ekolojik Kalite Durumu		
		2018	2019	2022
Ege 14	AE9	-	Orta	-
Ege 15	AE1	-	Orta	-

Ekolojik Kalite Renk Kodlaması

Çok İyi
İyi
Orta
Zayıf
Kötü

B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu

Grafik B.28 – Yıllar itibariyle plajların durumu, mavi bayrak almış plaj ve marinaların sayısı
(mavibayrak.org.tr, 2023)

B.4.3. Acil Müdahale Planları

Çizelge B.22 – 2022 yılı itibariyle acil müdahale planı hazırlaması gereken ve onaylı plana sahip kıyı tesisi sayısı

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Şehir	Acil Müdahale Planı Hazırlaması Gereken Kıyı Tesis Adedi	Onaylı Plana Sahip Kıyı Tesis Adedi
Çanakkale	7	7

B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri

İlimizde deniz yetki alanlarında uğraklı uğraksız gemilerde oluşan atıkların alındığı, Atık Kabul Tesisi Lisansına sahip 5 adet tesis bulunmaktadır.

Çanakkale Liman İşletmesi A. Şirketine Kepez Limanı Atık Kabul Tesisi Kepez/Çanakkale

2- İÇDAŞ Çelik Enerji Tershane ve Ulaşım Sanayi A. Şirketi Değirmencik Atık Kabul Tesisi Biga/Çanakkale

3- İÇDAŞ Elektrik Enerjisi Üretim Ve Yatırım A.Ş Bekirli Atık Kabul Tesisi Biga/Çanakkale

4- AKÇANSA Çimento Sanayi Ve Ticaret A.Ş. Akçansa Limanı Atık Kabul Tesisi Kumburun Köyü/Ezine/Çanakkale

5- Cenal Elektrik Üretim A.Ş Karabiga Enerji Üretim Tesisi Liman Atık Kabul Tesisi Karabiga/Biga/Çanakkale

İlimizde ilgi yönetmelik gereği Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Çanakkale Liman Başkanlığı'ndan alınmış Denize elverişlilik belgesi ile atık alma faaliyeti için tescili yapılan ve bu Yönetmelikte tanımlanan atıkları almak, taşımak ve atık kabul tesislerine vermek amacıyla faaliyet gösteren Bozcaada demirleme sahasında konuşlanan ve İl Müdürlüğümüzden de Lisans almış Çanakkale Liman İşletmesi A. Şirketine ait 5 adet Atık Alma Gemisi bulunmaktadır.

1-KOLİN 2

2-KOLİN 3

3-KOLİN 5

4-KOLİN 7

5-DARDANOS

Bu gemiler İlimiz deniz yetki alanı sınırları içerisinde uğraklı ve uğraksız tüm gemilerden atık alma yetkisine sahiptir. Gemilerden almış oldukları atıkları Çanakkale Liman İşletmesi A. Şirketine ait Kepez Limanı atık kabul tesisine teslim etmektedir.

B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri

İlimizde denizde balık çiftliği bulunmamaktadır.

B.4.6. Deniz Çöpleri

Denizlerimize çeşitli yollarla ulaşan, doğada kalıcılık teşkil eden maddeler olarak tanımlanan deniz çöpleri, alınan tüm tedbirlere rağmen, gitgide büyüyen bir problem olarak denizlerimizi tehdit etmekte olup bu nedenle Bakanlığımız tarafından, Sıfır Atık Projesinin devamı niteliğinde olan "Sıfır Atık Mavi Hareketi", deniz çöplerine yönelik halkın bilinçlendirilmesi ve gerekli çalışmaların başlatılması çerçevesinde 10 Haziran 2019 tarihinde Cumhurbaşkanımızın eşi Sayın Emine ERDOĞAN Hanımefendinin himayelerinde başlatılmıştır ve Bu çerçevede, 10.06.2019 tarihli ve 2019/09 sayılı Deniz Çöpleri İl Eylem Planlarının Hazırlanması ve Uygulanması Genelgesi (EK-1) Bakanımız Sayın Murat KURUM tarafından imzalanarak yürürlüğe alınmıştır.

Bu kapsamda İlimizde Sıfır Atık Mavi Hareketini destekleyecek, deniz ve kıyılarımızın etkin bir biçimde korunmasını, deniz çöpleri ile mücadele konusuna İlimizde bütünlük bir yaklaşım getirilmesi, uygulamalarda birlikteliğin sağlanması, çalışmaların sürekli ve düzenli bir şekilde yapılması amacıyla 2019 yılı 19 nolu Mahalli Çevre Kurulu ile Deniz Çöpleri İl Eylem Planlarının Hazırlanmasında görev alacak Kamu Kurum ve Kuruluşlarından oluşan Deniz Çöpleri Yönetim komisyon kurulmuş ve İlimizde 43 Kurum söz konusu eylem planı hazırlanması ve uygulanması hususunda yetkili kılınmıştır.

2022 Yılı içerisinde İlimizde Deniz Çöpleri Eylem Planı komisyon üyeleri tarafından denizlerimizden ve sahillerden 10.350 kg atık toplanılmıştır.

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

BARAJLAR (9 adet)				
BARAJIN ADI		Depolama Hacmi hm ³	Sulama Alanı (Ha)	İçme Suyu Tahsis Miktarı hm ³
1	ATIKHİSAR	54,12	2 885	25,67
2	GÖKÇEADA ZEYTİNLİKÖY	12,28	500	1,9
3	TAYFUR	4,36	İçmesuyu	4,1
4	BAYRAMIÇ	86,50	16 694	3,2

5	ÇOKAL	204,00	12 757	16,8
6	UMURBEY	52,72	3 442	
7	AYVACIK	39,00	3 178	1
8	YENİCE GÖNEN	142,00	20 746	11
9	BAYRAMDERE	18,45	987	4,4

(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

İlçelere göre içme ve kullanma suyu şebekesi ve arıtma tesisi ile hizmet veren belediye sayısı ve nüfusu

İlçeler	Toplam belediye sayısı	Toplam belediye nüfusu	İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı	İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusu	İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)	İçme ve kullanma suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye sayısı	İçme ve kullanma suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusu	İçme ve kullanma suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)
TR222 Çanakkale	34	327 188	34	323 938	99	4	123 228	38
Merkez	4	121 023	4	120 224	99	1	99 438	82
Ayvacicik	3	15 598	3	15 598	100	-	-	-
Bayramicik	1	13 420	1	13 420	100	-	-	-
Biga	6	45 939	6	45 874	100	1	347	1
Bozcaada	1	2 354	1	2 354	100	-	-	-
Çan	2	30 947	2	30 947	100	-	-	-
Eceabat	1	5 380	1	5 380	100	-	-	-
Ezine	3	21 851	3	21 678	99	-	-	-
Gelibolu	4	35 269	4	35 269	100	1	18 558	53
Gökçeada	1	4 885	1	4 885	100	1	4 885	100
Lapseki	3	16 773	3	14 595	87	-	-	-
Yenice	5	13 749	5	13 714	100	-	-	-

(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

İlçelere göre belediyelerin içme ve kullanma suyu arıtma tesisi mevcut durumu

İlçeler	Toplam Tesis Sayısı	Toplam kapasite	Toplam arıtılan miktar	Fiziksel arıtma tesisi sayısı	Fiziksel arıtma tesisi kapasitesi	Fiziksel arıtma tesisinde arıtılan miktar	Konvan-siyonel arıtma tesisi sayısı	Konvan-siyonel arıtma tesisi kapasitesi	Konvan-siyonel arıtma tesisinde arıtılan miktar	Gelişmiş arıtma tesisi sayısı	Gelişmiş arıtma tesisi kapasitesi	Gelişmiş arıtma tesisinde arıtılan miktar
TR Türkiye	206 4 499 508	2 520 085	77	156 490	54 615	96	4 172 571	2 401 093	33	170 447	64 378	
TR222 Çanakkale	4 20 051	10 362	1	946	336	2	19 079	10 000	1	26	26	
Merkez	1 16 714	8 100	-	-	-	1	16 714	8 100	-	-	-	
Ayvacak	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bayramiç	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Biga	1 26	26	-	-	-	-	-	-	1	26	26	
Bozcaada	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Çan	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eceabat	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ezine	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gelibolu	1 2 365	1 900	-	-	-	1	2 365	1 900	-	-	-	
Gökçeada	1 946	336	1	946	336	-	-	-	-	-	-	
Lapseki	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Yenice	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

(1)Faal olmayan içmesuyu arıtma tesislerinin kapasiteleri dahil edilmiştir.
(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

İlçelere göre belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılan su miktarı

İlçeler	Toplam belediye sayısı	İçeren belediye sayısı	Abone sayısı	Dağıtılan su miktarı (m3/yıl)	Su satış geliri (TL) (KDV hariç)
TR Türkiye	2 950	2 611	21 447 147	2 579 675 519	6 284 090 432
TR222 Çanakkale	34	34	160 386	13 359 531	31 433 666
Merkez	4	4	50 257	5 447 637	16 258 220
Ayvacak	3	3	16 764	632 899	1 054 238
Bayramiç	1	1	7 445	363 347	678 295
Biga	6	6	22 747	1 857 778	3 768 888
Bozcaada	1	1	1 722	155 800	500 633
Çan	2	2	13 660	978 419	2 396 097
Eceabat	1	1	2 919	242 440	503 892
Ezine	3	3	10 850	646 843	911 664
Gelibolu	4	4	16 653	1 410 317	2 695 788
Gökçeada	1	1	1 232	310 554	342 957
Lapseki	3	3	9 408	616 783	1 576 011
Yenice	5	5	6 729	696 714	746 983

(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Konu ile ilgili herhangi bir güncel veri bulunmamaktadır

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

Kentimizin içmesuyu ihtiyacı Atikhisar Barajı'ndan sağlanmaktadır. Baraj, Sarıçay Nehri üzerine 1975 yılında kurulmuş olup baraj gölü Çanakkale'nin 10 km güney doğusunda yer almaktadır ve 52.5 milyon m³ kapasiteye sahiptir. 2015 yılında yapılan üstten su alma yapısı ile su yüzeyinin 2 metre altından alınmaktadır.

İÇME SUYU AMAÇLI KULLANILAN BARAJLAR						
Baraj Adı	ATIKHİSAR BARAJI	BAYRAMDERE BARAJI	BAYRAMIÇ BARAJI	AYVACIK BARAJI	ZEYTİNLİ BARAJI	TAYFUR BARAJI
Bulunduğu İlçe	Merkez	Lapseki	Bayramiç	Ayvacık	Gökçeada	Gelibolu
Yağış Alanı (Km ²)	336.130	43.121	440.360	144.448	31.178	13.276
Kullanım Durumu	Aktif Kullanımda	Aktif Kullanımda	Aktif Kullanımda	Aktif Kullanımda	Aktif Kullanımda	Aktif Kullanımda

(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

B.5.2. Sulama

SULAMAYA HARCANAN SU MİKTARI		
Baraj / Sulama Projesi Adı	Sulanan Alan (Ha.)	Harcanan Su Miktarı (hm ³)
Akçin Göleti	477,53	5,320
Alpagut Göleti	85,5	0,694
Altıkulaç Göleti	351,02	3,359
Asar Göleti	493,9	3,754
Ayıtdere Göleti	410,7	4,933
Ayvacık Barajı	357,2	4,061
Balcılar Göleti	135,0	0,924
Bayramdere Barajı	565,1	5,285
Bayramiç Barajı	4.600,4	41,241
Beybaşı Göleti	40,17	0,364
Biga Ovası	5.275,7	55,430
Çamköy Göleti	28,88	0,257
Çanakkale Ovası	557,9	16,631
Çınar Göleti	151	1,194
Fındıklı Göleti	43,3	0,328

Gökçeada Sulaması	315,1	3,410
Hacıpehlivanlı Göleti	144,1	1,228
Kaldırımbaşı Göleti	33,5	0,182
Karakoca Göleti	247,4	2,040
Kayatepe Göleti	214,8	1,948
Kaynarca Göleti	1.372,9	12,235
Koyunyeri Göleti	137,3	1,025
Kozçeşme Göleti	244,2	2,381
Kumkale Ovası Sağ Sahil	2.650,0	59,850
Kumkale Ovası Sol Sahil	2.649,0	25,070
Küçüklü Göleti	186,78	1,067
Örenli Göleti	94,2	0,672
Paşaköy Ovası	86.150	1,129
Taşoluk Barajı	974,3	56,995
Tavaklı Göleti	94,1	0,706
Torhasan Göleti	105,9	0,496
Tuzla Ovası	1.086,78	11,086
Uluköy Göleti	128	0,949
Umurbey Ovası	2.831,74	29,626
Yassıbağ Göleti	335,0	3,617
Zeytinli Göleti	91,29	0,576

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Konu ile ilgili herhangi bir güncel veri bulunmamaktadır

B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Konu ile ilgili herhangi bir güncel veri bulunmamaktadır

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

İşletme Adı	Adresi	Soğutma suyu Kaynağı (Nereden alındığı)	Max Debi Miktarı (m ³ /yıl)	SKKY Sektör Tablosu	Soğutma suyu deşarj noktası (Nereye Deşarj edildiği ve koordinatları)	2018 Deşarj edilen fiili debi miktarı (m ³ /yıl)
İÇDAŞ Elektrik Enerjisi Üretim ve Yatırım A.Ş. Termik Santral Derin Deniz Deşarjı	Çanakkale ili, Biga İlçesi, Kemer ve Bekirli Köyü Marmaracık ve Durmuşdede mevkii	Marmara Denizi	1.652.784.240	Tablo 9.6 Tablo 22	Marmara Denizi 503691D 4472143K	1.028.581.315

İÇDAŞ Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım San. A.Ş. Tesisi 1 nolu SS Kanalı (Enerji Tesisi, Çelikhane 2 Haddehane 3-4)	Çanakkale ili, Biga İlçesi, Değirmencik Köyü	Marmara Denizi	650.394.960	Tablo 9.6 Tablo 20.1	Açık Kanal 510608D447779K	388.105.960
İÇDAŞ Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım San. A.Ş. Tesisi 2 nolu SS Kanalı (Çelikhane 1-3 ve Haddehane 2-5)	Çanakkale ili, Biga İlçesi, Değirmencik Köyü	Marmara Denizi	192.720.000	Tablo 20.1	Açık Kanal 512446D 447775K	32.818.975
CENAL ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş	Zeytinlik Mah. 278. Sok.No:1 17950 Karabiga, Biga / Çanakkale	Marmara Denizi	1.576.800.000	20.2 9.6	Marmara Denizi Derin Deniz Deşarjı, X1:528033,1 593 Y1:4475602,628 X2:527991,0247 Y2:4475557,863 X3:527956,4366 Y3:4475521,458	1.130.880,00 0

(Ç.Ç.Ş.İ.D.İ.M Çevre Yönetimi ve Denetiminde Sorumlu Şube Müdürlüğü, 2023)

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Adı	Firma	İşletme Tarihi	Kurulu Güç	Enerji Üretimi (GWh/yıl)	Ünite Adedi
Gönen HES	Altek Alarko	1998	10,600	47.910	2
Bayramiç HES	Berrak Su	2017	1,900	4.800	2

(DSİ 252.Şube Müdürlüğü, 2023)

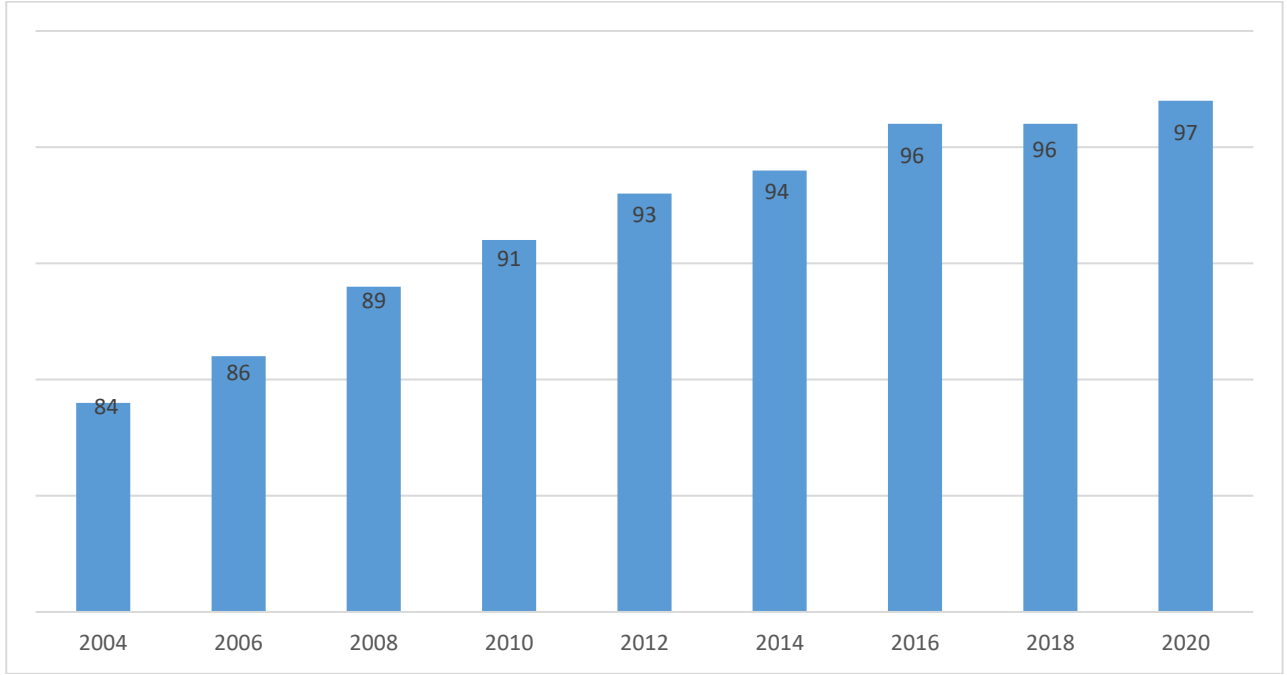
B.5.5. Rekreatif Su Kullanımı

Konu ile ilgili herhangi bir güncel veri bulunmamaktadır

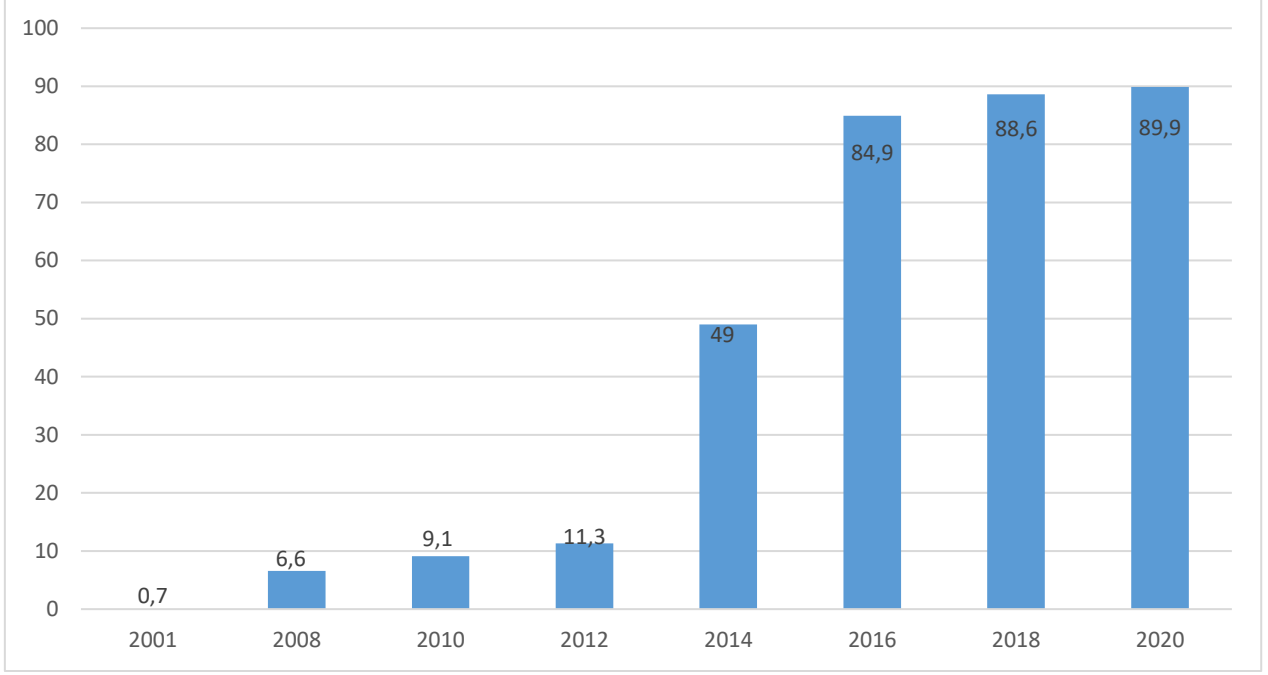
B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

İlimizde 348.939 kişi Kentsel kanalizasyon sistemi ile hizmet almaktadır, bu hizmetten faydalanma oranı her geçen gün artmakla birlikte %96 seviyelerine ulaşmıştır. İlimizde bulunan 23 belediyenin 19' unda atıksu arıtma tesisi bulunmaktadır. Atıksu arıtma tesisleri ile 309936 kişiye ile Belediye nüfusunun %84,9'na hizmet verilmektedir.

Grafik B.29 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı
(TÜİK, 2023)

Grafik B.30 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı
(TÜİK, 2023)

Çizelge B.23 – 2022 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu

(Ç.Ç.Ş.İ.D.İ.M Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü, 2023)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Artırılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m³/sn)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı (var/yok)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/yıl)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri							
İl Merkezi													
Merkez	+	-	-	+	+	+	21.750	+	17.000	Sarı Çay	-	100.000'den fazla	150
İlçeler													
Ayvacık	+	-	-	-	+	-	1000	-	1000	Akarsu	-	2.000-10.000	-
Bayramiç	+	-	-	+	+	-	3000	-	3000	Karamendres Çayı	-	10.000'den fazla	30
Biga	+	-	-	+	+	+	15.906	+	13.972	Kocabaş Çayı	-	10.000-100.000	73
Bozcaada	+	-	-	+	+	-	1512	-	1512	Ege Denizi	+	2.000-10.000	2
Çan	+	-	-	+	+	+	11.152	+	5440	Kocabaş Çayı	-	10.000-100.000	18.340
Eceabat	+	-	-	+	+	-	1500	+	1200	Marmara Denizi	+	2.000-10.000	8
Ezine	+	-	-	+	+	-	2800	-	2400	Akçin Çayı	-	10.000'den fazla	4.35
Gelibolu	+	-	-	+	+	+	10.000	+	5400	Künk Boğazı Deresi	-	100.000'den fazla	150.400
Küçükkuşu	+	-	-	+	+	-	9392	+	5500	Ilıca Deresi	-	2.000-10.000	4
Lapseki+Çardak	+	-	-	+	-	-	+	+	5500	Ulubay Deresi	-	3000	10
Yenice	+	-	-	+	+	-	1000	-	900	Kocaköy Dresi	-	2.000-10.000	2.5
Gökçeada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Belde													
Geyikli	+	-	-	+	+	+	5000	+	825	DSİ Acı Kanal	-	10.000-100.000	0.200
Gümüşçay	+	-	-	+	+	-	500	-	400	Hoşap Çayı	-	10.000	12
Karabiga	+	-	-	+	+	-	500	-	500	Dere	-	10.000	2
Kepez	+	-	-	+	+	-	7525	+	6500	Marmara Denizi	+	10.000-100.000	10
Terzialan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Evreşe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kalkım	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ‘‘Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği’’ kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Çizelge B.24 – 2022 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu

(Ç.Ç.Ş.İ.D.İ.M Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü, 2023)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı
Biga OSB	Faaliyette	1000	-	Fiziksel+Kimyasal	1,65	Ayıt Dere
Çanakkale	Faaliyette	-	-	Belediye Kanalizasyon hattına bağlı	-	-
Ezine- Gıda İhtisas	Faaliyette değil	-	-	-	-	-

Çizelge B.25 – 2022 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı

(Ç.Ç.Ş.İ.D.İ.M Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü, 2023)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT'si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi	125	96
Turizm Tesisi veya Site Yönetimi	74	66
Diğer	29	23

B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi

Çanakkale Katı Atık Düzenli Depolama Sahasında oluşan çöp sızıntı suları; Biyolojik arıtma, Ultrafiltrasyon, Nanofiltrasyon ve çamur susuzlaştırma ünitelerinden oluşan 196 m³ /gün kapasiteli atıksu arıtma tesisinde arıtılmaktadır.

Gelibolu Yarımadası Katı Atık Düzenli Depolama sahasında oluşan çöp sızıntı suları; 32 m³ /gün kapasiteli atıksu arıtma tesisinde arıtıldıktan sonra Gelibolu Belediye Başkanlığına ait Kentsel Atıksu Arıtma tesisine gönderilmektedir.

B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı

Çizelge B.26 – 2022 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu

(Ç.Ç.Ş.İ.D.İ.M Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü, 2023)

A ARITILMIŞ ATIKSULARIN YENİDEN KULLANILMASI VEYA BERTARAFI								
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	Diğer Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
30.698,287	169.290	56.340	0	1.624,390	0	0	5.22	32.557,308

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

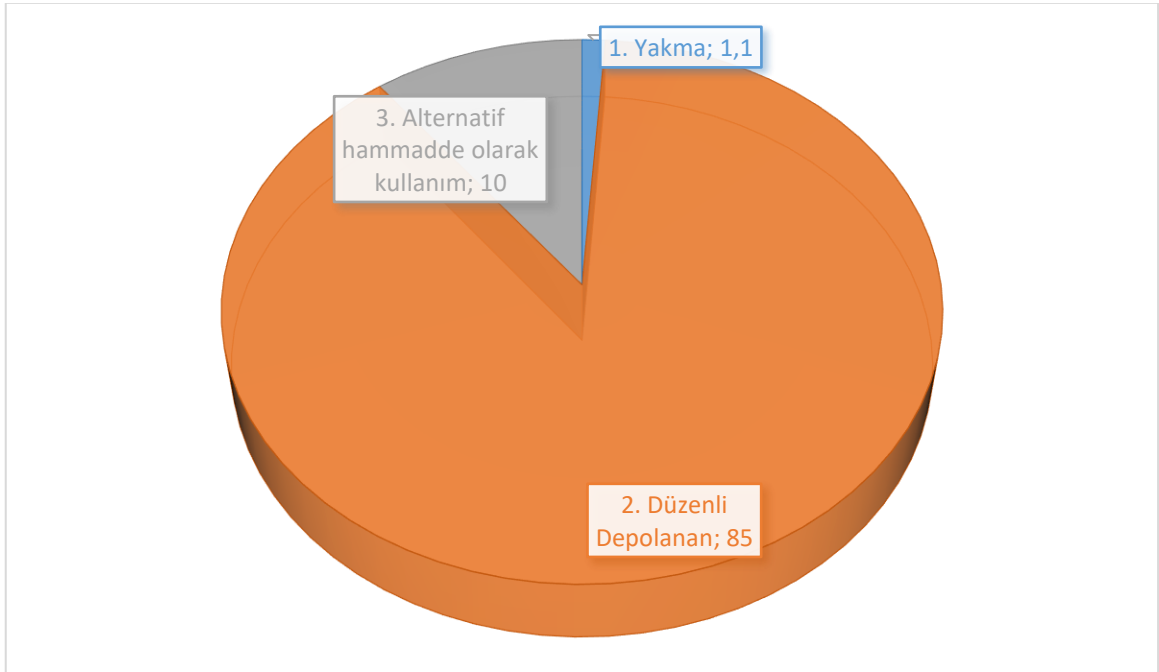
Konu ile ilgili g¼ncel veri bulunmamaktadır.

B.7.2. Arıtma amurlarının Bertaraf Yöntemi

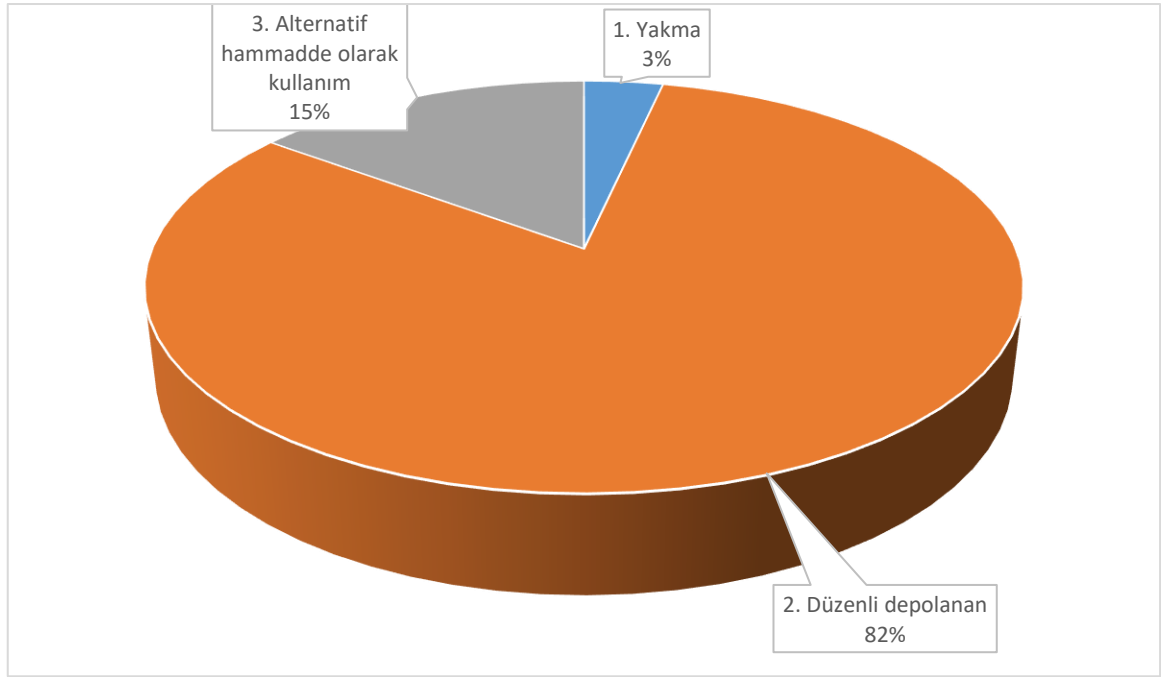
anakkale Belediyesi AAT tesisinden çıkan dekantör altı çamurları, tesis içerisinde bulunan Solar amur Kurutma Tesisine alınarak kurutulmaktadır. %90 kuruluk oranlarına gelen çamur tesisten uzaklaştırılmaktadır.

İlimizde 2022 yılı içerisinde 19 08 05 atık kodlu ve tehlikesiz özellik gösteren Kentsel Atıksuyun Arıtılmasından Kaynaklanan amurlar lisanslı firmaya gönderilmiştir.

2022 yılı içerisinde toplam 650.850.kg atık lisanslı tesise gönderilmiştir. Tesisin atık işleme yöntemi R12 Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi bildirilmiştir. EBS üzerinden Atık Beyan Formu doldurulmuştur.

Grafik B.31 - 2022 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi
(evre, şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Grafik B.32 - 2022 yılında sanayiden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

İlimizde madencilik çalışmalarından dolayı bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılması “Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği” kapsamında yapılmaktadır. İlimizde ekseriyetle kuvars, Düzenli Depolanan 80% Yakma 1% Çamur Kurutma Havuzlarında Bekletilen 19% Düzenli Depolanan Yakma Çamur Kurutma Havuzlarında Bekletilen Düzenli Depolanan 40% Yakma 40% Çamur Kurutma Havuzlarında Bekletilen 20% Düzenli Depolanan Yakma Çamur Kurutma Havuzlarında Bekletilen 62 kalker, bazalt, andezit, ariyet ocakları bulunmaktadır bu faaliyetler sonrası projenin çalışma alanı orman arazi vasfındaysa işletme sonrası saha orman rehabilitasyon projesi kapsamında doğaya yeniden kazandırılmaktadır.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Çizelge B.27 – 2022 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

(Çanakkale İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	19.080	286.980
Fosfor	6.195	
Potas	1.994	
TOPLAM	27.269	

Çizelge B.28 - 2022 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)
(Çanakkale İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Böcekler için	261	TESPİT EDİLEMİYEN VE KAYDI TUTULAMAYAN VERİLERDİR.
Herbisitler	Yabancı otlar için	529	
Fungisitler	Mantarları için	422	
Rodentisitler	Tarla faresi	10	
Nematositler		0	
Akarisitler	Kırmızı örümcek ve benzeri	63	
Kışlık ve Yazlık Yağlar		0	
Diğer	Kükürt-göztaşı v.b	570	
TOPLAM		1855	

Çizelge B.29 - 2022 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları
(Çanakkale İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)
KURUMUMUZ TARAFINDAN BAHSİ GEÇEN ANALİZLER YAPILMAMAKTADIR.				

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

Su, canlıların hayatını sürdürebilmesi için gerekli olan ve bu sebeple hayati önem taşıyan, dünya üzerindeki en mucizevi maddedir.

Su özellikleri itibariyle yalnız canlı çevre üzerinde değil, cansız çevre üzerinde de oldukça etkili bir maddedir. Kayaların fiziksel olarak parçalanarak toprağın oluşması, içindeki maddelerin çözünerek toprağın verimli hale gelmesi, bitkilerin ortaya çıkması, kökten dallardaki yapraklara kadar gerekli yapı taşlarının taşınması ve fotosentez gibi doğa olayları su sayesinde gerçekleşmektedir.

Sahip olduğu yaşamsal, ekonomik ve stratejik önem nedeniyle su, günümüzün ve yakın geleceğin en çok tartışılan konusu olma potansiyeli arz etmektedir.

Kullanım alanlarının yaygınlığı ve ikame edilememesi suyun önemini daha da arttırmaktadır. Ancak su kaynakları coğrafi dağılımındaki eşitsizliğin yanısıra, su israfının fazla olması ve küresel ısınmanın artması sonucu her geçen gün daha fazla azalmaktadır.

Kaynaklar

- Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- Ç.Ç.Ş.İ.D.İ.M.Çevre Yönetimi ve Denetiminden Sorumlu Şube Müdürlüğü-eçbs, 2023
- Çanakkale Tarım ve Orman İl Müdürlüğü,2023
- Çanakkale Sıfır Atık Mavi Eylem Planı, 2023
- TÜİK, 2023

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

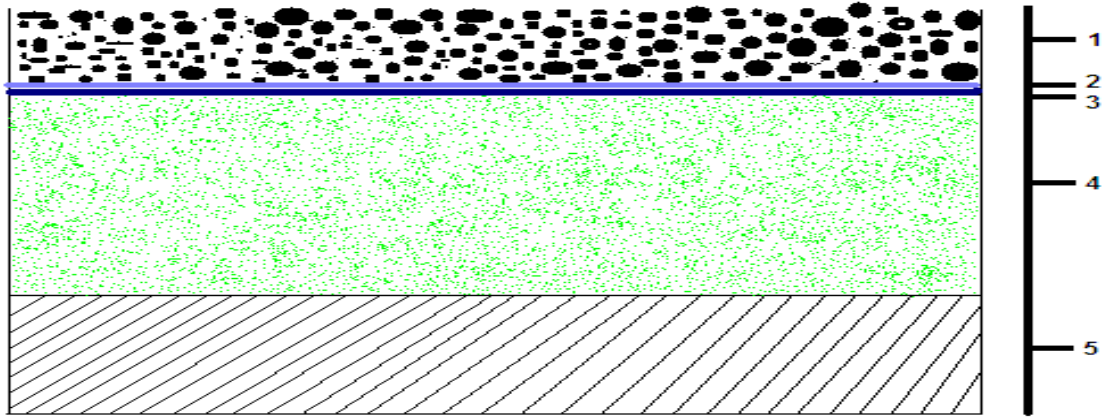
Çanakkale Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi (ÇAKAB):

Tesis, Çanakkale il merkezinin 17 km kuzeydoğusunda, Çanakkale Çimento Fabrikası'nın önceki yıllarda taş üretimi yaptığı eski bir taşocağı sahasına kurulmuş olup, toplam alanı 37 hektardır (33 hektar orman alanı, 4 hektar özel mülkiyet olup tapusu Birlikçe alınmıştır). Depolama sahasının kapasitesi 1.301.000 m³ olup, saha 3 hücreden oluşmaktadır ve ilk iki hücrede 2009 yılından beri katı atık bertarafı gerçekleştirilmektedir.

Katı Atık Düzenli Depolama Tesislerinde biriken/oluşan atık suların, toprağı ve yeraltı sularını kirletmemesi için alınan önlemler tesisin yapım amacını kapsamaktadır.

Hücre 1, Hücre 2 ve Sızıntı suyu toplama havuzunda kullanılan geçirimsizlik tabakası (Yukarıdan aşağıya doğru):

- 500 mm drenaj tabakası çakılı.
- Koruyucu jeotekstil.
- 2.0 mm kalınlığında Yüksek Yoğunluklu Polietilen (HDPE) Örtü (jeomembran).
- 25' cm.' lik tabakalar halinde sıkıştırılmış 4 tabaka 1 m kalınlığında kil.

- 1- 500 mm drenaj tabakası çakılı
- 2- Koruyucu jeotekstil
- 3- Yüksek Yoğunluklu Polietilen (HDPE) Örtü (jeomembran)
- 4- 1000 mm sıkıştırılmış kil
- 5- Zemin

Şekil C. 3 - Geçirimsiz Tabaka Yapısı

Hücreler içerisindeki eğim açısı genel olarak 1:3' tür (yaklaşık 18°). Hücre 1 için 39.900 m³ ve Hücre 2 için 16.200 m³ kil kullanılmıştır. 1 m kalınlığındaki kil tabakası sahaya 25'şer cm.'lik tabakalar halinde serilmiş ve sıkıştırılmıştır. Kil tabakasının geçirimsizliğinin 1 x 10⁻⁹ m/sn değerini hiçbir yerde aşmadığı yapılan testlerle (Kil serim ve sıkıştırma işlemlerine ait tüm sıkıştırma ve sızdırmazlık testleri) kanıtlanmıştır.

Sıkıştırılmış kil tabakası üzerine yalıtımı sağlamak amacıyla 2.0 mm. kalınlığında yüksek yoğunluklu polietilen (HDPE) örtü serimi yapılmıştır. Bu serme işleminde eğimli bölgelerde pürüzlü membran, eğimsiz bölgelerde ise pürüzsüz membran kullanılmıştır.

Yüksek yoğunluklu polietilen (HDPE) örtü tabakasının üzerine koruyucu mahiyette jeotekstil tabakası serimi gerçekleştirilmiştir.

Son olarak 50 cm kalınlığında yıkanmış drenaj çakılı serimi yapılmıştır. Bu serme işlemi jeomembran ve jeotekstil tabakalarının gerilim katsayılarını düşürmek amacıyla sahanın düşük kotlarından yüksek kotlarına doğru gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, düzenli depolama sahasında oluşan sızıntı suları 12.500 m³'lük sızıntı suyu dengeleme havuzunda toplanarak atık gövdesine geri devir yapılmıştır. "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği" kapsamında sızıntı suyu analizleri akredite bir laboratuvarda yapılmıştır.

Çizelge B. 30 - Çanakkale İli Evsel Belediye Atıkları Düzenli Deponi Tesisleri Son Durum

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müd. 2023)

BİRLİK ADI	MEVCUT DURUM	İŞ TERMİN PLANI SÜRESİ SONU
Çanakkale Katı Atık Yönetim Birliği (ÇAKAB) (Lapseki, Umurbey, Kepez, Çardak Belediye Başkanlıkları ve İl Özel İdaresi)	04.09.2009 tarihinde faaliyete geçmiştir.	
Gelibolu Yarımadası Katı Atık Yönetim Birliği (Gelibolu, Eceabat, Evreşe, Kavakköy Belediye Başkanlıkları ve İl Özel İdaresi)	17.03.2011 tarihinde faaliyete geçmiştir.	
Biga, Çan Yenice ve Çevresi Katı Atık Yönetim Birliği (BİÇAY) (Biga, Çan, Yenice, Karabiga, Gümüşçay, Terzialan, Kalkım Belediye Başkanlıkları ve İl Özel İdaresi)	07.06.2016 tarihinde inşaata başlanmıştır.	
Troas Bölgesi Belediyeleri Katı Atık Yönetim Birliği (Ezine, Ayvacık, Bayramiç, Bozcaada, Geyikli, Küçükkuyu, Belediye Başkanlıkları ve İl Özel İdaresi)	Proje İhalesi Yapıldı	
Gökçeada Belediye Başkanlığı	2009 yılında Gelibolu Yarımadası Katı Atık Yönetim Birliğine ait düzenli deponi sahasına atıkların taşınacağı taahhüt edilmesine rağmen henüz taşıma çalışmaları başlamamıştır.	

Resim C.2-Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi
(Doğantepe Mevkii-Kemel Köyü, Ç.KALE)

Çizelge C.27 - 2022 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri (İl ve İlçe Belediyeleri, 2023)

Büyükşehir/İl/İlçe Belediye veya	Birliğin Adı Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Üretilen Katı Atık Miktarı (ton/gün)	Toplanan Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor? (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi				
		Yaz	Kış		Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon)	Yakma	Düzensiz Depolama	Depo Gazından Enerji Üretimi
	Çanakkale-Lapseki-Umurbey-Kepez-Çardak-İl Özel İdare Katı Atık Yönetim Birliği				250					Belediye	X	-	-	-	-
	Gelibolu Yarımadası Katı Atık Yönetim Birliği				45					Belediye	X	-	-	-	-
	Biga, Çan Yenice ve Çevresi Katı Atık Yönetim Birliği				95					Belediye	-	-	-	X	-
	Troas Bölgesi Belediyeleri Katı Atık Yönetim Birliği				60					Belediye	-	-	-	X	-

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

Çizelge C.28- 2022 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi
(Çanakkale Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2023)

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m ³ /yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m ³ /yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi		Hafriyat Toprağı Yönetimi
			Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Düzenli Depolama Tesisi Sayısı	Döküm Sahası Sayısı
			-	-	-
İl Geneli (Toplam)			-	-	-

*İlimizde hafriyat atıkları, inşaat ve yıkıntı atıkları depoloma sahası bulunmamaktadır. Bu yüzden tablo doldurulamamıştır.

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

İsrafin önlenmesi doğal kaynaklarımızın daha verimli kullanılması, atık oluşum sebeplerinin gözden geçirilerek atık oluşumunun engellenmesi veya minimize edilmesi, atığın oluşması durumunda ise kaynağında ayrılarak geri dönüşüme kazandırılması noktasında mevcut sistemi daha düzenli, sistemli ve uygulanabilir bir temele oturtmak prensibiyle yola çıkılan Sıfır Atık Projesi Bakanlığımızda ve Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde uygulamaya geçilmiş olup uygulamanın tüm Türkiye'ye yayılması konusunda çalışmalara başlanmıştır.

İlimizde, Bakanlığımızca belirlenen proje uygulama süreleri dikkate alınarak Sıfır Atık Çalışmaları, 2018 yılında uygulanmaya başlanmıştır.

10.05.2018 tarihinde Tüm Kamu Kurum ve Kuruluşların üst düzey yöneticilerine İl Özel İdaresi Toplantı Salonunda yapılan tanıtım toplantısında; israfin önlenmesini, kaynakların daha verimli kullanılmasını, atık oluşum sebeplerinin gözden geçirilerek atık oluşumunun engellenmesi veya minimize edilmesi, atığın oluşması durumunda ise kaynağında ayrı toplanması ve geri kazanımının sağlanmasını kapsayan Sıfır Atık Projesiyle ilgili bilgi verilmiştir.

Sıfır Atık Projesi uygulaması hakkında tüm Kamu Kurum ve Kuruluşlarındaki odak noktalarına 30.05.2018 tarihinde İÇDAŞ Kongre Merkezinde eğitim düzenlenmiştir.

Ülkemizdeki mevcut siyasal, sosyal ve ekonomik düzenin gelişimine katkı sağlamak amacıyla kadınlarımızın birikimlerini, yeteneklerini verimli olarak kullanabilecekleri uygun zemini sağlamak amacı güden KADEM (Kadın ve Demokrasi Derneği Merkezi) Çanakkale Temsilciliği Yönetiminin talebi üzerine İl Müdürlüğümüz tarafından "Sıfır Atık Yönetimi" konulu bilgilendirme toplantısı, 08.02.2019 ve 31.05.2019 KADEM Çanakkale Temsilciliği toplantı salonunda gerçekleştirilmiştir.

Sıfır Atık Projesinin uygulamasının en önemli aşaması olan Atıkların Bertarafı ve Geri Kazanımı konusunda projenin paydaşı olan Belediyelere, İl Özel İdaresi ve Birlik yetkililerine Sıfır Atık Paydaşlar Eğitimi düzenlendi.

Sıfır Atık Projesinin uygulamasının en önemli aşaması olan Atıkların Bertarafı ve Geri Kazanımı konusunda projenin paydaşı olan Belediyelere, İl Özel İdaresi ve Birlik yetkililerine Sıfır Atık Paydaşlar Eğitimi düzenlendi.

İlimizde Sıfır Atık Uygulaması ve Plastik Poşet kullanımının azaltılması konusunda Halkımızda farkındalığın arttırılması amacıyla, İlimiz, İskele Meydanında 04.02.2019 tarihinde Bez torba, Sıfır Atık Kitapçığı ve Sıfır Atık T-shirtleri dağıtımı şeklinde bir etkinlik düzenlemiştir.

24.04.2019 tarihinde Arıburnu İlkokulu 4. Sınıf öğrencilerine “Sıfır Atık” konusyla ilgili Müdürlüğümüz 15 Temmuz Konferans Salonunda video gösterileri ve sunum yapıldı. Örnek materyallerle sıfır atık eğitimi verildi. Sunum sohbet eşliğinde; soru ve cevap şeklinde yapılmıştır. Çocuklara Sıfır Atık konulu kitap, tişört, şapka ve bez torba dağıtıldı.

Bakanlığımız ve Valiliğimiz desteğiyle yaptırılan ambalaj atıkları için özel tasarlanmış iç mekân kutuları, İlimizdeki lisanslı toplam ayırma tesislerinden temin edilen iç mekân kutuları ve atık piller için özel tasarlanmış biriktirme ekipmanları Müdürlüğümüz koridorlarında personelin ulaşabileceği noktalara yerleştirilmiştir. Ayrıca Müdürlüğümüzün bahçesine elektrik elektronik atık toplama kutusu konulmuştur.

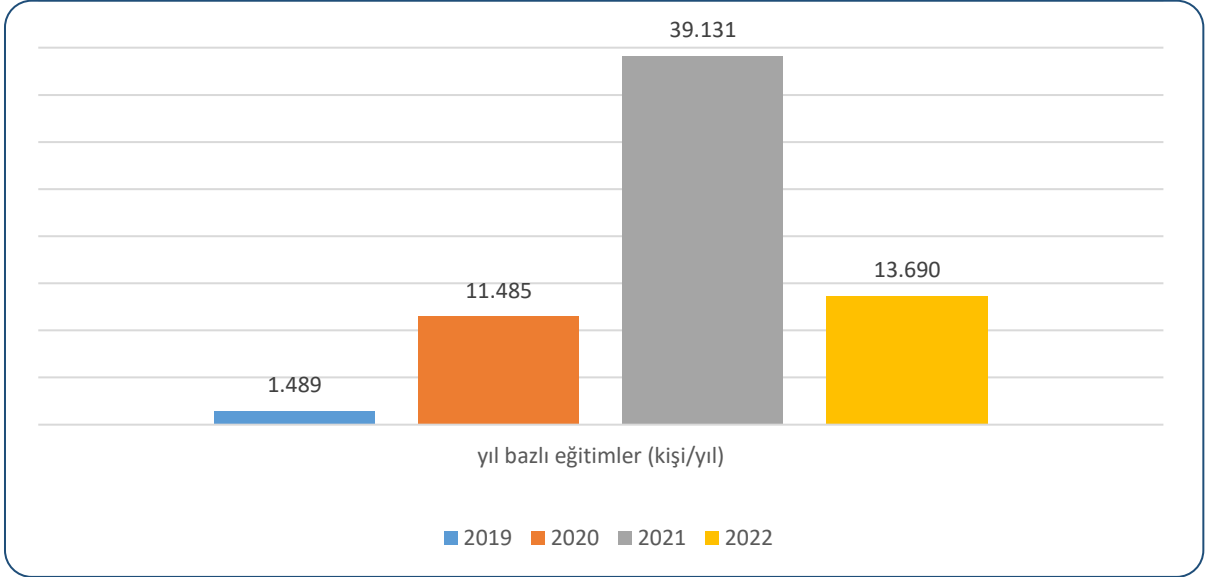
2022 yılı içerisinde tüm muhatapların Entegre Çevre Bilgi Sistemine kayıt çalışmaları yapılmış olup, sıfır atık bilgi sistemini aktif olarak kullanmaları sağlanmıştır. Ayrıca 2022 yılı içerisinde Sıfır Atık kapsamında İlimiz genelinde öğrencilere, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ile ilgili kişilere eğitimler düzenlenerek veri girişlerinin sıfır atık bilgi sistemi üzerinden yapılması konusunda bilgilendirmeler yapılmıştır.

C.3.1. Eğitimler

2022 yılı içerisinde Çevre Haftası Programı kapsamında Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Biyoloji Bölümü öğrencileri - Su ekosistemleri Koruma Derneği, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesi öğrencileri katkılarıyla plaj temizliği yapılmış, Çanakkale Kültür Turizm Müdürlüğü, Çanakkale Liman İşletmesi A. Ş. ve SUEZ-Çanakkale katkılarıyla Güzelyalı- Hasan Mevsuf Şehitliği Ziyareti yapılarak, Kepez Sahilinde bisiklet turu yapılmış olup yıl içerisinde Kurum/kuruluşların düzenlediği tüm çevre etkinliklerine katılım sağlanmıştır.

2022 yılında Sıfır Atık kapsamında il genelinde 13.690 kişiye eğitim verilmiştir.

(Çevre Yönetimi ve Denetimden Sorumlu Şube Müdürlüğü-2023)

Grafik C.33 Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2023)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

Çizelge C. 31– 2022 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2023)

Atık Getirme Merkezi (AGM) /Mobil AGM	Belediye/AVM	Atık Getirme Merkezi Sayısı	AGM Alan Bilgisi(m ²)	Toplanan Atık Grupları
Atık Getirme Merkezi	Çanakkale Belediyesi	1		AEEE, Bitkisel Atık Yağ, Ambalaj, Pıl, Tekstil, Plastik, Cam, Ahşap
Mobil Atık Getirme Merkezi	Çanakkale Belediyesi	11		
Mobil Atık Getirme Merkezi	Umurbey Belediyesi	1		
Mobil Atık Getirme Merkezi	Kepez Belediyesi	1		
Mobil Atık Getirme Merkezi	Çardak Belediyesi	1		

Mobil Atık Getirme Merkezi	Gelibolu Belediyesi	2		
Mobil Atık Getirme Merkezi	Ezine Belediyesi	3		
Mobil Atık Getirme Merkezi	Lapseki Belediyesi	2		
Mobil Atık Getirme Merkezi	KORAD GAYRİMENKUL YATIRIM İNŞAAT A.Ş. ÇANAKKALE ŞUBESİ AVM	1		

C.3.3. Sıfır Atık Belgesi Alan ve Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

Çizelge C.32 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2023)

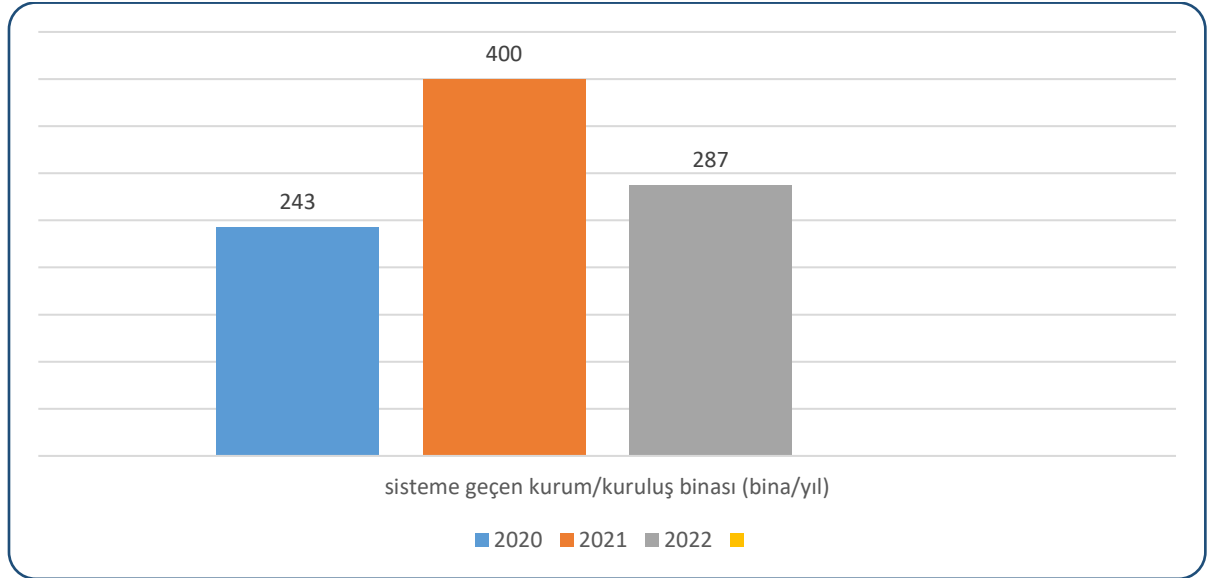
Sıfır Atık Yönetim Sistemine Geçmesi Gereken Mahalli İdareler	İl Genelindeki Toplam Sayı	Sıfır Atık Belgesi Alan Belediye Sayısı
Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus ve üzeri)		
Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus altı)		
Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri	2	1
Belediye Birlikleri	4	
Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri Dışındaki Diğer Belediyeler	21	1
İl Özel İdareleri Mücavir Alan Dışı	1	

Çizelge C.33 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2023)

Kurum Türü	Toplam Kurum Sayı	Sıfır Atık Belgesi alan bina/yerleşke sayısı
300 ve üzeri Konuta Sahip Siteler		1
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisleri		109
Alışveriş Merkezleri		2
Belediyeler		7
ÇŞİD İl Müdürlüğü		1
Eğitim Kurumları ve Yurtlar		207
Havalimanları		2
İl Özel İdareleri		

İş merkezi ve Ticari Plazalar		3
Kamu Kurum ve Kuruluşları		118
Konaklama İşletmeleri		36
Limanlar		12
Organize Sanayi Bölgeleri		3
Sağlık Kuruluşları		15
Tren ve Otobüs Terminalleri		1
Zincir Marketler		306
Serbest Bölgeleri, Sanayi Siteleri		
Laboratuvarlar, Hukuk Büroları, Dernek, Kooperatif, Çevre Danışmanlık Firmaları ve Meslek Kuruluşları, Tüzel Kişiliğe Sahip Kuruluşlar		2
Kafeterya ve Restoranlar		
Kargo Şirketleri		22
27/11/2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamında ambalajlı ürün satışı yapan yerler		3

Grafik C.34 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2022)

C.4. Ambalaj Atıkları

Çizelge C.34 - 2020 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2023)

Ambalaj Cinsi	Toplanan Ambalaj Atığı Miktarı	Geri Kazanılan Ambalaj Atığı Miktarı
Plastik	-	-
Metal	-	4.870.350
Kompozit	-	-
Kağıt Karton	-	-

Cam	-	-
Ahşap	-	-
Karışık	4.756.315	-
Toplam	4.756.315	4.870.350

Ambalaj Bilgi Sisteminde 2022 yılı istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2020'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistikleri veriye Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında Ambalaj Bülteninden ulaşılabilir.

İlde kayıt altına alınan ekonomik işletme sayısından söz edilerek sayısal veriler Grafik C.35' te verilmiştir.

Çizelge C.35 - Kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2023)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	133
Ambalaj Üreticisi Sayısı	4
Tedarikçi Sayısı	25

Grafik C.35 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2023)

Çizelge C.36 - 2022 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2023)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
4	-	1	3

Çizelge C.37 - 2022 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2023)

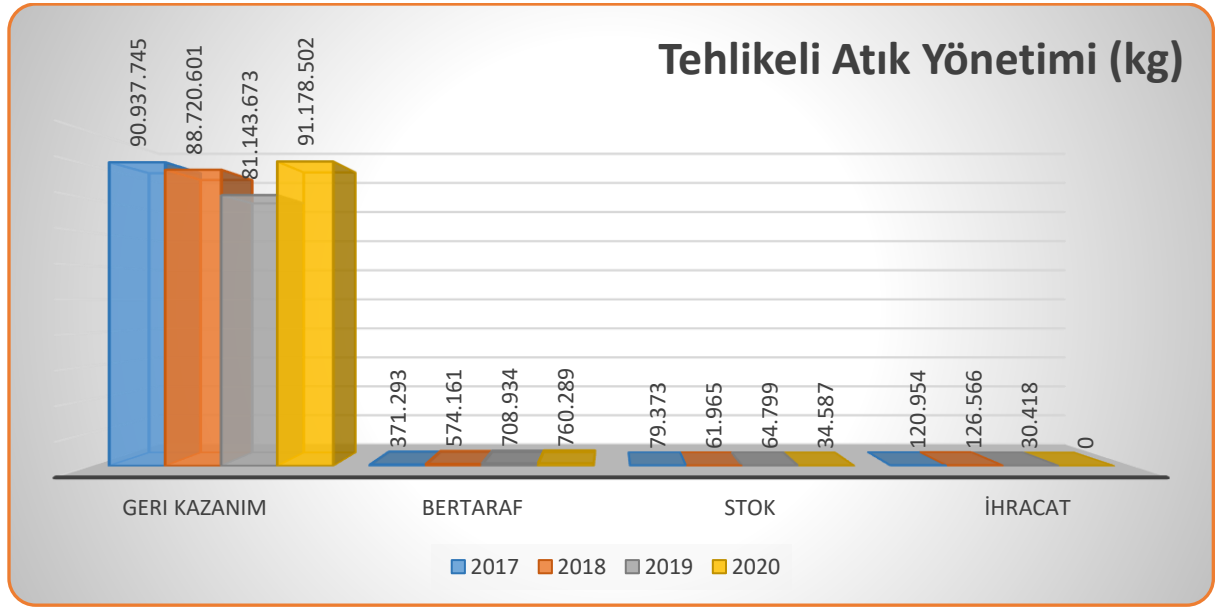
Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt-Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
2	1	-	-	1	-	-	-

*Bir geri kazanım tesisi birden fazla ambalaj atığı işleyebileceğinden toplam Geri Kazanım Tesis Sayısı farklı olabilir.

Grafik C.36 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2023)

C.5. Tehlikeli Atıklar

Grafik C.37 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

2021 yılına ait atık beyan sistemi verileri, 25.12.2023 tarihinde 2021 yılı atık istatistikleri bülteni içerisinde yayınlanacak olup, bu doğrultuda İl Çevre Durum Raporlarında Tehlikeli Atık Beyan Sistemi (TABS) uygulamasında yer alan 2020 yılı verileri kullanılmıştır.

Çizelge C.38 - 2020 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ KODU (R/D)	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	1.649.993
R2	Solvent (çözücü) ıslahı/yeniden üretim	3.202.586
R3	Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/ geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm süreçleri dahil)	-
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	63,712,926
R5	Diğer anorganik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü	1,233,799
R6	Asitlerin veya bazların yeniden üretimi	-
R7	Kirliliğin azaltılması için kullanılan parçaların(bileşenlerin) geri kazanımı	-
R8	Katalizör parçalarının (bileşenlerinin) geri kazanımı	-
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	-
R10	Ekolojik iyileştirme veya tarımcılık yararına sonuç verecek arazi ıslahı	-

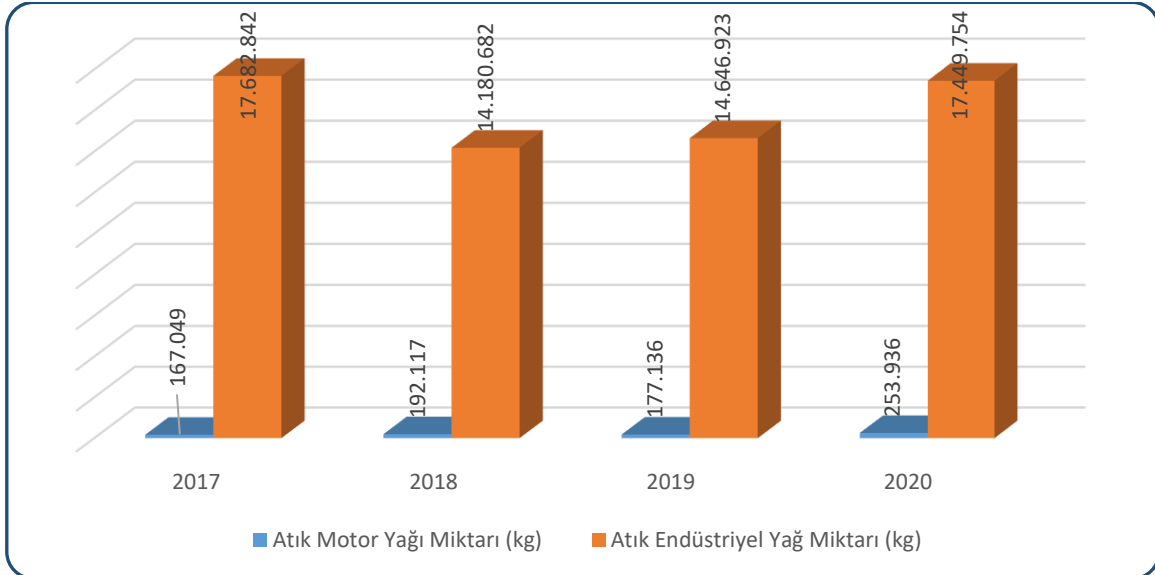
R11	R1 ile R10 arasındaki işlemlerden elde edilecek atıkların kullanımı	-
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	1,455,087
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	2,190,678
D1	Toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (örn: düzenli depolama vs.)	-
D2	Arazi ıslahı (örn: sıvı veya çamur atıkların toprakta biyolojik bozulmaya uğraması vs.)	-
D3	Derine enjeksiyon (örn: pompalanabilir atıkların kuyulara, tuz kayalarına veya doğal olarak bulunan boşluklara enjeksiyonu ve benzeri)	-
D4	Yüzey doldurma (örn: Sıvı yada çamur atıkların kovuklara, havuzlara ve lagünlere doldurulması ve benzeri)	-
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücreli depolama ve benzeri)	51
D6	Deniz/okyanus hariç bir su kütlelerine boşaltım	-
D7	Deniz yatakları dahil deniz/okyanuslara boşaltım	-
D8	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen biyolojik işlemler	-
D9	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen fiziksel-kimyasal işlemler (örn: buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	538.555
D10	Yakma (karada)	191.916
D11	Yakma (deniz üstünde)	-
D12	Sürekli depolama (bir madde konteynırların yerleştirilmesi ve benzeri)	-
D13	D1 ile D12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutulmadan önce harmanlama veya karıştırma	-
D14	D1 ile D13 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutulmadan önce yeniden ambalajlama	-
D15	D1 ile D14 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atığın üretildiği alan içinde geçici depolama (ara depolama tesisleri ve toplama işlemi hariç)	29.767

C.6. Atık Yağlar

“Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği” çerçevesinde ilde gerçekleştirilen işlere ve atık yağ toplama miktarları kapsamında Grafik C.17 ve Çizelge C.34 oluşturulmuştur.

21.12.2019 tarihli ve 30985 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Atık Yağların Yönetimi Yönetmeliği’nce atık motor yağı değişimi gerçekleştiren akaryakıt istasyonları, tamirhaneler, servisler, kamu kurum/kuruluşları, belediyeler, madencilik faaliyeti gösteren işletmeler ve diğer motor yağı değişimi yapan işletmelere Motor Yağı Değişim Noktası Belgesi verilmek suretiyle Müdürlüğümüzce belgelendirmeye başlanılmıştır. Müdürlüğümüzce 2022 yılı içerisinde 17 adet Motor Yağı Değişim Noktası Belgesi düzenlenmiştir.

2021 yılına ait atık beyan sistemi verileri, 25.12.2023 tarihinde 2021 yılı atık istatistikleri bülteni içerisinde yayınlanacak olup, bu doğrultuda İl Çevre Durum Raporlarında Tehlikeli Atık Beyan Sistemi (TABS) uygulamasında yer alan 2020 yılı verileri kullanılmıştır.

Grafik C.38 – Yıllar itibariyle ilinde atık madeni yağ miktarları &
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

& Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok ve tesis içi hariç olarak değerlendirilmektedir.

Atık motor yağı kodları : 13 02 04*, 13 02 05*, 13 02 06*, 13 02 07*, 13 02 08*
Atık endüstriyel yağ kodları : 12 01 06*, 12 01 07*, 12 01 10*, 12 01 12*, 13 01 01*, 13 01 04*, 13 01 05*, 13 01 09*, 13 01 10*, 13 01 11*, 13 01 12*, 13 01 13*, 13 03 01*, 13 03 06*, 13 03 07*, 13 03 08*, 13 03 09*, 13 03 10*, 13 05 06*, 19 02 07*

Çizelge C.39 – 2020 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Geri kazanım ^{&&} (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)	Atık Minimizasyonu (Tesis İçi) (kg)
17.695.070	8.620	-	27.140	-

& Ek yakıt olarak kullanım dahildir.

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Çizelge C.40 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
36.975	26.188	30.749	64.025	46.457	67.207	117.404

*Atık kodları:

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)

160605 Diğer piller ve akümülatörler

160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler

200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler

200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

2021 yılına ait atık beyan sistemi verileri, 25.12.2023 tarihinde 2021 yılı atık istatistikleri bülteni içerisinde yayınlanacak olup, bu doğrultuda İl Çevre Durum Raporlarında Tehlikeli Atık Beyan Sistemi (TABS) uygulamasında yer alan 2020 yılı verileri kullanılmıştır.

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

Çizelge C.41 – 2020 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesisi Sayısı ¹	Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesis Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
	136.103	620	

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

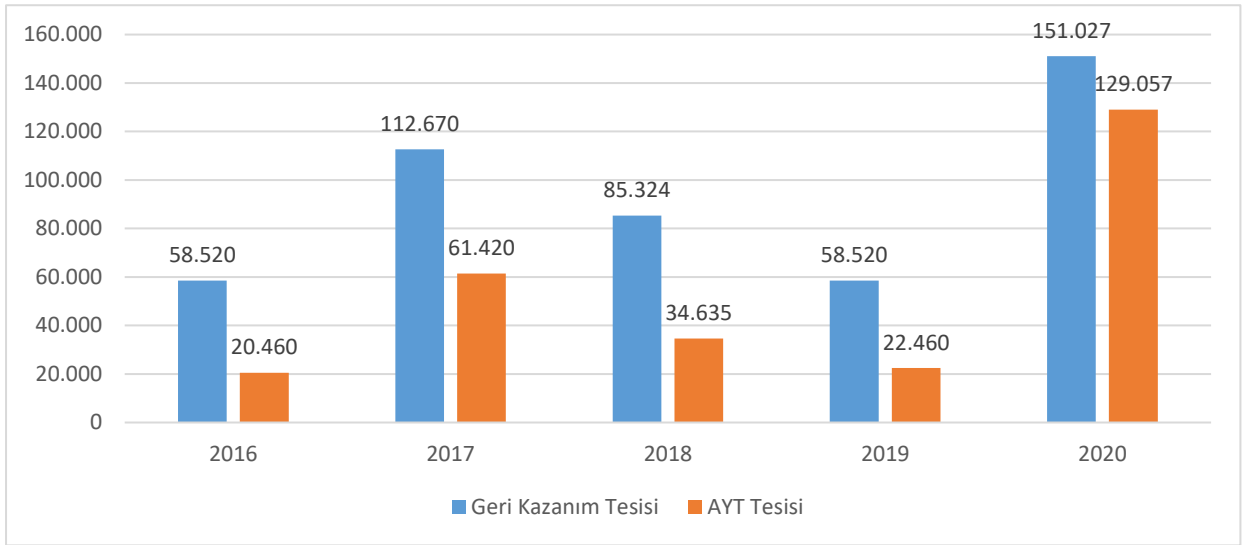
² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

2021 yılına ait atık beyan sistemi verileri, 25.12.2023 tarihinde 2021 yılı atık istatistikleri bülteni içerisinde yayınlanacak olup, bu doğrultuda İl Çevre Durum Raporlarında Tehlikeli Atık Beyan Sistemi (TABS) uygulamasında yer alan 2020 yılı verileri kullanılmıştır.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

Çizelge C.42 – 2020 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
-	-	-	151	-	129

Grafik C.39- Yıllar itibariyle Çanakkale ilinde geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2023)

	2016	2017	2018	2019	2020
Geri Kazanım Tesisi	58.520	112.670	85.324	58.520	151.027
AYT Tesisi	2.460	1.420	4.635	2.460	129.057

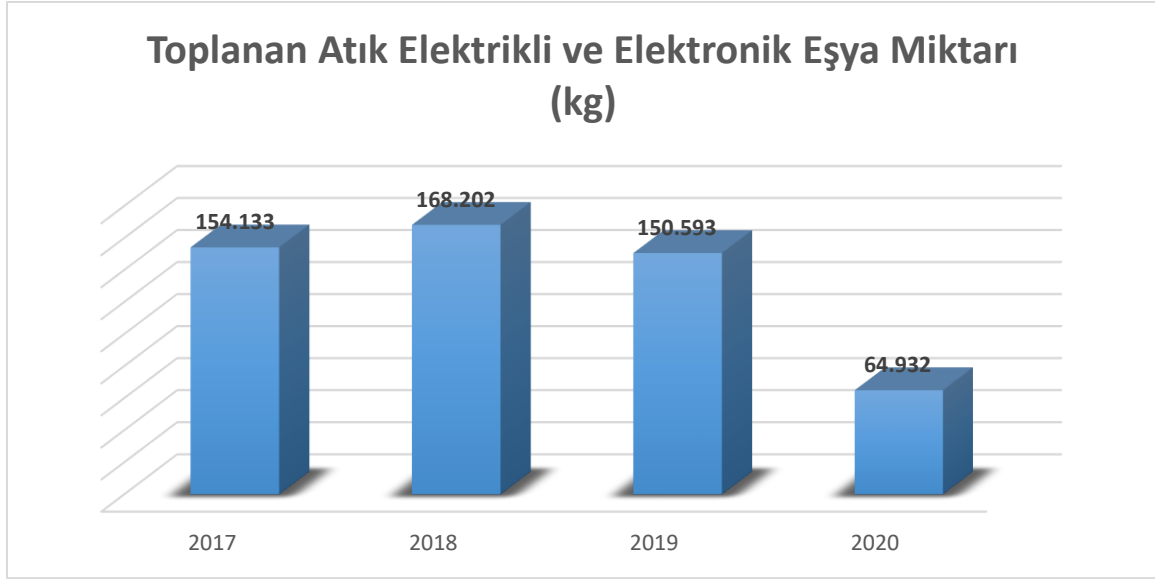
2021 yılına ait atık beyan sistemi verileri, 25.12.2023 tarihinde 2021 yılı atık istatistikleri bülteni içerisinde yayınlanacak olup, bu doğrultuda İl Çevre Durum Raporlarında Tehlikeli Atık Beyan Sistemi (TABS) uygulamasında yer alan 2020 yılı verileri kullanılmıştır.

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

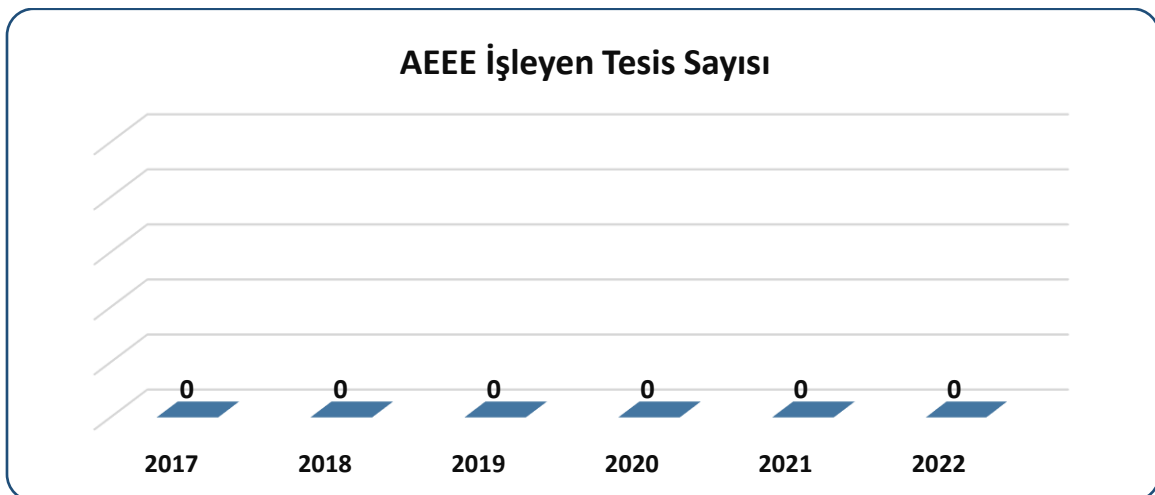
Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları

kapsamında “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü (AEEE) Yönetmeliği” hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (implantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır.

Grafik C.40- Çanakkale ilinde yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton) (Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Grafik C.41-Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı (Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Çizelge C.43 – 2020 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2023)

Belediyeler Tarafından Oluşturulan AEEE Getirme Merkezleri Sayısı	AEEE'lerin Toplanması Amacıyla Oluşturulan Aktarma Merkezleri Sayısı	Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriken AEEE Miktarı (ton)	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	İşlenen AEEE Miktarı (ton)
	1	-	-	-

2021 yılına ait atık beyan sistemi verileri, 25.12.2023 tarihinde 2021 yılı atık istatistikleri bülteni içerisinde yayınlanacak olup, bu doğrultuda İl Çevre Durum Raporlarında Tehlikeli Atık Beyan Sistemi (TABS) uygulamasında yer alan 2020 yılı verileri kullanılmıştır.

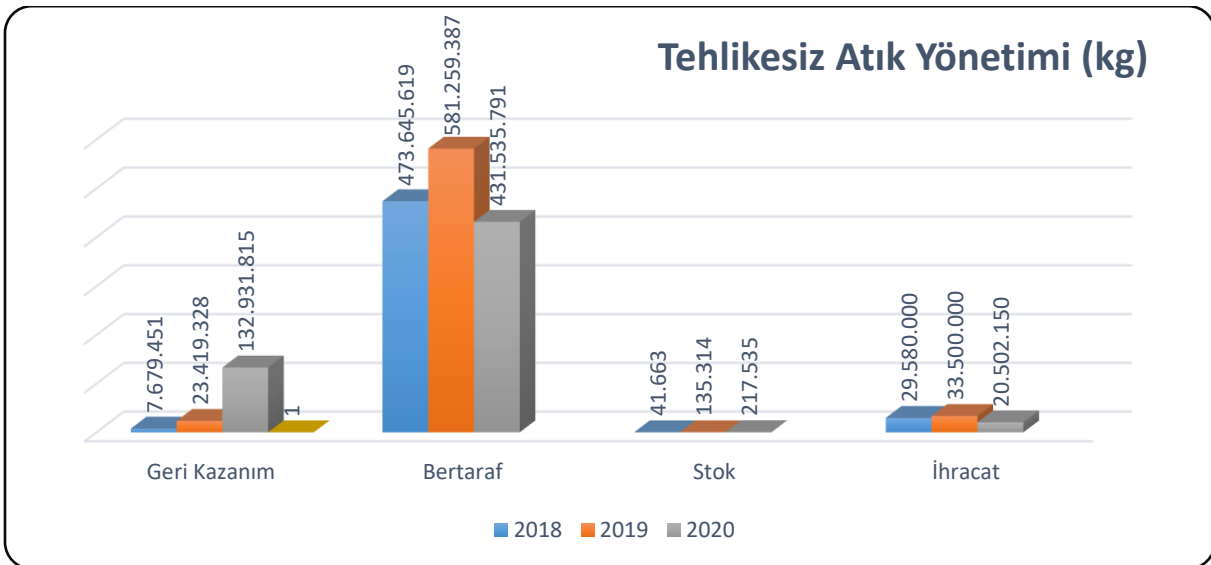
C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

“Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında ilde gerçekleştirilen çalışmalar Çizelgede verilmiştir.

Çizelge C.44 – 2021 yılı teslim alınan ÖTA sayısı
(Çanakkale Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2023)

Oluşturulan ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
2	-	-	-

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Grafik C.42 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Çanakkale ilinde 2020 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri Çizelgede verilmiştir.

Çizelge C.45 – 2020 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri
(Atık Yönetim Uygulaması, 2022)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ KODU (R/D)	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	240.718
R2	Solvent (çözücü) ıslahı/yeniden üretim	0
R3	Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm süreçleri dahil)	0
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	117.844.742
R5	Diğer anorganik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü	468.350
R6	Asitlerin veya bazların yeniden üretimi	0
R7	Kirliliğin azaltılması için kullanılan parçaların(bileşenlerin) geri kazanımı	0
R8	Katalizör parçalarının (bileşenlerinin) geri kazanımı	0
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	300
R10	Ekolojik iyileştirme veya tarımcılık yararına sonuç verecek arazi ıslahı	0
R11	R1 ile R10 arasındaki işlemlerden elde edilecek atıkların kullanımı	0
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	14.285.660
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	92.045
D1	Toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (örn: düzenli depolama vs.)	0
D2	Arazi ıslahı (örn: sıvı veya çamur atıkların toprakta biyolojik bozulmaya uğraması vs.)	0
D3	Derine enjeksiyon (örn: pompalanabilir atıkların kuyulara, tuz kayalarına veya doğal olarak bulunan boşluklara enjeksiyonu ve benzeri)	0
D4	Yüzey doldurma (örn: Sıvı yada çamur atıkların kovuklara, havuzlara ve lagünlere doldurulması ve benzeri)	0
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücresel depolama ve benzeri)	431.535.707
D6	Deniz/okyanus hariç bir su kütleline boşaltım	0
D7	Deniz yatakları dahil deniz/okyanuslara boşaltım	0
D8	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen biyolojik işlemler	0

D9	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen fiziksel-kimyasal işlemler (örn: buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	8
D10	Yakma (karada)	76
D11	Yakma (deniz üstünde)	0
D12	Sürekli depolama (bir madende konteynırların yerleştirilmesi ve benzeri)	0
D13	D1 ile D12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutulmadan önce harmanlama veya karıştırma	0
D14	D1 ile D13 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutulmadan önce yeniden ambalajlama	0
D15	D1 ile D14 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atığın üretildiği alan içinde geçici depolama (ara depolama tesisleri ve toplama işlemi hariç)	0

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik”in Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “**Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar**” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır.

İlimizde bir adet demir ve çelik endüstrisinde faaliyet gösteren tesis bulunmakta olup, hammadde ve cüruf miktarları ile bertaraf yöntemlerine ait bilgiler Çizelge C.46’ da verilmiştir.

Çizelge C.46 –2020 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi
(Kaynak, 2023)

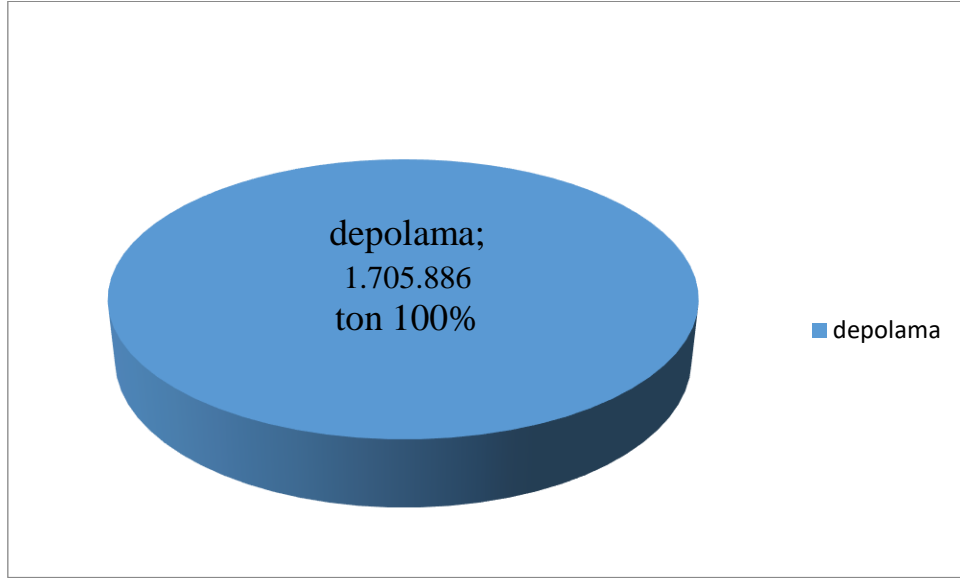
Tesis Adı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi
İçdaş Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım Sanayi A.Ş.	3.184.404	449.098	Geri Kazanım. Yan Ürün Belgesi mevcut.
TOPLAM			

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

Çizelge C.47- 2021 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

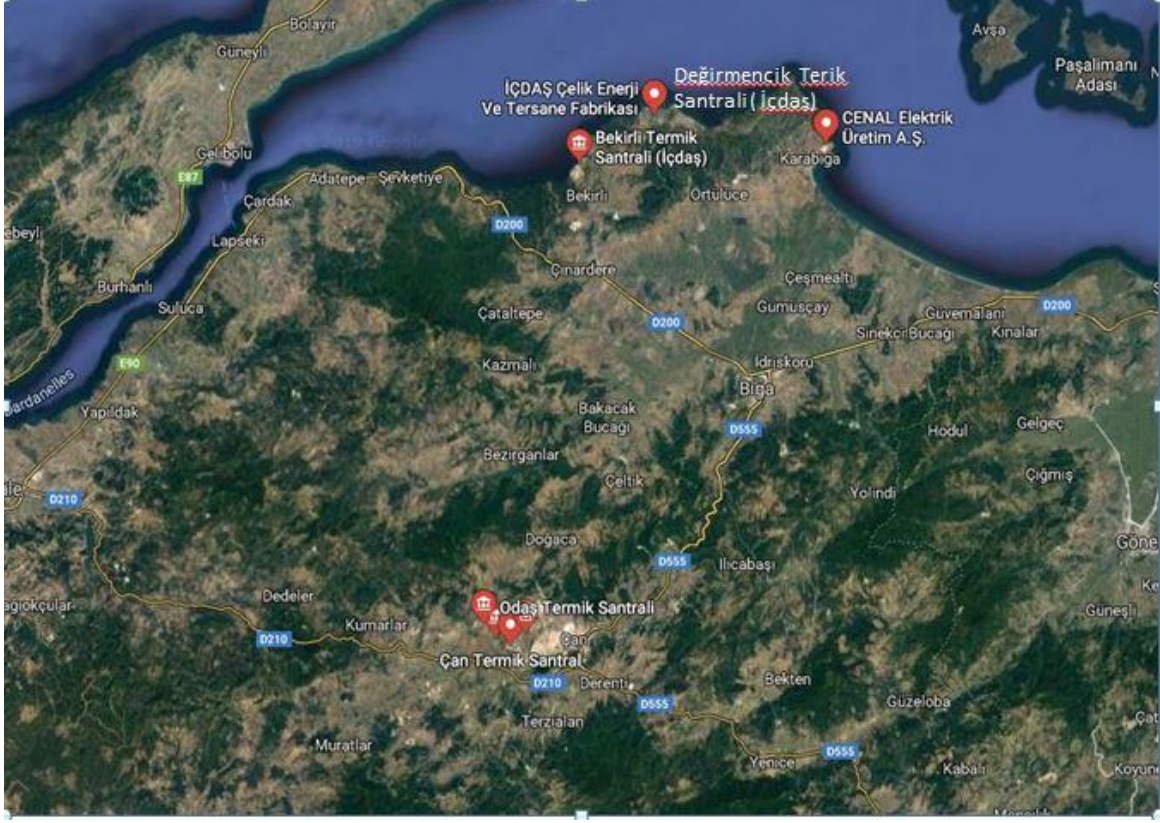
Termik Santralin Adı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf (ton/yıl)
İçdaş Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım Sanayi A.Ş. –Termik Santrali	1.441.511	353.033	73.343
İçdaş Elektrik Enerjisi Üretim ve Yatırım A.Ş. – Bekirli Termik Santral	2.634.131	211.747	36.624
Çan 2 Termik Santrali	1.712.535	361.560	293.638
Çan Termik Santrali	1.625.420	578.269	215.983
Cenal Elektrik Üretim A.Ş.	3.215.615	201.277	35.495
TOPLAM	10.629.212	1.705.886	655.083

Grafik C.43 – 2021 yılı kül atıklarının yönetimi

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Çanakkale İlinde Bulunan Termik Santraller;

Harita C.4 -Çanakkale ilinde bulunan termik santraller uydu görüntüsü
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Çanakkale, 2022)

Resim C. 3- Cenal Elektrik Üretim A.Ş. (Cenal Elektrik Üretim A.Ş., 2019)

Resim C.4-18 Mart Çan Termik Santrali
(Çan Termik Santrali,2019)

Resim C.5- Bekirli Termik (İçdaş) Santrali
(İçdaş Elektrik Üretim,2019)

**Resim C.6- Değirmencik Termik Santrali (İçdaş)
(İçdaş Demir Çelik Üretim,2019)**

**Resim C.7- Çan-2 Termik Santrali (ODAŞ)
(Çan -2 Termik Santrali, 2019)**

C.12.3 Atıksu Arıtma Çamurları

Arıtma çamurunun yönetimi ve endüstriden kaynaklanan arıtma çamurlarının yönetimi ile ilgili bilgiler Bölüm B.7.2’de daha ayrıntılı olarak verilmiştir

C.13. Tıbbi Atıklar

Çizelge C.48 – 2022 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Çanakkale	X		X		719		X	X		

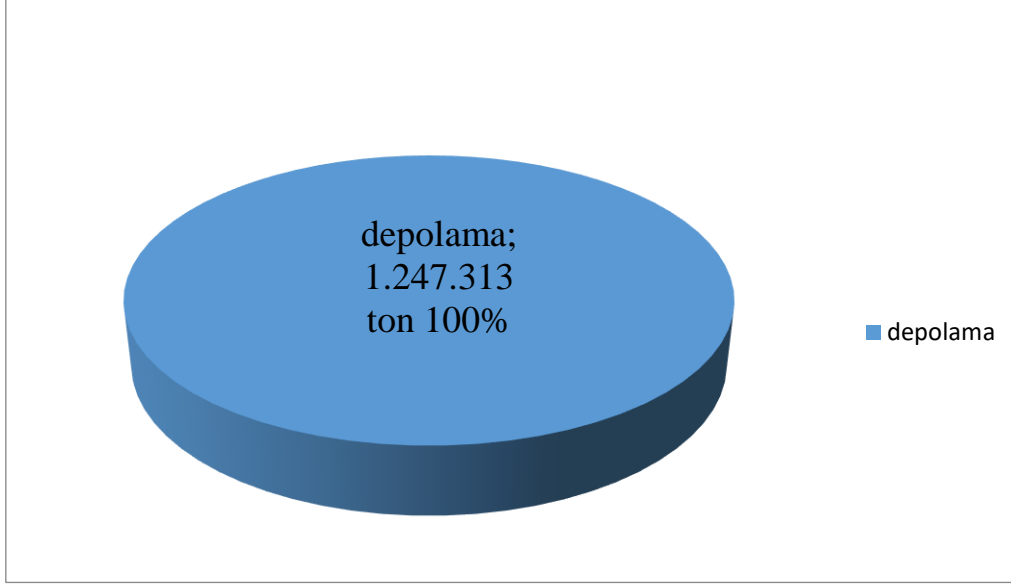
Çizelge C.49 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	315	371	521	504	541	734	719

C.14. Maden Atıkları

Çizelge C.50 – 2022 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

İşlenen Cevherin Adı	Toplam Tesis Sayısı	Zenginleştirme Atığı Miktarı (ton/yıl)	Kategori A Tesis Sayısı	Kategori B Tesis Sayısı
Kurşun (Pb) Bakır (Cu) Çinko (Zn) ve Zenginleştirme Tesisi	2	42.558	1	-
Pb, Zn Zenginleştirme Tesisi	2	77.963	1	-
Altın-Gümüş Kompleks Tüvenan Cevher	1	1.126.792	-	1

Grafik C.44 – 2022 yılında madencilikte proses atıklarının bertarafı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

	Maden Atık Depolama Tesisleri (Atık Barajı, Yığın Liçi, Asit Üreten Pasa Depolama Alanı) Sayısı	İnert Maden Atık Depolama Tesisleri Sayısı	Kapatılmış ve Rehabilit Edilmiş Maden Atık Depolama Tesisleri Sayısı (Atık Barajı, Yığın Liçi (Özütlemesi), Pasa Depolama Alanı)	Terkedilmiş Maden Atık Depolama Sahaları Sayısı (Atık Barajı, Pasa Depolama Alanı)
2022				

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

İlgili yönetmelikler çerçevesinde atıkların geri dönüşümleri ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Atıkların toplanması ve daha etkin kullanımının sağlanması konusunda ilgili kuruluşlar ve toplumun bilgilendirilmesi çalışmalarına devam edilmektedir.

Çizelge C.51 – 2022 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Katı Atık Bertaraf Tesisi Sayısı (Belediye)	2
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	6
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	2
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	6
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	-
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	3

Kaynaklar

Atık Yönetim Uygulaması
Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
Entegre Çevre Bilgi Sistemi
Ambalaj Bilgi Sistemi
Sıfır Atık Bilgi Sistemi

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla ve üst seviyeli kuruluşun işletmecisi Yönetmeliğin 13 üncü maddesi uyarınca Bakanlığımız tarafından yayımlanan Büyük Endüstriyel Kazalarda Uygulanacak Dâhili Acil Durum Planları Hakkında Tebliğde belirtilen hususları dikkate alarak bir dâhili acil durum planı hazırlamak, kuruluştaki bulundurmak ve BEKRA Bildirim Sistemine yüklemekle yükümlüdür.

2022 yılında, BEKRA bildirimlerine göre kuruluş sayıları ve kategorileri Çizelge Ç.52’de yer almaktadır.

Çizelge Ç.52 – 2022 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(BEKRA Bildirim Sistemi, 2023)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	5
Üst Seviye	3
TOPLAM	8

Çanakkale ilinde 2022 yılında yapılan çevre denetimlerinde BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları Çizelge Ç.53’te yer almaktadır.

Çizelge Ç.53 – 2022 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	2
Üst Seviye	1
Kapsam Dışı	-
TOPLAM	3

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında ilimizde yer alan kuruluşlar ile ilgili veriler Çizelgelerde verilmiştir.

Kaynaklar

BEKRA Bildirim Sistemi ve E-Denetim Uygulaması

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

Özellikle eski çağlar hakkında bir şeyler söyleyebilmek için elde yazılı belgelerin olması gerekmektedir. Bunlar da sertleşmiş kil veya kayrak taşı üzerine çivi yazılı tabletler, ağaç kabukları, deriler, papirüs gibi materyallerin üzerine yazılı olanlar ve diğerleridir. Bundan dolayı günümüze kadar maalesef bütün belgeler gelememiştir.

Anadolu'nun coğrafyasından bugüne kadar birçok uygarlık gelip geçmiş ve bitki örtüsü üzerine önemli etkiler bırakmışlardır. Her ne kadar geçmişten günümüze kadar gelen yazılı eserlerin izini sürmek zor olsa da eldeki yayınlarla bu konuda bir şeyler yazabilme olanağına sahibiz. Bu konuda en iyi örnek Türkiye florası ile ilgili ilk bilgilerin yabancıların ülkemize yaptıkları gezilerde yazdıkları seyahatnamelerinde bulunuyor olmasıdır. Bu seyyahların bitkilerle birlikte, gittikleri ülkelerin drogları, hayvanları, madenleri gelenek görenekleri, ören yerlerini, etnik özellikleri, nüfus hareketleri hakkında bilgiler verildikleri görülmektedir (Yıldırım, 2014).

16. yüzyıl' dan itibaren Orta Avrupa'daki gezginler Osmanlı Uygarlığı 'nı tanımak için seyahatlere başlamışlardır. Doğa meraklısı gezginler bu seyahatleri esnasında gördükleri bitkileri, hayvanları seyahatnamelerine tanımlamışlar, adlandırmışlar ve kayıt altına almışlardır. 16. yy botanik araştırmalarını gerçekleştiren ilk kişi Pierre Belon (1517-1564) olup, sırasıyla diğerleri Ogier Ghiselin de Busbecq (1522-1592), Willem Quackelbeen (1527-1561), Hans Dernschwam (1494-1568), Leonhart Rauwolff (1535-1596) adlı kişilerdir. Bu yabancı araştırmacılar dışında Kanuni Sultan Süleyman döneminde baş müftü olan Ebusuud Efendi de bahçe bitkileri üzerinde araştırmalar yapmıştır. Bu kişiler; Osmanlı Devleti'nde botanik araştırmalarını yapan ilk araştırmacılar ve eserleri de ilk floristik çalışmalar olarak kabul edilmektedir (Çetin & Genç, 2014). O günden bugüne kadar da bu çalışmalar giderek artmıştır.

Homeros'un İlyada destanında bahsettiği Kazdağları (İda Dağı) ve çevresi çok eski zamanlardan bu yana muhtelif tarihlerde ülkemize gelmiş olan birçok yabancı araştırmacının doğrudan ilgisini çekmiş ve buralardan toplanan materyallerle il florası hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Çanakkale İlinde yapılan flora çalışmaları daha ziyade yukarıda ifade edildiği gibi Kazdağları'nda yoğunlaşmış olup, bu bölgeden bitki örneği toplayan yabancı araştırmacıların başında; Sestini (1779), Sibthorp (1786), Oliver ve Bruguere (1792), Coquebert de Montbret (1792), Clarke (1799-1802), Webb ve Parolini (1819), Aucher-Eloy (1830), Grisebach (1839), Jaubert (1842), Heldreich (1846-1851), Tchihatcheff (1847-1849), Schmidt (1864), Wirchow (1879), Calvert (1880-1882), Schliemann (1881), Sintenis (1883) ve Walter (1955)'dir.

Yerli araştırmacılarından Karamanoğlu (1955-1961) Edremit Kazdağı Bitkileri isimli çalışmasını Ormanlık Araştırma Enstitüsü Dergisinde yayınlamış ve bu çalışmada Kazdağları'nda tespit ettiği bitkilerin listesini yayınlamıştır. Pamukçuoğlu (1969), Kazdağı Göknarı'nın fitososyolojik yapısını incelemiş ve 1970-1976 yıllarında Kazdağlarının Bitki Coğrafyası üzerine detaylı bir çalışma yapmış, ancak bu çalışma sadece bitki coğrafyası ile sınırlı kalmıştır. Yine Gemici ve arkadaşları (1993) tarafından Kazdağları florası akademik bir çalışma olarak yayımlanmıştır.

Çanakkale İli vejetasyonu Akdeniz ve Karadeniz geçiş iklimine bağlı olarak çeşitlilik arz etmektedir. İl’de orman varlığı il toplam alanının yaklaşık %56’sını kaplamakta olup, Kazdağlarının (Ayvacık, Bayramiç ve Yenice İlçeleri) kuzey yamaçları, Biga ve Çan ilçelerinin yüksek kesimleri orman vejetasyonu ile karakteristiktir. Kazdağları vejetasyonunda kuzey bakı ve yükseltiye bağlı olarak belli süksesyon evreleri görülmekte olup, yine yükseltiye bağlı olarak yapraklılardan meşe ve kestane türleri, ibrelilerden kızılçam, karaçam ve endemik göknar karışık bitki birliği oluşturmaktadır.

İlde 0-400 m Yükseltelerde özellikle kıyı şeridinde kızılçam ormanları yapraklı meşe türleri ile karışık formasyonlar oluşturmakta, bu vejetasyon yapısı batı ve güney kesimlerde maki örtüsü şeklinde (herdem yeşil ya da yaprak döken çalı formları) kendini belli etmektedir. Ayvacık İlçesinin batı kıyı şeridi, Gökeçeeda ve Bozcaada ilçelerinde garik formasyon şeklinde bodur step çalılıkları ilde göze çarpan step alanlardır.

Kazdağlarının kuzey bakısı Çanakkale İl sınırları içinde bulunmaktadır. Bu bölgede yer alan Susuzkırı ve Susuz Tepe Çanakkale İli sınırları içinde alpin zonda yer alan vejetasyonları barındırmakta olup, il endemiklerinin yaklaşık %85’ni barındırmaktadır. Raporun izleme bölümünde de konu edileceği gibi bu bölgenin bir bütün halinde korunması İl biyolojik çeşitliliğinin en önemli konuları içinde yer almaktadır.

Çanakkale İli Biyoçeşitliliği flora grubunda yapılan literatür çalışmalarıyla tespit edilen türler, arazi bulguları ile beraber daha ergonomik bir inceleme yapılabilmesi için tek tablo halinde verilmiştir. İl kayıtları literatür bilgilerine ait derlemeleri yaklaşık 250 yıllık bir geçmişi olan Çanakkale ili flora çalışmaları Kazdağları, Troya ve Skamender bölgelerinde yoğunlaşmıştır.

Çanakkale Biyolojik Çeşitlilik Projesi kapsamında Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Biyoloji Bölümü tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda ise literatürde bahsedilen yerler haricinde diğer bölgelere de gidilerek oldukça geniş kapsamlı bir çalışma ile örnek toplanmıştır. Çalışılan bütün örneklerin şahit örnekleri Çanakkale Botanik Bahçesi Herbaryumu (CBB)’nda saklanmaktadır.

Literatür Çalışmaları		Çanakkale Biyolojik Çeşitlilik Projesi Sonunda		
Tür Sayısı	Endemik	Tür Sayısı	Endemik	Endemizm Oranı
1122	58	1537	74	4,75

Çizelge D.54 - Çanakkale Biyolojik Çeşitlilik Projesi sonuçlarına göre Çanakkale’de tespit edilen Endemik Bitkiler ve bunların IUCN tehdit kategorileri (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü)

#	Familya	Tür	Alttür	Varyete	Türkçe adı	IUCN
1	Amaranthaceae	<i>Beta trojana</i>			Pamukçu pancarı	CR
2	Amaryllidaceae	<i>Galanthus trojanus</i>			Truva kardeleni	CR
3	Amaryllidaceae	<i>Allium kurtzianum</i>			Güzel soğan	EN
4	Amaryllidaceae	<i>Allium sibthorpiatum</i>			Küme soğanı	LC
5	Apiaceae	<i>Peucedanum arenarium</i>	<i>urbanii</i>		Şehir rezenesi	EN
6	Apiaceae	<i>Ferulago humilis</i>			Kilkuyruk	LC
7	Apiaceae	<i>Ferulago macrosciadia</i>			Kedi kişnişi	LC
8	Apiaceae	<i>Ferulago pauciradiata</i>			Etekli kişniş	LC
9	Apiaceae	<i>Heracleum platytaenium</i>			Öğrekotu	LC
10	Apiaceae	<i>Ferulago trojana</i>			Kale kişnişi	VU
11	Araceae	<i>Arum rupicola</i>		<i>rupicola</i>	Damarlı şeytanayağı	LC
12	Asparagaceae	<i>Muscari latifolium</i>			Kaz sümbülü	LC
13	Asteraceae	<i>Centaurea odyssei</i>			Dirgensarıbaş	CR
14	Asteraceae	<i>Cirsium nerimaniae</i>			Ada kangalı	CR
15	Asteraceae	<i>Hieracium phaeochristum</i>			Ak şahinotu	DD
16	Asteraceae	<i>Hieracium scamandris</i>			Parlak şahinotu	EN
17	Asteraceae	<i>Tripleurospermum baytopianum</i>			Sultan papatyası	EN
18	Asteraceae	<i>Centaurea diffusa</i>			Akdüğme	LC
19	Asteraceae	<i>Cirsium steirolepis</i>			Kaz kangalı	LC
20	Asteraceae	<i>Crepis macropus</i>			Ak kısık	LC
21	Asteraceae	<i>Picris olympica</i>			Ulu şiro	LC
22	Asteraceae	<i>Achillea nobilis</i>	<i>sipylea</i>		Kâbe fesleğeni	NT
23	Asteraceae	<i>Carduus nutans</i>	<i>falcato-incurvus</i>		Eğri eşekdikeni	NT
24	Asteraceae	<i>Carduus nutans</i>	<i>trojanus</i>		Yıldırgöz diken	NT
25	Asteraceae	<i>Centaurea polyclada</i>			Yedidüğme	VU
26	Asteraceae	<i>Hieracium idae</i>			Sütlü şahinotu	VU
27	Asteraceae	<i>Achillea fraasi</i>	<i>troiana</i>		Çan civanperçemi	CR
28	Brassicaceae	<i>Alyssum pinifolium</i>			Gazi kevkisi	CR
29	Brassicaceae	<i>Erysimum idae</i>			Kaz zarifesi	CR
30	Brassicaceae	<i>Alyssum erosulum</i>			Çentikli kekke	LC
31	Campanulaceae	<i>Asyneuma rigidum</i>	<i>sibthorpiatum</i>		Uludeğnek	LC
32	Caprifoliaceae	<i>Pterocephalus pinardii</i>			Yurt cücükotu	LC
33	Caprifoliaceae	<i>Scabiosa reuteriana</i>			Efe uyuzotu	LC

34	Caryophyllaceae	<i>Silene anatolica</i>			Daruzara	CD
35	Caryophyllaceae	<i>Dianthus ingoldbyi</i>			Şehit karanfili	CR
36	Caryophyllaceae	<i>Dianthus lydus</i>			Kan karanfil	LC
37	Caryophyllaceae	<i>Minuartia garckeana</i>			Dağ kuruotu	LC
38	Caryophyllaceae	<i>Dianthus erinaceus</i>	<i>alpinus</i>		Küme karanfil	VU
39	Crassulaceae	<i>Sedum lydium</i>			Ege kuruğu	LC
40	Cyperaceae	<i>Carex coriogyne</i>			Bitlisaz	LC
41	Euphorbiaceae	<i>Euphorbia anacamperos</i>		<i>anacamperos</i>	Sütlüağı	LC
42	Fabaceae	<i>Trifolium fergan-karaeri</i>			Efe tırfılı	CR
43	Fabaceae	<i>Trifolium caudatum</i>			Anaüçgül	LC
44	Fagaceae	<i>Quercus vulcanica</i>			Kasnak meşesi	NT
45	Iridaceae	<i>Crocus candidus</i>			Ak çiğdem	CD
46	Iridaceae	<i>Crocus demirzianus</i>			Çançiğdemi	CR
47	Iridaceae	<i>Iris kerneriana</i>			Çalı süseni	LC
48	Iridaceae	<i>Crocus gargaricus</i>	<i>gargaricus</i>		Kaz çiğdemi	NT
49	Lamiaceae	<i>Sideritis trojana</i>			Sarı kız Çayı	CR
50	Lamiaceae	<i>Stachys tmolea</i>			Sürmeli çayçe	LC
51	Lamiaceae	<i>Thymus zygioides</i>		<i>lycaonicus</i>	Bodur kekiği	LC
52	Paeoniaceae	<i>Paeonia mascula</i>	<i>bodurii</i>		Beyaztombak	CR
53	Papaveraceae	<i>Corydalis caucasica</i>	<i>abantensis</i>		Abanttarlakuşu	EN
54	Papaveraceae	<i>Papaver pilosum</i>	<i>strictum</i>		Dağ gelinciği	NT
55	Pinaceae	<i>Abies nordmanniana</i>	<i>equi-trojani</i>		Kazdağı göknarı	NT
56	Plantaginaceae	<i>Veronica elmaliensis</i>			Elmalı mavişi	NT
57	Plantaginaceae	<i>Digitalis trojana</i>			Kapıdağı yüksükotu	VU
58	Poaceae	<i>Bromus sipyleus</i>			Sipil kılcanı	EN
59	Poaceae	<i>Festuca ustulata</i>			Ka yumağı	EN
60	Poaceae	<i>Secale cereale</i>		<i>ancestrale</i>	Tüylü çavdar	VU
61	Ranunculaceae	<i>Ranunculus pedatus</i>	<i>trojanus</i>		Kale yağotu	CR
62	Ranunculaceae	<i>Consolida aconiti</i>			Kurtmahmuzu	LC
63	Ranunculaceae	<i>Delphinium fissum</i>	<i>anatolicum</i>		Özge hezaren	LC
64	Ranunculaceae	<i>Ranunculus reuterianus</i>			Has düğünçiçeği	LC
65	Ranunculaceae	<i>Ranunculus sartorianus</i>			Pisik yağotu	LC
66	Ranunculaceae	<i>Consolida phrygia</i>	<i>phrygia</i>		Ak mahmuz	NT
67	Rosaceae	<i>Alchemilla hirsutiflora</i>			Yıldıznişanı	VU
68	Rubiaceae	<i>Galium trojanum</i>			Kazdağı belumu	DD
69	Rubiaceae	<i>Asperula sintenisii</i>			Kazdağı belumu	EN
70	Scrophulariaceae	<i>Verbascum hasbenlii</i>			Benli sığırkuyruğu	CR

71	Scrophulariaceae	<i>Scrophularia depauperata</i>			Koru sıracaotu	LC
72	Scrophulariaceae	<i>Verbascum parviflorum</i>			Balıkağısı	LC
73	Scrophulariaceae	<i>Verbascum simavicum</i>			Simav sığırkuyruğu	VU
74	Scrophulariaceae	<i>Verbascum scamandri</i>			Kazdağ sığırkuyruğu	CR

D.1.1. Tehditler

Çanakkale İli; boğazın her iki tarafında Avrupa ve Asya toprakları içinde uzun kıyı şeridi yanında Marmara Bölgesinin önemli yükseltilerinden biri olan Kazdağları'nın kuzey yamaçları ve yapraklı ormanları Biga Dağları ile birlikte önemli bir biyocoğrafyaya sahiptir.

Biga, Çan ve Ezine ilçelerinde bulunan birkaç büyük sanayi tesisi dışında il genelinde endüstriyel alanların kısıtlı olması, damarlı bitkilere olan tehditlerde, antropojenik kirlilikten ziyade habitat kaybı şeklinde olan doğal vejetasyonun tahribatını öne çıkarmaktadır. Madencilik faaliyetleri, tarım alanlarının genişletilmesi ve kontrolsüz otlatma, karayolu yapım çalışmaları, doğadan direk toplama ve ağaçlandırma çalışmaları il sınırları içinde rastlanabilecek önemli tehditler arasında yer almaktadır.

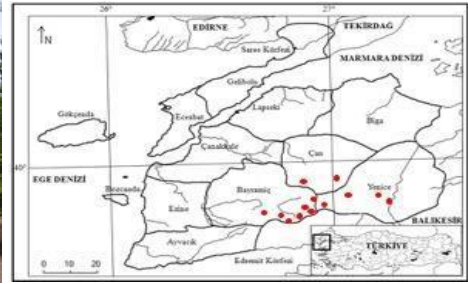
Çanakkale İli endüstriyel hammadde kaynakları içinde önemli yer tutan kaolen, kuarsit, feldspat ve dolomit yanında andezit ve granit gibi yapı taşı olarak kullanılan maden kaynakları açısından zengin bir bölge olduğu için çok uzun yıllardır madencilik çalışmalarının yoğun olarak yapıldığı bir ildir. Yasal uygulamalar içinde madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılması ve orman içi açılan maden ocakları ile ilgili rehabilitasyon projelerinin yapılmasını düzenleyen yönetmelikler olsa da bu iyi niyetli düzenlemeler uygulamada hayata pek geçmemektedir. Bu raporda önerilen koruma alanlarının tespiti yapılırken, endemik bitki lokasyonlarının dışında uzun yıllardır madencilik faaliyetleri ile vejetasyonun parçalı bir duruma geldiği ya da henüz madencilik faaliyetlerine başlanmamış ama anılan bölge arama ruhsatlarının devam ettiği, habitat açısından yeknesaklık teşkil eden bitki birliklerinin bulunduğu alanlar seçilmeye çalışılmıştır. Özellikle Çan Ağı Dağı, Kirazlı Havzası ve Kayalıdağ Havzası madencilik faaliyetlerine karşı hassas ve korunması gereken habitatlar olarak tespit edilmiştir. Ağı Dağında bulunan Sphagnum turbalığı, zirvesinin endemik türlerden *Verbascum hasbenlii* için habitat olması, kompozit bir yapı arzeden yapraklı ve ibreli vejetasyon birlikleri, Kazdağlarının grabeni olarak yüksel Ağı Dağı ekosisteminin bir bütün olarak korunmasının gerektirmektedir. Keza Kayalıdağ ve Kirazlı Havzası içinde yer alan kalker kayalıklarda geniş bir alanda ancak, zayıf bir popülasyon ile gelişen ve yukarıda adı verilen Benli Sığır Kuyruğu yanında geniş yayılışlı endemik türlerden *Paeonia mascula* subsp. *bodurii*, *Ferulago trojana*, *Galanthus trojanus*, *Crocus candidus* taksonlarının bulunması ve bu havzanın Çanakkale Merkez İlçe ve civarı için su rezervuarı durumunda olması bu alanları korunma öncelikli bir habitat durumuna getirmektedir.

Damarlı bitki topluluklarına bilinçli ya da bilinçsiz olarak yapılan bir başka tehdit de özellikle tıbbi, aromatik ve ekonomik önemi bulunan türlerin doğadan kontrolsüz bir şekilde toplanmasıdır. Özellikle kırsal kesim yerleşiklerinin zati ihtiyaçları karşılamak ya da pazarlarda satışa sunmak amacıyla ticari amaçla toplanması tek yıllık türlerin popülasyonlarında önemli

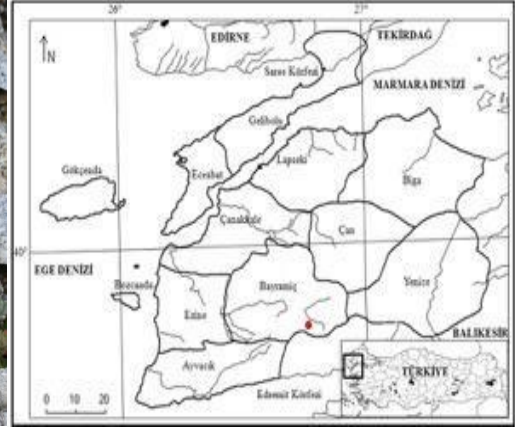
ölçüde gerilemeye neden olmaktadır. Zati ihtiyaç amaçlı olarak toplanan türlerde sıkı bir denetime gidilmesi, sosyal riskin azaltılmasına yönelik projeler yürüten kamu kurumları ile çatışmalara sebep olacağı için kırsal alanlarda yapılacak denetimlerin ticari amaçlı kümeler halinde sökümlenmesi kişilere yönlendirilmesi önem arz etmektedir. Yörenin doğal zenginliğini ortaya çıkaran ve bu zenginliğin gelecek nesillere miras bırakılacak ortak bir değer olduğuna yönelik doğa eğitimlerinin köy kahvelerinde verilmesi, araziden türe zarar vermeden bitki toplama yöntemlerin köylüye anlatılması bu tehdidi önleyecek önlemlerin başında gelmektedir.

Tarımsal faaliyetler ve aşırı otlatma ile kurumsal ya da özel ağaçlandırma çalışmaları da doğal vejetasyonu tehdit eden bir diğer unsurlardır. Özellikle orman, maki ve fundalık, mera ve step vejetasyon alanlarının, kırsal kesim yerleşiklerinin ekim-dikim alanlarını genişletmek amacıyla müdahaleleri ve ağaçlandırma çalışmalarında alt örtüyü oluşturan otsu türlere gereken önem verilmeden yapılan uygulamalar çok sayıda endemik türün ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Özellikle il sınırları içinde bulunan endemik türler, çevresel baskılara hassas vejetasyon alanları ve bitki birliklerinin kamu kurumlarına tanıtımları yapılmalı, bu alanların ve türlerin (Anahtar, Şemsiye, Bayrak ve Gösterge Türler) ekosistem içindeki rolleri doğa eğitimleri şeklinde; öğrencileri, kırsal alanda yaşayanlara, çevreci gruplara ve diğer ilgi gruplarına anlatılmalı, bilgilendirici broşür ve sembolik fenomenler ile tehdide açık habitat ve türler tanıtılmalıdır.

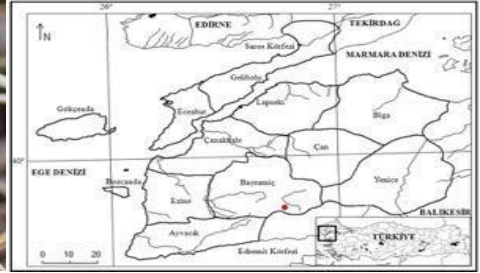
Yukarıda sayılan tehditlere yönelik il geneli için yapılan bilimsel bir çalışma olmadığı için bu konuda sayısal bir veri verilememektedir.

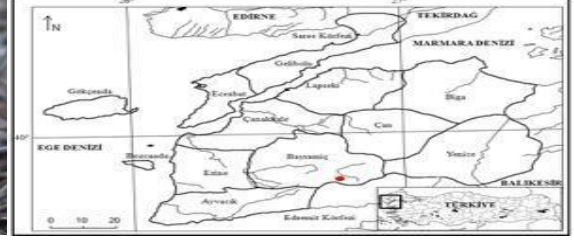
Resim D.8- Kazdağı göknarı - *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani*
(Doç. Dr. Ersin Karabacak, Dr. Öğr. Üyesi Onur Esen, Oğulcan Gürbüz)

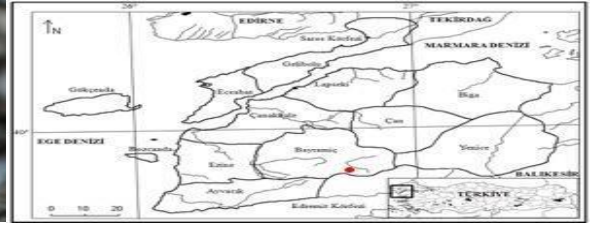
Resim D.9-Kazdağı belumu - *Asperula sintenisii*
(Doç. Dr. Ersin Karabacak, Dr. Öğr. Üyesi Onur Esen, Oğulcan Gürbüz)

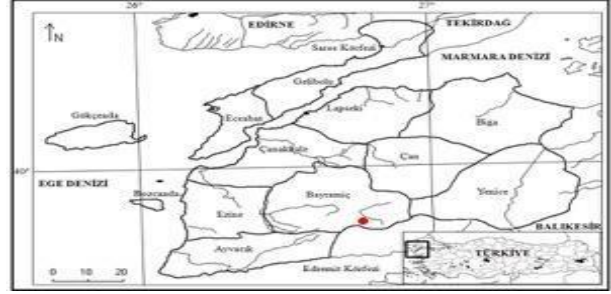
Resim D. 10- Güzel soğan - *Allium kurtzianum*
(Doç. Dr. Ersin Karabacak, Dr. Öğr. Üyesi Onur Esen, Oğulcan Gürbüz)

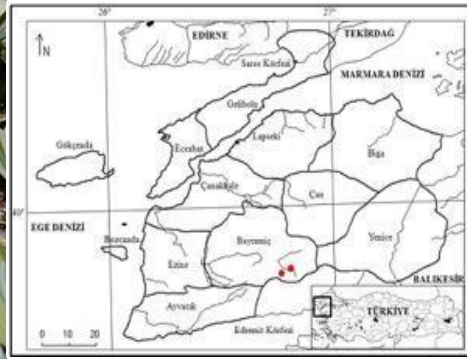
Resim D. 11- Küme soğanı - *Allium sibthorpiatum*
(Doç. Dr. Ersin Karabacak, Dr. Öğr. Üyesi Onur Esen, Oğulcan Gürbüz)

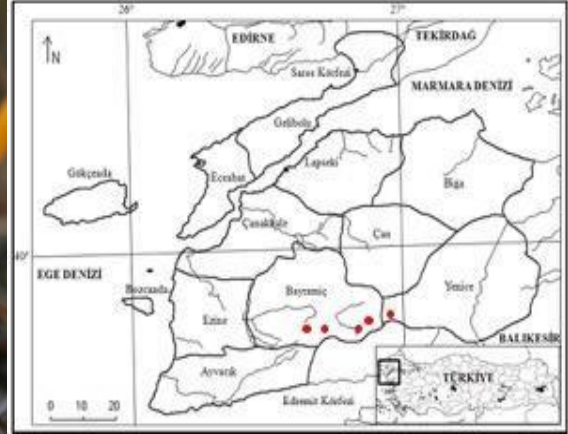
Resim D.12- Dirgen sarıbaş - *Centaurea odyssei*
(Doç. Dr. Ersin Karabacak, Dr. Öğr. Üyesi Onur Esen, Oğulcan Gürbüz)

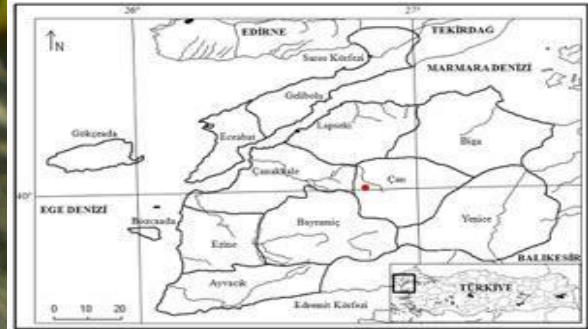
Resim D.13- Özge hezaren - *Delphinium fissum* subsp. *anatolicum*
(Doç. Dr. Ersin Karabacak, Dr. Öğr. Üyesi Onur Esen, Oğulcan Gürbüz)

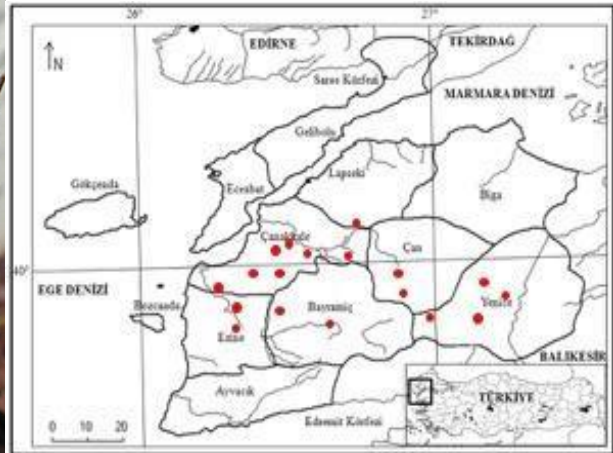
ResimD. 14-Sarıkız çayı - *Sideritis trojana*

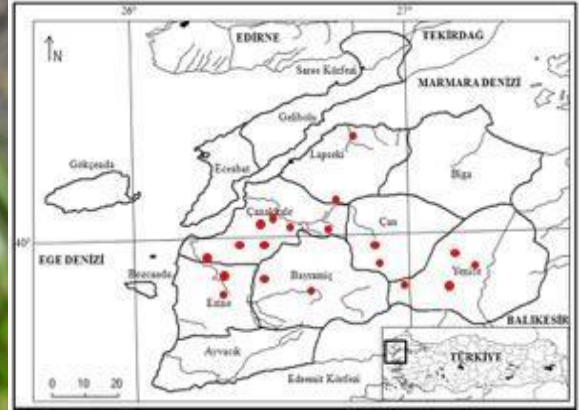
Resim D.15-Kaz çiğdemi – *Crocus gargaricus*

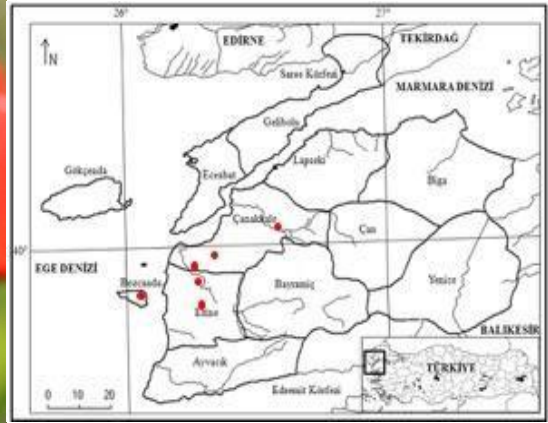
Resim D.16- Çan çiğdemi - *Crocus demirzianus*

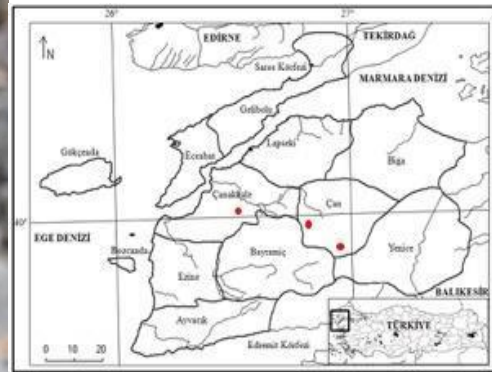
Resim D. 17- Ak çiğdem – *Crocus candidus*

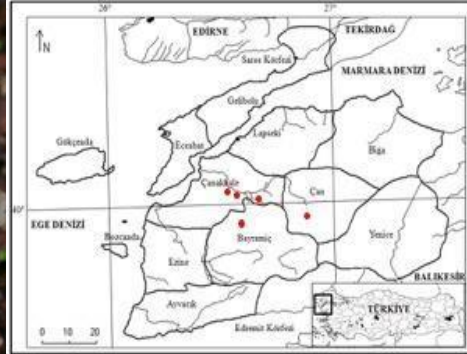
Resim D.18- Deli lâle - *Fritillaria bithynica*

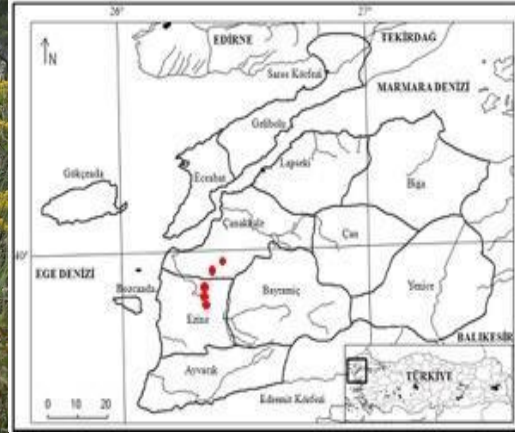
Resim D.19- Borcanka - *Papaver virchowii*

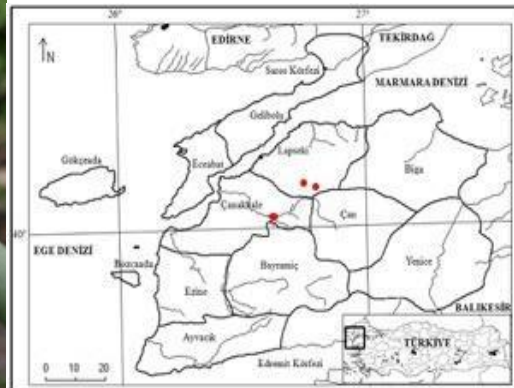
Resim D.20- Kale kişnişi - *Ferulago trojana*

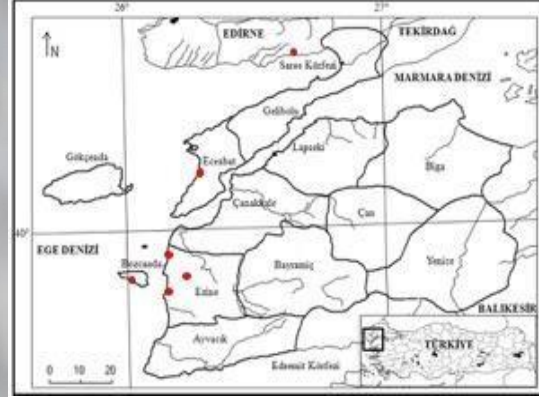
Resim D. 21- Truva kardeleni - *Galanthus trojanus*

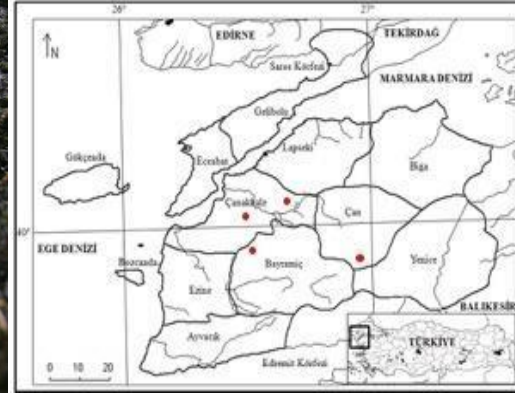
Resim D.22-Gazi kevkisi - *Alyssum pinifolium*

Resim D. 23-Beyaztombak - *Paeonia mascula subsp. bodurii*

Resim D. 24- Şehit karanfili - *Dianthus ingoldbyi*

Resim D.25- Benli sıgırkuyruğu - *Versbascum hasbenlii*

D.2. Fauna

D.2.1. ÇANAKKALE İLİNDE GÖRÜLEN SOYU TÜKENME TEHLİKESİ OLAN TÜRLER

Akdeniz Foku (*Monachus monachus*)

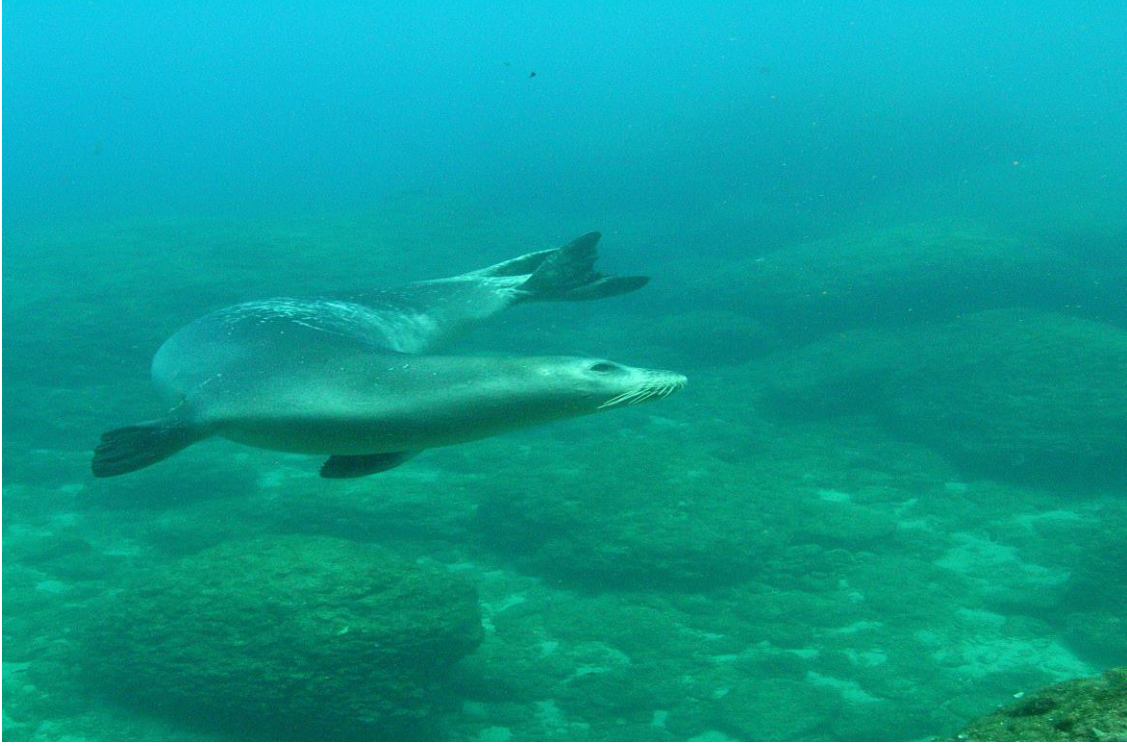
Geçtiğimiz yüzyılda, Akdeniz Foku, Akdeniz ve Atlantik'te yaygın iken; bugün, dünyada sadece ülkemiz de dahil olmak üzere, Yunanistan, Fas, Moritanya ve Maderia (Portekiz) kıyılarında yaşamaktadır. Akdeniz Foku sayısının, 600-700 civarında olduğu tahmin edilmekte olup bunların yaklaşık 60-100 adet kadarının ülkemiz kıyılarında yaşadığı bilinmektedir.

Akdeniz Fokları, mağara, kovuklar, çatlaklar ve çıkıp yatmaya uygun ıssız kıyıları tercih ederler. Akdeniz Foku, üzerinde yapılaşma olmayan, insanların kolay ulaşamadığı veya insan faaliyetlerinden uzak kalmış, tercihen üreme ve/veya barınma işlevleri gören kıyı mağara ve kovuklarına sahip, sessiz ve تنها kayalık sahilleri, kumsal kıyıları ve kıyı yerleşim bölgelerini yaşama alanı olarak seçmekte ve bu alanların bozulmasından direkt olarak etkilenmektedir.

Akdeniz Fokları etoburdur. Besinin büyük bir çoğunluğunu dalarak sualtında yakaladığı balıklar, ahtapot ve ıstakoz gibi canlılar oluşturur.

Akdeniz Foku dünyadaki nesli tükenmekte olan canlılar arasında ilk sırada gelmektedir. IUCN tarafından tehlikede (EN) nesli tükenme riski çok yüksek olan türler arasında listelenmektedir.

Bu canlılar, ülkemizin de onayladığı BERN, CITES, BARSELONA ve Biyolojik Çeşitlilik sözleşmeleri kapsamında koruma altına alınmışlardır.

Resim D.26- Akdeniz Foku (*Monachus monachus*) (Kaynak: Erhan ÖZTÜRK)

İribaşlı Deniz Kaplumbağası (*Caretta caretta*)

Okyanuslarda geçen yaşam döngülerini tamamlamaları için iyi bir yüzücü olmalarını sağlayan kürek şeklinde bacakları vardır. Bacaklarında en fazla iki tırnak bulunur. Üst kabuğu kırmızımsı kahverengi renkte, alt kabuğu açık sarı ve beyazımsı renktedir. Besinlerini balıklar, deniz kabukluları gibi deniz hayvanları oluşturur. Dişileri geceleri kumsallara yuva açarak 100'den fazla yumurta bırakırlar. İki aylık kuluçka döneminden sonra yavrular yumurtadan çıkar ve denize giderler. Uluslararası Akdeniz Eylem Planı gereğince koruma altına alınan bir türdür. Ülkemizde Akdeniz sahillerinde 23'e yakın kumsalda ürerler. Her yıl bu kumsallara yumurta bırakmak için gelirler. IUCN tarafından duyarlı (VU) nesli doğada tükenme riskinin yüksek türler arasında listelenmektedir.

Yapılan çalışmalar; Saroz Körfezi'nin, Bozcaada ve Gökçeada civarının, Çardak Lagünü çevresinin, Çanakkale Boğazı giriş ve çıkışının, Kumkale-Babakale açıklarının, Karabiga ve Nağara Burnu civarı kıyısal alanların deniz kaplumbağalarının beslenme, yazlama, kışlama alanı özelliklerini taşıyabilecekleri belirtilmiştir.

Resim D.27- İribaşlı Deniz Kaplumbağası (*Caretta caretta*) (**Kaynak: Mehmet SERT**)

Yeşil Deniz Kaplumbağası (*Chelonia mydas*)

Bacakları kürek şeklindedir ve genellikle birer tırnaklıdır. Üst kabuğu kahverengi tonlarında olup sarı veya kahverengi lekelidir. Alt kabuğu açık sarı veya beyazımsıdır.

Yavrular hayvansal maddelerle, erginler ise deniz bitkileri ile beslenirler. Dişiler gece kumsala çıkar ve yumurtalarını bırakmak için yuva açarlar. 100 den fazla yumurta bırakırlar. Yaklaşık iki ay sonra yavrular yumurtadan çıkar. Uluslararası Akdeniz Eylem Planı gereğince koruma altına alınan bir türdür. Akdeniz sahillerine yuvalayan bu tür beslenme ve kışlama amacıyla Ege Denizi ve Karadeniz’de de görülebilir. IUCN tarafından tehlikede (EN) nesli tükenme riski çok yüksek olan türler arasında listelenmektedir.

Yapılan çalışmalar; Saroz Körfezi’nin, Bozcaada ve Gökçeada civarının, Çardak Lagünü çevresinin, Çanakkale Boğazı giriş ve çıkışının, Kumkale-Babakale açıklarının, Karabiga ve Nağara Burnu civarı kıyısız alanların deniz kaplumbağalarının beslenme, yazlama, kışlama alanı özelliklerini taşıyabilecekleri belirtilmiştir.

Resim D.28- Yeşil Deniz Kaplumbağası (*Chelonia mydas*)(**Kaynak: Esra BARIN**)

Avrupa Yılan Balığı (*Anguilla Anguilla*)

Avrupa yılan balığı göç eden, metamorfoz geçiren, fakültatif katadrom bir türdür. Avrupa tatlı su yılan balığı olarak bilinen türün yaşam döngüsü *Leptocephalus*, cam yılan balığı, elver (yılan balığı yavrusu), sarı yılan balığı ve gümüşü yılan balığı olmak üzere beş kategoride ele alınabilir. Büyük nehir ve göllerin dip kısımlarında yaşarlar. Doğal olarak yalnızca denizle bağlantısı olan sularda yaşarlar. IUCN tarafından tehlikede (EN) nesli tükenme riski çok yüksek olan türler arasında listelenmektedir.

Avrupa yılan balığı dünyada Avrupa ve Kuzey Afrika kıtasının Atlantik ve Akdeniz'e dökülen akarsularında dağılışı göstermektedir. Yine Ege ve Marmara denizine dökülen tüm akarsularda yılan balığına rastlamak mümkündür. Çanakkale'de Karamenderes, Tuzla çayı, Sarıçay, Biga çayı, Kavak Çayı ve diğer küçük çaylarda bulunur.

Resim D.29- Avrupa Yılan Balığı(*Anguilla Anguilla*) (Kaynak: *Emine İnci BALKAN*)

Dikkuyruk (*Oxyura leucocephala*)

Dikkuyruk, ördekgiller familyasından küçük bir ördek türüdür (Akbaş ve Kalkıkkuyruk olarak da bilinir). Uzun, arkaya ya da yukarıya doğru dikilmiş kuyruğu, büyük, beyaz başı ve geniş, mavi gagasıyla hemen tanınan, nadir bulunan küçük bir ördektir. İspanya ve kuzey Afrika'da ürerler, batı ve merkezi Asya'da daha büyük bir popülasyona sahiptir.

Türkiye'de, Göller Yöresi'ndeki etrafı geniş sazlıklarla çevrili irili ufaklı göllerde ve Göksu Deltası'nda yaşarlar. Afyonkarahisar ve Konya civarında da bir miktar nüfusa sahiptirler. En yoğun olarak Burdur'da bulunurlar. IUCN tarafından tehlikede (EN) nesli tükenme riski çok yüksek olan türler arasında listelenmektedir.

Yapılan gözlemlerde göç sırasında Kumkale Deltasında gözlemlendiği belirtilmiştir.

Resim D.30- Dikkuyruk(*Oxyura leucocephala*) (**Kaynak: Murat UYMAN**)

Yelkovan (*Puffinus yelkouan*)

Akdeniz'deki en yaygın yelkovan türüdür. Genellikle kıyıdan çok uzakta olmayan bölgelerde denize çok yakın mesafeden gruplar halinde uçarken görülür. Çanakkale Boğazında özellikle sabah ve akşam saatlerinde kalabalık gruplar halinde sürekli geçişler yaparken gözlemlenebilirler. IUCN tarafından duyarlı (VU) nesli doğada tükenme riskinin yüksek türler arasında listelenmektedir.

Çanakkale kıyılarına yakın tüm alanlardan gözlemlenmektedir.

Resim D.31- Yelkovan(*Puffinus yelkouan*) (**Kaynak: İbrahim UYSAL**)

Tepeli Pelikan(*Pelecanus crispus*)

Ak pelikandan biraz daha iridir. Üreme döneminde tepesi kıvrık tüylüdür. Gözleri sarı, kanat altı kirli beyaz, bacakları gridir. Koloniler halinde balıkça zengin göl ve lagünlerde yuva yaparlar. IUCN tarafından duyarlı (VU) nesli doğada tükenme riskinin yüksek türler arasında listelenmektedir.

Çanakkale İlinde görüldüğü yerler: Göç sırasında geçiş yapan gruplar dışında Gökçeada Tuz Gölü'nde ve Kavak deltası'nda kış aylarında sıklıkla gözlemlenebilir. Uzun Hızırlı Göleti ve Kemikli Burnu Tuz Gölünde ise ortalama 300-500 birey kışlamakta ve sürekli gözlemlenebilmektedir. Çanakkale İli için kış ziyaretçisi bir türdür.

Resim D.32- Tepeli Pelikan(*Pelecanus crispus*) (**Kaynak: İbrahim UYSAL**)

Büyük Orman Kartalı (*Clanga clanga*)

Geniş kanatlı, geniş gövdeli, uzun, ince bacaklı, iri ve hantal bir kartaldır. Uçarken kanadını kavisli tutar. Birçok giysisinde çok koyu renklidir ve kanat altı örtüleri uçuş teleklerinden daha koyudur. Yazları sulak alan yakınlarındaki ağaçlık bölgeleri tercih eder. Kışları ise nehir deltalarında görülür. IUCN tarafından duyarlı (VU) nesli doğada tükenme riskinin yüksek türler arasında listelenmektedir.

Çanakkale İlinde görüldüğü yerler: Kış ve bahar aylarında oldukça az sayıda Kavak Deltası'nda gözlenmiştir. Göç dönemlerinde ise az sayıda bireyi genellikle tek ya da çift halinde geçiş yaparken gözlemlenmiştir. Bu tür bölge için transit göçer ve kış ziyaretçisi bir türdür.

Resim D.33-Büyük Orman Kartalı (*Clanga clanga*) (**Kaynak: Oğuz YAKIN**)

Şah Kartal(*Aquila heliaca*)

Kaya kartalına çok benzerler, ama biraz daha küçüktürler ve onlar kadar güçlü değildirler. Erişkini beyaz omuz lekeleri, daha açık renkli ensesi ve boynuyla kaya kartalından ayırılır. Dönerek yükselirken kanatlarını düz tutar. Ara sıra hafifçe yukarıya da kaldırabilir. Hızla süzülürken kanatlarını geriye bükür. Şah Kartallar, genellikle etrafı diğer ağaçlar ile kapatılmamış, çevreyi rahatça ve engelsiz gözlemleyebilecekleri bir ağaç üzerinde yuva yapmayı seçerler. Yaşam alanını orman ile bozkırın birleştiği bölgeden seçerler. Yuvasını yaşlı yüksek ağaçlara yaparlar. Şah Kartalları IUCN tarafından duyarlı (VU) nesli doğada tükenme riskinin yüksek türler arasında listelenmektedir.

Göç dönemlerinde az sayıda bireyi geçiş yaparken gözlenmiştir. Gelibolu Yarımadasında tarlaların arasında yüksek bir söğüt ağacının tepesinde yuvası gözlemlenmiş ve 2015 yılında üç yavru büyüterek uçurmayı başarmıştır. Bölge için yerli ve transit göçer bir türdür.

Resim D.34- Şah Kartal(*Aquila heliaca*)(Kaynak: *İbrahim UYSAL*)

Elmabaş Patka(*Aythya ferina*)

Erkeğin başı ve boynu kırmızı, sırtı gridir. Dişinin başı, boynu ve göğsü açık kahverengi, sırtı ve karnı gri-kahverengidir. Genci dişiye benzer. Gagası gri-mavi, kanatları düz gridir. Kanat şeridi bulunmaz. Am Tatlı ve acı gölde bulunur. Elmabaş Patka IUCN tarafından duyarlı (VU) nesli doğada tükenme riskinin yüksek türler arasında listelenmektedir.

Kış aylarında Kavak Deltası, Çardak Lagünü, Uzun Hızırlı Göleti, Gökçeada, Bozcaada ve Karayer adalarında rastlanmıştır. Bölge için bu tür kış ziyaretçisi bir türdür.

Resim D.35- Elmabaş Patka(*Aythya ferina*)(Kaynak: *İbrahim UYSAL*)

Küçük Akbaba(*Neophron percnopterus*)

Sivri kafası, kama şeklindeki gagası, sarı yüz derisi ile rahatça tanımlanabilir. Küçük bir akbaba türüdür. IUCN tarafından tehlikede (EN) nesli tükenme riski çok yüksek olan türler arasında listelenmektedir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi kampüsünde bir kez geçiş yaparken gözlemlenmiştir. Bölge için nadir görülen bir transit göçer türdür.

Resim D.36- Küçük Akbaba(*Neophron percnopterus*) (Kaynak: İbrahim UYSAL)

Üveyik (*Streptopelia turtur*)

Kumrudan biraz daha küçük ve koyudur. Kanat örtülerinin ve omuz tüylerinin ortası gridir. Kenarları kıızıdır. Boyun yanlarında beyaz üzerinde siyah dalgalı hatlar bulunur. Baharda çiftler halinde, yaz ortasından itibaren gruplar halinde görülürler. IUCN tarafından duyarlı (VU) nesli doğada tükenme riskinin yüksek türler arasında listelenmektedir.

Yaz aylarında özellikle sulak alanlara yakın ormanlık bölgelerde sıklıkla gözlemlenmektedirler. Bölge için yaz ziyaretçisi bir türdür.

Resim D. 37- Üveyik (*Streptopelia turtur*) (Kaynak: İbrahim UYSAL)

Kulaklı Batağan (*Podiceps Auritus*)

Küçük bir su kuşu olan kulaklı batağan ismini üreme zamanında gözün arkasında çıkan kısa boynuzu andıran altın sarısı tüylerden alır. Tatlı ve tuzlu sularda, göl ve denizlerde görülebilir. Genellikle çok derin olmayan 0,5-2 m lik tatlı veya tuzlu sularda beslenir. Bazen denize uzak, kara parçalarının iç kesimlerinde göllerde, nehirlerde az sayıda görülebilmektedir.

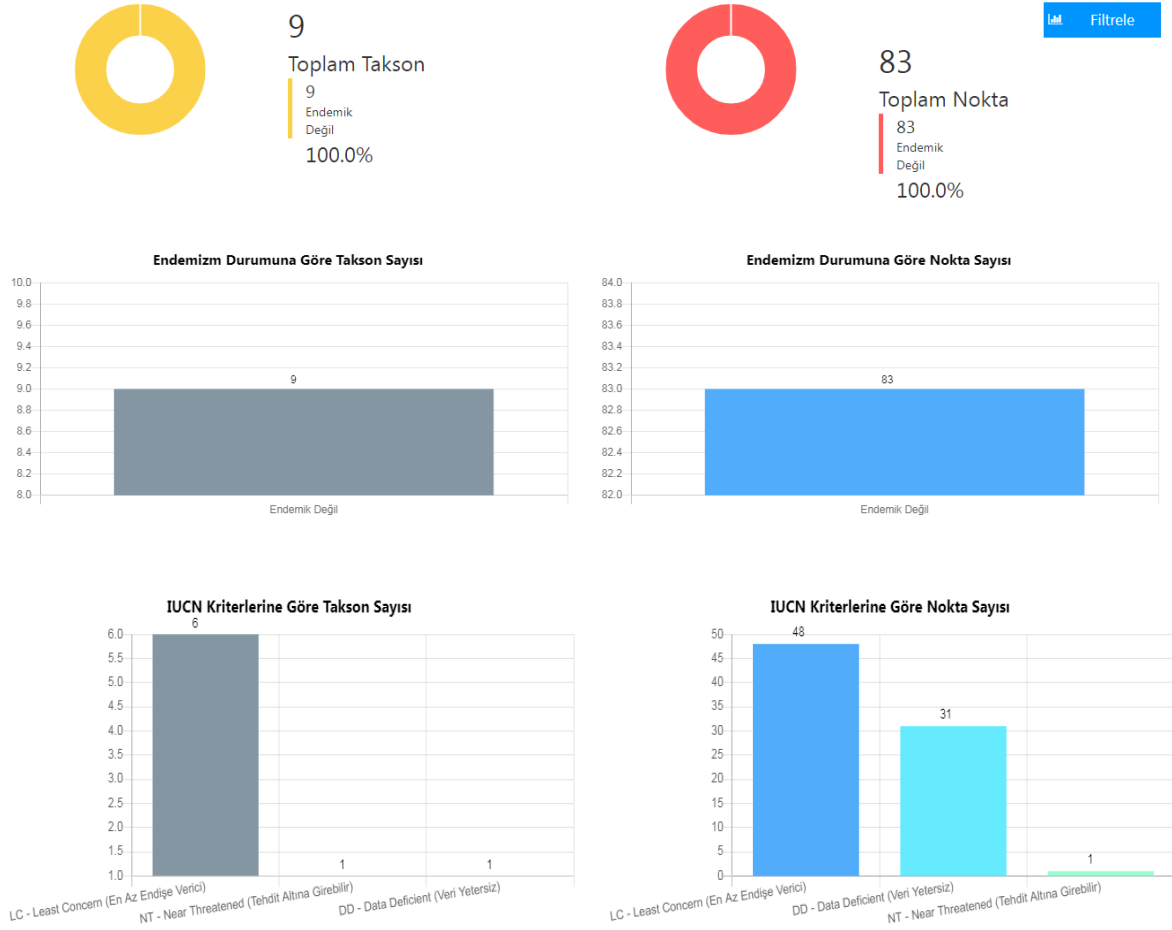
IUCN tarafından duyarlı (VU) nesli doğada tükenme riskinin yüksek türler arasında listelenmektedir.

Çardak Lagününde gözlemlenmiştir. Bölge için kış ziyaretçisi bir türdür.

Resim D.38- Kulaklı Batağan (*Podiceps Auritus*) (Kaynak: İbrahim UYSAL)

Çift Yaşarlar (Kaynak: <https://nuhungemisi.tarimorman.gov.tr/public/istatistik>)

İç Su Balıkları (Kaynak: <https://nuhungemisi.tarimorman.gov.tr/public/istatistik>)

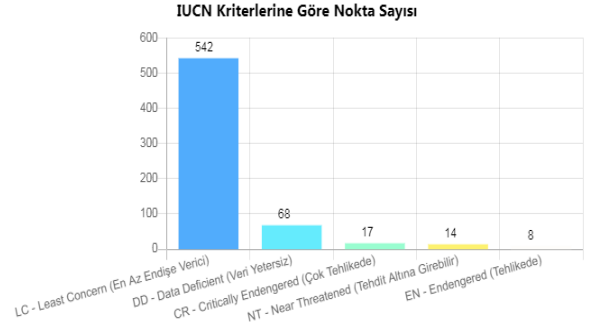
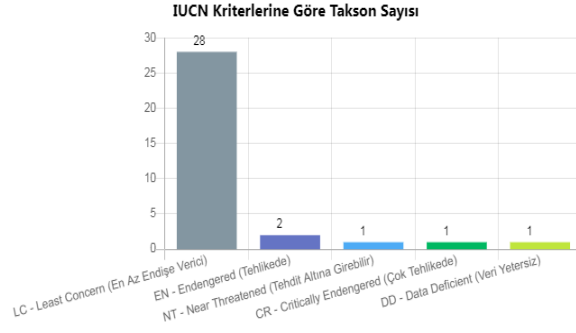
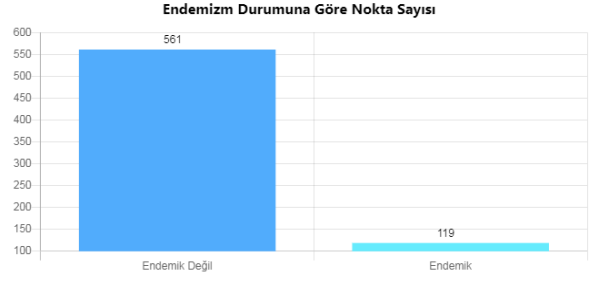
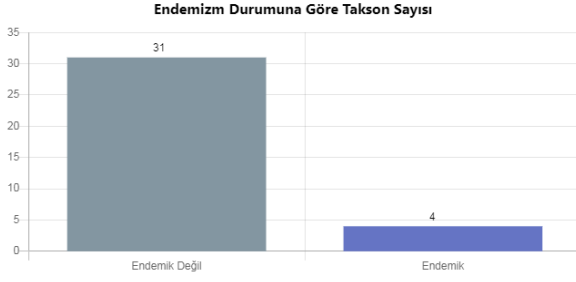

35
Toplam Takson
31 Endemik Değil
88.6%
4 Endemik
11.4%

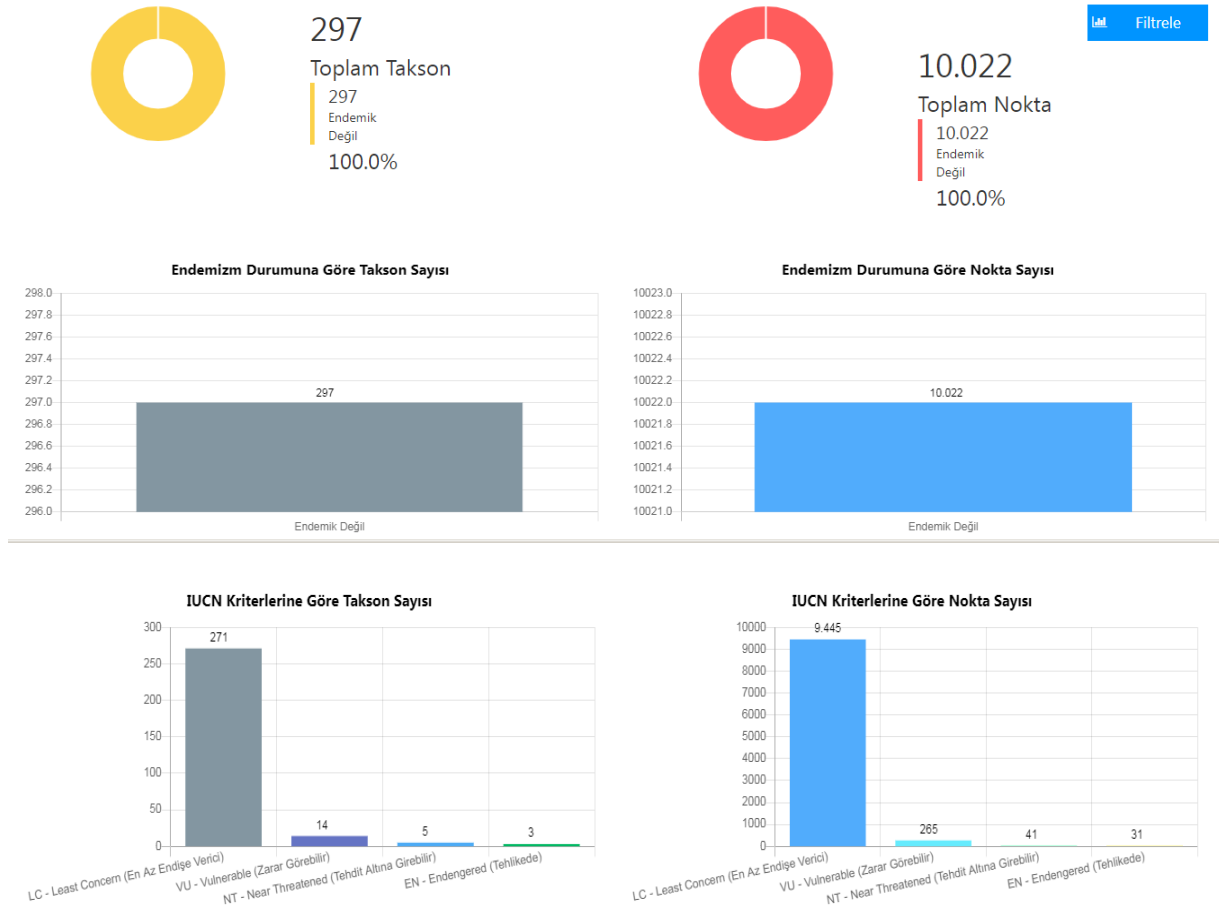

680
Toplam Nokta
561 Endemik Değil
82.5%
119 Endemik
17.5%

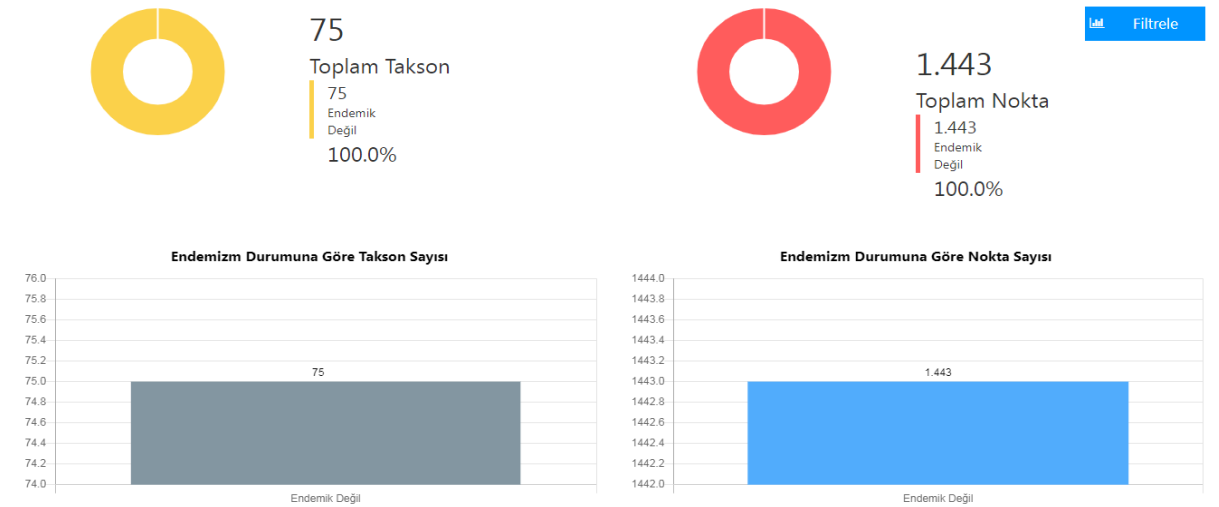
Filtrele

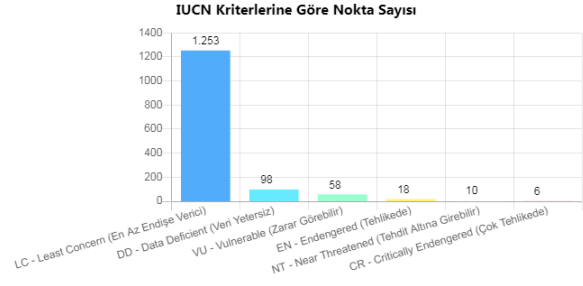
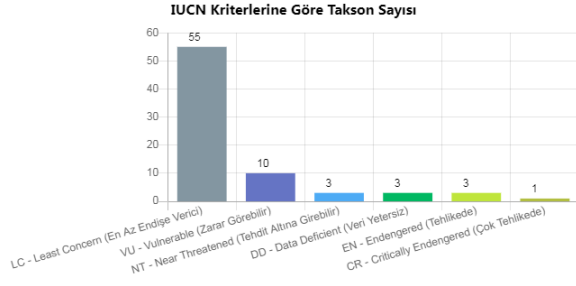

Kuşlar (Kaynak: <https://nuhungemisi.tarimorman.gov.tr/public/istatistik>)

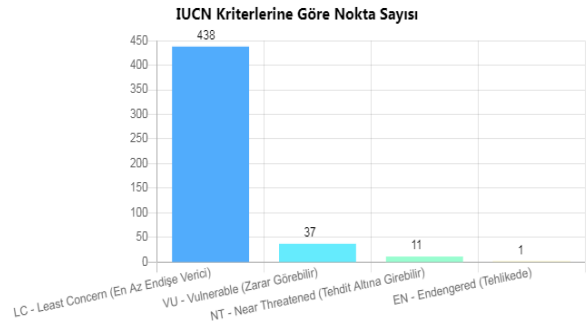
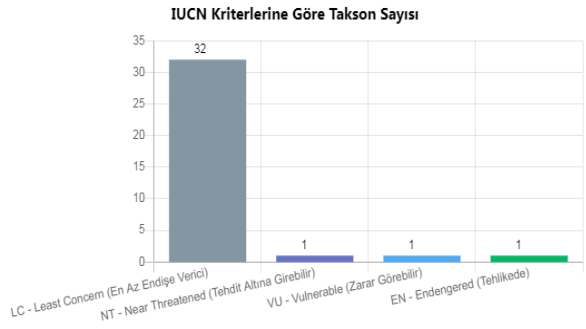
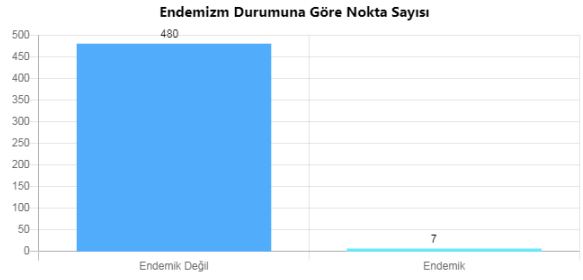
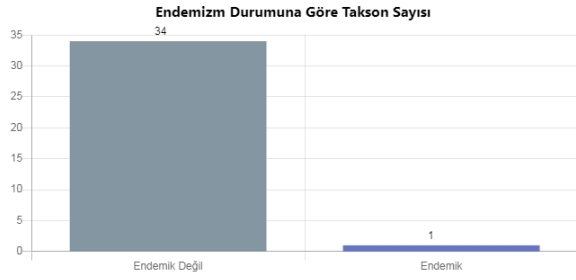
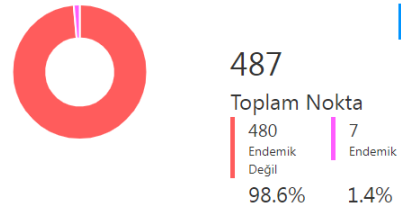
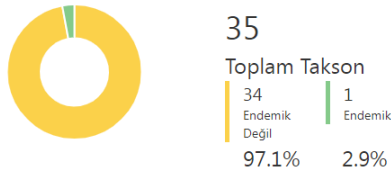

Memeliler (Kaynak: <https://nuhungemisi.tarimorman.gov.tr/public/istatistik>)

Sürüngeçler (Kaynak: <https://nuhungemisi.tarimorman.gov.tr/public/istatistik>)

D.2.2. BAZI ENDEMİK BİTKİ TÜRLERİ

Çanakkale flora varlığı açısından diğer taksonlara göre çok daha fazla zenginlik göstermektedir. Çanakkale ilindeki flora öğelerine ait takson sayısı 1527, endemik tür sayısı da 78 olarak belirlenmiştir.

Beyaztombak (*Paeonia mascula* subsp. *bodurii*)

Beyaztombak, Dr. Süleyman Bodur tarafından toplanmış olup çiçekli örneklerinin İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Nermiman Özhatay'a ulaştırılmasıyla bilim dünyasına kazandırılmış olup 1995 yılında dünyaya tanıtılmıştır. İsmi bitkiyi ilk toplayan kişi olarak Süleyman Bodur'a ithaf edilerek *Paeonia mascula* subsp. *bodurii* olarak adlandırılmıştır. Ülkemizde bulunan 8 tombak taksonu içerisindeki tek beyaz çiçekli ve tek endemik olan taksondur. Yayılışı çok dar olup dünya üzerinde yalnızca Çanakkale'nin Lapseki-Ağdağı civarlarında çok dar olarak yayılış göstermektedir. Bu takson yöredeki insan faaliyetleri dolayısıyla yaşam ortamlarının bozulması nedeniyle tehdit altındadır.

Resim D.39- Beyaztombak (*Paeonia mascula* subsp. *bodurii*) (Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü)

Benli Sığırkuyruğu (*Verbascum Hasbenlii*)

Benli sığırkuyruğu Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü öğretim üyeleri Prof. Dr. Zeki Aytaç, Prof. Dr. Hayri Duman tarafından 2010 yılında Çanakkale'de yürüttükleri bir arazi çalışması esnasında keşfedilmiş ve bitkinin ismi birlikte arazi çalışmalarında bulunan zoolog ve Prof. Dr. Abdullah Hasbenli'ye ithaf edilerek bilim dünyasına 2012 yılında tanıtılmıştır. Benli sığırkuyruğu Çanakkale Çan, Kirazlıtepe de keşfedilmiş olup Çan-Ağdağı zirvesinde de kayalıklar arasında çok nadir olarak yayılış göstermektedir. Dünyada yalnız Çan ilçesinde yayılış göstermesi ve 5 km²'de 50 bireyden az olması sebebiyle korunma altına alınması gereken kritik tehlikede olan türlerden biridir.

Resim D.40- Benli Sığırkuyruğu (*Verbascum Hasbenlii*) (Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü)

Dirgen Sarıbaş (*Centaurea odyssei*)

10-25 cm boyunda dikenli çok yıllık otsu bitkiler. Gövdeler dik, verimli ve verimsiz şekilde çok sayıda, gevşek yapıda. Yapraklar gri-beyazımsı yoğun tüylü, parçalanmış, uçlar sarı dikenli. Çiçekler her dal ucunda tek tek, sarı renkli. Braktelerin uçları uzun dikenli. Çiçeklenme dönemi Haziran-Temmuz ayları arasındadır. Yüksek dağlarda kalker kayalıklarda, 1400-1700 m arası yüksekliklerde bulunur.

Sadece Çanakkale ve Balıkesir illerinden Kazdağında zirveler bölgesinden bilinmektedir. 1883 yılında Susuz tepeden toplanan bir örnekten tanımlanmıştır. Yayılış alanlarının çok sınırlı olması nedeniyle tehdit altındadır. Neslinin doğada tükenme riskinin aşırı derecede olduğu kabul edilmektedir. Bu yüzden IUCN tehlike kategorilerine göre Kritik (CR) sınıfında yer almaktadır.

Resim D.41- Dirgen Sarıbaş (*Centaurea odyssei*) (Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü)

Troya Kardeleni (*Galanthus trojanus*)

Soğanlı çok yıllık otsu bitkiler. Yapraklar 2 nadiren de 3 adet, genellikle orta kısmında ya da üst yarısında genişleyebilen dar şeritsi şekilde, çiçek açma zamanında uçlara doğru geri kıvrılır, koyu yeşil renkli. Her çiçek durumunda tek çiçekli, çiçeklerin dış örtüsü tamamen beyaz, iç parçalarında tek adet yeşil benek bulunur, uç kısmı hafif dışa kıvrıktır. Çiçeklenme dönemi Ocak-Mart ayları arasındadır. Meşe ormanları altında, 100-450 m arası yüksekliklerde bulunur.

Sadece Çanakkale ilinden bilinmektedir. 2001 yılında Çan yakınlarından toplanan bir örnekten tanımlanmıştır. Yayılış alanları madencilik faaliyetleri tehditi altındadır. Neslinin doğada tükenme riskinin aşırı derecede olduğu kabul edilmektedir. Bu yüzden IUCN tehlike kategorilerine göre Kritik (CR) sınıfında yer almaktadır.

Resim D.42 -**Troya Kardeleni (*Galanthus trojanus*)** (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü)

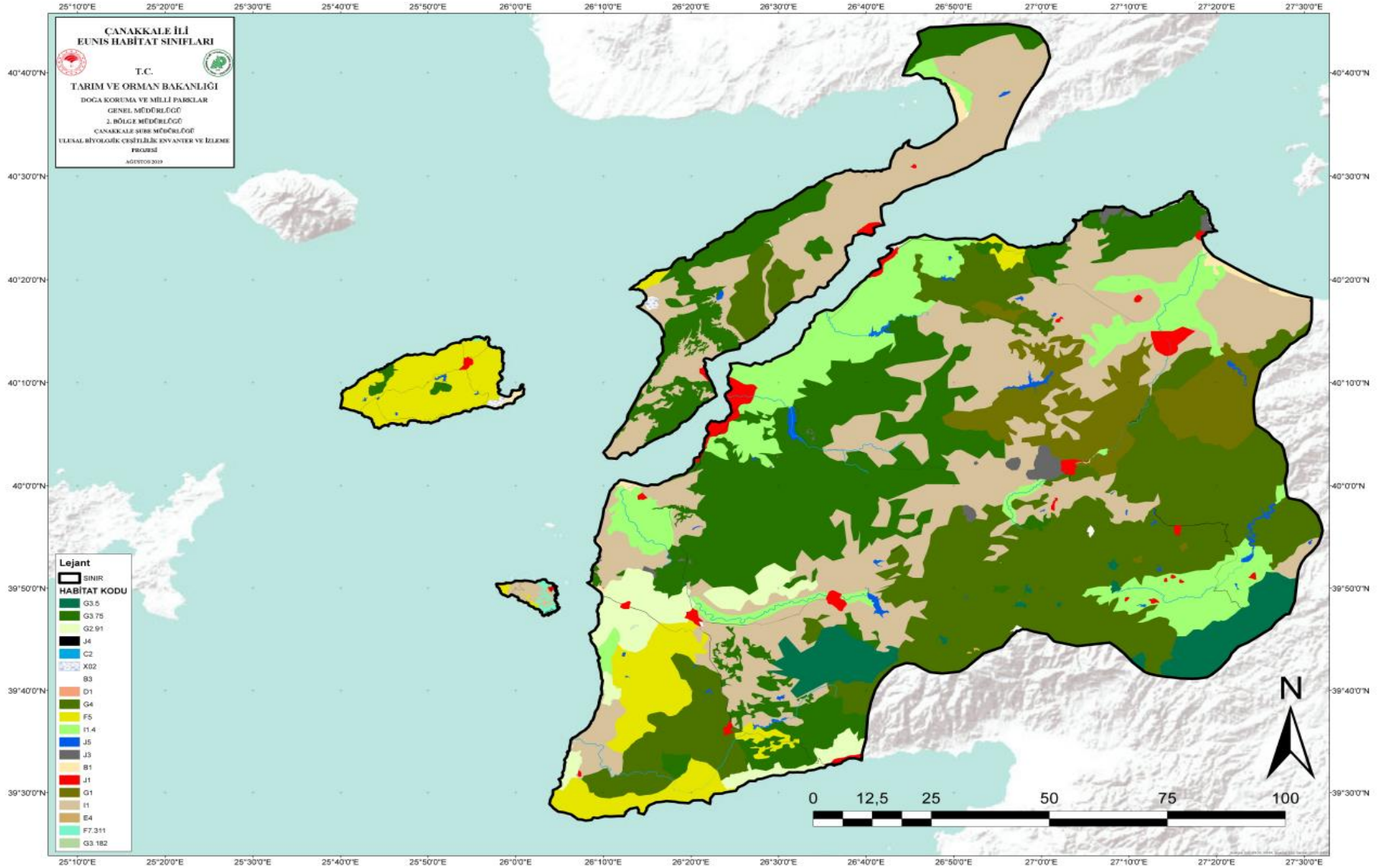
Gazi Kevkesi (*Alysum pinifolium*)

30 cm'ye kadar boylanabilen çok yıllık küme oluşturan otsu bitkiler. Yapraklar gövdelerin üzerinde çok dar, şeritsi-mızraksı biçiminde bulunur, üzeri yoğun külrengei-beyaz renkli pulsu tüylerle kaplıdır. Çiçek sapları 3-6 mm boyunda ve incedir. Çiçekler çok küçük ve sarı renklidir. Çiçeklenme dönemi Nisan ayıdır. Bitki meyve bağladıktan sonra ölmektedir. Yalnızca serpantin anakaya üzerinde, 50-300 m arası yüksekliklerde bulunur.

Sadece Çanakkale ilinden bilinmektedir. Dünya üzerinde yalnızca Dümrek çevresi ve Ezine yolu üzerindeki serpantin kayalıklarda yayılış göstermektedir. Serpantin alanlar yol yapım çalışmalarında tahrip edilmesinden dolayı türün nesli tehdit altındadır. Bu yüzden IUCN tehlike kategorilerine göre Kritik (CR) sınıfında yer almaktadır.

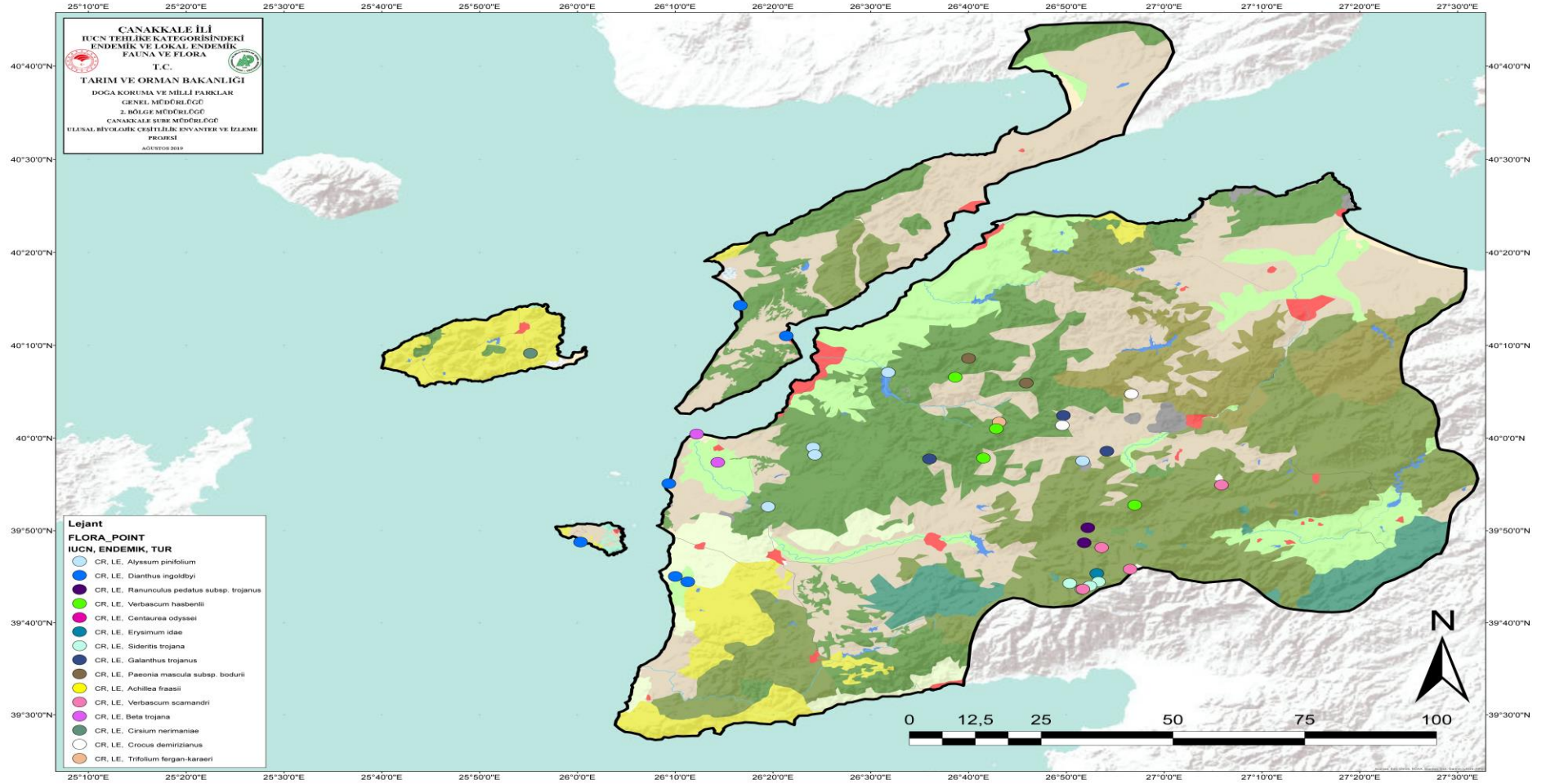

Resim D.43- **Troya Kardeleni (*Galanthus trojanus*)** (Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü)

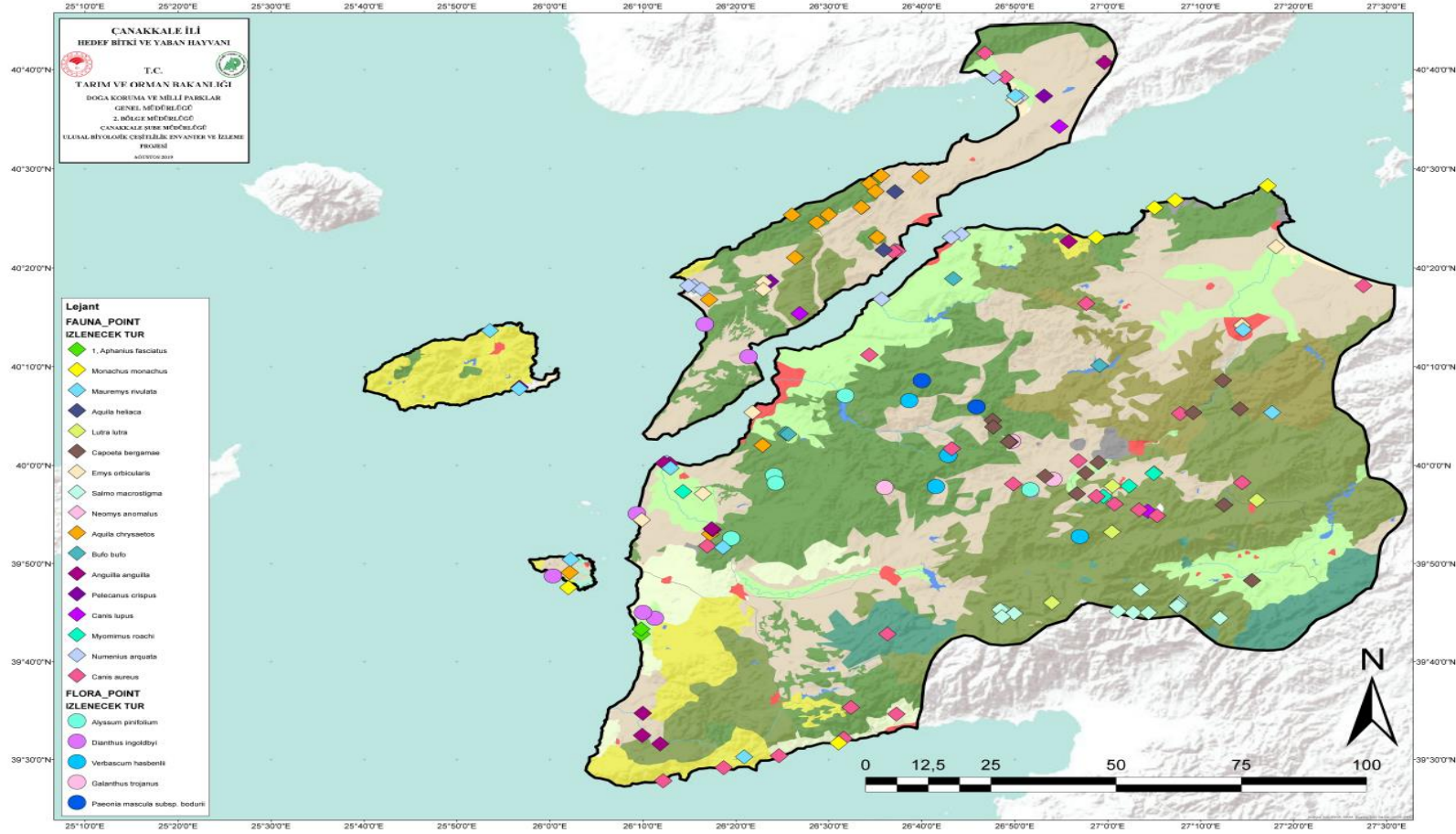

Harita D.5- Çanakkale İli Habitat Dağılımı (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü,

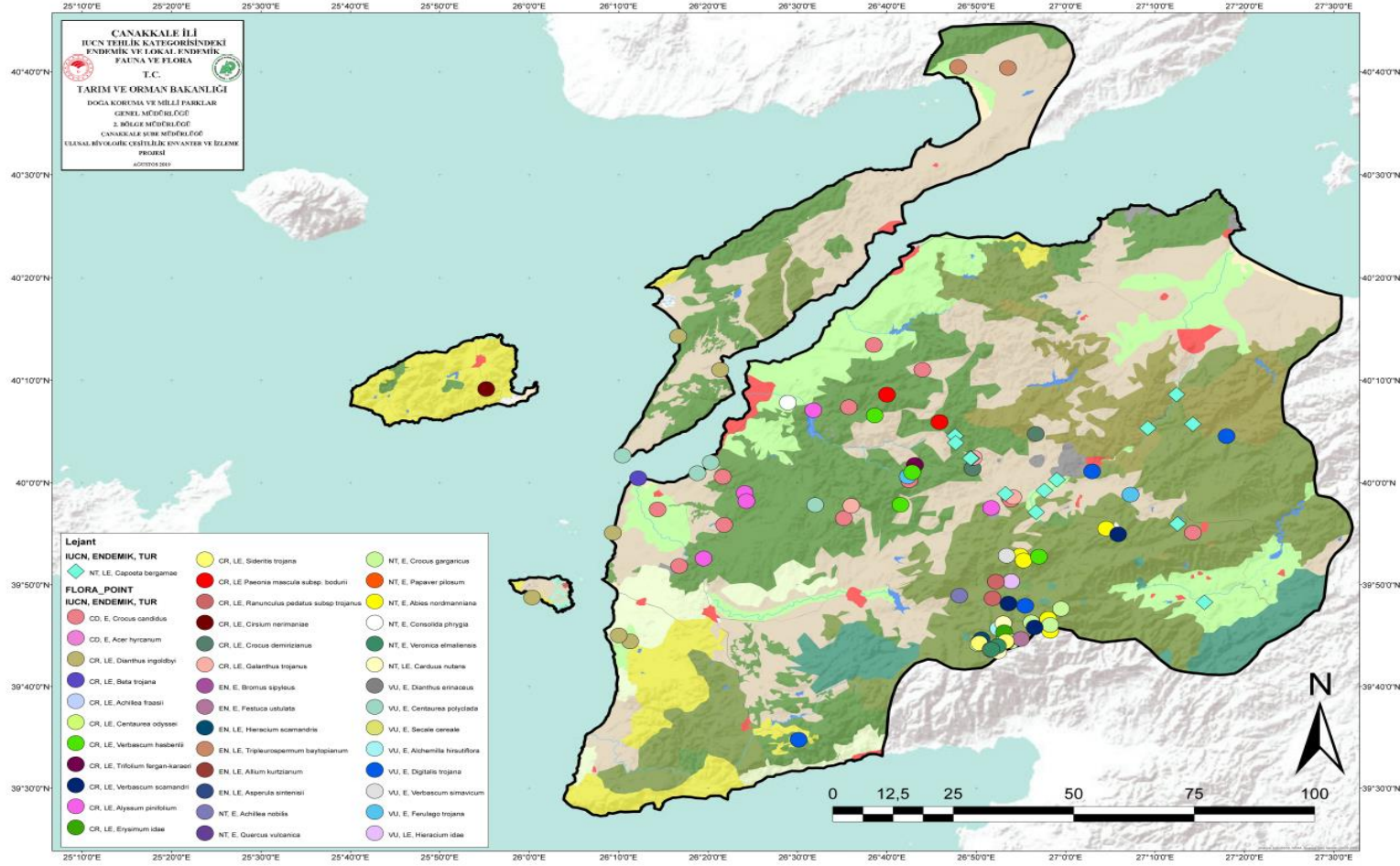
2022)

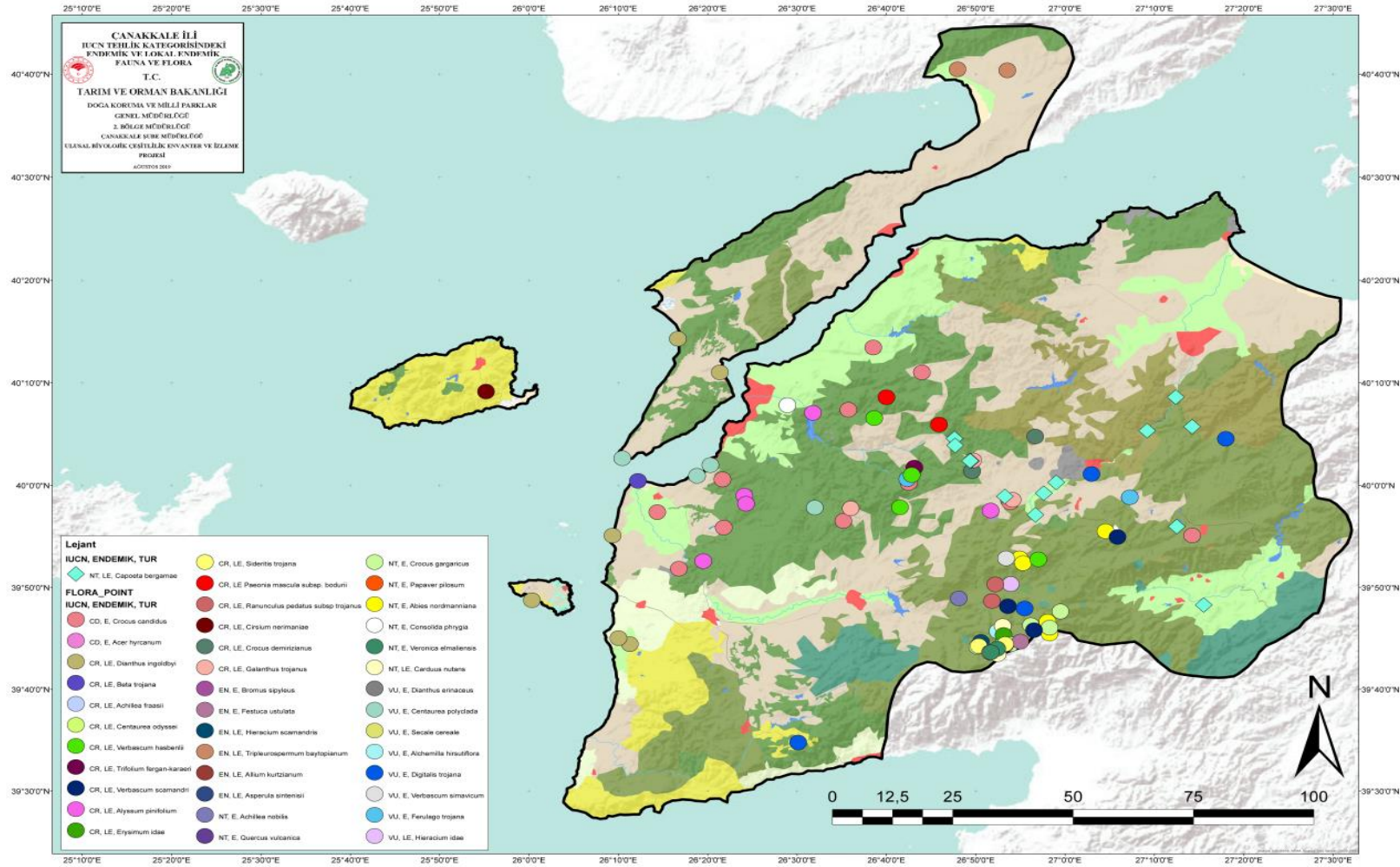
Harita D.6- Çanakkale İli Endemik Türler (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

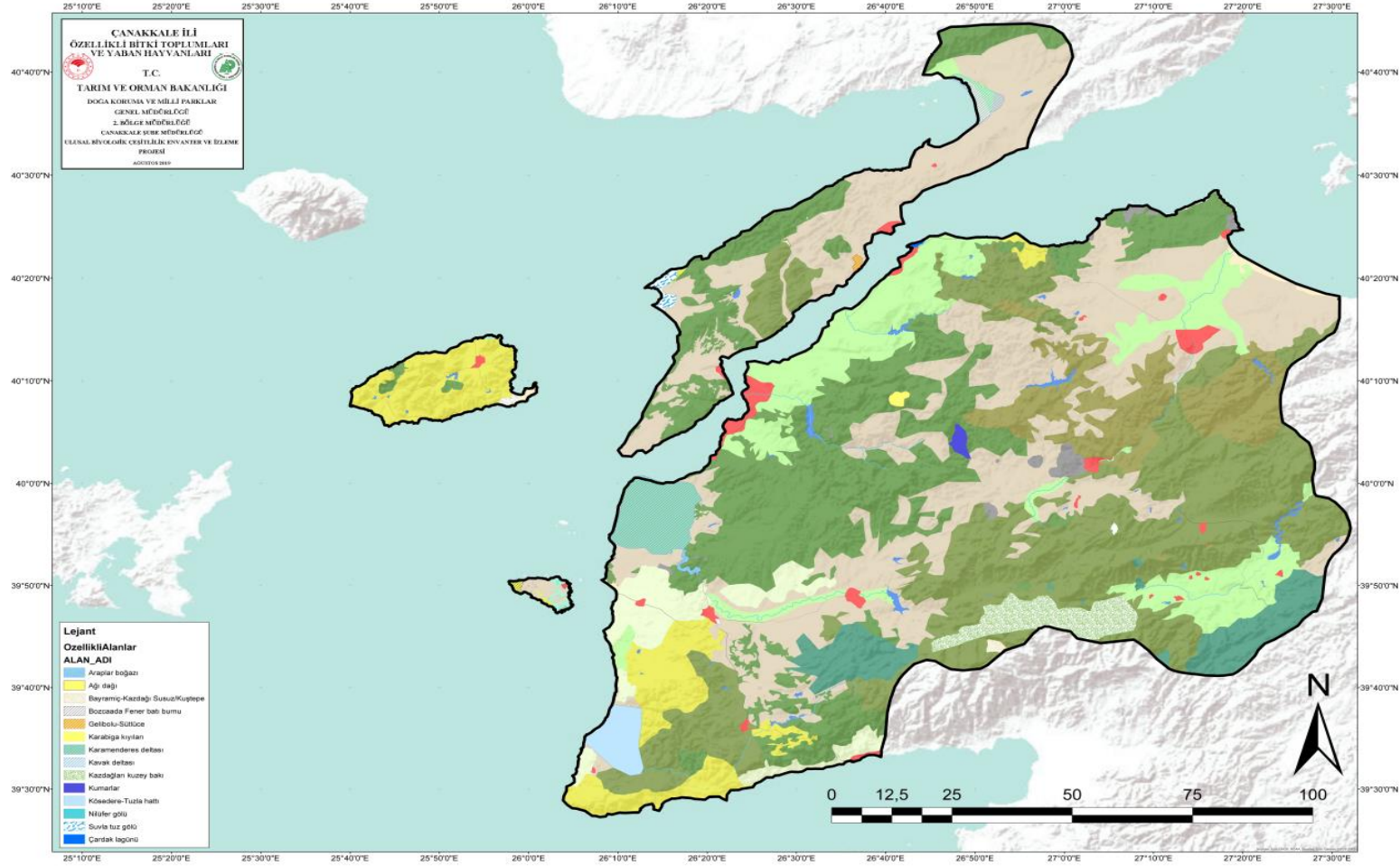
Harita D.7- Çanakkale İli Flora İzlenecek Türler (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Harita D.8 Çanakkale İli Flora Endemik Türler (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Harita D.9 Çanakkale İli Flora Endemik Türler (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022

Harita D. 10 Çanakkale İli Özellikli Alanlar (*Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022*)

D.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

D.3.1. Ormanlar

Ormanlar; insanlığa gıda, yakıt, barınak, temiz hava ve su, ilaç, gelir kaynağı, istihdam, dinlenme, peyzaj gibi maddi-manevi birçok ekonomik, ekolojik ve sosyokültürel faydalar sunan tabii bir kaynaktır. Bir ekosistem olarak orman, belirli bir kapalılıkta ağaçlar, diğer bitki ve hayvan topluluğu ile topraktaki gözle görünmeyen diğer organizmaların cansız çevreyle belli bir denge içinde karşılıklı olarak birbirleriyle etkileşimde bulunduğu canlı bir sistem ve topluluktur. Bu paha biçilemeyen tabii kaynağın maddi ve manevi faydalarının ve hizmetlerinin kıyamete kadar sürmesi, tabiatına uygun olarak sürdürülebilirlik ilkesi ile idare edilmesine bağlıdır.

Bölge Müdürlüğümüz faaliyet alanları içerisinde son yıllarda yapılan Orman Amenajman Planlarında Ormanların sadece odun üretimine dayalı olan planlama şekli değiştirilerek, ekosistem tabanlı fonksiyonel planlama modeli uygulamaya konulmuş; ormanların ekolojik, ekonomik ve sosyal fonksiyonlarını dikkate alan fonksiyonel amenajman planlarına göre ormancılık faaliyetleri yönlendirilmiştir.

Ormanların; su rejimini düzenleme, toprak koruma ve çevre kirliliğini önleme gibi yaşamsal işlevlerinin yanında, biyolojik çeşitliliğin korunmasındaki yeri ve rolü de son derece önemlidir. Toplum talepleri ve bölge ormanlarının yapısı dikkate alınarak, orman yönetiminin; biyolojik ve teknik özellikleri ile ekolojik, ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetsel boyutlarının bir ekosistem bütünlüğü içerisinde ele alınması günümüz ormancılık anlayışının temel yaklaşımıdır.

Ormanlarımız, en küçük işletme birimi olan orman işletme şefliği bazında, 10-20 yıllık dönüş süreleri ile hazırlanan orman amenajman planları ile işletilmektedir. Amenajman planlama çalışmaları sırasında; ormanlardaki örnek alanlarda alan, servet, artım, ağaç türü, verimlilik ve kapalılık durumlarını içeren envanter çalışmaları yapılmakta ve bu veriler sayısal ortamda değerlendirilerek amenajman planları hazırlanmaktadır.

- Çanakkale İlinin ormanlık alanı **Güncellenen amenajman planlarına göre 513.258 hektar** olup, İl yüzölçümünün **%52'si** ormandır. Çanakkale İli ormanlarının **%75'i** normal, **%25'i** bozuk ormanlardan oluşmaktadır.
- Ağaçlandırma çalışmaları kapsamında; 2003-2022 yılları arasında 99.381 hektar arazide çalışma yapılarak 95.900.000 adet fidan toprakla buluşturulmuştur.

Ormanlık alanın %30'sini yapraklı ormanlar (meşe, kayın, kızılçam, kestane, gürgen gibi ağaç türleri), % 51'ini iğne yapraklı (ibreli) ormanlar (kızılçam, karaçam, sarıçam, göknar, ladin, sedir gibi ağaç türleri), %19'sini ise ibreli+ yapraklı karışık ormanlar kaplamaktadır. Ormanlarda yayılış alanı olarak en fazla Kızılçam yayılış göstermekte, ondan sonra alan büyüklüğü sırasına göre Karaçam, Meşe, Kayın, Kestane, Göknar, Akçaağaç, Çınar, Kavak, Sedir, Ihlamur, Ardiç Akasya, Gürgen, Defne ve Dişbudak gelmektedir.

Orman Bölge Müdürlüğümüzün Çanakkale İlindeki;

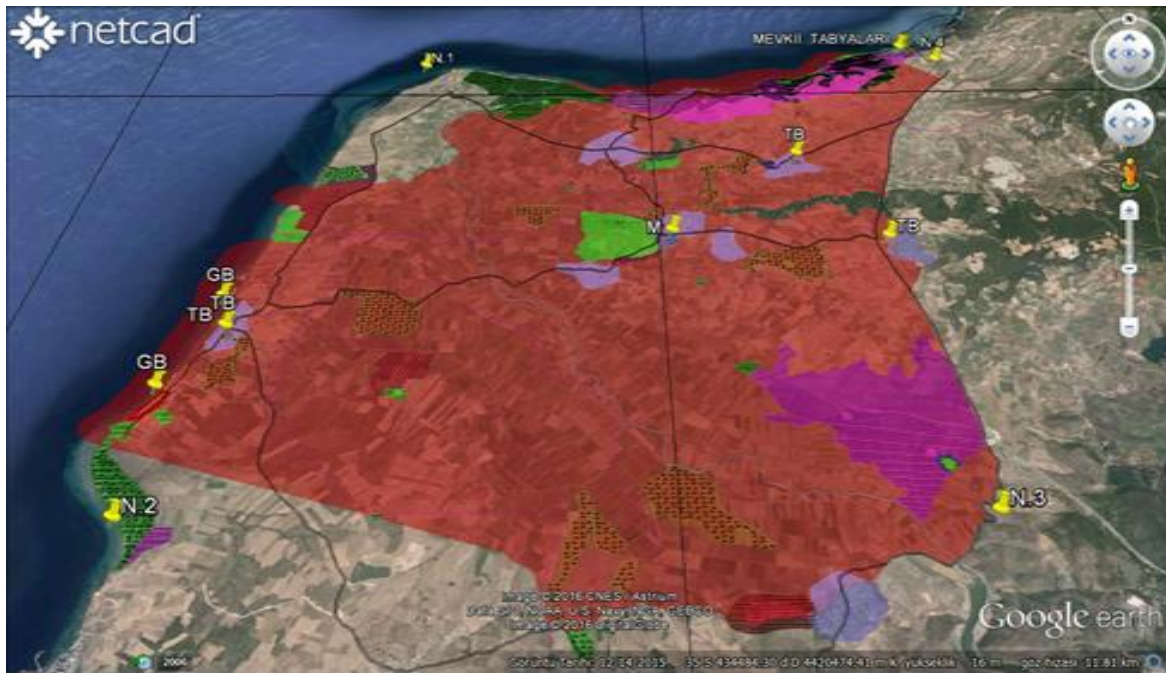
Orman Serveti: 55.701.802 m³ olup, her yıl Ormanlardaki Yıllık Artımı: 1.811.577 m³ tür.

TROYA TARİHİ MİLLİ PARKI

Çanakkale İli, Merkez İlçe ve Ezine İlçesi sınırların içerisinde bulunan ve 02/12/1998 tarihinde 849. sırada kültürel miras olarak Dünya Miras Listesine dahil edilen Troya Tarihi Milli Parkı önemli tarihi değerlerimize sahiptir. Bu alan Homeros'un dünyaca bilinen ve tanınan Troyası'dır.

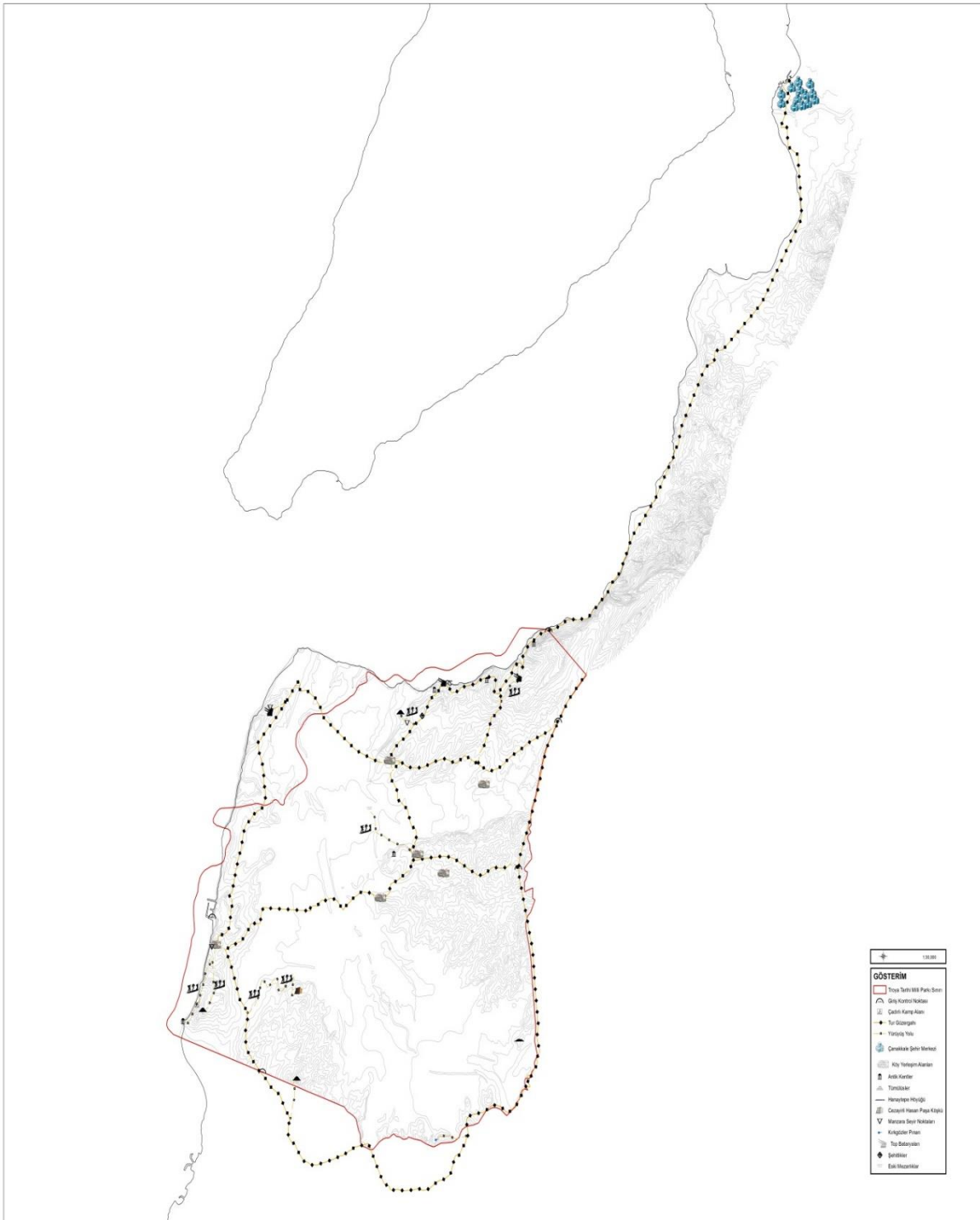
Troya Tarihi Milli Parkının ana değeri Troya Antik Kenti ve arkeolojik zenginlikleridir. Önemli tabii kıvılcım ormanları, kıyı ekosisteminin önem arz ettiği alanlar, endemik bitkiler ve yaban hayatı için önemli olan Karamenderes Nehri Deltası ve Kumkale Deltası bu bölgede yer almaktadır. Yaklaşık 180 km²'lik Milli Park alanı sınırları batıda Ege Denizi, kuzeyde Çanakkale Boğazı, doğuda Çanakkale Devlet Karayolu, güneyde ise teklif edilen park tur yolu ile tespit edilmiştir.

Milli Park sahası, Çanakkale Boğazı ve Ege Denizi kıyılarını da kapsadığından, her iki kıyıda bulunan uygun plajlar rekreasyon faaliyetlerine imkan sağlamaktadır. Sahanın içerisinde bulunan Menderes Deltası da, önemli su kuşlarını zaman zaman barındırmakta ve bu kuşların gözlenebileceği bir ortam oluşturmaktadır.

Harita D.11- Troya Tarihi Milli Parkı Uydu Görüntüsü (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

TROYA TARİHİ MİLLİ PARKI TURİZM FAALİYETLERİ HARİTASI

Harita D.13- Troya Tarihi Milli Parkı Ulaşım Haritası - Turizm Faaliyetleri (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D. 44- Çanakkale ili- Troya Sahil (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Harita D.14- - Troya Tarihi Milli Parkı-Köyleri(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D.45- Çanakkale ili- Troya (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Tabiat Yürüyüşü (Trekking)

Milli Parkının daha iyi algılanması, kaynak değerlerinin korunarak tanıtılması için alan içinde yürüyüş rotaları belirlenmiştir. Yürüyüş rotaları alanın topografik yapısına göre bazı bölgelerde dik, engebeli ve inişli-çıkışlı arazide oluşturulmuştur.

Milli Park içinde gerçekleştirilecek turlar kayıtlı alan kılavuzları eşliğinde bilinçlendirme ve bilgilendirme programları hazırlanarak uygulamaya konulması hedeflenmiştir. Milli Parkının topografik yapısı ve özellikleri nedeniyle manzara değeri yüksektir.

Yürüyüş rotaları:

Milli parkta yapılabilecek tabiat yürüyüşü faaliyetlerinin altyapı düzenlemeleri için belirlenen kriterler:

Tabii yapıya ve topografyaya zarar vermeden, tesviye eğrilerine paralel, arazi üzerinde yol izleri belirlenerek oluşturulacaktır.

Yürüyüş yolları belirlenirken alanın drenaj durumu, manzara ve seyir durumu ve yerleşim yerine bağlantısı, mevcut arazi durumuna dikkat edilecektir.

Yürüyüş yolları başlangıç noktalarında tesis edilen tabelalarda; parkurun ismi, uzunluğu, olası tehlikeler, görülmesi gereken ilginç noktalar, kullanım maksatları, krokisi gibi veriler bulunacaktır.

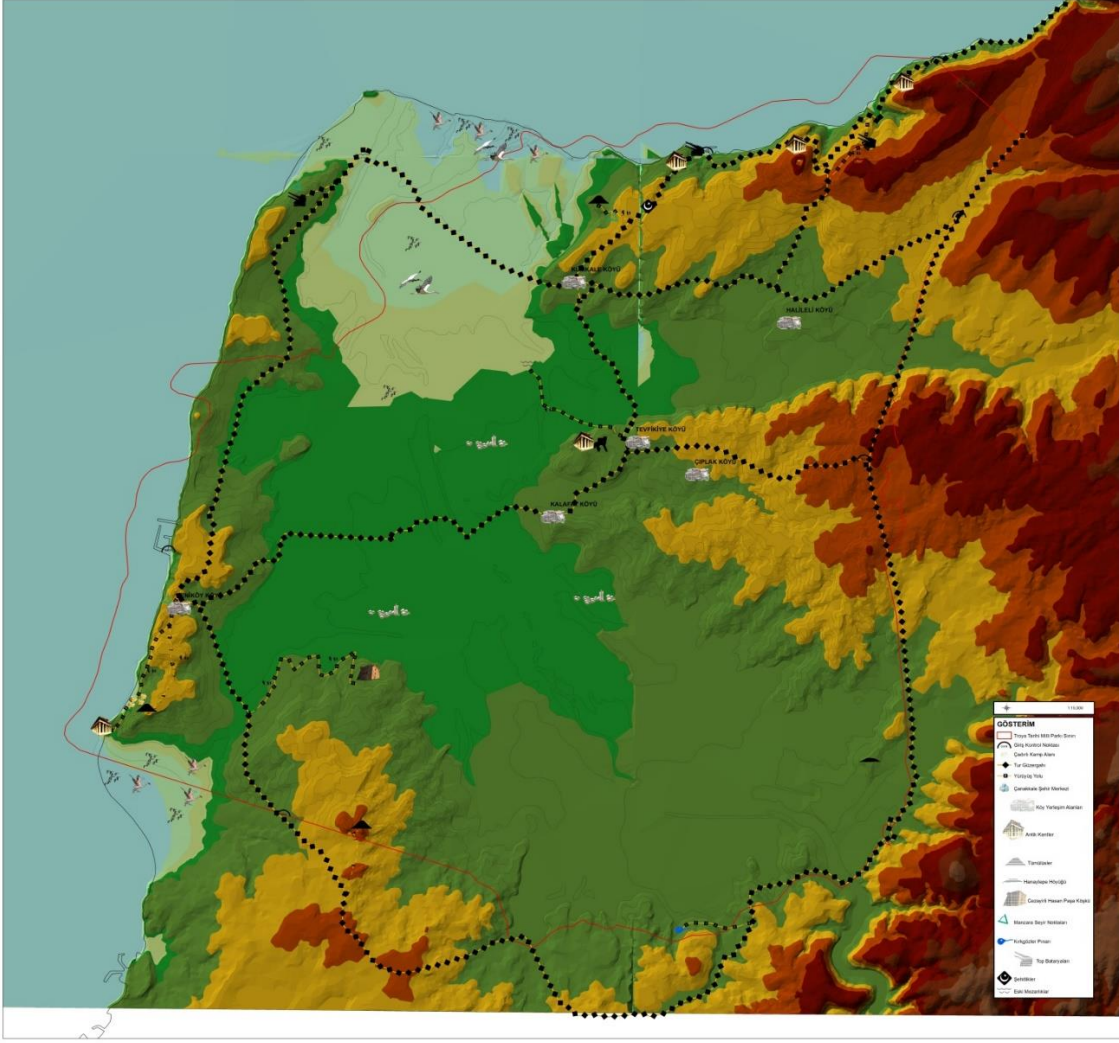
Yürüyüş mesafesi, uyarı, tanıtım, yönlendirme ve bilgilendirme tabela/panolar ile donatılacaktır. Tabelalar Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğümüzün kurumsal yapısına uygun, üzerinde tanıtıcı açıklama, işaret veya resim bulunan, tabiata uyumlu ahşap malzemeden yapılacaktır.

Yürüyüş rotalarında patika genişliği 1 metre olacaktır, 2 metreyi geçmeyecektir.

Tabiat yürüyüşlerinde parkurların uzunluğunda 2-4 saatlik yürüyüş mesafesi aralıklarında mola noktaları oluşturulacaktır.

Mola Noktalarında tabii yapıda görüntü kirliliği oluşturmaması için tabii taş ya da ahşap malzemeden seyyar wc, çeşme ve yağmur barınakları yer alabilecektir. Bisikletçilik içinde bu rotalar kullanılacaktır.

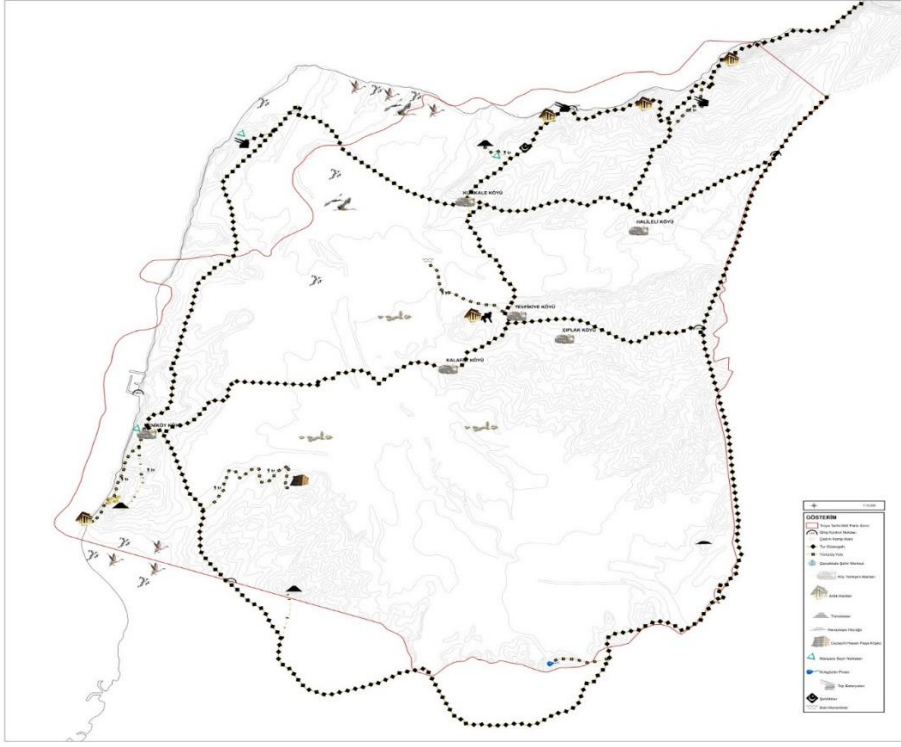
TROYA TARİHİ MİLLİ PARKI TURİZM FAALİYETLERİ HARİTASI

Harita D.15- Troya Tarihi Milli Parkı Turizm Faaliyetleri Haritası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

- **1. ROTA:** Yeniköy köyünden başlayıp Güneybatı istikametinde ilerleyen ve Yeniköy Plajına kadar devam eden 1000 metrelik yürüyüş yoludur.
Ziyaretçiler yol güzergahı boyunca Bozcaada, Tavşanadası ve Gökçeada'nın eşsiz manzarası eşliğinde yürümenin keyfini yaşarken Troya efsanesinin ana karakterlerinden Achilleus' un Troya savaşlarında çıkartma için kullandığı ve aynı zamanda karargah kurduğu Yeniköy sahilinin mitolojik atmosferinde antik dönemin havasını koklayabilmektedirler.
- **2. ROTA:** Yeniköy köyünden başlayıp Güneybatı istikametinde ilerleyen ve Achilleus' Mezarı Tümülsünde son bulan 2000 metrelik yürüyüş yoludur. Ziyaretçiler ve yöre halkı da piknik yapmak maksadıyla alanı kullanmaktadır.
- **3.ROTA:** Yeniköy- Üvecik köy yolu üzerinde Yeniköye 1900 metre uzaklıkta bulunan yol sapağında başlayıp Osmanlı Paşalarından Cezayirli Hasan Paşanın Köşkünde son bulan yürüyüş yoludur.
- **4.ROTA:** Teyfikiye Köyünden başlayıp Kuzey Batı istikametinde devam eden ve Kumköy Osmanlı Mezarlığı ve Yerleşiminde son bulan 2000 metrelik yürüyüş yoludur.

TROYA TARİHİ MİLLİ PARKI TURİZM FAALİYETLERİ HARİTASI

Harita D. 16- Troya Tarihi Milli Parkı Turizm Faaliyetleri Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D.46- Troya Antik Kenti Giriş Kontrol Noktası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D.47- Troya Atı (*Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022*)

Resim D.48- Achilleon Beşik Yassı Tepe Yerleşimi (*Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022*)

Resim D.49- Troya Yerleşimi (*Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022*)

Resim D.50- Troya Yerleşimi(*Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022*)

Resim D. 51- Cezayirli Hasan Paşa Köşkü(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D.52- Achilleus'un Mezarı Tümlüsü(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D. 53- Troya Tarih Müzesi(Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D.54- Troya Tarihi Milli Parkı Yeniköy Plajı Günöbirlik ve adırlı Kamp Alanı Kır Lokantası (Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Manzara Seyir (MS)

Milli Park alanının izlenmesine yönelik olarak 2 adet manzara seyir noktası belirlenmiştir. Bu seyir noktalarından alanın genel topoğrafik yapısı, deniz ve sahil bölgeleri izlenmektedir. Milli Parkda yapılabilecek manzara seyir faaliyetlerinin altyapı tesisleri için belirlenen kriterler:

Manzara seyir noktalarında ziyaretçilerin emniyetini sağlamak maksadıyla ahşap veya tabii malzemeden korkuluk, platform ve yağmur barınakları yapılabilir.

Manzara seyir noktalarının kullanım düzeni tabii topografyayı bozmadan peyzaj uygulama projeleri ile belirlenir.

Manzara seyir noktalarında ziyaretçilere yönelik gerekli uyarı, tanıtım ve bilgilendirme panoları ve teleskop/dürbün konulabilir.

Resim D.55- Troya Tarihi Milli Parkı Yeniköy Plajı Günübirlik Ve Çadırılı Kamp Alanı (Seyir) Kır Lokantası(Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D. 56- Troya Tarihi Milli Parkı Yeniköy Plajı Günübirlik Ve Çadırılı Kamp Alanı Sıhhi Tesisler (Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D.57- Yeniköy Plajı(Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü)

Resim D.58- Troya Tarihi Milli Parkı Yeniköy Plajı Günübirlik Ve Çadırılı Kamp Alanı (Seyir) Kır Lokantası (Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

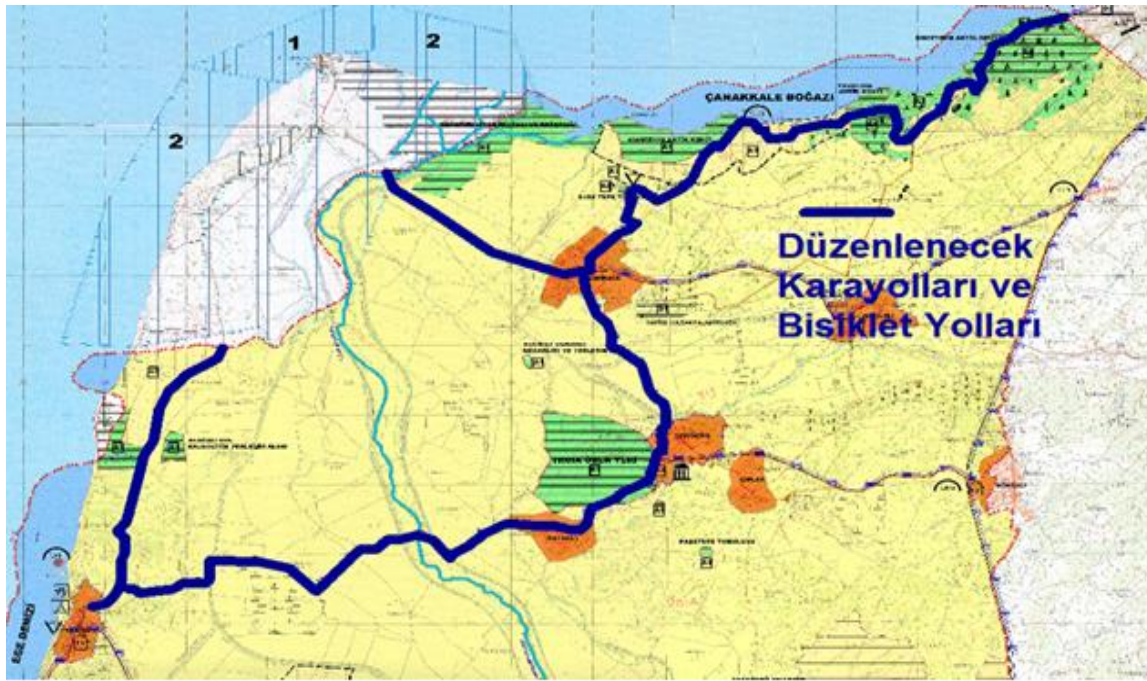
Bisiklet Rotaları (BR)

Milli Park alanında yapılabilecek Bisiklet turları faaliyeti altyapı tesisleri için belirlenen kriterler:

Bisiklet yolları belirlenirken alanın drenaj durumu, manzara ve seyir durumu, yerleşim yerine bağlantısı, mevcut arazi durumuna dikkat edilecektir.

Bisiklet yolları başlangıç noktalarında tesis edilecek tabelalarda; parkurun ismi, uzunluğu, olası tehlikeler, görülmesi gereken ilginç noktalar, kullanım maksatları, krokisi gibi veriler belirtilecektir. Bisiklet rotalarında patika genişliği 1,5 metre olacaktır, 2 metreyi geçmeyecektir.

Bisiklet rotaları planlanırken yüzeyin tabii özelliği bozulmadan mevcut toprağın sıkıştırılması ile oluşturulacaktır.

Harita D.17- Troya Tarihi Milli Parkı-Bisiklet Yolları (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Kuş Gözlemciliği (KG)

Milli Park alanı kuş çeşitliliği bakımından da oldukça zengindir. Kuş türlerini gözlemleyebilmek için gözlem kuleleri, platformlar düzenlenebilir. Milli Park alanında özellikle Kumkale lagününde yapılabilecek kuş gözlemciliği faaliyeti altyapı tesisleri için belirlenen kriterler:

- Kuş Gözlem kulesi tabii yapıyla uyumlu, görsel bütünlüğü bozmayacak şekil ve boyutlarda ayaklar üzerine yerleştirilmiş bir platform biçimde projelendirilir.
- Gözlem kulesinin mimari çözümleri alt ölçek uygulama projelerinde belirlenir.
- Teleskop, dürbün vb. aletler yer alabilir.
- Kulenin yer alacağı noktalarda ziyaretçilere yönelik bilgilendirme, tanıtım panoları, yürüyüş güzergâhlarını ve Milli Park alanını gösteren panolar ve gerekli uyarı levhaları konulur.

Resim D. 59- Milli Park Kumkale Sazlıkları(*Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022*)

Tabiat Turizm Aktiviteleri

Troya Tarihi Milli Parkında yapılabilecek Tabiat turizmi çeşitleri ve faaliyetleri;

Tabiat Yürüyüşü, Atlı Tabiat Yürüyüşü, Kamp-Karavan, Yaban Hayatı Gözlemciliği, Fotosafari, Botanik Turizmi, Gastronomi, Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji), Piknik, Ziraat (Agro) Turizm, Yeşil Turizm, Ekoturizm, Bisiklet Turları, Oryantiring, Piknik – Dinlenme

Resim D.60- TTMP Ören Yeri(*Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022*)

Resim D.61- Yeniköy Plajı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Kültür Turları -Yöresel Ürünlerin Satışı (Yüs)

Milli Parkı'nın yerleşim yerlerine yakın olması ve yerel halka ekonomik katkı sağlamak maksadıyla ziyaretçilerin yeme-içme-hediyelik faaliyetlerinin de karşılaması için Milli Parkın belirli alanlarında yöresel ürün satış birimleri yapılacaktır. Milli park alanında yerel halka ekonomik katkı sağlamak maksadıyla yapılabilecek Yöresel Ürünlerin Satışı faaliyetleri altyapı tesisleri için belirlenen kriterler:

- Yapılar ahşap tabii malzeme kullanılarak sökülebilir olacaktır.
- Tabiatla bütünleşen, yerel mimariyi bozmayan malzeme seçimi yapılacaktır.

Resim D.62- Örenyeri(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

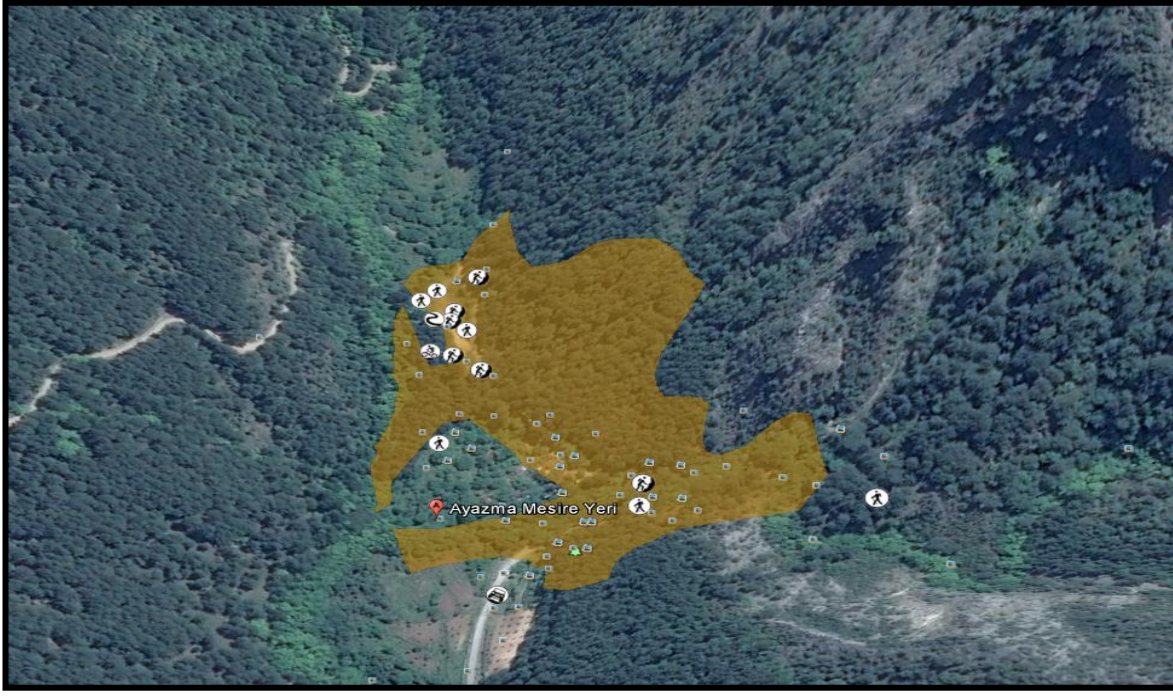

Resim D.63- Troya Tarihi Milli Parkı Uydu Görüntüsü- Troya Tarihi Milli Parkı Yeniköy Plajı Günöbirlik Ve Çadırılı Kamp Alanı İle (Seyir) Kır Lokantası (Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

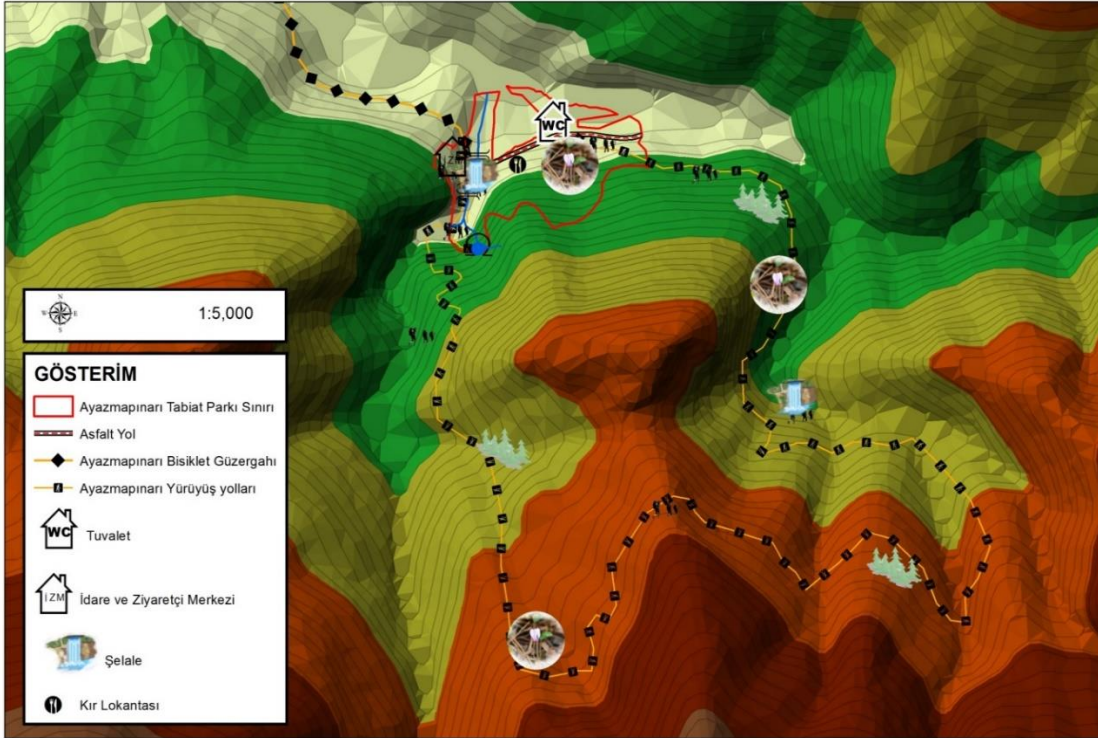
Resim 64- Dianthus_ingoldbyi (şehit karanfil) ve Kum Zambağı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü

D.3.3. Tabiat Parkları

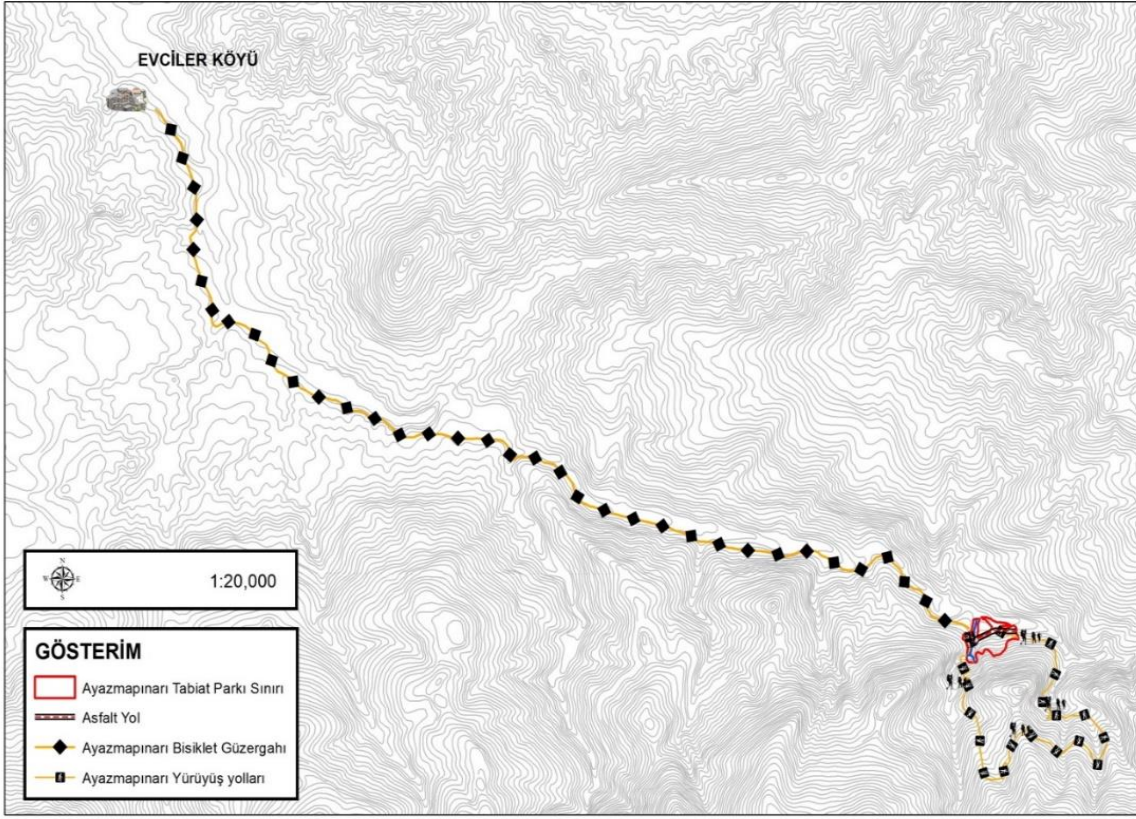
Resim D. 65- Ayazmapınarı Tabiat Parkı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

AYAZMAPINARI TABİAT PARKI TURİZM FAALİYETLERİ HARİTASI

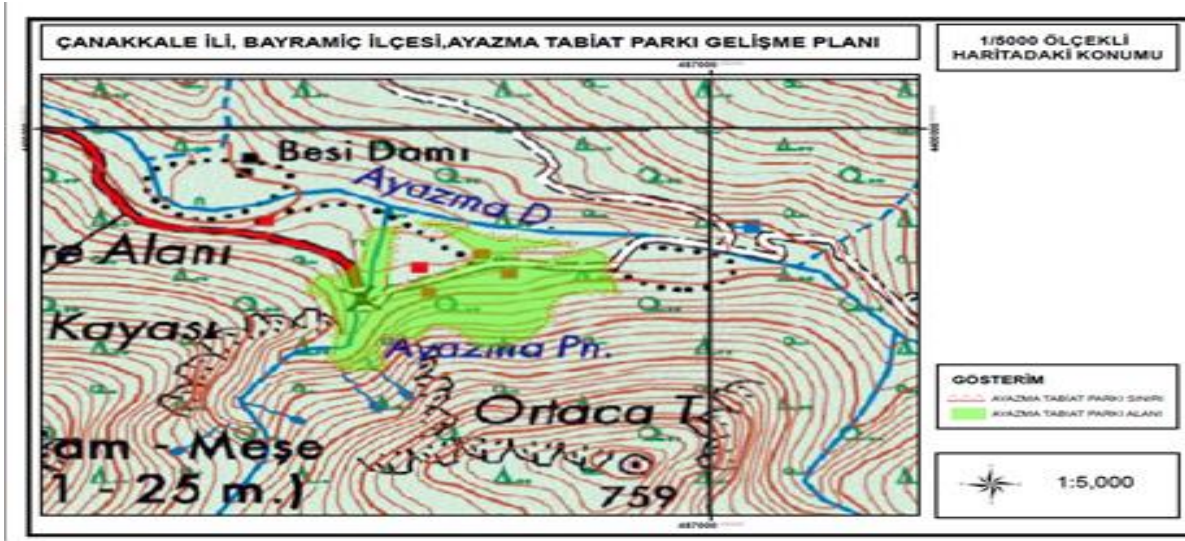

Harita D.18- Ayazmapınarı Tabiat Parkı Turizm Faaliyetleri Haritası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

AYAZMAPINARI TABİAT PARKI TURİZM FAALİYETLERİ HARİTASI

Harita D.19- Ayazmapınarı Tabiat Parkı Ulaşım Haritası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Harita D.20- Ayazmapınarı Tabiat Parkı Gelişme Planı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

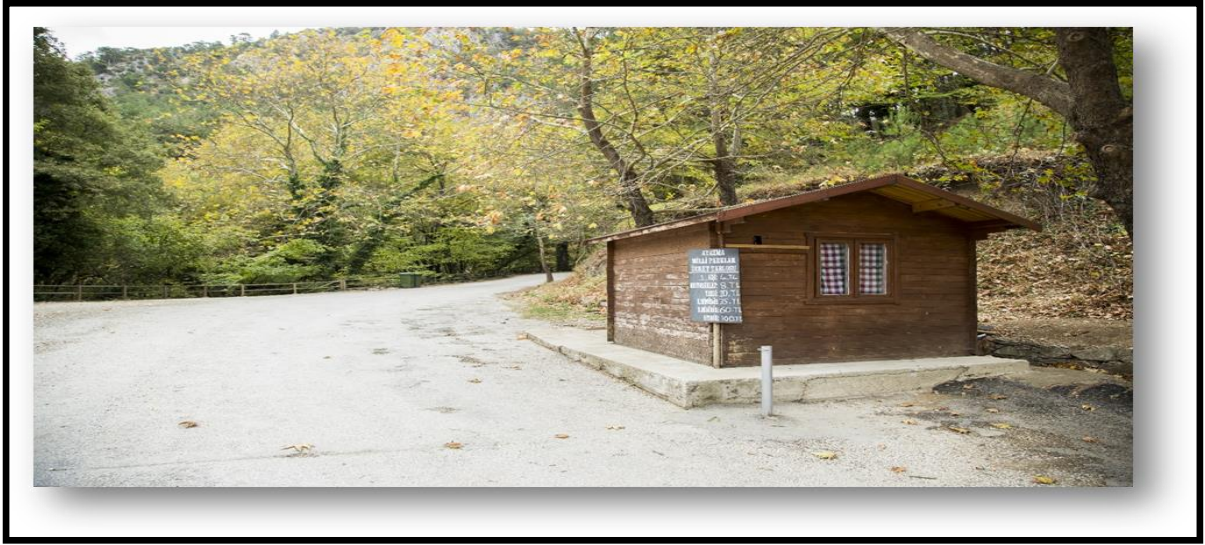
Ayazmapınarı Tabiat Parkı, Çanakkale İline 75 km. uzaklıktaki Bayramiç İlçesinin, Evciler Köyünden sonra 5 km. mesafededir.

Kazdağı'na özgü boylu ağaçları, gürül gürül akan soğuk suları, şelaleleri ve piknik yerleri ile İlimizin en güzel yerlerinden birisidir.

1774 m. yüksekliğindeki Kaz Dağı (İda Dağı) muhteşem manzarası, sakin yeşil alanları ve sıcak su kaynaklarıyla Kaz Dağı Milli Parkı'nın yanında, Çanakkale'nin güney ucundadır.

Bayramiç ve Evcilerden geçerek Kaz Dağı Milli Parkı'na ulaşan kuzey girişinde gündüz kampingleri için birçok imkan mevcuttur.

Çanakkale'ye 60 km olan Bayramiç'te 18 inci yüzyıl güzel Hadimoğulları Konağı (Osmanlı evi), içindeki etnografya müzesi ile yer almaktadır.

Resim D.66- Ayazmapınarı Tabiat Parkı Giriş Kapısı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D.67- Ayazmapınarı Ahşap Köprü(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D.68- Çocuk Oyun Alanı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022

Mitolojiye göre dünyanın ilk güzellik yarışması bu bölgedeki İda Dağında (Kazdağları) yapılmış olup, bu dağlarda çobanlık yapan Paris, Zeus tarafından gönderilen Altın Elmayı, kendisine en güzel kadının sevgisini vaad eden Afrodite vermiştir. Bugün de bu efsaneye sadık kalınarak, Kazdağı Ayazmapınarında her yıl Ağustos ayı içinde geleneksel güzellik yarışması düzenlenmektedir.

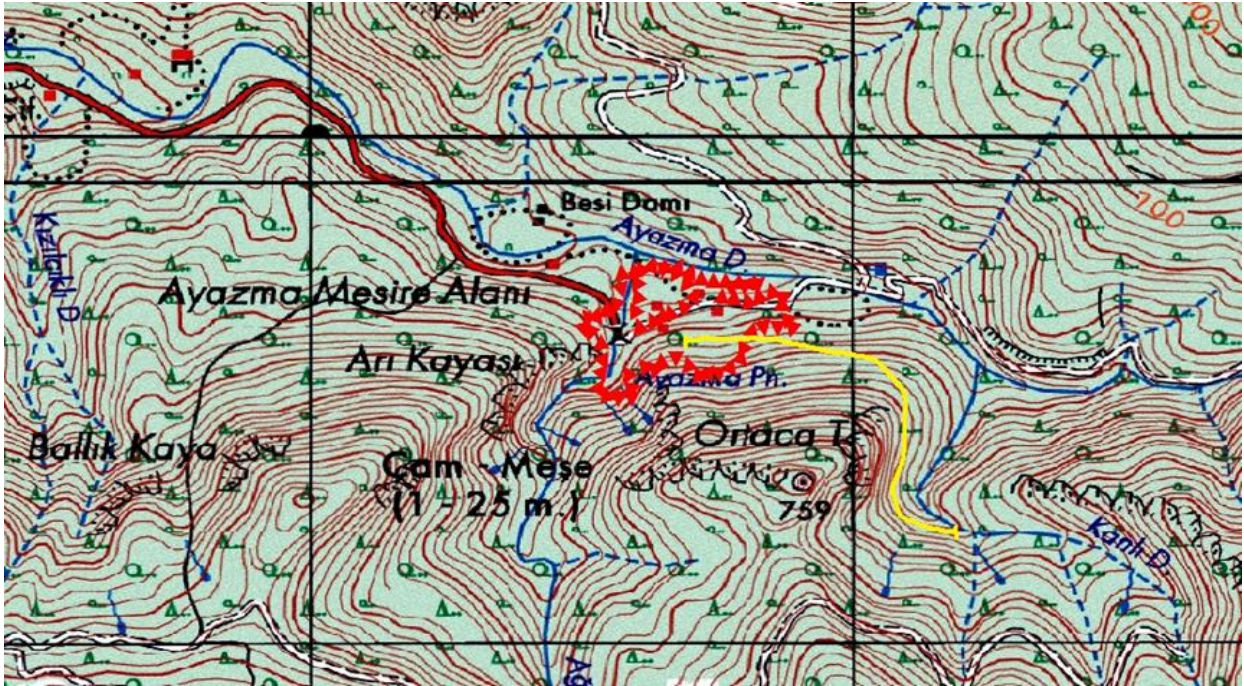

Resim D.69- Ayazmapınarı Tanıtım binası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Kazdağları Ayazmapınarı Tabiat Parkı, hava sıcaklıklarınının 40 derecenin üstüne çıkması nedeniyle Çanakkale halkının kaçış noktasıdır. Bayramiç ilçesi sınırında bulunan Kazdağları hem tabii güzelliği hem bol oksijeni hem de buz gibi pınarlarıyla vatandaşların serin bir nefes alma yeridir.

Resim D.70- Ayazmapınarı Büfe (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Harita D.21- Ayazmapınarı TP Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Tabiat Yürüyüşü (Traking)-Yürüyüş Rotaları

Ayazmapınarı tabiat parkı yürüyüş rotası uzunluğu toplam yaklaşık 4 km olup, tabiat parkının güneyinden başlayıp, tabiat parkı dışındaki Ortaca Tepe ve tekrar Ayazmapınarı ve mağarada sona erer. Özellikle sonbahar ve ilkbahar aylarında Ayazma şelalesinin kaynağından çağlarken kar beyazı köpüğüyle yatağına dökülmesi ve bu esnada meydana gelen renk cümbüşü görülmeye değerdir. Ayazmapınarı tabiat parkında yapılabilecek Tabiat Yürüyüşü faaliyetlerinin altyapı tesisleri için belirlenen kriterler:

Tabii yapıya ve topografyaya zarar vermeden, tesviye eğrilerine paralel, arazi üzerinde yol izleri belirlenerek oluşturulacaktır.

Ayazmapınarı Tabiat Parkında yürüyüş yolları belirlenirken alanın drenaj durumu, manzara ve seyir durumu, mevcut arazi durumuna dikkat edilecektir.

Yürüyüş yolları başlangıç noktalarında tesis edilen tabelalarda; parkurun ismi, uzunluğu, olası tehlikeler, görülmesi gereken ilginç noktalar, kullanım maksatları, krokisi gibi veriler bulunacaktır.

Yürüyüş mesafesi, uyarı, tanıtım, yönlendirme ve bilgilendirme tabela/panolar ile donatılmıştır. Tabelalar Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğümüzün kurumsal yapısına uygun, üzerinde tanıtıcı açıklama, işaret veya resim bulunan, tabiata uyumlu ahşap malzemeden yapılacaktır.

Yürüyüş rotalarında patika genişliği 1 metre olacaktır, 2 metreyi geçmeyecektir.

Tabiat yürüyüşlerinde parkurların uzunluğunda 2-4 saatlik yürüyüş mesafesi aralıklarında mola noktaları oluşturulacaktır.

Mola Noktalarında tabii yapıda görüntü kirliliği oluşturmaması için tabii taş ya da ahşap malzemeden seyyar wc, çeşme ve yağmur barınakları yer alabilecektir.

Resim D.71- Ayazma- Sıklamen Çiçeği (Cyclamen) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022

YÜRÜYÜŞ ROTALARI

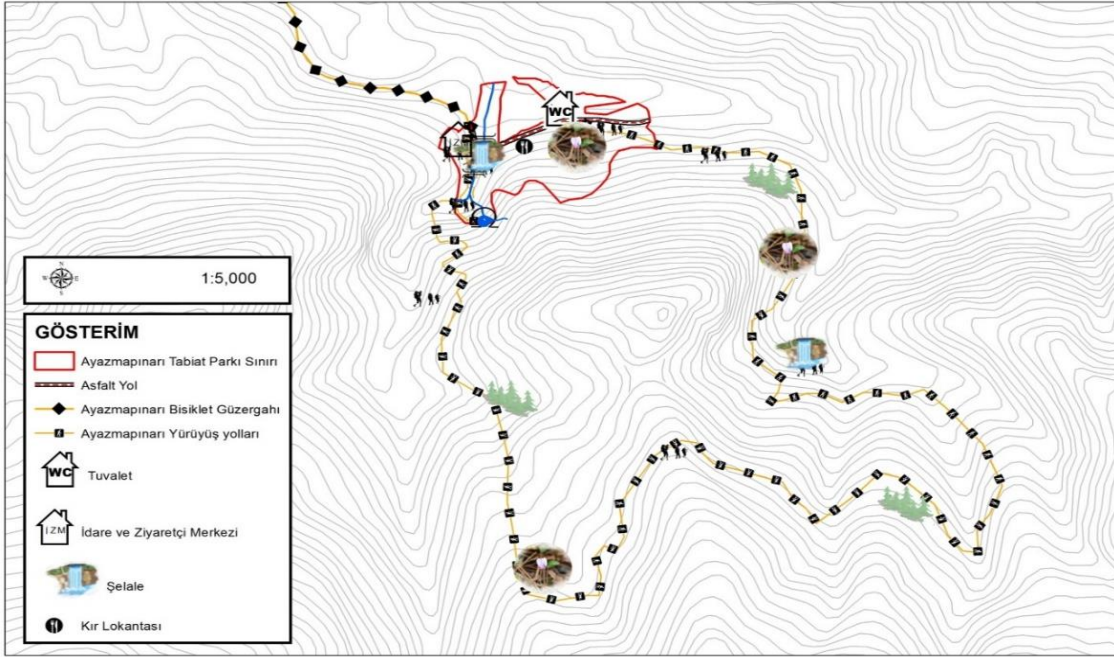
- **1.ROTA:** Giriş Kontrol noktasından başlayıp sahanın güneyi istikametinde İdare ve Ziyaretçi Merkezi yanından devam eden ve Ayazmapınarı' nın doğduğu mağarada biten 300 m ' lik yürüyüş yoludur.
- **2. ROTA:** Tabiat Parkı içerisinde bulunan beton köprüden başlayıp güney istikametinde, dere boyunca devam eden 150 m lik yürüyüş yoludur.
- **3.ROTA:** Tabiat Parkının doğusunda bulunan Mescit' in kenarından başlayıp güney doğu istikametinde devam eden ve Ortaca Tepenin etrafından dolanarak Ayazmapınarı ve mağarada sona eren 3500 metrelik yürüyüş yoludur.

Ziyaretçiler yürüyüş yolu boyunca her mevsimi ayrı güzellikler barındıran Kazdağlarının muhteşem doğası eşliğinde, Karaçam ve Kestane ağaçları arasında yürümenin keyfini yaşarken birçok farklı bitki türünü gözlemleyebilmekte olup, mevcut güzellikler, başlangıçtan 800 metre sonra, yürüyüş yolunun kenarında bulunan şelale ile taçlanmaktadır.

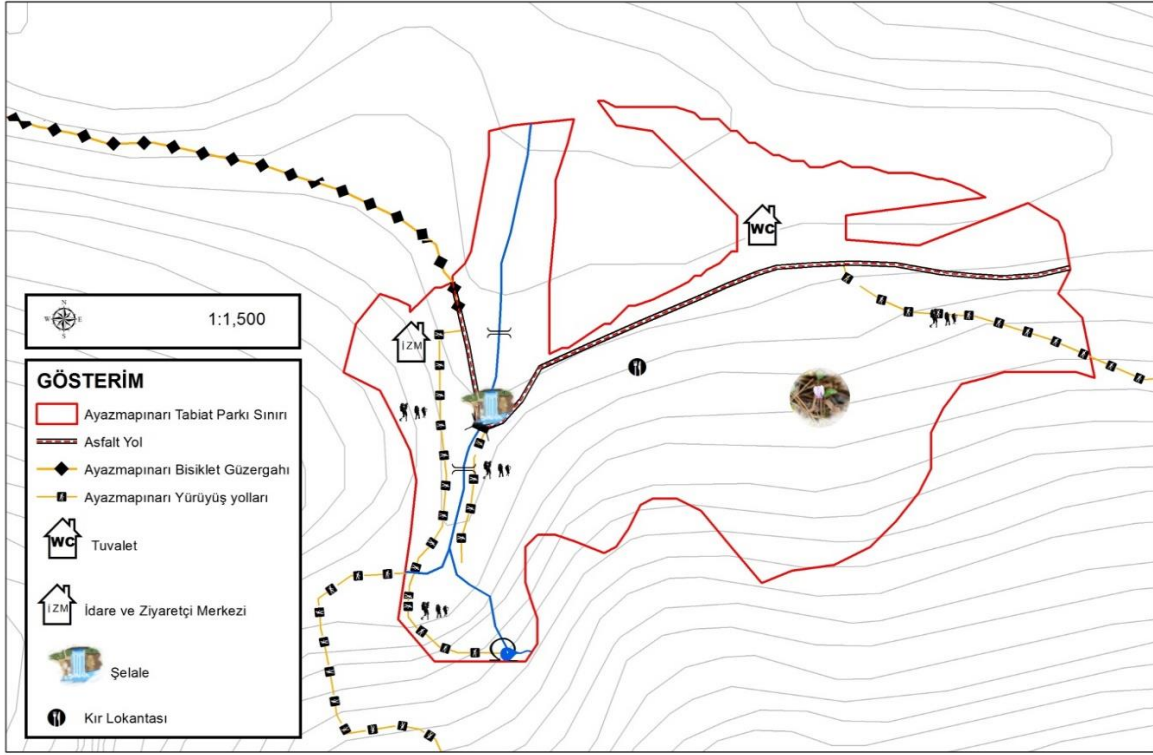
Resim D.72- Ayazma Şelalesi (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

AYAZMAPINARI TABİAT PARKI TURİZM FAALİYETLERİ HARİTASI

Harita 22- Ayazmapınarı Tabiat Parkı –Uzun rota Yürüyüş Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

AYAZMAPINARI TABİAT PARKI TURİZM FAALİYETLERİ HARİTASI

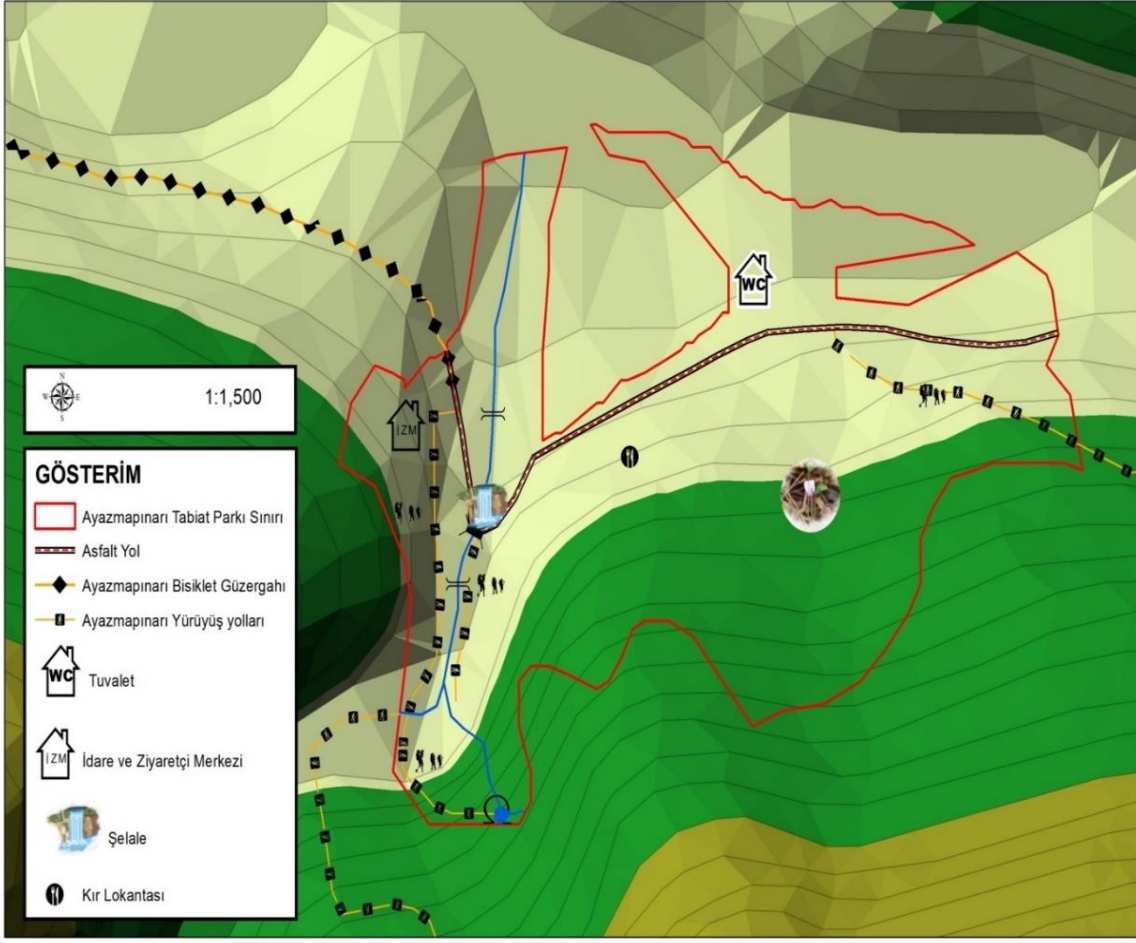

Harita 23 Ayazmapınarı Tabiat Parkı –Kısa rota Yürüyüş Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D.73- Ayazmapınarı yürüyüş yolları(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

AYAZMAPINARI TABİAT PARKI TURİZM FAALİYETLERİ HARİTASI

Harita D.24- Ayazmapınarı Tabiat Parkı Faaliyet Haritası(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Günübirlik Rekreasyon (Gr)

Ayazmapınarı tabiat parkında yapılabilecek günübirlik rekreasyon faaliyetleri altyapı tesisleri için belirlenen kriterler:

Bu alanda piknik masası, çöp bidonu, çocuk oyun alanı çeşme, tuvalet, yöresel ürün satış birimi, mescit, tuvalet, kır lokantası, otopark vb. birimler oluşturulabilir.

Tabiatla bütünleşen yerel mimariye uygun malzeme seçimi yapılabilir.

Ziyaretçilere yönelik gerekli uyarı, tanıtım ve bilgilendirme levhalarına yer verilebilir.

Servis maksatlı yol ve yaya yolları oluşturulabilir, yollar tabii taş kaplanabilir.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü tarafından belirlenen yerlerde ateş yakılabilir, piknik tüpü, mangal vb. kullanılır.

Resim D.74- Ayazmapınarı Günübirlik Kullanım Alanı(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Kültür Turları -Yöresel Ürünlerin Satışı (YÜS)

Tabiat Parkı'nın yerleşim yerine yakın olması ve yerel halka ekonomik katkı sağlamak amacıyla ziyaretçilerin yeme-içme faaliyetlerinin de karşılaması için Tabiat Parkı içerisinde yöresel ürün satış birimleri yapılacaktır. Ayazmapınarı tabiat parkında yerel halka ekonomik katkı sağlamak amacıyla yapılabilecek Yöresel Ürünlerin Satışı faaliyetleri altyapı tesisleri için belirlenen kriterler:

Yapılar ahşap tabii malzeme kullanılarak sökülebilir olacaktır. Tabiatla bütünleşen, yerel mimariyi bozmayan malzeme seçimi yapılacaktır.

Resim D.75- Ayazmapınarı Piknik alanı (Planlanan Yatırım) (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Tabiat turizm aktiviteleri

Tabiat Yürüyüşü, Rekreasyon- Piknik Dinlenme, Fotosafari.

Resim D.76- Ayazmapınarı Amfityatro alanı (Planlanan Yatırım) (*Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022*)

Resim D.77- Ayazmapınarı yürüyüş alanı (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

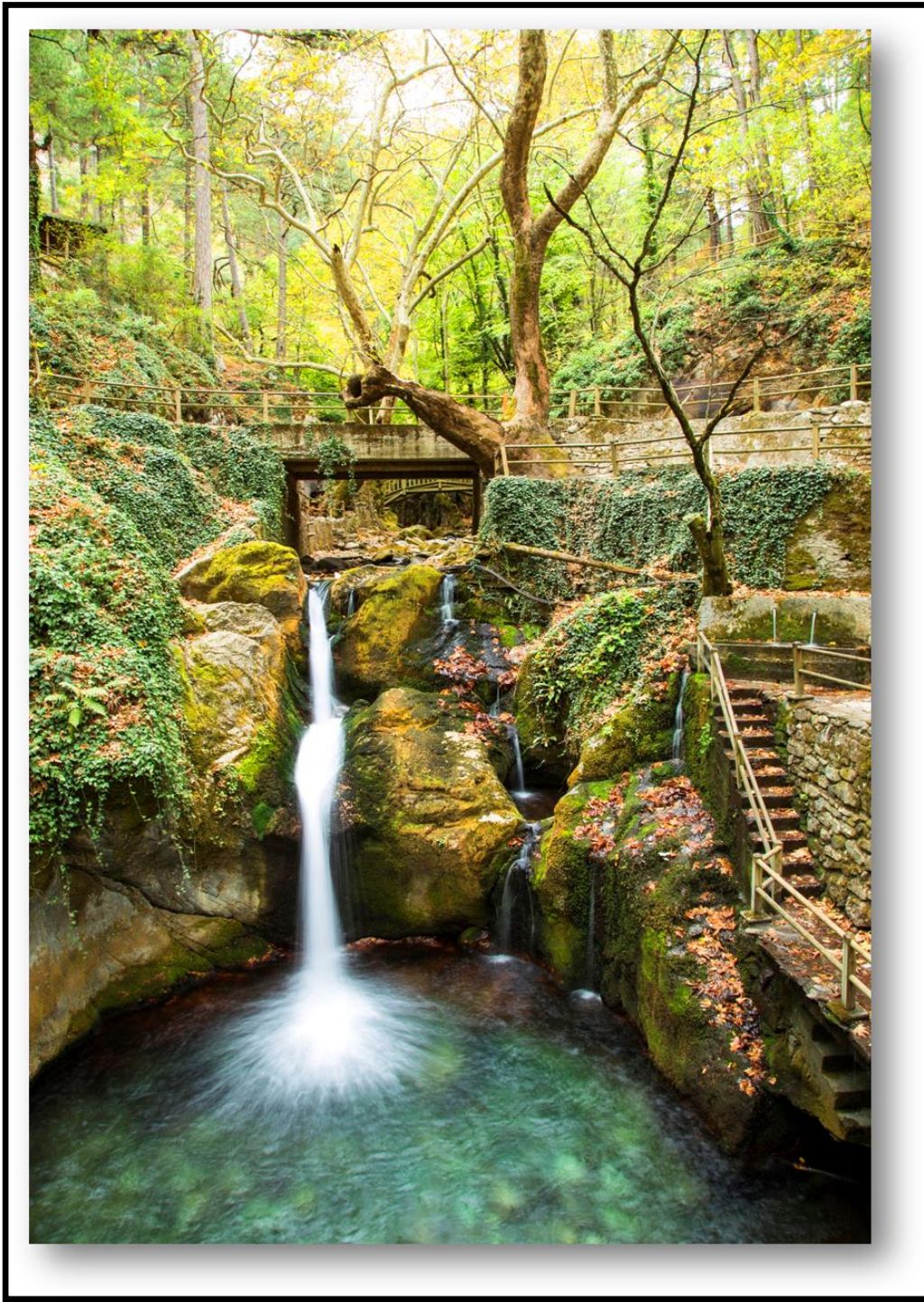

Resim D.78- Ayazmapınarı yürüyüş alanı (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D. 79- Ayazmapınarı yürüyüş alanları (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Resim D.80- Ayazmapınarı (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

ÇANAKKALE İLİNDE AV TURİZMİ

Çanakkale İlimiz coğrafi yapısı, bitki örtüsü ve yaban hayatı bakımından av turizminin gelişmesine elverişli konumdadır. Ancak av hayvanlarımız, bugün için belirli türler dışında av turizmine sunulabilecek belirli zenginliğe ulaşmış değildir. Av Turizmi Sürdürülebilir avcılık ve tabii hayatın korunması ilkeleri doğrultusunda yapılmaktadır.

Çizelge D.55- Çanakkale ili avlakları (Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2022)

Ayvacak Genel Avlağı	Ayvacak
Gülpınar Genel Avlağı	Ayvacak
Küçükkuşu Genel Avlağı	Ayvacak
Baharlar Devlet Avlağı	Ayvacak
Bayramiç Kazdağı Devlet Avlağı:	Bayramiç
İkizce Devlet Avlağı	Bayramiç
Kayalı Devlet Avlağı:	Bayramiç
Kumludüz devlet Avlağı	Bayramiç
Bayramiç Genel Avlağı	Bayramiç
Kırkgeçit Devlet Avlağı	Biga
Karabiga Devlet Avlağı	Biga
Danişment Genel Avlağı	Biga
Yeniçiftlik Genel Avlağı	Biga
Bozcaada Genel Avlağı	Bozcaada
Karadağ Devlet Avlağı	Çan
Kızılelma Devlet Avlağı	Çan
Çan Merkez Genel Avlağı	Çan
Uzunalan Genel Avlağı	Çan
Beşyol Devlet Avlağı	Eceabat
Akköy Devlet Avlağı	Ezine
Ezine Genel Avlağı	Ezine
Geyikli Genel Avlağı	Ezine
İlgar Dere Devlet Avlağı	Gelibolu
Şadıllı Devlet Avlağı	Gelibolu
Gelibolu Genel Avlağı	Gelibolu
Nusretiye Devlet Avlağı	Lapseki
Üçpınar Devlet Avlağı	Lapseki
Lapseki Genel Avlağı	Lapseki
Elmacık Devlet Avlağı	Merkez
Kirazlı Devlet Avlağı	Merkez
Çanakkale Merkez Genel Avlağı	Merkez
Kalkım Devlet Avlağı	Yenice
Namazgah Devlet Avlağı	Yenice
Davutköy Genel Avlağı	Yenice
Pazarköy Genel Avlağı	Yenice
Gökçeada Örnek Avlağı	Gökçeada
Kalkım Örnek Avlağı	Yenice
Recep SERİM Özel Avlağı	Merkez

D.4. Çayır ve Mera

İLÇELER	Mera Alanı (hektar)
MERKEZ	662
AYVACIK	8.246
BAYRAMİÇ	529
BİGA	8.932
BOZCAADA	182
ÇAN	604
ECEABAT	616
EZİNE	1.578
GELİBOLU	2.339
GÖKÇEADA	9.002
LAPSEKİ	154
YENİCE	194
TOPLAM	33.038

(Tarım ve Orman Müdürlüğü 2023)

D.5. Sulak Alanlar

SULAK ALANLAR (Çanakkale İli Sulak Alan Envanteri kitabından alındı)

Sulak alanlar;

Doğal veya yapay, sürekli veya mevsimsel, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu tüm su kütleleri sulak alan olarak tanımlanmaktadır. Bataklıklar, sazlıklar, turbalıklar, sulak ayırklar ile denizlerin altı metre derinliğe kadar olan kesimleri de sulak alan kapsamı içerisinde yer almaktadır.

Sulak Alanların Önemi;

Gerek ekolojik gerekse ticari değeri yüksek, değişik türden binlerce canlının yaşamasına olanak sağlayan sulak alanlar, tropik ormanlarla birlikte yeryüzünün en fazla biyolojik üretim yapan ekosistemleridir ve başka hiçbir ekosistemle karşılaştırılamayacak işlev ve değerlere sahiptir. Bu özellikleri itibarıyla tüm dünyanın doğal zenginlik müzeleri olarak kabul edilmektedirler. Sulak alanlar başta su kuşları olmak üzere çok zengin yaban hayatını barındırmalarının yanı sıra bölgenin su rejimini düzenler, iklimini yumuşatır, tortu ve zehirli maddeleri tutarak suyun kalitesini artırır. Balıkçılık, avcılık, sazçılık ve turizm faaliyetleriyle bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlarlar. Sulak alanlar, yüz binlerce yıllık doğal süreçler sonucu oluşmuş ve ortama karakterize olmuş zengin bitki ve hayvan türleri ile yoğun organizma koleksiyonuna sahip yeryüzünün en önemli genetik rezervuarlarıdır.

Tüm bunlar sulak alanların önemi ortaya koymaktadır.

İlimizde Sulak Alanlar İle İlgili Çalışmalar;

İl sınırları içerisinde “Gökçeada Lagünü Sulak Alanı” olmak üzere bir adet Ulusal Sulak Alanımız bulunmakla birlikte; Çanakkale İli sulak alanlar açısından önemli potansiyele sahiptir. Araplar Boğazı, Umurbey Deltası, Kavak Deltası, Çardak Lagünü, Kumkale Sazlığı bunların en önemlileridir. Bu alanların korunması, sürdürülebilirliği, yararlanması konusundaki çalışmalar yoğun bir şekilde yürütülmektedir.

BİGA YARIMADASI SULAK ALANLARI

A. AYVACIK - EZİNE BÖLGESİ

1. Tuzla Deltası ve Azmakları

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 95 km kadar güney-güney batısında bulunan Tuzla Çayı Deltası ve Azmakları, Ayvacık İlçesi Gülpınar Beldesinin 5 km. kadar kuzeyinde, Kumbağlar Mevkiinde bulunmaktadır.

Alanın büyüklüğü: 300 Ha.

Yükseklik: Deniz seviyesi.

Sulak alan tipi: Karasal sulak alan olup, sürekli dere, nehir, ırmak tipi özellik gösterir. Ayrıca sürekli tatlı su sazlıkları ve gölcükleri tipi özelliği de gösterir (L/M/Tp).

Ekolojik özellikleri: Su ve kıyı kuşları için İlin önemli sulak alanlarından. Barındırdığı sazlıklar, azmaklar ve göletler birçok kuş türü için beslenme ve üreme alanı oluşturmaktadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Tarımsal faaliyetler ve avcılık.

2. Ayvacık Barajı :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 69 km kadar güneyinde, Ayvacık İlçesinin 4 km. kadar doğusunda, Çanakkale-İzmir Karayolu üzerinde olan baraj, bu ilçeye içme suyu sağlamaktadır.

Alanın büyüklüğü: 300 Ha.

Yükseklik: 300 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, içme ve sulama amaçlı olarak projelendirilen baraj gölü günümüzde Ayvacık İlçesine içme suyu sağlamaktadır. (6).

Ekolojik özellikleri: Barajın kuzey sahili genelde tarım arazisi olup, güney sahilinde maki vejetasyonu baskın durumdadır. Su kuşları tarafından beslenme alanı olarak kullanılmaktadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Tarımsal faaliyetler.

3. Geyikli/Dalyan Kalp Gölü Lagünü :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 60 km kadar güney-güney batısında bulunan doğal lagün, Ezine İlçesi Geyikli Beldesinin 8 km. kadar güney batısında, Dalyan Köyüne 600 m. mesafededir.

Alanın büyüklüğü: 0,35 Ha.

Yükseklik: 0-3 m.

Sulak alan tipi: Denizsel ve kıyısal sulak alan olup, Kıyısal Tuzlusu/Acısü Lagünü (J).

Ekolojik özellikleri: Su kuşları için önemli bir üreme alanı durumundadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Avcılık.

4. Yeniköy Papaz Sahili ve Azmakları :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 54 km kadar güney batısında bulunan sahil, Ezine İlçesi Yeniköy'ün 3 km. güneyinde, Troya Milli Parkı içinde kalmaktadır.

Alanın büyüklüğü: 85 Ha

Yükseklik: 0-3 m.

Sulak alan tipi: Denizsel ve kıyısal sulak alan olup, kumlu-çakıllı sahil tipindedir. İç kesimlerde sazlık ve bataklık habitatu bulunmaktadır. (E ve Tp)

Ekolojik özellikleri: Alanın batısında kumullar ve kumul bitkileri mevcuttur. Alanın doğu kıyısında bulunan sazlık ve bataklık kesim su kuşları için önemli bir habitat oluşturmaktadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: İnsan aktivasyonları ve tarımsal faaliyetler.

5. Kumburun Sahili :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 54 km kadar güney batısında bulunan sahil, Ezine İlçesi Kumburun Köyü'nün 3,5 km. güney batısındadır.

Alanın büyüklüğü: 120 Ha.

Yükseklik: Deniz seviyesi

Sulak alan tipi: Denizsel ve kıyısal sulak alan olup, kumlu-çakıllı sahil tipindedir (E).

Ekolojik özellikleri: Kumullar ve kumul bitkileri mevcuttur. Özellikle sert lodosa açık olduğu için kuşlar için önemli bir üreme alanı değildir.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Alanda otlatmanın dışında önemli bir baskı unsuru bulunmamaktadır.

6. Taştepe (Batak Ovası) :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 31 km kadar güney batısında bulunan ova, Kumkale Beldesi ile Yeniköy, Pınarbaşı ve Taştepe Köyleri arasında kalan dörtgen içinde olup, Karamenderes Çayının alüvyonunu yıllar içinde yığması ile oluşmuştur.

Alanın büyüklüğü: 4900 Ha.

Yükseklik: Ortalama 18 m.

Sulak alan tipi: Karasal sulak alan olup, mevsimsel (geçici) tatlı su sazlıkları tipindedir (Ts).

Ekolojik özellikleri: Tarım arazileri kenarlarında sazlıklar barındırır. Kuşlar; kışın biriken suları, beslenmek alanı olarak kullanır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Tarımsal faaliyetler ve hayvancılık.

7. Araplar Boğazı (Skamander Vadisi) : Ulusal Sulak Alan olarak önerildi

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 34 km kadar güneyinde bulunan ve Karamenderes Çayı içinde vadi durumunda olan boğaz, Çanakkale-İzmir Karayolu ile Pınarbaşı köyü arasında çayın yaptığı mendereslerden oluşan önemli bir kuş yaşam alanıdır.

Alanın büyüklüğü: 60 Ha.

Yükseklik: Ortalama 35 m.

Sulak alan tipi: Karasal sulak alan olup, sürekli akan dere, nehir, ırmaklar tipi sulak alan özelliği gösterir (M).

Ekolojik özellikleri: Sürekli tatlı su sazlıkları ve çevresinde orman vejetasyonu bulunduğu için kuş türleri için önemli bir alandır. Birçok kuş türünün barınma, beslenme ve üreme alanını oluşturur. Alan I.derece doğal sit durumundadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Avcılık ve madencilik faaliyetleri.

B. BAYRAMIÇ BÖLGESİ

1. Bayramiç Barajı :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 65 km güney doğusunda bulunan Bayramiç Barajı, Bayramiç İlçesinin 5 km. kadar doğusundadır.

Alanın büyüklüğü: 780 Ha

Yükseklik: Ortalama 158 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, içme ve sulama amaçlı olarak projelendirilen baraj gölü günümüzde sulama amaçlı olarak kullanılmaktadır (6).

Ekolojik özellikleri: Orman vejetasyonu içeren bir alandır. Birçok kuş türü için barınma ve beslenme alanı kullanılmaktadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Tarımsal faaliyetler.

C. BİGA BÖLGESİ

1. Güvemalan Hoyrat Gölü ve Sazlıkları :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 117 km kuzey doğusunda bulunan Hoyrat Gölü ve Sazlıkları, Biga İlçesi Güvemalan Köyünün 2 km doğusundadır.

Gölü Besleyen Dereler: Kemikli, Güvemalan, Mandıra Dereleri.

Alanın büyüklüğü: 9 Ha

Yükseklik: 0-1 m.

Sulak alan tipi: Karasal sulak alan olup, sürekli tatlı su gölleri tipi sulak alan özelliği gösterir (O).

Ekolojik özellikleri: Sürekli tatlı su sazlıkları, gölcükleri bulunmasından dolayı başta ördekçiller ailesine ait olmak üzere birçok kuş türünün barınma, beslenme ve üremesi için önemli bir alandır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Hayvancılık, tarımsal faaliyetler ve avcılık.

2. Nilüfer gölü :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 100 km doğusunda bulunan Nilüfer Gölü, Biga İlçesi Kalafat Köyünün 3 km güney doğusundadır.

Yükseklik: 120 m.

Alanın büyüklüğü: 0,25 Ha.

Sulak alan tipi: Karasal sulak alan olup, sürekli tatlı su gölleri tipi (O) sulak alan özelliği gösterir.

Ekolojik özellikleri: Meşe çalılığı içinde, Nymphaea alba taksonunun baskın olduğu çok küçük ölçekli karasal göl.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Alanda önemli bir tehdit bulunmamaktadır.

3. Acı Ece Gölü :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 95 km doğusunda bulunan Acı Ece Gölü, Yeniçiftlik Beldesi ile Tokatkırı, Adliye ve Güleç Köylerinin oluşturduğu dörtgen içinde kalmaktadır.

Ortalama Yükseklik: 5 m.

Alanın büyüklüğü: 8 Ha.

Sulak alan tipi: Doğal olan göl, 1958 yılından sonra dönemin idaresince alınan karara istinaden drenaj hendekleri açılarak kurutulmuş, 2011 yılından sonra da Maliye tarafından satışı yapılmıştır. Günümüzde tarım yapılan bu bölge, sulak alan özelliğini yitirmiş durumdadır.

Ekolojik özellikleri: Tarım arazisi.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Avcılık ve tarımsal faaliyetler.

4. Karabiga-Kocabaş Çayı Deltası : Mahalli Sulak Alan olarak önerildi

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 105 km kuzey doğusunda bulunan Kocabaş Çayı Deltası, Biga İlçesi Karabiga Beldesinin 3 km güneyinde kalmaktadır.

Alanın büyüklüğü: 1050 Ha

Yükseklik: 0-3 m.

Sulak alan tipi: Karasal sulak alan olup, sürekli karasal deltalar ve sürekli tatlı su sazlık/gölcük özelliği göstermesi yanında ile birlikte sürekli dere, nehir, ırmak özelliği de gösterir (L/M/Tr).

Ekolojik özellikleri: En elverişli delta, kuşlar için beslenme, yuvalama, sığınak durumundadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Çevre kirliliği, hayvancılık, avcılık, tarımsal faaliyetler.

5. Bakacak Barajı :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 105 km doğusunda bulunan Bakacak Sulama Barajı, Biga İlçesinin 20 km. kadar güney batısında, Beziganlar ve Ahmetler Köyü arasında kuzey doğu güney batı aksı boyunca 10 km uzanmaktadır.

Alanın büyüklüğü: 850 Ha

Yükseklik: Ortalama 92 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, su depolama hacmi bakımından Çanakkale İlinin en büyük sulama amaçlı baraj gölüdür (6).

Ekolojik özellikleri: Yapraklı orman vejetasyonuna sahip bu alan, su kuşları tarafından beslenme alanı olarak kullanılmaktadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Tarımsal faaliyetler, baraj gölünün ötrofik sınıfa girmesini hızlandırmaktadır.

6. Taşoluk Barajı :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 110 km doğusunda bulunan Taşoluk Sulama Barajı, Biga İlçesinin 15 km. kadar güney doğusunda, Hoşoba ve Yolindi/Tahtalı Köyleri arasında kuzey batı güney doğu aksı boyunca 6 km kadar uzanmaktadır.

Alanın büyüklüğü: 200 Ha

Yükseklik: Ortalama 155 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, sulama amaçlı baraj gölüdür (6).

Ekolojik özellikleri: Yapraklı orman vejetasyonunun baskın olduğu, su kuşlarının beslenme alanı olarak kullandığı önemli bir yapay sulak alandır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Herhangi bir olumsuz faktör yok.

D. ÇANAKKALE (Merkez) BÖLGESİ

1. Sarıçay-Atikhisar Barajı

Alanın yeri: İçme ve sulama amaçlı olarak kullanılan baraj; Çanakkale yerleşim yerinin 10 km güney doğusunda kalmaktadır. Merkez İlçeye içme suyu sağlamaktadır.

Alanın büyüklüğü: 400 Ha.

Ortalama Yükseklik: 55 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, içme suyu amaçlı baraj gölüdür (6).

Ekolojik özellikleri: Orman vejetasyonu içeren bir alandır. Birçok kuş türü için barınma, beslenme ve üreme alanıdır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Avcılık, tarımsal faaliyetler.

2. Deniz Göründü Sulama Göleti

Alanın yeri: Sulama amaçlı olarak kullanılan gölet; Çanakkale yerleşim yerinin 25 km, Denizgöründü Köyünün ise 3 km. güneyindedir.

Alanın büyüklüğü: 0,2 Ha.

Yükseklik: 330 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, su depolama alanı olan küçük bir gölettir (2).

Ekolojik özellikleri: Orman vejetasyonu içeren bir alandır. Birçok kuş türü için barınma, beslenme ve üreme alanıdır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Herhangi bir olumsuz faktör yoktur.

3. Kumkale Deltası (Karamenderes Çayı) : Mahalli Sulak Alan olarak önerildi

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 27 km kadar güney batısında bulunan delta, Kumkale Beldesinin 2,5 km. batısında Troya Milli Parkı içinde kalmaktadır. (Çanakkale Boğazının Batı Girişi)

Yükseklik: 0-2 m.

Alanın büyüklüğü: 450 Ha.

Sulak alan tipi: Karasal sulak alan olup, sürekli dere, nehir, ırmak tipi özellik gösterir. Ayrıca sürekli tatlı su sazlıkları ve gölcükleri tipi özelliği de gösterir (L/M/Tp).

Ekolojik özellikleri: Su ve kıyı kuşları için İlin en önemli bir alanlarından. Barındırdığı sazlıklar, azmaklar ve gölcükler birçok kuş türü için beslenme ve üreme alanı oluşturmaktadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Alan Troya Milli Parkı içinde bulunduğu için insan kökenli önemli bir baskı görmemektedir.

E. ÇAN -YENİCE BÖLGESİ

1. Gönen Barajı :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 115 km güney doğusunda, Yenice İlçesinin 15 km. kadar doğusunda bulunan Gönen Barajı'nın su rezervuarı Çanakkale sınırları içinde kalmakta olup, baraj; Agonya Ovası sulamasına katkı sağladığı gibi Balıkesir'in Bandırma ve Gönen İlçelerinin içme suyunu temin etmektedir.

Alanın büyüklüğü: 800 Ha

Yükseklik: Ortalama 152 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, içme ve sulama amaçlı olarak projelendirilmiştir (6).

Ekolojik özellikleri: Barajın kuzey kısımlarında ibrelili orman vejetasyonu hâkim olup, güney kısmı (Pazarköy, Haydaroba, Gündoğdu) tarım arazileri ile çevrili durumdadır. Agonya Ovasına can veren Kocaçay, bu yörenin önemli bir sulak alanı olup, su kuşları için önemli bir yaşam alanı oluşturmaktadır. Kocaçay; Gönen havzasındaki diğer akarsular ile birleşerek Gönen İlçesi sınırlarından Gönen Çayı olarak Marmara Denizine dökülmektedir.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Tarımsal faaliyetler ve evsel atıksular.

2. Çınarlı Göleti :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 90 km güney doğusunda bulunan Çınarlı/Davutköy Sulama Göleti, Yenice İlçesinin 3 km. kadar kuzey batısında kalmaktadır.

Alanın büyüklüğü: 0,3 Ha.

Yükseklik: 300 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, sulama amaçlı bir gölettir (2).

Ekolojik özellikleri: Orman vejetasyonu içeren bir alandır. Gölet kenarı yöre halkı tarafından rekreasyonel amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Herhangi bir olumsuz faktör yoktur.

B. LAPSEKİ BÖLGESİ

1. Kocagöl Sazlıkları -Özbekaltı :

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 10 km. kuzey doğusunda bulunmaktadır.

Yükseklik: 3 m.

Alan büyüklüğü: 30 Ha

Sulak alan tipi: Karasal sulak alan olup, akarsu birikmesi ile oluşan, mevsimsel tatlı su sazlıkları ve gölcükleri barındırır. Özel mülkiyet altında bulunmaktadır (P ve Ts).

Ekolojik özellikleri: Kuşların barınma, üreme, beslenme habitatı için önemli bir sulak alandır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Özel mülkiyet tarafından açılan drenaj hendekleri alanın en önemli sorunu durumundadır.

2. Umurbey Deltası

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 20 km. kuzey doğusundadır. Umurbey Çayının Çanakkale Boğazına döküldüğü alandır.

Yükseklik: 3 m.

Alan büyüklüğü: 450 Ha

Sulak alan tipi: Karasal sulak alan olup sürekli karasal deltalar, sürekli tatlı su sazlıkları ve gölcükleri tipinde bir sulak alandır (L/Tp).

Ekolojik özellikleri: Kuşlarda türlerinin barınma, üreme, beslenmeleri için önemli bir sulak alandır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Hayvancılık, tarımsal faaliyetler, avcılık ve çevre kirliliği, yapılaşma.

3. Umurbey Baraj Gölü :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 28 km kuzey doğusunda olan sulama amaçlı baraj gölü, Lapseki İlçesi Umurbey Beldesinin 5 km doğusunda kalmaktadır.

Ortalama Yükseklik: 75 m.

Alan büyüklüğü: 75 Ha.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, su depolama amaçlı baraj gölüdür (6).

Ekolojik özellikleri: Su rezervuarı ve rezervuarı çevreleyen ibreli ormanlar birçok canlı türü için yaşam ortamı sağlamaktadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Metalik maden kökenli su kirliliği.

4. Kemiklialan Köyü Sahili :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 24km kuzey doğusunda, Umurbey Çayı deltasına bitişik denizel/kıyısal sulak alandır.

Yükseklik: Deniz Seviyesi.

Alanın büyüklüğü: 4,5 Ha

Sulak alan tipi: Denizel ve kıyısal sulak alan olup kumlu çakıllı sahil tipi bir alandır (E).

Ekolojik özellikleri: Sazlık yok, kış boyunca oluşan küçük su birikintileri, denizel kıyı kenarını oluşturur. Kuşlar için avlanma, beslenme ve barınma habitatı yok.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Yerleşim alanı, tarım-hayvancılık, insan baskısı, katı atık kirliliği.

5. Suluca Köyü Sahili :

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 26 km kuzey doğusunda denizel/kıyısal bir sulak alandır.

Yükseklik: Deniz seviyesi.

Alanın büyüklüğü: 4 Ha.

Sulak alan tipi: Denizel ve kıyısal sulak alan olup kumlu çakıllı sahil tipi bir alandır (E).

Ekolojik özellikleri: Kuşların üreme, beslenme habitatı için önemli bir alan değeridir.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Çevre kirliliği, yapılaşma, insan baskısı.

6. Çardak Lagünü ve Kıyı Oku : Ulusal Sulak Alan olarak önerildi

Alanın Yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 42 km kuzey doğusunda bulunan Çardak Lagünü, Lapseki İlçesi, Çardak Beldesinin kuzey doğu bitişiğindedir.

Yükseklik: Deniz seviyesi.

Alanın büyüklüğü: 190 Ha.

Sulak alan tipi: Morfolojik olarak kıyı oku ve lagün olarak şekillenen bu bölge önemli bir kuş yaşam alanı olup, 1. Derece doğal sit statüsünde kıyısal denizel bir sulak alandır (J).

Ekolojik özellikleri: Kuşların barınma, beslenme ve üremeleri için İldeki en önemli alanlardan biridir.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Çevre kirliliği, yapılaşma ve insan baskısı.

II - GELİBOLU YARIMADASI SULAK ALANLARI

1. Büyük ve Küçük Kemikli Tuz (Suvla) Gölü : Mahalli Sulak Alan olarak önerildi

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 25 km kadar kuzeyinde bulunan tuz gölü, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı içinde, Küçük ve Büyükanafarta Köylerinin 3,5 km. kadar batısındadır.

Alanın büyüklüğü: 220 Ha.

Yükseklik: 0-3 m.

Sulak alan tipi: Denizel ve kıyısal sulak alan olup, kıyısal acı/tuzlu lagün tipindedir (J).

Ekolojik özellikleri: Kuşlar için önemli bir sulak alandır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Milli Park sınırı içinde kaldığı için alan üzerinde olumsuz bir baskı bulunmamaktadır.

3. Uzunhızırli Baraj Gölü :

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 22 km kadar kuzeyinde sulama barajı, Gelibolu Yarımadasında Yolağzı ile Kumköy arasında kalmaktadır. Çanakkale İlinde 1970 yılı öncesi yapılan ilk göletlerdendir. Milli park sınırı barajın hemen batı sahilinden geçmektedir.

Alanın büyüklüğü: 85 Ha.

Yükseklik: Ortalama 55 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, sulama amaçlı baraj gölüdür (6).

Ekolojik özellikleri: Kuşlar ve diğer fauna elemanları için önemli bir alandır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Avcılık.

3. Tayfur Barajı :

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 30km kadar kuzey doğusunda içme ve sulama baraj gölüdür. Gelibolu İlçesi Tayfur Köyü'nün 300 m. güneyindedir.

Alanın büyüklüğü: 60 Ha.

Yükseklik: Ortalama 65 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, içme ve sulama amaçlı baraj gölüdür (6).

Ekolojik özellikleri: Kuşlar ve diğer fauna elemanları için önemli bir alandır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Avcılık ve su kirliliği.

4. Değirmendüzü Göleti :

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 45km kadar kuzey doğusunda olup, bu alan Gelibolu İlçesi Değirmendüzü Köyü'nün de 2 km. kuzey doğusundadır.

Alanın büyüklüğü:0,7 Ha.

Yükseklik: Ortalama 95 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, sulama amaçlı gölettir (2).

Ekolojik özellikleri: Orman vejetasyonu içeren bir alandır. Birçok kuş türü için barınma, beslenme ve üreme alanıdır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Avcılık.

5. Fındıklı Göleti :

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 50 km kadar kuzey doğusunda olup, bu alan Gelibolu İlçesi Fındıklı Köyü'nün bitişiğindedir.

Alanın büyüklüğü: 0,2 Ha.

Yükseklik: Ortalama 150 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, sulama amaçlı gölettir (2).

Ekolojik özellikleri: Tarımsal araziler gölün etrafını çevrelemiş durumdadır. Birçok canlının su ihtiyacını karşılamaktadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Alanda olumsuz önemli bir çevresel baskı bulunmamaktadır.

6. Demirci Göleti :

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 90 km kadar kuzey doğusunda olup, bu alan Gelibolu İlçesi Kavak Beldesinin 4 km. kuzey doğusunda bulunur.

Alanın büyüklüğü: 80 Ha.

Yükseklik: Ortalama 30 m.

Sulak alan tipi: Yapay sulak alan olup, sulama amaçlı baraj gölüdür (6).

Ekolojik özellikleri: Tarımsal araziler göletin kuzey tarafında bulunmakta olup, güney kısımları ormanlık alandır. Kuşlar ve diğer fauna elemanları için önemli bir alandır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Avcılık.

7. Saroz Körfezi - Kavak Deltası : Ulusal Sulak Alan olarak önerildi

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 75 km kuzey doğusunda bulunan deltayı, Gelibolu Yarımadasının en büyük akarsu kaynağı olan Kavak Çayı oluşturmuştur. Gelibolu İlçesi, Kavak Beldesinin hemen batısında yer almaktadır.

Alanın büyüklüğü: 1400 Ha.

Yükseklik: 0-3 mt.

Sulak alan tipi: Delta iki farklı sulak alan özelliği göstermektedir. Birincisi denizel ve kıyısul sulak alan olup, kum ve çakıllı sahiller (E) ile bataklıklar (H) oluştururken, ikinci olarak karasal sulak alan içinde mevsimsel ve geçici Tatlısu gölleri (P) ve mevsimsel Tatlısu sazlıklarını (Ts) barındırır.

Ekolojik özellikleri: Kavak Deltası, hem önemli bir kumul vejetasyona sahip doğal bir ekosistemdir, hem de önemli bir kuş yaşam alanıdır. 2010 Yılı Aralık ayı sonunda Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilen alan, aynı zamanda I.derece doğal sit konumundadır. Ülkemizdeki önemli 135 sulak alan içinde kalmaktadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Avcılık, tarımsal faaliyetler ve hayvancılık.

III - ADALARA AİT SULAK ALANLAR

1. Gökçeada Lagünü Sulak Alanı: 27.12.2018 tarihinde Ulusal Sulak Alan olarak tescil edildi.

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 57 km kadar (Kara yolu dahil) batısında kalan lagün, Gökçeada İlçesinin kuzey doğu ucunda yer almaktadır.

Alanın büyüklüğü: 200 Ha.

Yükseklik: 0-3 m.

Sulak alan tipi: Denizel ve kıyısul sulak alan olup, kıyısul acı/tuzlu lagün tipindedir (J).

Ekolojik özellikleri: Ülkemizdeki sulak alanlar arasında yer alan bu bölge, birçok kuş türü içinde önemli bir üreme habitatı konumundadır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: İnsan aktiviteleri.

2. Bozcada Çayır Mevkii (Azmak Deresi) :

Alanın yeri: Çanakkale Merkez İlçenin 72 km kadar (Kara yolu dahil) güney batısında kalan sazlık ve çayırık alan, Bozcaada'nın batısında İlçeye yaklaşık 3,5 km. mesafededir.

Alanın büyüklüğü: 1,5 Ha.

Yükseklik: 0-1 m.

Sulak alan tipi: Karasal sulak alan olup,sürekli tatlı su sazlıkları - gölcükleri (Tp) özelliği gösterir.

Ekolojik özellikleri: Adanın tek sulak alan bölgesi olup sucul fauna için önemli bir alandır.

Alanın ve kuş türlerinin karşılaştığı sorunlar: Turizm ve tarımsal faaliyetler.

ÇANAKKALE İLİ'NİN KARASAL VE İÇ SU EKOSİSTEMLERİNİN BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK ENVANTER VE İZLEMESİ PROJESİ;

Çanakkale İl Şube Müdürlüğü çalışmaları çerçevesinde; 2014-2019 yılları arasında gerçekleştirilen Çanakkale İli'nin Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi; Kurumumuz, Onsekiz Mart Üniversitesi ve İl Özel İdaresi arasında 30.12.2013 tarihinde imzalanan üçlü protokol ile yapılarak tamamlanmış olup, **bu proje sonucunda Çanakkale İlinde literatür ve arazi çalışmalarına göre; 35 tatlı su balığı, 9 çiftyaşar, 35 sürüngen, 297 kuş, 75 memeli türünün dağılışı gösterdiği tespit edilmiştir. Çanakkale ilindeki flora öğelerine göre 72'si endemik 1491 tür altında 1542 damarlı bitki taksonu belirlenmiştir. Literatür araştırmalarına göre Çanakkale ilinde 460 tohumuz bitki taksonu ve 7'si endemik olmak üzere 285 omurgasız hayvan taksonu tespit edilmiştir.**

Proje verileri de ekte sunulmuştur.

Çizelge D.56- Flora (Çanakkale İli'nin Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi verileri güncel tabloları)
(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2023)

Sıra No	Familiya (Aile)	Genus/Species (Cins/Tür)	Türkçe İsmi	IUCN Kategori	Endemizm	Yayılış Bölgesi
1	Amaryllidaceae	Galanthus trojanus	Kazdağ Kardeleni		Endemik	Güney Biga Yarımadası
2	Apiaceae/Umbelliferae	Peucedanum arenarium ssp. urbanii		EN	Değil	Güney Biga Yarımadası
3	Asteraceae/ Compositae	Achillea fraasii var. troiana	Kazd. Civanperçemi	CR	Endemik	Kazdağları
4	Asteraceae/ Compositae	Anthemis cretica ssp. argaea		LR (cd)	Değil	Güney Biga Yarımadası
5	Asteraceae/ Compositae	Anthemis tinctoria var. virescens		LR (cd)	Değil	Güney Biga Yarımadası
6	Asteraceae/ Compositae	Carduus nutans ssp. falcato-incurvus	Deve Dikeni	LR (cd)	Değil	Güney Biga Yarımadası
7	Asteraceae/ Compositae	Centaurea polyclada	Peygamber Çiçeği	VU	Değil	Biga/Gelibolu Yarımadası
8	Asteraceae/ Compositae	Tripleurospermum baytopianum		EN	Değil	Kuzey/Güney Biga
9	Boraginaceae	Alkanna tinctoria ssp. subleiocarpa	Hava Civa Otu	LR (cd)	Değil	Biga/Gelibolu Yrd./Sahil Z
10	Brassicaceae/ Cruciferae	Alyssum pinifolium	Ballıca/Kuduz otu	VU	Değil	Gelibolu Yarımadası
11	Campanulaceae	Jasione idea	Kum Çamı	VU	Endemik	Kazdağları
12	Caryophyllaceae	Dianthus ingoldbyi	Yabani Karanfil	CR	Endemik	Gelibolu Yrd./Sahil Zonu
13	Caryophyllaceae	Minuartia mesogitana ssp. macrocarpa	Koru Otu	EN	Değil	Biga/Gelibolu Yrd./Sahil
14	Celastaceae	Euonymus latifolius ssp. cauconis	Papaz Külâhı	LR (nt)	Değil	Biga Yarımadası
15	Chenopodiaceae	Atriplex tatarica var. constantinopolitana	Tatar Karapazı	CR	Değil	Gelibolu Yrd./Sahil Zonu
16	Chenopodiaceae	Beta maritima var. grisea	Yabani Pancar	EN	Değil	Biga/Gelibolu Yarımadası
17	Chenopodiaceae	Beta trojana	Yabani Pancar	CR	Endemik	Biga Yarımadası/Sahil Z.
18	Cistaceae	Fumana arabica var. incanescens	Sarı Laden	VU	Değil	Gelibolu Yarımadası
19	Crassulaceae	Sedum hispanicum var. planifolium	Dam Kuruğu	EN	Değil	Güney Biga Yarımadası
20	Fabaceae	Medicago truncatula var. truncatula	Fıçı Yoncası	DD	Değil	Gelibolu Yarımadası
21	Fabaceae	Medicago turbinata var. turbinata		VU	Değil	Biga/Gelibolu Yarımadası

22	Fabaceae	Trifolium balansae		VU	Değil	Kuzey Biga/Gelibolu Yrd.
23	Fabaceae	Trifolium repens var. orphanideum	Ak Üçgül	VU	Değil	Kuzey Biga/Gelibolu Yrd.
24	Fabaceae	Trifolium stellatum var. longiflorum	Yıldızlı Üçgül	DD	Değil	Biga/Gelibolu Yarımadası

Sıra No	Familiya (Aile)	Genus/Species (Cins/Tür)	Türkçe İsmi	IUCN Kategorisi	Endemizm	Yayılış Bölgesi
25	Fabaceae	Vicia lutea var. lutea	Sarı Fiğ	DD	Değil	Biga/Gelibolu Yarımadası
26	Guttiferae/Hypericaceae	Hypericum kazdaghensis	Kazdağ Kantaronu	EN	Endemik	Güney Biga Yarımadası
27	Iridaceae	Crocus candidus	Çiğdem	LR (cd)	Değil	Biga/Gelibolu Yarımadası
28	Lamiaceae/Labiatae	Sideritis trojana	Sarıköz Çayı	EN	Endemik	Güney Biga Yarımadası
29	Lamiaceae/Labiatae	Stachys cretica ssp. lesbiaca		LR (nt)	Değil	Biga/Gelibolu Yarımadası
30	Lamiaceae/Labiatae	Thymus atticus		VU	Değil	Biga/Gelibolu Yarımadası
31	Lamiaceae/Labiatae	Thymus comptus		VU	Değil	Gelibolu Yrd./Sahil Zonu
32	Lamiaceae/Labiatae	Thymus pulvinatus		CR	Endemik	Kazdağları
33	Liliaceae	Allium kurtzianum	Yabani Sarımsak	EN	Endemik	Kazdağları
34	Liliaceae	Fritillaria bithynica	Bitinya Ters Lalesi	LR (cd)	Değil	Biga/Gelibolu Yarımadası
35	Liliaceae	Fritillaria sibirnyi	Ters Lale	EN	Değil	Gelibolu Yarımadası
36	Linaceae	Linum boissieri	Yabani Keten	EN	Değil	Biga Yarımadası
37	Paeoniaceae	Paeonia mascula subsp. bodurii	Şakayık	EN	Endemik	Kuzey Biga Yarımadası
38	Papaveraceae	Corydalis caucasica subsp. abantensis	Kaz Gagası	EN	Değil	Kuzey Biga Yarımadası
39	Papaveraceae	Papaver virchowii	Borcanka	LR (cd)	Değil	Kuzey Biga/Gelibolu/Bozca.
40	Plumbaginaceae	Armeria trojana		EN	Endemik	Kazdağları
41	Poaceae	Elymus farctus ssp. rechingeri		VU	Değil	Gelibolu Yrd./Sahil Zonu
42	Poaceae	Festuca polita		VU	Değil	Güney Biga Yarımadası
43	Poaceae	Secale cereale var. ancestrale	Yabani Çavdar	VU	Değil	Güney Biga/Sahil/Bozcaada

44	Primulaceae	Cyclamen hederifolium	Sarmaşık Y.Sklamen	VU	Değil	Biga Yarımadası
45	Ranunculaceae	Ranunculus pedatus subsp. trojanus	Troya Dügünçiceği	CR	Endemik	Kuzey Biga Yarımadası
46	Rubiaceae	Asperula sintenisii		EN	Endemik	Güney Biga Yarımadası
47	Scrophulariaceae	Digitalis trojana	Yüksük Otu	VU	Endemik	Biga/Gelibolu Yarımadası

Sıra No	Familiya (Aile)	Genus/Species (Cins/Tür)	Türkçe İsmi	IUCN Kategori	Endemizm	Yayılış Bölgesi
48	Scrophulariaceae	Scrophularia depauperata	Sıracaotu	?	Endemik	Güney Biga Yarımadası
49	Scrophulariaceae	Scrophularia floribunda	Sıracaotu	LR (nt)	Değil	Güney Biga Yarımadası
50	Scrophulariaceae	Verbascum aschersonii	Sığırkuyruğu	VU	Değil	Biga/Gelibolu Yarımadası
51	Scrophulariaceae	Verbascum coronopifolium EN	Sığırkuyruğu	EN	Değil	Güney Biga Yarımadası
52	Scrophulariaceae	Verbascum hasbenli	Sığırkuyruğu	?	Endemik	Biga Yarımadası
53	Scrophulariaceae	Verbascum scamandri	Sığırkuyruğu	EN	Endemik	Güney Biga Yarımadası
54	Violaceae	Viola alba ssp. thessala	Yabani Menekşe	VU	Endemik	Kuzey Biga/Gelibolu Yrd.
55	Aibiaceae	Abies nordmanniana subsp. equi-trojani	Kazdağ Köknarı	LR(nt)	Endemik	Kazdağları

Çizelge D.57-Fauna (Çanakkale İli'nin Karasal ve İç Su Ekosistemlerinin Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzlemesi Projesi verileri güncel tabloları da ekte gönderilmiştir.)

Avifauna - A: Kumkale Deltası, B: Kavak Deltası, C: Çardak Lagünü, D: Gökçeada, E: Bozcaada, F: Sarıçay Deltası
(Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü Çanakkale Şube Müdürlüğü, 2023)

No	Takım	Familya	Bilimsel İsmi	Türkçe İsmi	IUCN	BER N	A	B	C	D	E	F
1	Gaviiformes	Gaviidae	<i>Gavia arctica</i>	Kara Gerdanlı Dalgıç	LC	EK2	-	+	+	+	+	-
2	Podicipediformes	Podicipedidae	<i>Podiceps cristatus</i>	Bahri	LC	EK3	-	+	+	+	+	+
3			<i>Podiceps nigricollis</i>	Kara Boyunlu Batağan	LC	EK2	-	-	+	+	+	+
4			<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Küçük Batağan	LC	EK3	+	-	+	+	-	-
5	Procellariiformes	Procellaridae	<i>Calonectris diomedea</i>	Boz Yelkovan	LC	EK3	-	-	-	+	+	-
6			<i>Puffinus yelkouan</i>	Yelkovan	NT	EK2	+	+	+	+	+	+
7	Pelecaniformes	Sulidae	<i>Pelecanus crispus</i>	Tepeli Pelikan	VU	EK2	-	+	-	+	-	-
8		Phalacrocoracidae	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	Tepeli Karabatak	LC	EK2	+	+	+	+	+	+
9			<i>Phalacrocorax carbo</i>	Karabatak	LC	EK3	+	+	+	+	+	+
10			<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	Küçük Karabatak	LC	EK2	+	-	-	-	-	+
11	Ciconiiformes	Ardeidae	<i>Botaurus stellaris</i>	Balaban	LC	EK3	+	+	-	-	-	-
12			<i>Ixobrychus minutus</i>	Küçük Balaban	LC	EK2	+	+	-	-	-	-
13			<i>Ardeola ralloides</i>	Alaca Balıkçıl	LC	EK2	+	+	-	+	-	-
14			<i>Nycticorax nycticorax</i>	Gece Balıkçılı	LC	EK2	+	-	-	-	-	-
15			<i>Casmerodius albus</i>	Büyük Ak Balıkçıl	LC	EK2	+	+	+	+	-	+
16			<i>Egretta garzetta</i>	Küçük Ak Balıkçıl	LC	EK2	+	+	+	+	-	+
17			<i>Ardea cinerea</i>	Gri Balıkçıl	LC	EK3	+	+	+	+	+	+
18			<i>Ardea purpurea</i>	Erguvani Balıkçıl	LC	EK2	+	+	-	-	-	+
19		Threskiornithidae	<i>Platalea leucorodia</i>	Kaşıkçı	LC	EK2	-	+	-	+	-	-
20			<i>Plegadis falcinellus</i>	Çeltikçi	LC	EK2	-	+	-	+	-	-
21	Ciconiidae	<i>Ciconia ciconia</i>	Leylek	LC	EK2	+	+	+	+	+	+	
22		<i>Ciconia nigra</i>	Kara Leylek	LC	EK2	+	+	-	-	-	+	
23	Phoenicopteriformes	Phoenicopteridae	<i>Phoenicopterus roseus</i>	Flamingo	LC	EK2	-	+	+	+	-	-
24	Anseriformes	Anatidae	<i>Cygnus olor</i>	Kuşu	LC	EK3	+	+	+	+	-	-
25			<i>Anser anser</i>	Boz Kaz	LC	EK3	-	+	+	-	-	-

26			<i>Anser albifrons</i>	Sakarca	LC	EK2	+	-	-	-	-	-
27			<i>Tadorna tadorna</i>	Suna	LC	EK2	+	+	+	+	-	-
28			<i>Tadorna ferruginea</i>	Angıt	LC	EK2	+	+	+	+	+	+
29			<i>Anas platyrhynchos</i>	Yeşilbaş	LC	EK3	+	+	+	+	-	-
30			<i>Anas penelope</i>	Fiyu	LC	EK3	+	+	+	-	-	-
31			<i>Anas crecca</i>	Çamurcun	LC	EK3	+	+	-	-	-	-
32			<i>Anas querquedula</i>	Çıkrıkçın	LC	EK3	+	+	+	+	-	-
33			<i>Anas acuta</i>	Kılkuyruk	LC	EK2	-	-	+	-	-	-
34			<i>Anas clypeata</i>	Kaşıkğaga	LC	EK3	+	+	-	-	-	-
35			<i>Netta rufina</i>	Macar Ördeği	LC	EK3	+	-	+	-	-	-
36			<i>Aythya fuligula</i>	Tepeli Patka	LC	EK3	-	-	-	+	+	-
37			<i>Aythya ferina</i>	Elmabaş Patka	LC	EK3	-	+	+	+	+	-
38			<i>Aythya nyroca</i>	Pasbaş Patka	NT	EK2	-	-	+	-	-	-
39			<i>Bucephala clangula</i>	Altıngöz	LC	EK3	-	-	+	-	-	-
40			<i>Mergus serrator</i>	Tarakdiş	LC	EK3	-	-	+	+	-	-

41			<i>Haliaeetus albicilla</i>	Ak Kuyruklu Kartal	LC	EK2	-	-	-	-	-	+		
42			<i>Milvus migrans</i>	Kara Çaylak	LC	EK2	+	-	-	-	-	+		
43			<i>Circaetus gallicus</i>	Yılan Kartalı	LC	EK2	-	+	+	+	+	-		
44			<i>Circus aeruginosus</i>	Saz Delicesi	LC	EK2	+	+	+	-	-	-		
45			<i>Circus cyaneus</i>	Gökçe Delice	LC	EK2	+	+	+	-	-	-		
46			<i>Circus pygargus</i>	Çayır Delicesi	LC	EK2	-	+	-	-	-	-		
47			<i>Accipiter nisus</i>	Atmaca	LC	EK2	+	+	+	+	+	+		
48			<i>Accipiter gentilis</i>	Çakır	LC	EK2	-	+	-	-	-	-		
49	Falconiformes	Accipiteridae	<i>Buteo buteo</i>	Şahin	LC	EK2	+	+	+	+	+	+		
50			<i>Buteo rufinus</i>	Kızıl Şahin	LC	EK2	-	+	-	+	-	+		
51			<i>Pernis apivorus</i>	Arı Şahini	LC	EK2	-	+	-	+	-	-		
52			<i>Aquila chrysaetos</i>	Kaya Kartalı	LC	EK2	-	-	-	-	-	+		
53			<i>Aquila clanga</i>	Büyük Orman Kartalı	VU	EK2	-	+	-	-	-	-		
54			<i>Aquila pomarina</i>	Küçük Orman Kartalı	LC	EK2	-	+	-	-	-	-		
55				Falconidae	<i>Falco peregrinus</i>	Gökdoğan	LC	EK2	-	+	-	+	+	+
56					<i>Falco eleonora</i>	Ada Doğanı	LC	EK2	-	-	-	+	-	-
57					<i>Falco subbuteo</i>	Delice Doğan	LC	EK2	-	+	-	+	+	-

58			<i>Falco columbarius</i>	Boz Doğan	LC	EK2	+	+	-	-	-	-
59			<i>Falco tinnunculus</i>	Kerkenez	LC	EK2	+	+	+	+	+	+
60			<i>Falco vespertinus</i>	Aladoğan	NT	EK2	-	+	-	+	+	-
61	Galliformes	Phasianidae	<i>Alectoris chukar</i>	Kınalı Keklik	LC	EK3	-	-	-	+	+	-
62			<i>Porzana porzana</i>	Benekli Suyelgesi	LC	EK3	+	-	-	-	-	-
63			<i>Porzana parva</i>	Bataklık Suyelgesi	LC	EK3	+	+	-	-	-	-
64	Gruiformes	Rallidae	<i>Porzana pusilla</i>	Küçük Suyelgesi	LC	EK3	+	-	-	-	-	-
65			<i>Rallus aquaticus</i>	Sukılavuzu	LC	EK3	+	-	-	-	-	-
66			<i>Gallinula chloropus</i>	Sutavuşu	LC	EK3	+	+	-	+	-	-
67			<i>Fulica atra</i>	Sakarmeke	LC	EK3	+	+	+	+	+	+
68		Haematopodidae	<i>Haematopus ostralegus</i>	Poyrazkuşu	LC	EK2	+	+	+	+	-	-
69		Recurvirostridae	<i>Himantopus himantopus</i>	Uzunbacak	LC	EK2	+	+	+	+	-	-
70			<i>Recurvirostra avosetta</i>	Kılıçgaga	LC	EK2	-	+	-	-	-	-
71		Burhinidae	<i>Burhinus oedicephalus</i>	Kocagöz	LC	EK2	-	+	-	+	+	+
72		Glareolidae	<i>Glareola pratincola</i>	Bataklıklırlangıcı	LC	EK2	+	+	-	-	-	-
73			<i>Charadrius hiaticula</i>	Halkalı Cılibit	LC	EK2	-	+	-	+	-	-
74			<i>Charadrius dubius</i>	Halkalı Küçük Cılibit	LC	EK2	+	+	+	+	+	-
75	Charadriiformes		<i>Charadrius alexandrinus</i>	Akça Cılibit	LC	EK2	+	+	+	+	-	+
76		Charadriidae	<i>Pluvialis squatarola</i>	Gümüş Yağmurcun	LC	EK3	-	+	+	+	+	-
77			<i>Pluvialis apricaria</i>	Altın Yağmurcun	LC	EK2	+	-	-	-	-	-
78			<i>Vanellus vanellus</i>	Kızkuşu	LC	EK3	+	+	+	-	-	+
79			<i>Vanellus spinosus</i>	Mahmuzlu Kızkuşu	LC	EK3	+	+	-	-	-	-
80			<i>Calidris alpina</i>	Kara Karınlı Kumkuşu	LC	EK2	+	+	+	+	+	-
81			<i>Calidris ferruginea</i>	Kızıl Kumkuşu	LC	EK2	-	-	-	+	-	-
82		Scolopacidae	<i>Calidris alba</i>	Ak Kumkuşu	LC	EK2	-	-	-	+	-	-
83			<i>Calidris minuta</i>	Küçük Kumkuşu	LC	EK2	+	+	+	+	-	-

84			<i>Philomachus pugnax</i>	Döğüşkenkuş	LC	EK3	-	+	-	+	-	-
85			<i>Gallinago gallinago</i>	Suçulluğu	LC	EK3	+	+	+	-	-	-
86	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Lymnocyptes minimus</i>	Küçük Suçulluğu	LC	EK3	+	-	+	-	-	-
87			<i>Scolopax rusticola</i>	Çulluk	LC	EK2	+	-	-	-	-	+
88			<i>Limosa limosa</i>	Çamurçulluğu	NT	EK3	-	+	-	+	+	-

89			<i>Numenius arquata</i>	Kervançulluğu	LC	EK3	-	+	+	-	-	-	
90			<i>Tringa totanus</i>	Kızılback	LC	EK3	+	+	+	+	-	+	
91			<i>Tringa stagnatilis</i>	Bataklık Düdükçünü	LC	EK2	-	-	-	+	-	-	
92			<i>Tringa nebularia</i>	Yeşilback	LC	EK3	+	-	+	+	-	-	
93			<i>Tringa glareola</i>	Orman Düdükçünü	LC	EK2	+	+	-	+	-	-	
94			<i>Tringa ochropus</i>	Yeşil Düdükçün	LC	EK2	+	+	+	-	-	-	
95			<i>Actitis hypoleucos</i>	Dere Düdükçünü	LC	EK3	+	+	-	-	-	+	
96			<i>Arenaria interpres</i>	Taşçeviren	LC	EK2	-	+	+	-	-	+	
97		Laridae	<i>Larus audouinii</i>	Ada Martısı	NT	EK2	+	-	-	+	-	-	
98			<i>Larus genei</i>	İnce Gagalı Martı	LC	EK2	-	+	+	+	+	-	
99			<i>Larus ridibundus</i>	Karabaş Martı	LC	EK3	+	+	+	+	+	+	
100			<i>Larus minutus</i>	Küçük Martı	LC	EK2	-	+	-	+	+	+	
101			<i>Larus melanocephalus</i>	Akdeniz Martısı	LC	EK2	+	+	+	+	+	+	
102			<i>Larus michahellis</i>	Gümüş Martı	LC	EK3	+	+	+	+	+	+	
103			<i>Larus canus</i>	Küçük Gümüş Martı	LC	EK2	-	-	+	-	-	-	
104		Sternidae	<i>Sterna hirundo</i>	Sumru	LC	EK2	+	+	+	+	+	+	
105			<i>Sterna albifrons</i>	Küçük Sumru	LC	EK2	+	+	+	-	-	-	
106			<i>Sterna sandvicensis</i>	Kara Gagalı Sumru	LC	EK2	+	+	+	+	+	-	
107			<i>Chlidonias niger</i>	Kara Sumru	LC	EK2	-	+	-	-	-	-	
108			<i>Chlidonias hybrida</i>	Bıyıklı Sumru	LC	EK2	-	+	-	-	-	-	
109	Columbiformes	Columbidae	<i>Columba livia</i>	Kaya Güvercini	LC	EK3	+	+	+	+	+	+	
110				<i>Columba palumbus</i>	Tahtalı	LC	EK3	-	-	-	-	-	-
111				<i>Streptopelia decaocto</i>	Kumru	LC	EK3	+	+	+	+	+	+
112				<i>Streptopelia turtur</i>	Üveyik	LC	EK3	-	+	+	+	+	+
113	Cuculiformes	Cuculidae	<i>Cuculus canorus</i>	Guguk	LC	EK3	-	-	-	-	-	+	
114	Strigiformes	Strigidae	<i>Athene noctua</i>	Kukumav	LC	EK2	+	+	+	+	+	+	
115				<i>Otus scops</i>	İshakkuşu	LC	EK2	-	-	-	+	+	+
116	Apodiformes	Apodidae	<i>Apus apus</i>	Ebabil	LC	EK3	+	-	-	-	-	+	
117	Coraciiformes	Alcedinidae	<i>Alcedo atthis</i>	Yalıçapkını	LC	EK2	+	+	+	+	+	+	
118			Upupidae	<i>Upupa epops</i>	İbibik	LC	EK2	+	+	+	+	+	
119			Meropidae	<i>Merops apiaster</i>	Arıkuşu	LC	EK2	+	+	-	+	+	+
120			Coraciidae	<i>Coracias garrulus</i>	Gökkuzgun	NT	EK2	-	+	-	-	-	-
121	Piciformes	Picidae	<i>Picus viridis</i>	Yeşil Ağaçkakan	LC	EK2	-	-	-	-	-	+	
122				<i>Dendrocopos syriacus</i>	Alaca Ağaçkakan	LC	EK2	+	+	+	+	+	+

123			<i>Dendrocopos leucotos</i>	Ak Sırtlı Ağaçkakan	LC	EK2	+	-	-	-	-	-
124			<i>Jynx torquilla</i>	Boyunçeviren	LC	EK2	-	-	-	+	+	-
125	Passeriformes	Alaudidae	<i>Lullula arborea</i>	Orman Toygarı	LC	EK3	-	-	-	+	-	-
126			<i>Alauda arvensis</i>	Tarlakuşu	LC	EK3	+	+	+	+	+	+

127	Passeriformes	Alaudidae	<i>Galerida cristata</i>	Tepeli Toygar	LC	EK3	+	+	+	+	+	+
128			<i>Calandrella brachydactyla</i>	Bozkır Toygarı	LC	EK2	-	+	-	+	-	-
129			<i>Melanocorypha calandra</i>	Boğmaklı Toygar	LC	EK2	-	+	-	+	+	+
130		Hirundidae	<i>Riparia riparia</i>	Kum Kırlangıcı	LC	EK2	-	+	-	+	-	-
131			<i>Delichon urbica</i>	Ev Kırlangıcı	LC	EK2	+	+	+	+	+	+
132			<i>Hirundo daurica</i>	Kızıl Kırlangıç	LC	EK2	+	+	-	+	+	+
133			<i>Hirundo rustica</i>	Kır Kırlangıcı	LC	EK2	+	+	+	+	+	+
134		Motacillidae	<i>Anthus pratensis</i>	Çayır İncirkuşu	LC	EK2	+	+	+	+	+	-
135			<i>Anthus campestris</i>	Kır İncirkuşu	LC	EK2	-	+	-	+	+	+
136			<i>Motacilla alba</i>	Ak Kuyruksallayan	LC	EK2	+	+	+	+	+	+
137			<i>Motacilla cinerea</i>	Dağ Kuyruksallayanı	LC	EK2	-	+	-	+	+	-
138			<i>Motacilla flava</i>	Sarı Kuyruksallayan	LC	EK2	+	+	+	+	+	+
139		Prunellidae	<i>Prunella modularis</i>	Dağbülbülü	LC	EK2	-	-	+	+	+	-
140		Muscicapidae	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Bülbül	LC	EK2	-	+	-	+	+	+
141			<i>Erithacus rubecula</i>	Kızılgerdan	LC	EK2	+	+	+	+	+	+
142			<i>Saxicola torquata</i>	Taşkuşu	LC	EK2	+	-	+	+	+	+
143			<i>Saxicola rubetra</i>	Çayır Taşkuşu	LC	EK2	-	+	+	+	+	-
144			<i>Phoenicurus ochruros</i>	Kara Kızılkuyruk	LC	EK2	+	-	+	+	+	+
145			<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Kızılkuyruk	LC	EK2	+	-	-	-	-	-
146			<i>Oenanthe oenanthe</i>	Kuyrukkakan	LC	EK2	+	+	-	+	+	+
147			<i>Oenanthe hispanica</i>	Kara Kulaklı Kuyrukkakan	LC	EK2	+	-	-	+	+	-
148			<i>Oenanthe isabellina</i>	Boz Kuyrukkakan	LC	EK2	-	+	-	+	+	-
149			<i>Monticola solitarius</i>	Gökardıç	LC	EK2	-	-	-	+	+	+
150			<i>Muscicapa striata</i>	Benekli Sinekkapan	LC	EK2	+	+	-	+	+	-
151			<i>Ficedula albicollis</i>	Halkalı Sinekkapan	LC	EK2	+	-	-	+	-	-
152		Turdidae	<i>Turdus merula</i>	Karatavuk	LC	EK3	+	+	+	+	+	+

153			<i>Turdus pilaris</i>	Tarla Ardıcı	LC	EK3	-	-	+	+	+	+
154			<i>Turdus iliacus</i>	Kızıl Ardiç	LC	EK3	-	-	-	-	-	+
155			<i>Turdus philomelos</i>	Öter Ardiç	LC	EK3	-	-	-	+	+	-
156			<i>Turdus viscivorus</i>	Ökse Ardıcı	LC	EK3	-	-	-	-	-	+
157		Sylviidae	<i>Locustella luscinioides</i>	Bataklık Kamışçını	LC	EK2	+	-	-	-	-	-
158			<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Saz Kamışçını	LC	EK2	-	-	+	-	-	-
159			<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Büyük Kamışçın	LC	EK2	+	+	-	+	-	-
160			<i>Acrocephalus melanopogon</i>	Bıyıklı Kamışçın	LC	EK2	+	+	-	-	-	-
161			<i>Cettia cetti</i>	Kamışbülbulü	LC	EK3	+	-	-	+	-	-
162			<i>Hippolais pallida</i>	Ak Mukallit	LC	EK2	-	+	+	+	+	+
163			<i>Sylvia communis</i>	Ak Gerdanlı Ötleğen	LC	EK2	+	+	-	+	+	+
164			<i>Sylvia curruca</i>	Küçük Ak Gerdanlı Ötleğen	LC	EK2	-	+	-	+	+	-
165			<i>Sylvia nisoria</i>	Çizgili Ötleğen	LC	EK2	+	-	-	-	-	-
166			<i>Sylvia atricapilla</i>	Kara Başlı Ötleğen	LC	EK2	-	-	-	+	+	-
167			<i>Sylvia melanocephala</i>	Maskeli Ötleğen	LC	EK2	+	-	+	+	+	-
168			<i>Sylvia hortensis</i>	Ak Gözlü Ötleğen	LC	EK2	-	-	-	+	+	-
169			<i>Sylvia cantillans</i>	Bıyıklı Ötleğen	LC	EK2	-	-	-	+	+	-

170	Passeriformes	Sylviidae	<i>Phylloscopus collybita</i>	Çıvgın	LC	EK2	+	-	+	+	+	-
171			<i>Phylloscopus trochilus</i>	Söğütbülbulü	LC	EK2	-	+	-	+	+	-
172		Reguliidae	<i>Regulus regulus</i>	Çalığışu	LC	EK3	-	-	-	-	-	+
173		Remizidae	<i>Remiz pendulinus</i>	Çulhakuşu	LC	EK3	+	-	-	-	-	-
174		Paridae	<i>Parus ater</i>	Çam Baştankarası	LC	EK2	-	-	-	-	-	+
175			<i>Parus major</i>	Büyük Baştankara	LC	EK2	+	-	+	+	+	+
176			<i>Parus caeruleus</i>	Mavi Baştankara	LC	EK2	+	-	+	+	+	-
177		Sittidae	<i>Sitta krueperi</i>	Anadolu Sıvacısı	NT	EK2	-	-	-	-	-	+
178			<i>Sitta europaea</i>	Sıvacıkuşu	LC	EK2	-	-	-	-	-	+
179			<i>Sitta neumayer</i>	Kaya Sıvacısı	LC	EK2	-	-	-	+	-	-
180	Troglodytidae	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Çıtkuşu	LC	EK2	+	+	+	+	+	-	

181		Laniidae	<i>Lanius minor</i>	Kara Alınlı Örümcekkuşu	LC	EK2	-	+	-	+	+	-
182			<i>Lanius collurio</i>	Kızıl Sırtlı Örümcekkuşu	LC	EK2	+	+	+	+	+	-
183			<i>Lanius senator</i>	Kızıl Başlı Örümcekkuşu	LC	EK2	-	-	-	+	+	-
184			<i>Lanius nubicus</i>	Maskeli Örümcekkuşu	LC	EK2	-	-	-	+	+	-
185		Corvidae	<i>Garrulus glandarius</i>	Alakarga	LC	-	+	+	+	+	+	+
186			<i>Pica pica</i>	Saksağan	LC	-	+	+	+	+	+	+
187			<i>Corvus corone</i>	Leş Kargası	LC	-	+	+	+	+	+	+
188			<i>Corvus monedula</i>	Küçük Karga	LC	-	+	+	+	+	+	+
189			<i>Corvus corax</i>	Kuzgun	LC	EK3	+	+	+	+	+	+
190		Oriolidae	<i>Oriolus oriolus</i>	Sarıasma	LC	EK2	-	-	-	-	-	+
191		Sturnidae	<i>Sturnus vulgaris</i>	Sığırcık	LC	-	+	+	+	+	+	+
192		Passeridae	<i>Passer hispaniolensis</i>	Söğüt Serçesi	LC	EK3	+	+	+	+	+	+
193			<i>Passer domesticus</i>	Serçe	LC	-	+	+	+	+	+	+
194			<i>Passer montanus</i>	Ağaç Serçesi	LC	EK3	-	-	-	+	-	+
195		Fringillidae	<i>Fringilla coelebs</i>	İspinoz	LC	EK3	+	+	+	+	+	+
196			<i>Serinus serinus</i>	Küçük İskete	LC	EK2	+	-	+	+	+	-
197			<i>Carduelis cannabina</i>	Ketenkuşu	LC	EK2	+	-	+	+	+	-
198			<i>Carduelis spinus</i>	Kara Başlı İskete	LC	EK2	-	-	+	+	+	-
199			<i>Carduelis carduelis</i>	Saka	LC	EK2	+	+	+	+	+	+
200			<i>Carduelis chloris</i>	Florya	LC	EK2	+	+	+	+	+	+
201	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		Kocabaş	LC	EK3	-	-	+	+	-	-	
202	Emberizidae	<i>Miliaria calandra</i>	Tarla Çintesi	LC	EK3	+	+	+	+	+	+	
203		<i>Emberiza citrinella</i>	Sarı Çinte	LC	EK3	+	-	-	-	-	-	
204		<i>Emberiza cirrus</i>	Bahçe Çintesi	LC	EK2	+	-	-	+	+	+	
205		<i>Emberiza melanocephala</i>	Kara Başlı Çinte	LC	EK3	+	+	+	+	+	+	
206		<i>Emberiza hortulana</i>	Kirazkuşu	LC	EK3	-	-	-	+	+	+	
207		<i>Emberiza caesia</i>	Kızıl Kirazkuşu	LC	EK2	-	-	-	+	+	-	
208		<i>Emberiza schoeniclus</i>	Bataklık Çintesi	LC	EK2	+	+	+	+	-	-	
Toplam							12	13	10	14	10	90
							0	1	2	3	3	

Memeli				Özkan'99	Yiğit ve Arslan'06	Uysal ve Arslan'12	Sezginer Tunçer'	Uysal ve Arslan'11	IUCN RED LIST		
ORDO	FAMİLYA	TÜR	TÜRKÇE İSMİ	Gökçeada	Bozcada	Kazdağ	Lapseki	Sarıçay	Kumkale		
RODENTIA	SCIURIDAE	<i>1. Sciurus anomalus</i>	Kafkas sincabı	+	-	+				LC	
	MURIDAE	<i>2. Apodemus flavicollis</i>	Sarıboyunlu Orman Faresi	+	-	+					LC
		<i>3. Apodemus sylvaticus</i>	Bayağı Orman Faresi	+	-	-					LC
		<i>4. Apodemus hermonensis</i>	Kayalık Faresi	-	+	-					LC
		<i>5. Apodemus mystacinus</i>	Kayalık Orman Faresi	-	-	+					LC
		<i>6. Apodemus iconicus</i>	Orman Faresi	-	-	+					LC
		<i>7. Rattus rattus</i>	Ev Sıçanı	+	+	+					LC
		<i>8. Rattus norvegicus</i>	Göçmen Sıçanı,Lağım Sıçanı	+							LC
		<i>9. Mus macedonicus</i>	Tarla Ev Faresi,Sarı Ev Faresi	+	-	+					LC
		<i>10. Mus domesticus</i>	Ev Faresi,Siyah Ev Faresi	-	+	+					LC

		11. <i>Microtus rossiaemerdionalis</i>	Uzun Kuruklu Çayırfaresi, tarla faresi	-	-	+				LC	
		12. <i>Microtus subterraneus</i>	Avrupa çam sıçanı	-	-	+				LC	
		13. <i>Chionomys nivalis</i>	Kar Faresi	-	-	+				LC	
	SPALACIDAE	14. <i>Spalax leucodon</i>	Kör Fare	+	+	+				LC	
ERINACEOMORPHA	ERINACEIDAE	15. <i>Erinaceus concolor</i>	Kırpi			+			+	LC	
SORICOMORPHA	SORICIDAE	16. <i>Sorex volnuchini</i>	Kafkas Sivriburunlu Faresi			+					
		17. <i>Crocidura leucodon</i>	Çiftrenkli Sivriburunlu Fare			+			+	LC	
	TALPIDAE	18. <i>Talpa levantis</i>	Akdeniz Köstebeği			+				LC	
CHIROPTERA	RHINOLOPHIDAE	19. <i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Nalburunlu Büyükyarasa			+				NT	
		20. <i>Rhinolophus hipposideros</i>	Nalburunlu Küçükyarasa			+				NT	
		21. <i>Rhinolophus euryale</i>	Akdeniz nalburunlu Yarasa			+				VU	
		22. <i>Rhinolophus blasii</i>	Nalburunlu Yarasa			+				VU	
		23. <i>Rhinolophus mehelyi</i>	Mehely'nin Yarasa			+				NT	
	VESPERTILIONIDAE	24. <i>Myotis capaccinii</i>	Uzunayaklı Yarasa			+					VU
		25. <i>Myotis blythii</i>	Farekulaklı Küçükyarasa			+					NT

		26. <i>Myotis myotis</i>	Farekulaklı Büyük yarasa			+				LC	
		27. <i>Myotis emarginatus</i>	Kirpikli Yarasa			+				LC	
		28. <i>Eptesicus serotinus</i>	Genişkanatlı Yarasa			+				LC	
		29. <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Cüce Yarasa			+				LC	
		30. <i>Pipistrellus nathusii</i>	Sertderili Yarasa, Pürtükderili yarasa			+				LC	
		31. <i>Hypsugo savii</i>	Siyahyüzlü Cüce Yarasa			+				LC	
		32. <i>Miniopterus schreibersii</i>	Uzunkanatlı Yarasa			+				NT	
LAGOMORPHA		33. <i>Lepus europaeus</i>	Yabani tavşan			+				LC	
CARNIVORA	CANIDAE	36. <i>Canis lupus</i>	Kurt			+				LC	
		37. <i>Canis aureus</i>	Altın Çakal				+			LC	
		38. <i>Vulpes vulpes</i>	Tilki, Kızıl Tilki			+	+		+	LC	
	URSIDAE	39. <i>Ursus arctos</i>	Boz Ayı			+				LC	
	MUSTELID AE	40. <i>Mustela nivalis</i>	Gelincik			+					LC
		41. <i>Vormela peregusna</i>	Alaca Sansar, Benekli Kokarca			+					VU
		42. <i>Martes foina</i>	Kaya Sansarı			+					LC
		43. <i>Martes martes</i>	Ağaç Sansarı					+		+	LC
		44. <i>Meles meles</i>	Porsuk			+	+			+	LC
	45. <i>Lutra lutra</i>	Susamuru, Suiti			+			+		NT	
ARTIODACTYL A	SUIDAE	46. <i>Sus scrofa</i>	Yaban Domuzu			+				LC	
	CERVIDAE	47. <i>Capreolus capreolus</i>	Karaca			+				LC	

Tatlısu Balıkları				Balık vd. (2002)	Demirs oy vd. (2006)	Sarı vd. (2006)	Berber vd. (2008)	Yalçın Özdilek Ş. (2008)	Akbul ut vd. (2008)	Başde mir vd. (2010)	İnnal (2011)	Berber ve Şaşı (2012)	Turan vd. (2012)	
ORDO	FAMİLYA	TÜR	TÜRK ÇE İSMİ	Çakır köy Deresi (Yeni ce)	Kazdağ ları	Biga Yarım.(T uzla Çayı (Behram Ayv.), K.mende res (Bayrm), Kocabaş Çayı (Biga ve Yenice Bakacak Deresi,).	Sarıç ay ve Yeni ce sula ma kana lı	Karamen deres	Sarıça y ve Atikhi sar Barajı	Çakır köy Deresi (Yeni ce)	Kava klı	Aşağıok çular gölü	Bakacak barajı ve Karamen deres	
ATHERINIFORMES	ATHERINIDAE	<i>Atherinaboyeri</i>	Gümüş						+					LC
CYPRINODONTIFORMES	POECILIDAE	<i>Gambusiaaffinis</i>	Sivrisi nek Balığı						+					-
CLUPEIFORMES	COBITIDAE	<i>Cobitistaenia</i>	Taş ısıran						+					LC
		<i>Gobiusniger</i>	Kömür cü						+					-

PERCIFORM ES	GOBIIDA E		Kayaba lığı													
		<i>Neogobiusfluvi atilis</i>	Tatlı Su Kaya Balığı													L C
	BLENNIID AE	<i>Parablenniuspil icornis</i>	Tatlısu Horozb ina Balığı						+							L C
		MUGILID AE	<i>Mugilcephalus</i>	Has kefal						+						L C
	<i>Lizaaurata</i>		Altınba ş kefal							+						L C
	MORONI DAE	<i>Dicentrarchusl abrax</i>	Levrek balığı							+						L C
LABRIDA E	<i>Symphoduscine reus</i>	Lapın balığı							+						L C	
SYGNATIFO RMES	SYGNATI DAE	<i>Syngnathusacus</i>	Deniz iğnesi						+						-	
ESOCIFORM ES	ESOCIDA E	<i>Esoxlucius</i>	Turna										+		L C	

				Balık vd. (2002)	Demirsoy vd. (2006)	Sarı vd. (2006)	Berber vd. (2008)	Yalçın Özdilek Ş. (2008)	Akbulut vd. (2008)	Başdemir vd. (2010)	İnnal (2011)	Berber ve Şaşı (2012)	Turan vd. (2012)	IUCN
ORDO	FAMİLYA	TÜR	TÜRKÇE İSMİ	Çakırk öy Deresi (Yenice)	Kazdağları	Biga Yarımadası(Tuzla Çayı (Behram Ayvacık), Karamenderes (Bayramiç), Kocabaş Çayı (Biga ve YeniceBakacak Deresi,).	Sarıçay ve Yenice sulama kanalı	Karamenderes	Sarıçay ve Atikhisar Barajı	Çakırk öy Deresi (Yenice)	Kavaklı	Aşağıokçular gölü	Bakacak barajı ve Karamenderes	
ANGUILLIFORMES	ANGUILLIDAE	<i>Anguilla anguilla</i>	Avrupa Yılan Balığı		+	+		+	+					CR
SALMONIFORMES	SALMONIDAE	<i>Salmo trutta macrostigma</i>	Dağ Alası		+	+								-
CYPRINIFORMES	CYPRINIDAE	<i>Anguilla anguilla</i>	Avrupa Yılan Balığı		+	+		+	+					CR
		<i>Salmo trutta macrostigma</i>	Dağ Alası		+	+								-
		<i>Leuciscus cephalus</i>	Ak Kefal		+	+		+						LC

NT: Near threatened (Tehlikeye yakın)
LC: Least concern (En az endişe verici)

DD: Data deficient (Veri eksik)
NE: Not evaluated (DeęerlendirilmemiŐ)

BERN (Bern Convention):

Annex (Ek) 2: Strictly protected fauna species (Tam koruma altındaki fauna turleri)

Annex (Ek) 3: Protected fauna species (Koruma altındaki fauna turleri)

KAYNAKLAR

Flora ve fauna:

TÜBİVES veri bankası

Orman ve Su İŞleri III. Bölge Müd. (mülga)Doğa Koruma ve Sulak Alanlar Şubesi

Sulak alanlarla ilgili yapılan envanter çalışması:

- Beklioglu, M., C.O. Tan, 2006. Submitt ed. Restoration of a Mediterranean lake by Biomanipulation and Drought-induced Fall in Water Level.
- Blindow I., 1992. Long- and Short-term Dynamics of Submerged Macrophytes in Two Shallow Eutrophk Lakes, *Freshwater Biology*, Volume 28(1): 15 – 27.
- Brinson, M.M., 1993. “A Hydrogeomorphic Classification for Wetlands,” Technical Report WRP-DE-4, US Army Engineer Waterways Experiment Station, Vicksburg, MS. vi Page 10.
- Coops H., Beklioglu M., Crisman T. L., 2003. The Role of Water-level Functions in Shallow Lake Ecosystem-Workshop Conclusions, *Hydrobiologia*, 506-509: 23-27
- Cowardin, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T., 1979. Classification of Wetlands and Deepwater Habitats of the United States, U.S. Department of Interior Fish and Wildlife Service, Washington, U.S.A., 45 p.
- European Community, 1993. Wetland Conservation, Actions Committed by the European Community, Directorate-General XI Environment, Nuclear Safety and Civil Protection.
- Güler G.G., Türkyılmaz B.Z., 2003. Selçuk-Pamucak Sulak Alanının Sınıflandırılması Üzerine Bir Araştırma, *Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg.*, 2003, 40(3):121-128.
- Hsieh, H.L., Chena, C.P., Linc, Y.Y., 2004. Strategic Planning for a Wetlands Conservation, Greenway Along The West Coast of Taiwan, *Ocean&Coastal Management*, 47: 257-272.
- Hughes, J.M.R., 1992. Use and Abuse of Wetlands, Environmental Issues in 1990’s Eds: A.M. Mannion and S.R. Bowly, *John Wiley&Sons Ltd.*, USA.
- İnaç, S., 2001. Kahramanmaraş Türkoğlu Gavur Gölü Sulak Alanında Yaban Hayatı, Türkiye Ormancılar Derneği, I. Ulusal Ormancılık Kongresi Bildiri Kitabı, 19-20 Mart 2001, Ankara, s: 536-543.
- Kabii, T., 2005. Ramsar Wetland Classification: Implications on the Conservation and Wise Use of Wetlands in Africa, <http://www.fao.org/docrep/003/x6611e03b.htm>
- Kadlec R.H., Knight R.L., 1996. Treatment Wetlands: Theory and Implemntation, *CRC pres LLC*, 881p.
- Korkanç S.Y. 2004. Sulak alanların havza sistemi içindeki yeri, *ZKU Bartın Orman Fakültesi Dergisi* 6: 117-126
- Korkusuz E.A., Beklioglu M., Demirer G.N. 2005. Comparison of the TreamentPerformences of Blast Furnance Slag-Based and Gravel-Based Vertical Flow Wetlands Operated Identically for Domestic Wastewater Treatment in Turkey, *Ecological Engineering*, Volume 24, Issue 3, Pages 185-198
- Kusler, J. 2003. Wetlands and Watershed Management, Institute for Wetland Science and Public Policy of the Association of State Wetland Managers, Publication Number: 28.
- Kuş Araştırmaları Derneği, 2007. Sulak Alan Yönetim Planlaması Rehberi, Çevre ve Orman Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Marsh, W., 1991. Wetlands, Habitat and land Use Planning, Environmental Applications, 2nd Editions, John Wiley and Sons Inc. New York, USA.
- Meriç T., Çağırankaya S., 2013 Sulak Alanlar. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 1-160.
- Mitsch, W.J., Gosselink, J.G., 2000. Wetlands, Third ed. *Wiley*, New York.
- Özesmi, U., Özesmi, S.L., 1997. Amerika Birleşik Devletleri’nde Sulak Alan Tanımı ve Korunması: Türkiye İçin Getirdikleri, III. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi, Ağustos, Kırşehir. <http://env.erciyes.edu.tr/abstracts/abstracts-turkwet.html>
- Ramsar Convention Bureau, 1992. Ramsar Convention, Slimbridge, England.
- Ryan J.T., Winne T.C., 2001. Effects of Hydroperiod on Metamorphosis in *Ranasphenocephala*, *American Midland Naturalist* 145:46-53.
- Trepel M., Kluge W., 2002. Ecohydrological Characterisation of a Degenerated Valley Peatland in Northern Germany for Use in Restoration, *Journal for Nature Conservation*, Volume 10, Issue 3, Pages 155-169.

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

D.6.1. Tabiat Anıtları

Bu konuda güncel bilgi bulunmamaktadır.

D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

Bu konuda güncel bilgi bulunmamaktadır.

D.6.3. Anıt Ağaçlar

1 nolu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 109. maddesi 1. fıkrasının b bendine göre "Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak," Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün görevidir.

Bu kapsamda tabiat varlığı olan anıt ağaçların tespit, tescil ve ilan süreçlerini yürütme görevi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Bu amaçla 19.07.2012 tarih ve 28358 sayılı "Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik" yayınlanmıştır. Söz konusu yönetmeliğin 11. maddesinin 2. Fıkrasında yer alan "(2) Anıt ağaçların tespit edilmesine yönelik hususlar ilke kararı ile belirlenir." hükmü doğrultusunda "Tabiat Varlığı Olarak Belirlenecek Anıt Ağaçların Tespitine İlişkin 01.07.2022 tarihli ve 117 sayılı İlke Kararı" doğrultusunda anıt ağaçların tespiti gerçekleştirilir ve bu kapsamda Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonlarınca alınan tescil kararları onaylanmak üzere Bakanlığımıza gönderilir. Bakan onayı ile tescil işlemi tamamlanır.

110 sayılı İlke Kararı'na göre anıt ağaçlar 3 gruba ayrılır:

1- Kültürel Anıt Ağaçlar

1.1. Tarihi Anıt Ağaçlar

1.2. Mistik Anıt Ağaçlar

1.3. Folklorik Anıt Ağaçlar

2- Boyutsal Anıt Ağaçlar

3- Görsel Anıt Ağaçlar

Çizelge D.58- 2021 yılı, Çanakkale İli, İlçelere göre Tescilli Anıt Ağaç Listesi
(Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2022)

SIRA NO	İLİ	İLÇESİ	MAHALLE/KÖY	MEVKİİSİ VE YERİ	ADA	PARSEL	TÜRÜ	SAYISI	TESCİL TARİH/SAYI
1	ÇANAKKALE	MERKEZ	KURŞUNLU, DÖRTYOL	ÇANAKKALE-ÇAN YOLU ÜZERİNDE			245 ADET ÇINAR	244	27.07.2008/3829
2	ÇANAKKALE	MERKEZ		KAYSERİLİ AHMET PAŞA CADDESİ ESKİ BELEDİYE HİZMET BİNASI ÖNÜ KAFETERYA ARASI			MANOLYA	1	27.11.2004/440
3	ÇANAKKALE	MERKEZ		PANAYIR YERİ ALANI İÇİNDE, SARIÇAY CADDESİ TARAFINDA ESKİ ÇINARLIK MEVKKİNDE			ÇINAR	1	27.11.2004/440
4	ÇANAKKALE	MERKEZ		PANAYIR YERİ ALANI İÇİNDE, SARIÇAY CADDESİ TARAFINDA, ESKİ ÇINARLIK MEVKKİNDE, CUMA PAZARINDA BULUNAN SATIŞ STANDLARI İÇİNDE			ÇINAR	1	27.11.2004/440
5	ÇANAKKALE	MERKEZ		PANAYIR YERİ ALANI İÇİNDE, SARIÇAY CADDESİ TARAFINDA ESKİ ÇINARLIK MEVKKİNDE, ÜRETİCİ PAZARININ KURULDUĞU ALANDA			ÇINAR	1	27.11.2004/440
6	ÇANAKKALE	MERKEZ		HALK BAHÇESİNDE, ZİVERİYE SOKAK TARAFINDA, TARIM İL MÜDÜRLÜĞÜ LOJMANLARI ÖNÜ, 11 NOLU YEŞİL ADA			KARAAĞAÇ	0	27.11.2004/440
7	ÇANAKKALE	MERKEZ		HALK BAHÇESİNDE, BÜYÜKÇAYIR OLARAK ADLANDIRILAN YEŞİL ALANDA 14 NOLU YEŞİL ADA			KARAAĞAÇ	1	27.11.2004/440
8	ÇANAKKALE	MERKEZ		HAKL BAHÇESİNDE, HAVUZUN YANINDA, HAVUZA SU SAĞLAYAN SARNICIN HEMEN KARŞISINDA, 6 NOLU YAŞIL ADA			KARAAĞAÇ	0	27.11.2004/440
9	ÇANAKKALE	MERKEZ		HAKL BAHÇESİNDE, HAVUZUN BAŞINDA, 22 NOLU YAŞIL ADA			DALLI SERVİ	1	27.11.2004/440
10	ÇANAKKALE	MERKEZ		HALK BAHÇESİNDE, MAHMETÇİK BULVARI TARAFINDA, 5 NOLU YEŞİL ADA			KARAAĞAÇ	0	27.11.2004/440
11	ÇANAKKALE	MERKEZ		HALK BAHÇESİNDE, KAYSERİLİ AHMET PAŞA CADDESİNDE, ESKİ ESO BİNASININ YANINDA 2 NOLU YEŞİL ADA			ÇINAR	1	27.11.2004/440
12	ÇANAKKALE	MERKEZ	KURŞUNLU	KÖY İÇİ MEVKKİNDE BULUNAN KÖY MEZARLIĞINDA		184	MEŞE	1	15.10.2003/2464
13	ÇANAKKALE	MERKEZ	KURŞUNLU	KÖY İÇİ MEVKKİNDE BULUNAN KÖY MEZARLIĞINDA		184	ÇINAR	2	15.10.2003/2464
14	ÇANAKKALE	MERKEZ	ELMACIK	TÜRKMEN KONAĞI MEVKİİ	111	43	ÇINAR	1	21.10.2021/1371
15									
16	ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	DAĞOBA	KÖYİÇİ MEVKKİ		438	ÇINAR	3	03.12.1998/5057
17									
18	ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	MERKEZ	KARŞIYAKA KÖPRÜSÜ-ÇİFTE HAMAM ARASI PAZAR MEYDANINDA YER ALAN ÇINAR AĞACI			ÇINAR	1	12.05.2010/4891
19	ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	MERKEZ	KARŞIYAKA KÖPRÜSÜ-ZEYTİNLİK SOKAK ÜZERİNDEKİ KÖPRÜ ARASINDA YER ALAN BULUNAN 2 ADET ÇINAR AĞACI			ÇINAR	2	12.05.2010/4891
20									
21	ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	MERKEZ	ZEYTİNLİK CADDESİ ÜZERİNDE BULUNAN KÖPRÜ YANINDAKİ ÇINAR AĞACI			ÇINAR	1	12.05.2010/4891
22	ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	MERKEZ	ÇARŞI CAMİİ ŞARDIRVANNI YANINDAKİ ÇINAR AĞACI			ÇINAR	1	12.05.2010/4891
23	ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	MERKEZ	HACI BALI DEDE MERZARI YANINDAKİ ÇINAR AĞACI			ÇINAR	1	12.05.2010/4891
24	ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	MERKEZ	MURADIYE MAH. SAĞLIK SAK. ÜST BAŞINDAKİ 3 ADET ÇAM AĞACI			ÇAM	3	12.05.2010/4891
25	ÇANAKKALE	BİGA	YEŞİLKÖY	KARAPIRINAL MEVKİİ KIRKGEÇİT DERESİ ÜZERİNDE			ÇINAR	8	28.04.2010/4849
26	ÇANAKKALE	BİGA	SARIKAYA	KUYUPINAR MEVKİİNDE BİGA-ÇAN KARAYOLU ÜZERİNDE			ÇINAR	4	21.09.2010/5050
27	ÇANAKKALE	BİGA	GÜVENMALAN	KÖYİÇİ MEVKİİ	152	3	ÇINAR	1	20.06.2017/7091
28	ÇANAKKALE	BOZCAADA	ALAYBEY	KAPTAN BAYIRI	374	94-40	ÇAM	1	26.01.2002/765
29	ÇANAKKALE	ÇAN	KALBURCU	DEĞİRMENDERE		626,627 VE 628	ÇINAR	5	14.04.2000/6055-26.12.1999/5854
30	ÇANAKKALE	ECEABAT	YOLAĞZI	KÖYİÇİ MEVKKİ			ÇINAR	1	17.06.1991/1784
31	ÇANAKKALE	ECEABAT	YALOVA	KÖYİÇİ MEVKKİ			ÇINAR	1	17.06.1991/1784 28.11.2018/215 KARARLAR VE 12.12.2018/233800 OLUR
32	ÇANAKKALE	EZİNE	PINARBAŞI	TARİHİ BAYRAM YERİ			PALAMUT MEŞESİ	1	27.12.1992/2902
33	ÇANAKKALE	GELİBOLU	EVREŞE	KEŞANOĞLU MAHALLESİ SÜLEYMANİYE CADDESİ ÜZERİNDE			ÇINAR	1	28.03.1996/2941
34	ÇANAKKALE	GELİBOLU	BAYRAMIÇ				ÇINAR	1	17.06.1991/1784
35	ÇANAKKALE	GELİBOLU	KOCAÇEŞME				ÇINAR	1	17.06.1991/1784
36	ÇANAKKALE	GELİBOLU	SÜLAYMANİYE				ÇINAR	1	17.06.1991/1784
37	ÇANAKKALE	GELİBOLU	TAYFUR	KÖYİÇİ MEVKKİ			ÇINAR	1	17.06.1991/1784
38	ÇANAKKALE	GELİBOLU	BAYIR	KÖYİÇİ MEVKKİ			ÇINAR	1	17.06.1991/1784
39	ÇANAKKALE	GELİBOLU	CAMİKEBİR	FİKRİ SİNAN CAD.	93	9 ÖNÜ	ÇINAR	1	9.2.1994/1724
40	ÇANAKKALE	GELİBOLU		MESCİD SK.	202	1	ÇINAR	1	9.2.1994/1724
41	ÇANAKKALE	GELİBOLU	CAMİKEBİR	ULUCAMİNİN DOĞUSUNDA	119	1	ÇINAR	3	09.02.1994/1724
42	ÇANAKKALE	GELİBOLU	CAMİKEBİR	ÇARŞI MEYDANI PAZAR HAMAMI BATISINDA	116		ÇINAR	0	09.02.1994/1724
43	ÇANAKKALE	GELİBOLU	CAMİKEBİR	26-305 ADALAR ARASI	26-305		ÇINAR	2	09.02.1994/1724
44	ÇANAKKALE	GELİBOLU	CAMİKEBİR	PAZARYERİ 3-4 PARSEL ÖNÜ	104	3-4	ÇINAR	1	09.02.1994/1724
45	ÇANAKKALE	GELİBOLU	YAZI CIZADE	198 ADA ÖNÜ	190 ADA BATISI		ÇINAR	3	09.02.1994/1724
46	ÇANAKKALE	GELİBOLU	CAMİKEBİR	7 PARSEL ÖNÜ	101	1	ÇINAR	1	09.02.1994/1724
47	ÇANAKKALE	GÖKÇEADA	KALEKÖY	KALAKÖY OKUL ÖNÜ			ÇINAR	1	16.11.1992/2813
48	ÇANAKKALE	GÖKÇEADA	DEREKÖY	KÖYİÇİ MEVKKİ	240	1 PARSEL ÖNÜNDEKİ YOLDA	ÇINAR	1	08.05.2018-79885
49	ÇANAKKALE	GÖKÇEADA	BADEMLİ	KÖYİÇİ MEVKKİ	105	16	ÇINAR	1	08.05.2018-79908
50	ÇANAKKALE	GÖKÇEADA	FATİH	ÇİFTLİK	204	1	ÇINAR	1	06.05.2018-77382
51	ÇANAKKALE	GÖKÇEADA	TEPEKÖY	İSPİLYA	316	57	ÇINAR	1	09.05.2018-77422
52	ÇANAKKALE	LAPSEKİ	MERKEZ	PAZAR YERİ MEYDANI ESKİ SAĞLIK OCAĞI MEYDANI	9	159	ÇINAR	4	27.01.2002/778

Resim D.81- Çanakkale Merkez Kordon Bölgesi'nde yer alan tescilli Manolya Ağacı
(<https://www.canakkalebienali.com/kent-ekolojisi/manolya-mubadele/>)

D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

Özel Çevre Koruma Bölgeleri, Akdeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması (Barselona), sözleşmesinin taraf ülkelere getirdiği bir yükümlülük gereği ülkemiz ve dünya ölçeğinde ekolojik öneme haiz ancak sanayi, turizm ve yapılaşma gibi baskılar nedeniyle bozulma veya yok olma riski altında oldukları için Bakanlar Kurulu Kararı ile özel koruma altına alınan alanlardır.

İlimiz sınırlarının içerisinde bulunduğu 2 adet Özel Çevre Koruma Bölgesi yer almaktadır.

Çizelge D. 59 Çanakkale İlinin dahil olduğu ÖÇK Bölgeleri (Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

No	Korunan Alanın Adı	Koruma Statüsü	Tescil Tarihi	Alan Büyüklüğü (HA)
1	SAROS KÖRFEZİ	ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ	2010/1089	72984.1
2	MARMARA DENİZİ	ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ	04.11.2021/4758	1223096.12

Saros Körfezi, içinde barındırdığı zengin balık çeşitleri nedeniyle deniz biyologları ve dalış meraklıları arasında büyük ve doğal bir akvaryum olarak nitelendirilir. Kaptan Cousteau 1970'li yıllarda gemisi "Calipso" ile Türkiye'yi ziyareti sırasında bu Körfezde dalış yapmış "Kızıl Denizin Kuzey versiyonu olarak" nitelendirmiştir.

Resim D.82- Saros Özel Çevre Koruma Bölgesi (<https://ockb.csb.gov.tr/saros-korfezi-ozel-cevre-koruma-bolgesi-i-2758>)

05.11.2021 tarih ve 31650 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 04.11.2021 tarih 4758 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile, ilimizin de dahil olduğu, Marmara Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiştir.

Resim D.83- Marmara Özel Çevre Koruma Bölgesi
(<https://www.gazeteduvar.com.tr/canakkale-bogazindaki-musilaj-goruntulendi-egeye-yayiliyor-galeri-1525310>)

D.6.5. Doğal Sit Alanları

Doğal sit alanları, 2863 sayılı Kanununun 3.Maddesinin a bendinde yer alan tanımlara göre; Jeolojik devirlere ait olup, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yeraltında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlardır.

İlimiz sınırları içerisinde yer alan doğal sit alanları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çizelge D.60- Çanakkale İli sınırları içerisinde yer alan tescilli doğal sit alanları (Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

No	Korunan Alanın Adı	Koruma Statüsü	Tescil Tarihi	Alan Büyüklüğü (HA)
1	GÖKÇEADA DOĞAL SİT ALANLARI	1.DERECE DOĞAL SİT	24.5.2002/1016	9563.71
		2.DERECE DOĞAL SİT	24.5.2002/1016	632.24
		3.DERECE DOĞAL SİT	24.5.2002/1016	4710.1
2	BOZCAADA DOĞAL SİT ALANLARI	1. DERECE DOĞAL SİT	26.09.2003/2434	777.6
		3.DERECE DOĞAL SİT	26.09.2003/2434	2595.4
3	BEHRAMKALE ASOS ANTİK KENTİ VE KADIRGA ALANLARI	1.DERECE DOĞAL SİT	11.08.1992/2633	401.8
		2.DERECE DOĞAL SİT	11.08.1992/2633	521.9
4	YEŞİLYURT DOĞAL SİT ALANI	3.DERECE DOĞAL SİT	11.08.1992/2633	183.7
5	ADATEPE DOĞAL SİT ALANI	1.DERECE DOĞAL SİT	30.09.1991/2022	599.1
6	ADATEPE DOĞAL SİT ALANI	1.DERECE DOĞAL SİT	27.12.1992/2900	376.5
7	YENİÇAM DOĞAL SİT ALANI	1.DERECE DOĞAL SİT	03.12.1998/5056	444.9
7	TUZLA DOĞAL SİT ALANLARI	1.DERECE DOĞAL SİT	02.02.1996/2952	144.9
		3.DERECE DOĞAL SİT	02.02.1996/2952	364.1
8	KUMBURNU DOĞAL SİT ALANLARI	1.DERECE DOĞAL SİT	30.09.1991/2022	376.9
9	KÜMBURNU DOĞAL SİT ALANLARI	3.DERECE DOĞAL SİT	30.09.1991/2022	8.2
10	KÖSEDERE DOĞAL SİT ALANI	3.DERECE DOĞAL SİT	12.12.1997/4404	237.3
11	SOKAKAĞZI DOĞAL SİT ALANI	3.DERECE DOĞAL SİT	12.12.1997/4403	368.6
12	ARAPLAR BOĞAZI DOĞAL SİT ALANI	1.DERECE DOĞAL SİT	14.05.2004/2995	728.2
12	KIRKGÖZLER PINARI DOĞAL SİT ALANLARI	1.DERECE DOĞAL SİT	07.08.1996/3320	22.2
		3.DERECE DOĞAL SİT	07.08.1996/3320	33.5
13	KEMERDERE DOĞAL SİT ALANI	1.DERECE DOĞAL SİT	28.02.1993/3050	68.7
14	OVACIK (MERSİNÇEŞME) DOĞAL SİT ALANI	1.DERECE DOĞAL SİT	12.06.1999/5442	37.3
15	KARAMENDERES DELTASI VE BATAKLIĞI	1.DERECE DOĞAL SİT	26.05.1995/2414	280.8
16	SARIÇAY DERE YATAĞI YAKIN ÇEVRESİ	3.DERECE DOĞAL SİT	26.05.1995/2416	28.2
17	SARAYCIK DOĞAL SİT ALANI	1.DERECE DOĞAL SİT	21.07.1995/2597	129.7
18	İNTEPE DOĞAL SİT ALANI	3.DERECE DOĞAL SİT	25.02.2000/5950	30.8
19	ÇARDAK LAGÜN GÖLÜ DOĞAL SİT ALANI	1.DERECE DOĞAL SİT	06.08.1996/3298	155.9
20	HOYRAT GÖLÜ DOĞAL SİT ALANI	1.DERECE DOĞAL SİT	13.11.1995/2211	359
21	ÇAN ALTIKULAÇ GRUP 11-35,36 SİT KODLU ALAN	NİTELİKLİ DOĞAL KORUMA ALANI	23.09.2022/1779	1193.62
		SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA VE KONTROLLÜ KULLANIM ALANI	23.09.2022/1779	605.14
22	YENİCE ÇALKÖY GRUP 11-30 SİT KODLU ALAN	NİTELİKLİ DOĞAL KORUMA ALANI	25.09.2020/202220	8.3
		SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA VE KONTROLLÜ KULLANIM ALANI	25.09.2020/202220	62.9
23	ÇAN BÜYÜKPAŞA GRUP 11-29 SİT KODLU ALAN	NİTELİKLİ DOĞAL KORUMA ALANI	13.08.2020/170650	99.8
		SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA VE KONTROLLÜ KULLANIM ALANI	13.08.2020/170650	236.2
34	YENİCE DAVUTKÖY GRUP 11-31 SİT KODLU ALAN	NİTELİKLİ DOĞAL KORUMA ALANI	25.09.2020 /202224	116.7
35	GELİBOLU YARIMADASI DOĞAL SİT ALANLARI	1.DERECE DOĞAL SİT	19.04.1992/2412	33886.9
		3.DERECE DOĞAL SİT	19.04.1992/2412	21645.8
36	17 ETBAR 01 GELİBOLU YARIMADASI 1. KISIM SİT ALANLARI	KESİN KORUNACAK HASSAS ALAN	18.03.2019/64711	1297.2
		NİTELİKLİ DOĞAL KORUMA ALANI	18.03.2019/64711	8404.1
		SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA VE KONTROLLÜ KULLANIM ALANI	18.03.2019/64711	26929.6

Doğal sit alanlarının korunarak gelecek nesillere aktarılması, bilimsel kriterler ışığında alanın sahip olduğu biyo-ekolojik (flora, fauna, habitat), jeolojik, hidrojeolojik, jeomorfolojik değerlerin ve peyzaj değerlerinin belirlenmesi ve önerilerin ortaya konulması amacıyla “Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik” ve “Doğal Sit Alanlarının Değerlendirilmesine İlişkin Teknik Esaslar” çerçevesinde doğal sit alanlarında dört mevsimi kapsayan “Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Projeleri” tamamlanmış olup, tescile yönelik iş ve işlemler devam etmektedir.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar

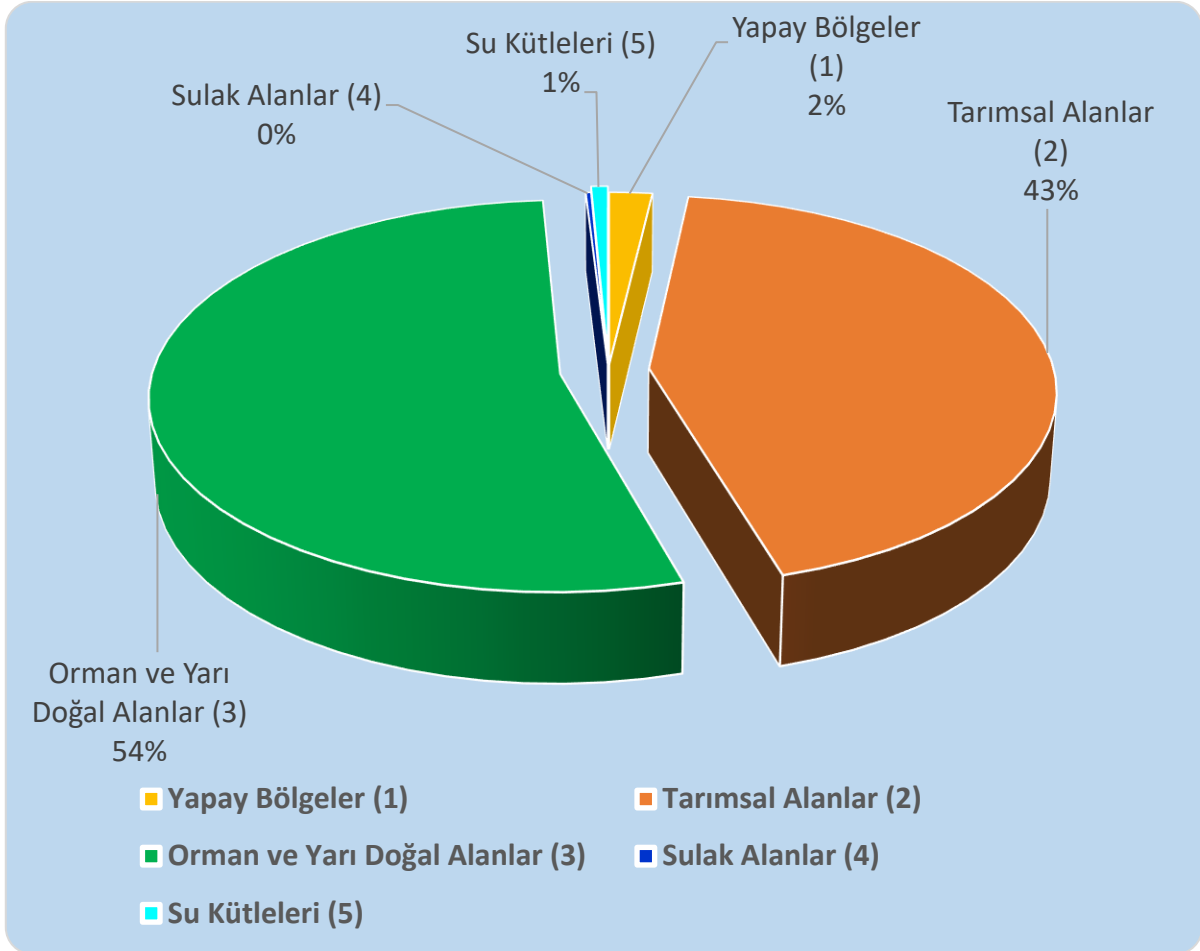
- Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2022
- Doç. Dr. Ersin Karabacak, Dr. Öğr. Üyesi Onur Esen, Oğulcan Gürbüz
- Çanakkale İli Uygulama Eylem Planı (2016-2019)
- Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü(2022)
- Flora ve fauna:TÜBİVES veri bankası
- Orman ve Su İşleri III. Bölge Müd. (mülga)Doğa Koruma ve Sulak Alanlar Şubesi Sulak alanlarla ilgili yapılan envanter çalışması:
- Beklioglu, M., C.O. Tan, 2006. Submitt ed. Restoration of a Mediterranean lake by Biomanipulation and Drought-induced Fall in Water Level.
- Blindow I., 1992. Long- and Short-term Dynamics of Submerged Macrophytes in Two Shallow Eutrophk Lakes, *Freshwater Biology*, Volume 28(1): 15 – 27.
- Brinson, M.M., 1993. “A Hydrogeomorphic Classification for Wetlands,” Technical Report WRP-DE-4, US Army Engineer Waterways Experiment Station, Vicksburg, MS. vi Page 10.
- Coops H., Beklioglu M., Crisman T. L., 2003. The Role of Water-level Functions in Shallow Lake Ecosystem-Workshop Conclusions, *Hydrobiologia*, 506-509: 23-27
- Cowardin, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T., 1979. Classification of Wetlands and Deepwater Habitats of the United States, U.S. Department of Interior Fish and Wildlife Service, Washington, U.S.A., 45 p.
- European Community, 1993. Wetland Conservation, Actions Committed by the European Community, Directorate-General XI Environment, Nuclear Safety and Civil Protection.
- Güler G.G., Türkyılmaz B.Z., 2003. Selçuk-Pamucak Sulak Alanının Sınıflandırılması Üzerine Bir Araştırma, *Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg.*, 2003, 40(3):121-128.
- Hsieh, H.L., Chena, C.P., Linc, Y.Y., 2004. Strategic Planning for a Wetlands Conservation, Greenway Along The West Coast of Taiwan, *Ocean&Coastal Management*, 47: 257-272.
- Hughes, J.M.R., 1992. Use and Abuse of Wetlands, Environmental Issues in 1990’s Eds: A.M. Mannion and S.R. Bowly, *John Wiley&Sons Ltd.*, USA.
- İnaç, S., 2001. Kahramanmaraş Türkoğlu Gavur Gölü Sulak Alanında Yaban Hayatı, Türkiye Ormancılar Derneği, I. Ulusal Ormancılık Kongresi Bildiri Kitabı, 19-20 Mart 2001, Ankara, s: 536-543.
- Kabii, T., 2005. Ramsar Wetland Classification: Implications on the Conservation and Wise Use of Wetlands in Africa, <http://www.fao.org/docrep/003/x6611e03b.htm>
- Kadlec R.H., Knight R.L.,1996. Treatment Wetlands: Theory and Implemntation, *CRC pres LLC*, 881p.
- Korkanç S.Y. 2004. Sulak alanların havza sistemi içindeki yeri, *ZKU Bartın Orman Fakültesi Dergisi* 6: 117-126
- Korkusuz E.A., Beklioglu M., Demirer G.N. 2005. Comparison of the TreamentPerformences of Blast Furnance Slag-Based and Gravel-Based Vertical Flow Wetlands Operated Identically for Domestic Wastewater Treatment in Turkey, *Ecological Engineering*, Volume 24, Issue 3, Pages 185-198
- Kusler, J. 2003. Wetlands and Watershed Management, Institute for Wetland Science and Public Policy of the Association of State Wetland Managers, Publication Number: 28.

- Kuş Araştırmaları Derneği, 2007. Sulak Alan Yönetim Planlaması Rehberi, ÇevreOrmanGenelMüdürlüğü, Ankara.
- Marsh, W., 1991. Wetlands, Habitat and land Use Planning, Environmental Applications, 2nd Editions, John Wiley and Sons Inc. New York, USA.
- Meriç T., Çağırankaya S., 2013 Sulak Alanlar. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 1-160.
- Mitsch, W.J., Gosselink, J.G., 2000. Wetlands, Third ed. Wiley, New York.
- Özesmi, U., Özesmi, S.L., 1997. Amerika Birleşik Devletleri'nde Sulak Alan Tanımı ve Korunması: Türkiye İçin Getirdikleri, III. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi, Ağustos, Kırşehir. [http: //env.erciyes.edu.tr/abstracts/abstracts-turkwet.html](http://env.erciyes.edu.tr/abstracts/abstracts-turkwet.html)
- Ramsar Convention Bureau, 1992. Ramsar Convention, Slimbridge, England.
- Ryan J.T., Winne T.C., 2001. Effects of Hydroperiod on Metamorphosis in *Ranasphenocephala*, *American Midland Naturalist* 145:46-53.
- Trepel M., Kluge W., 2002. Ecohydrological Characterisation of a Degenerated Valley Peatland in Northern Germany for Use in Restoration, *Journal for Nature Conservation*, Volume 10, Issue 3, Pages 155-16

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Çanakkale İline ait tarım arazileri, ormanlar, çayır/mera, su kütleleri, yerleşim yerleri ve yapay alanlar aşağıdaki Grafik ve Çizelge oluşturulmuştur.

Grafik E.45- Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2023)

Arazi Sınıfı	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	1990		2000		2006		2012		2018	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	13179.80	1.34	16115.80	1.64	17580.91	1.79	17632.25	1.80	18623.26	1.90
2) Tarımsal Alanlar	399810.27	40.73	391980.16	39.94	426220.12	43.41	428226.27	43.61	427594.92	43.55
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	563106.83	57.37	566135.57	57.68	529980.87	53.97	526941.51	53.67	526203.71	53.59
4) Sulak Alanlar	2319.99	0.24	2366.15	0.24	2359.84	0.24	2269.71	0.23	2263.57	0.23
5) Su Yapıları	3083.10	0.31	4902.32	0.50	5762.36	0.59	6834.35	0.70	7218.64	0.74
TOPLAM	981500	99.99	981500	100	981904	100	981904	100.01	981904	100.01

Çizelge E.61- Arazi kullanım sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2023)

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

"Balıkesir - Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı" 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7.Maddesi uyarınca, Bakanlık Makamı'nın 20/08/2014 tarihli ve 13549 sayılı Olur'u ile onaylanmıştır.

20/08/2014 tarihinde onaylanmış olan Balıkesir - Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı, askı sürecindeki itirazların değerlendirilmesi sonrasında 16/02/2015 tarihinde Bakanlık Makamı'nca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7.maddesi uyarınca 16.02.2015 tarihinde onaylanmış olan "Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı"na ilişkin askı sürecinde iletilen itirazlar değerlendirilerek, 05.06.2015 tarihinde Bakanlık Makamınca onaylanmıştır.

"Balıkesir - Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı" Plan Değişikliği ve Plan hükmü Değişiklikleri;

- 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7.maddesi uyarınca "Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" ([Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#), [Plan Hükmüleri](#)) 01.07.2016 tarihinde Bakanlık Makamınca onaylanmıştır.
- 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7.maddesi uyarınca "Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" ([I16 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 17.02.2016 tarihinde Bakanlık Makamınca onaylanmıştır.
- 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7.maddesi uyarınca "Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" ([Plan Hükmü Değişikliği](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 02.04.2018 tarihinde Bakanlık Makamınca onaylanmıştır.
- "Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" ([H18 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 13.08.2018 tarihinde onaylanmıştır.
- "Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" ([H19 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 13.08.2018 tarihinde onaylanmıştır.
- "Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" ([I17 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 11.07.2019 tarihinde onaylanmıştır.
- "Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" ([I19 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 26.07.2019 tarihinde onaylanmıştır.

- “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H18 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 15.11.2019 tarihinde onaylanmıştır.
- “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([Plan Hükümleri](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 19.02.2020 tarihinde onaylanmıştır.
- “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H18 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 19.02.2020 tarihinde onaylanmıştır.
- “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H16 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 22.07.2020 tarihinde onaylanmıştır.
- “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H18 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 09.09.2020 tarihinde onaylanmıştır.
- “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H18 Plan Paftası](#), [Plan Hükümleri](#), [Plan Açıklama Raporu](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 06.11.2020 tarihinde onaylanmıştır.
- “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([I19 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 10.12.2020 tarihinde onaylanmıştır.
- “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([Plan Hükümleri](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 07.05.2021 tarihinde onaylanmıştır.
- “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H16 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 17.06.2021 tarihinde onaylanmıştır.
- “Askeri Yasak ve Güvenlik Bölgesi (Özel Güvenlik Bölgesi)” amaçlı “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H18 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 25.08.2021 tarihinde onaylanmıştır.
- “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H17](#), [H19](#), [I19](#), [I20](#), [I21](#), [J17](#) Plan Paftaları, [Plan Hükümleri](#), [Plan](#)

[Açıklama Raporu](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 02.11.2021 tarihinde onaylanmıştır.

- “Organize Tarım ve Hayvancılık Alanı” amaçlı “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H19 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 13.12.2021 tarihinde onaylanmıştır.
- “Kentsel Gelişme Alanı” amaçlı “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H19 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 12.01.2022 tarihinde onaylanmıştır.
- “Kentsel ve Bölgesel Sosyal Altyapı Alanı” amaçlı “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([I18 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 21.03.2022 tarihinde onaylanmıştır.
- “Eko-turizm Alanları” plan hükmüne yönelik düzenlemeleri içeren “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([Plan Hükümleri](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 06.05.2022 tarihinde onaylanmıştır.
- “Organize Sanayi Bölgesi” amaçlı “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H19 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 23.05.2022 tarihinde onaylanmıştır.
- “Organize Sanayi Bölgesi” amaçlı “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([I19 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 23.05.2022 tarihinde onaylanmıştır.
- Çanakkale İli, Gelibolu İlçesi, Evreşe Beldesi ile Adilhan ve Kocaçeşme Köylerine yönelik düzenlemeleri içeren “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([G17 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 02.06.2022 tarihinde onaylanmıştır.
- “Kentsel Servis Alanı” ve “Kentsel Bölgesel Yeşil ve Spor Alanı” amaçlı “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H18 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 09.08.2022 tarihinde onaylanmıştır.
- “Teknoloji Geliştirme Bölgesi” amaçlı “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([H17 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 13.10.2022 tarihinde onaylanmıştır.
- 8.21.2 numaralı plan hükmüne yönelik düzenlemeleri içeren “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([8.21.2 no.lu plan hükmü](#), [Plan Değişikliği Gerekçe Raporu](#)) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 17.12.2022 tarihinde onaylanmıştır.
- “Eko-turizm Alanları” plan hükmüne yönelik düzenlemeleri içeren “Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” ([Plan](#)

Hükümleri, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 19.12.2022 tarihinde onaylanmıştır.

Harita E.25- Çanakkale ilinin Çevre Düzeni Planı (<https://mpgm.csb.gov.tr/balikesir-canakkale-planlama-bolgesi-1-100.000-olcekli-cevre-duzeni-plani-i-82273>, 2022)

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

Mekânsal planlama ve imar kanunu kapsamında yapılan talepler, Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından incelenerek değerlendirilmektedir.

Kaynaklar

- Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>),2023
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (<https://mpgm.csb.gov.tr/balikesir-canakkale-planlama-bolgesi-1-100.000-olcekli-cevre-duzeni-plani-i-82273>),2023

F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

F.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

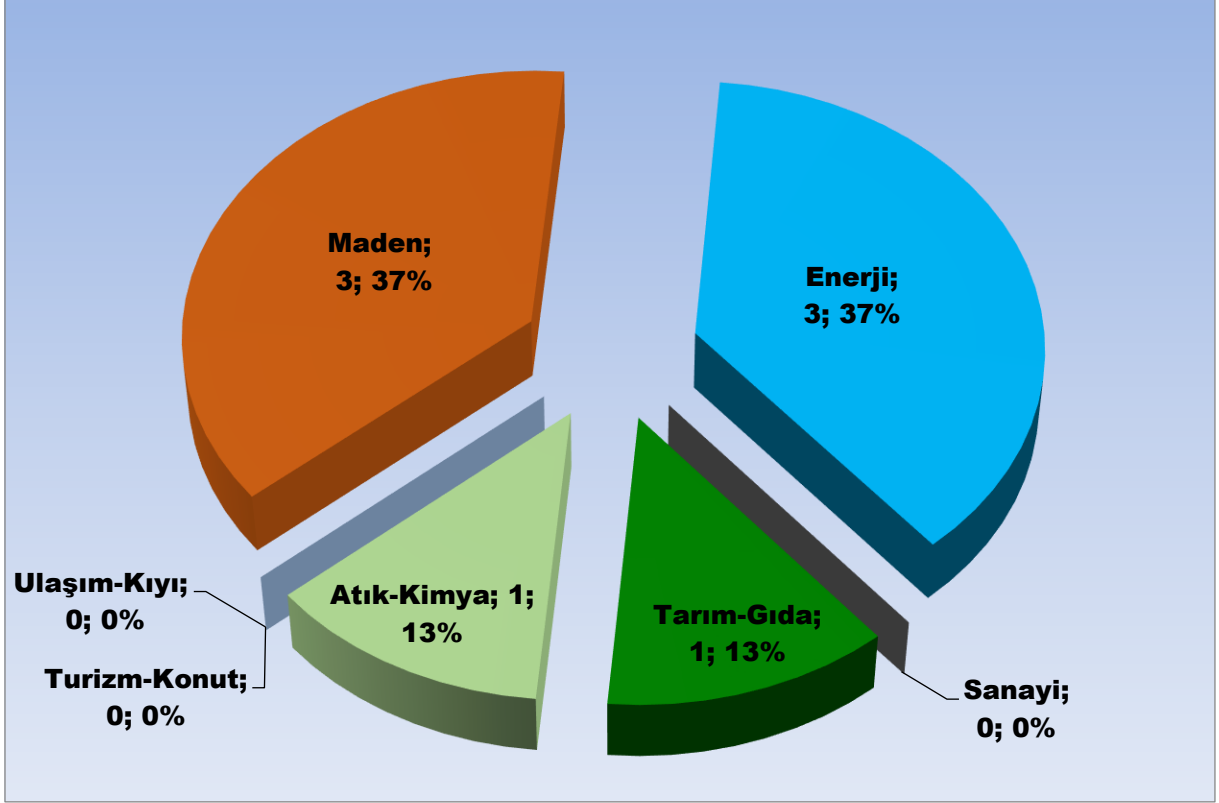
2022 yılı içerisinde “ÇED Yönetmeliği” kapsamında alınan kararların sayıları ve sektörel dağılımları Çizelge ve Grafiklerde yer almaktadır.

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	13	11	2	18	0	0	3	47
ÇED Gereklidir	0	0	0	0	0	0	0	0
ÇED Olumlu Kararı	3	3	0	1	1	0	0	8
ÇED Olumsuz Kararı	0	0	0	0	0	0	0	0
İade/İptal	9	3	4	1	2	0	0	19

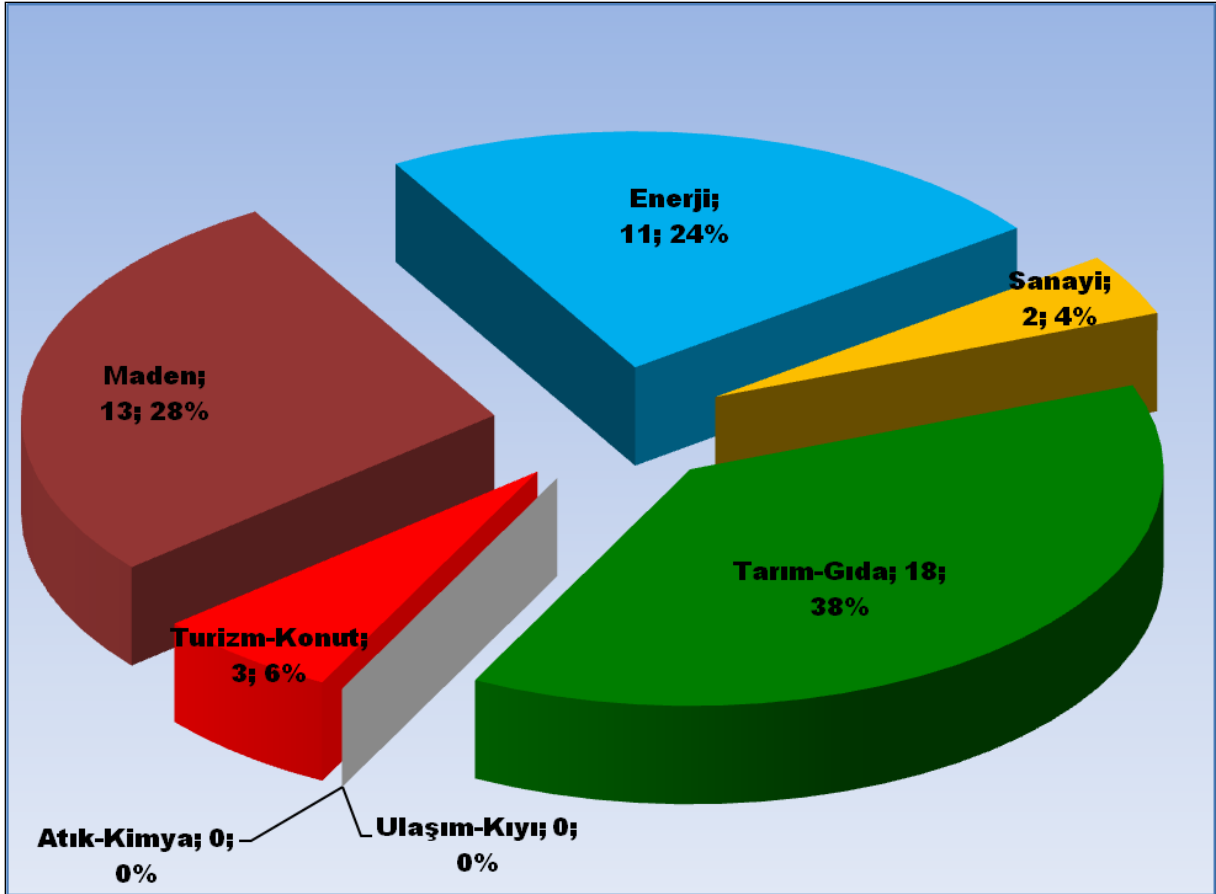
Çizelge F.62- Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2022 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*

(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

* ÇED Yönetmeliğine tabi faaliyetlerin bir kısmı birden fazla ili kapsadığı durumlarda her il ayrı ayrı bildirimde bulunduğundan ÇED karar sayılarında mükerrerlikler oluşmaktadır. Bilindiği üzere ÇED Yönetmeliğine tabi faaliyetlerin ÇED sürecinin yürütülmesinde Bakanlığımızca ÇED sürecini yürütecek koordinatör il e-ÇED sisteminden ilgili Daire Başkanlığınca belirlendiğinden koordinatör il olarak belirlenen ilin ÇED kararını tabloya işleme gerekmektedir.

Grafik F.46- 2022 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Grafik F.47— 2022 yılında ÇED Gereklidir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda-Hayvancılık	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
204	356	515	631	224	115	156	2201

Çizelge F.63 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2022 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
107	27	8	11	7	4	2	166

Çizelge F.64– 2014-2022 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

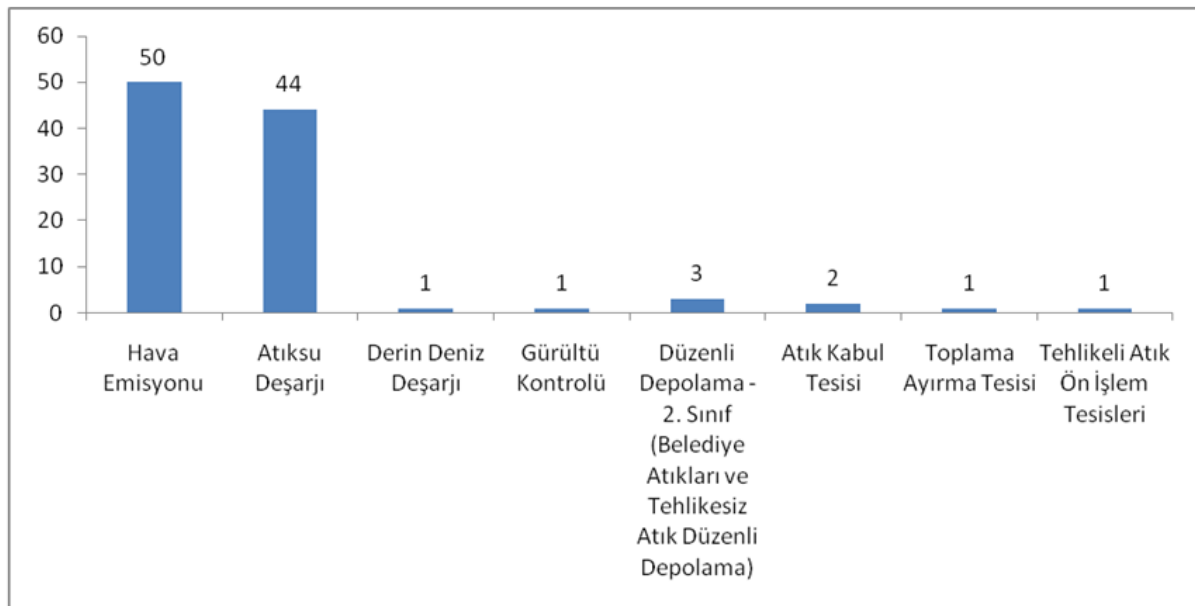
F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

2022 yılı içerisinde “Çevre İzin Lisans Yönetmeliği” kapsamında alınan verilen Geçici Faaliyet Belgesi, Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi ile Çevre İzni Muafiyeti sayıları Çizelge F.57 de yer almaktadır.

Çizelge F.65 – 2022 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzin ve Lisansı Belgesi sayıları
(e-İzin Yazılımı, yıl)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	2	43	45
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	4	81	85
Çevre İzni Muafiyet Sayısı	150		150

Çizelge F.66– 2022 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzin ve Lisansı Belgesi sayıları
(e-İzin Yazılımı, 2023)

Grafik F.48- 2022 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı
(e-izin yazılımı, 2023)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

2872 Sayılı Çevre Kanununun 10. Maddesine istinaden yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliğinin Ek-1 Listesi kapsamında yer alan faaliyetlere Bakanlığımızca ÇED Olumlu/ÇED Olumsuz kararları; Ek-2 Listesi kapsamında yer alan faaliyetlere de Valilikler tarafından ÇED Gerekli Değildir/ÇED Gereklidir kararları verilmektedir. E-Çed sisteminde yapılan incelemede, Çanakkale İli’nde, Bakanlığımızca 8 proje için ÇED Olumlu kararı; Ek-

2 Listesi kapsamında yer alan projeler için de, Valiliğimizce 31 proje için ÇED Gerekli Değildir kararı verilmiş olup verilen kararlarda Madencilik ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık faaliyetleri; Çevre İzin Lisans yönetmeliği kapsamında; 48 adet Çevre İzin Lisans Belgesi verilmiş olup atıksu deşarjı ve hava emisyonu konulu çevre izinleri ön plana çıkmaktadır.

Kaynaklar

- e-ÇED Yazılımı, 2023
- e-İzin Yazılımı, 2023

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

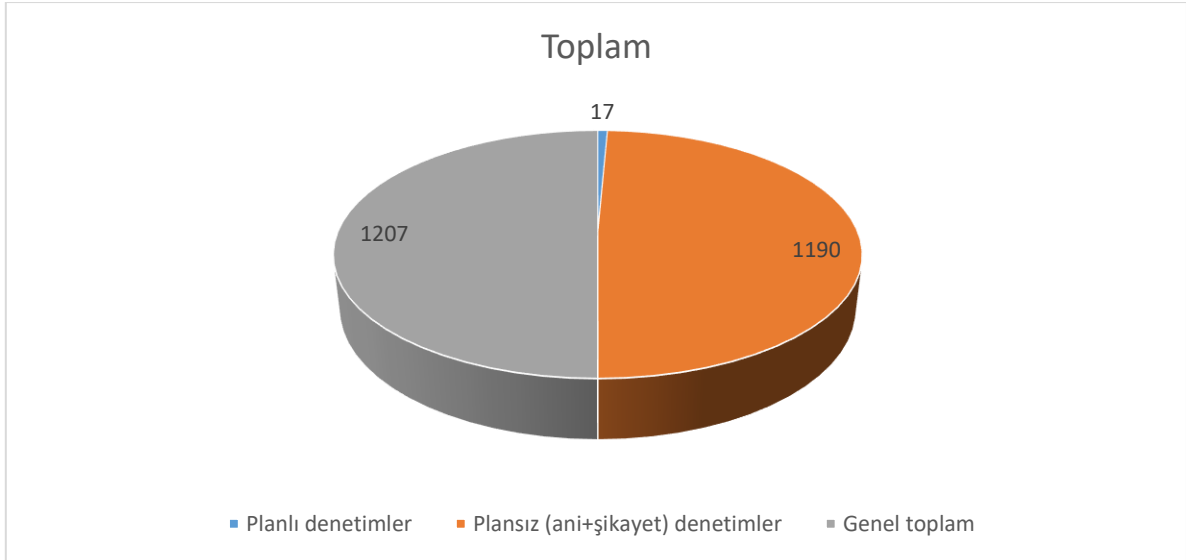
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİDİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİDİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.67 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı
(e-denetim yazılımı, 2023)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	17
Plansız (ani+şikayet) denetimler	1190
Genel toplam	1207

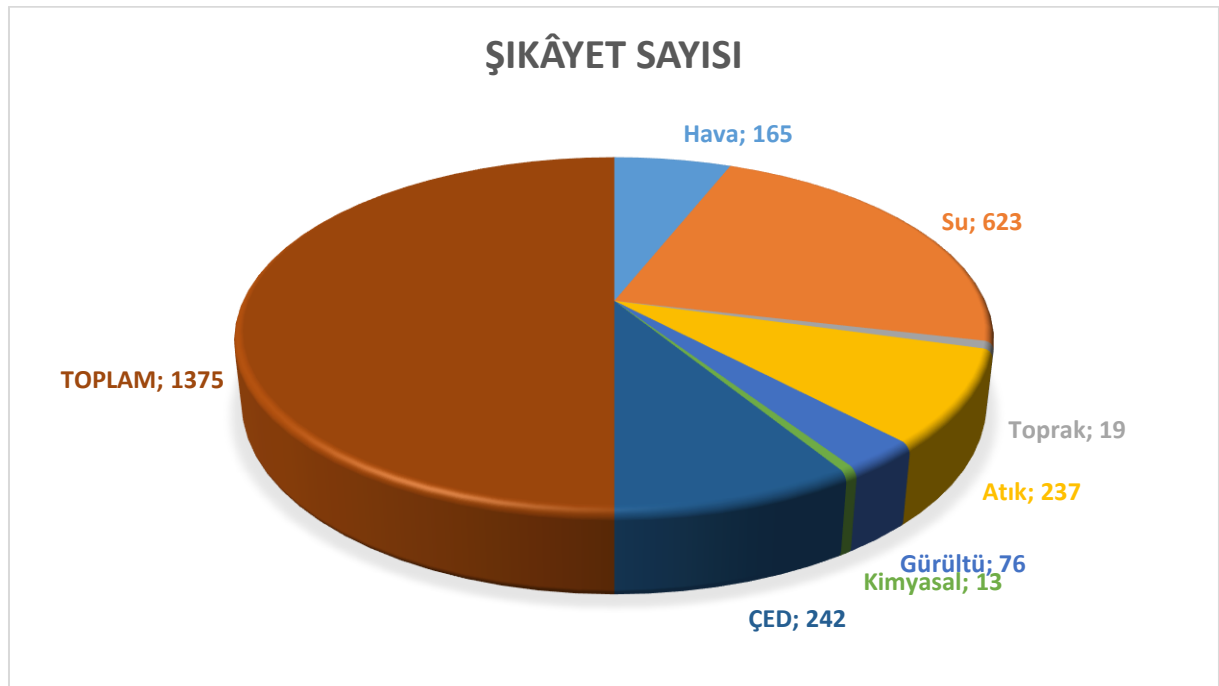
Grafik G.49 – ÇŞİDİM tarafından 2022 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2023)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge G.68 – 2022 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Gürültü	Kimyasal	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	165	623	19	237	76	13	242	1375
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	165	623	16	200	76	13	242	1335
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	90	90	100	100	100	97

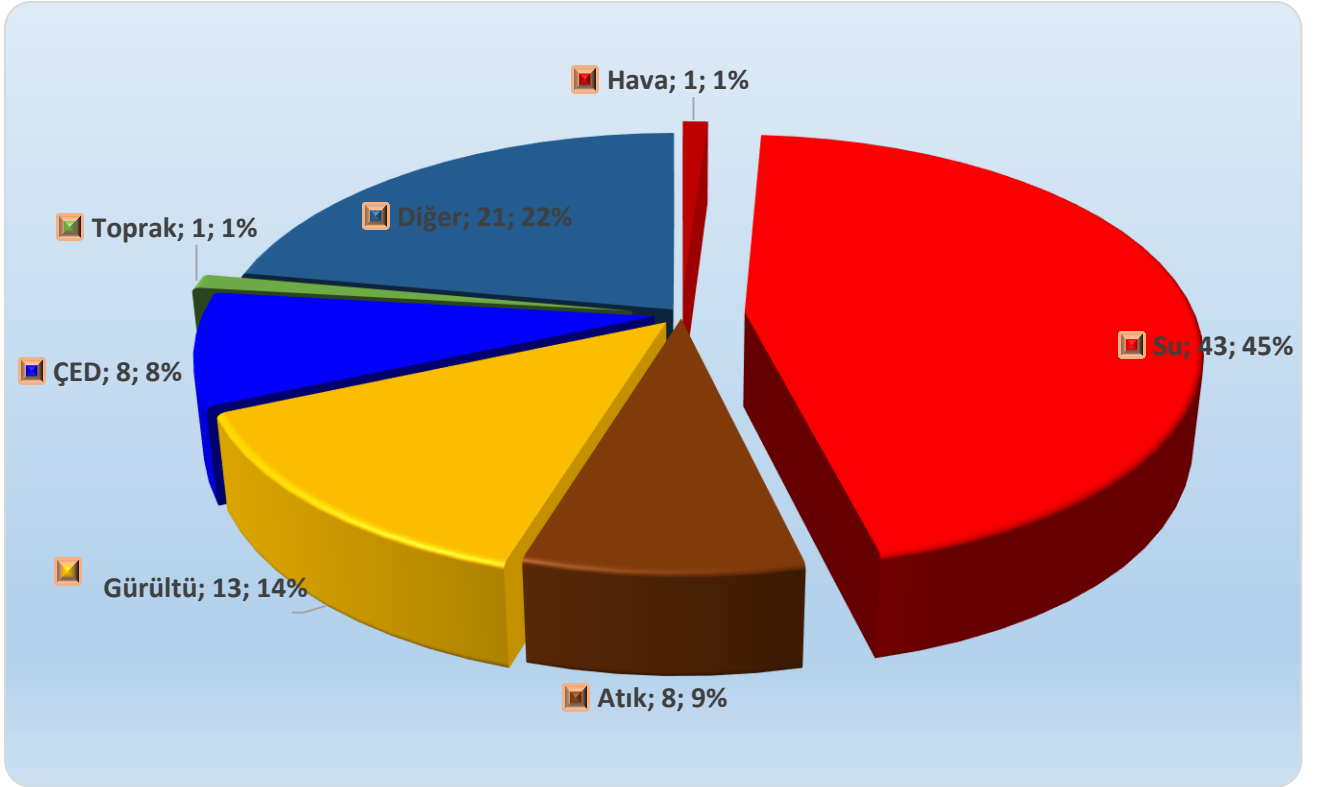

Grafik G.50 – 2022 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

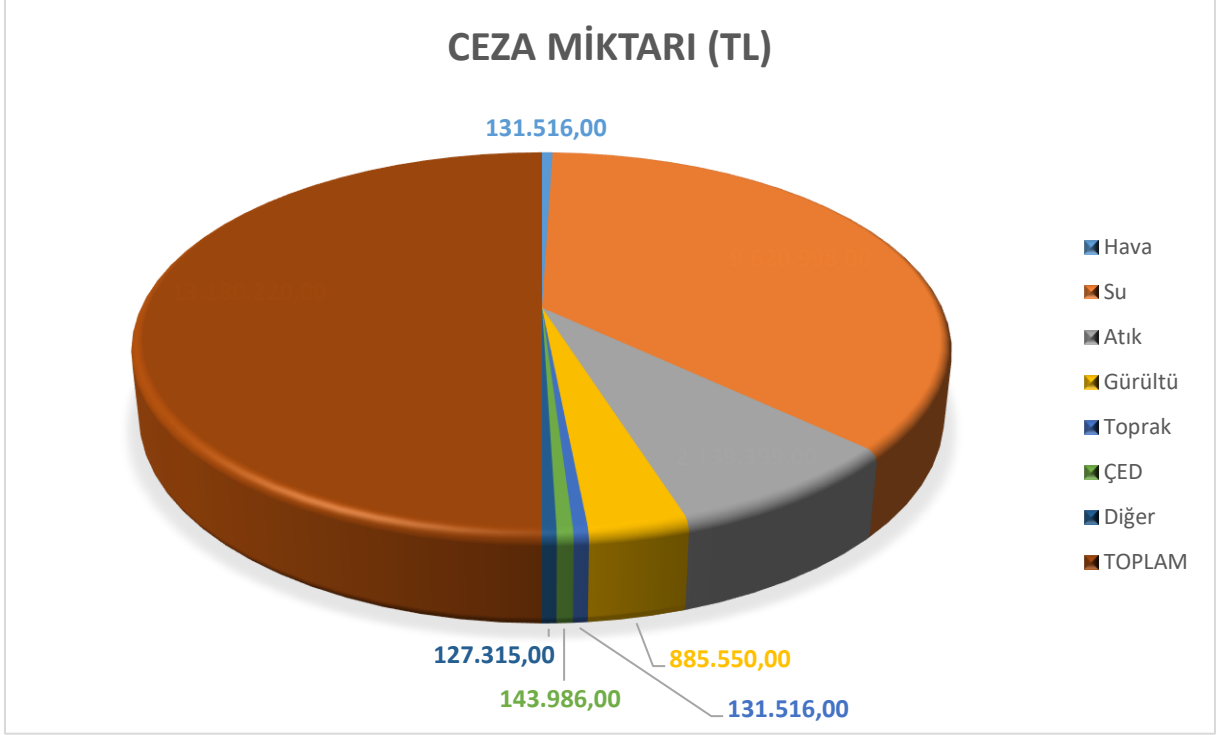
G.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge G.69 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı
(e-denetim yazılımı, 2023)

	Hava	Su	Atık	Gürültü	ÇED	Diğer	Toprak	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	131.514,00	9.620.998,00	2.139.339,00	885.550,00	143.986,00	127.315,00	131.514,00	13.180.220,00
Uygulanan Ceza Sayısı	1	43	8	13	8	21	1	95

Grafik G.51 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2023)

Grafik G.52 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2023)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

2022 yılı içerisinde 5 (beş) adet işleme tesisine durdurma kararı alınmıştır. Durdurma kararı verilen faaliyetlerin 3 tanesi çed süreci tamamlanmadan faaliyete geçtiği, 2 tanesi de çevre izin lisans yönetmeliği kapsamında olması ve geçici faaliyet belgesi alınmadan faaliyette olması nedeniyle faaliyetleri durdurulmuştur.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

İl Müdürlüğümüze gelen tüm şikayetler ile ilgili yerinde denetim yapılarak cevap verilmektedir. Çevre Kanununa aykırı faaliyet gösterenlere ilgili idari yaptırım kararları uygulanmaktadır.

Kaynaklar

- Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023
- e-Denetim Yazılımı, 2023

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

2022 yılı içerisinde Çevre Haftası Programı kapsamında Milli Eğitim İl Müdürlüğü katkılarıyla kıyı temizliği yapılmış, 5 Yaş Grubu anaokulu öğrencilerine Sıfır Atık konulu eğitim düzenlenmiş, Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı katkılarıyla Tarihi Yarımada da bisiklet turu yapılmış olup yıl içerisinde Kurum/kuruluşların düzenlediği tüm çevre etkinliklerine katılım sağlanmıştır.

Kaynaklar

-Çanakkale Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023